

Rezerwy na współpracę

Azja Środkowa to region będący łącznikiem między Azją a Europą, w którym zgromadzono unikalne doświadczenie w zakresie rozwoju gospodarczego. W pięciu krajach - Uzbekistanie, Kazachstanie, Tadżykistanie, Kirgistanie i Turkmenistanie - mieszka 80 milionów ludzi, a ich łączny produkt krajowy brutto wynosi 450 miliardów dolarów. Koncentrują się tu znaczne rezerwy uranu, ropy naftowej i gazu ziemnego. Realizowany jest tu chiński megaprojekt "Jeden pas, jedna droga" oraz międzynarodowy korytarz transportowy "Północ-Południe". Kraj dąży do modernizacji i rozwoju swojego potencjału innowacyjnego. Z tego powodu, nawet w warunkach globalnych zawirowań geopolitycznych, kraje regionu były w stanie stworzyć przestrzeń zaufania i szacunku, usunąć bariery we współpracy regionalnej i stworzyć podstawy do rozwoju wielopłaszczyznowej i wielostronnej współpracy z państwami świata. W związku z tym Republika Białorusi aktywnie rozwija więzi handlowe i gospodarcze, przemysłowe i kooperacyjne, naukowo-techniczne, kulturalne i humanitarne z pięcioma państwami Azji Środkowej. Jakie zadania w tym zakresie są już realizowane w praktyce i zdefiniowane na przyszłość? Jest to przedmiotem proponowanego badania.

Doświadczenie zawodowe w dziennikarstwie - pięćdziesiąt lat. Przez dwadzieścia lat pracował jako profesor nadzwyczajny w Katedrze Dziennikarstwa Międzynarodowego na Wydziale Dziennikarstwa Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego. Obszary badań: współczesne stosunki międzynarodowe; dziennikarstwo międzynarodowe i współpraca medialna.

Rezerwy na współpracę

THOR US

Boris Zalessky

WYDAWNICTWO
NASZA WIEDZA

Rezerwy na współpracę

Transformacja współpracy gospodarczej Białorusi

Boris Zalessky

Boris Zalessky

Rezerwy na współpracę

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

Boris Zalessky

Rezerwy na współpracę

**Transformacja współpracy gospodarczej
Białorusi**

FOR AUTHOR USE ONLY

ScienziaScripts

Imprint

Any brand names and product names mentioned in this book are subject to trademark, brand or patent protection and are trademarks or registered trademarks of their respective holders. The use of brand names, product names, common names, trade names, product descriptions etc. even without a particular marking in this work is in no way to be construed to mean that such names may be regarded as unrestricted in respect of trademark and brand protection legislation and could thus be used by anyone.

Cover image: www.ingimage.com

This book is a translation from the original published under ISBN 978-3-659-60093-7.

Publisher:

Scienca Scripts

is a trademark of

Dodo Books Indian Ocean Ltd. and OmniScriptum S.R.L publishing group

120 High Road, East Finchley, London, N2 9ED, United Kingdom

Str. Armeneasca 28/1, office 1, Chisinau MD-2012, Republic of Moldova, Europe

Managing Directors: Ieva Konstantinova, Victoria Ursu

info@omniscriptum.com

Printed at: see last page

ISBN: 978-620-8-58387-3

Copyright © Boris Zalessky

Copyright © 2025 Dodo Books Indian Ocean Ltd. and OmniScriptum S.R.L publishing group

FOR AUTHOR USE ONLY

Zawartość

ROZDZIAŁ 1.....	2
ROZDZIAŁ 2.....	67
ROZDZIAŁ 3.....	110
ROZDZIAŁ 4.....	142
ROZDZIAŁ 5.....	150
Literatura	159

FOR AUTHOR USE ONLY

ROZDZIAŁ 1

BIAŁORUŚ - UZBEKISTAN

FOR AUTHOR USE ONLY

Celem jest miliard dolarów

W czerwcu 2019 roku w Mińsku odbyło się siódme posiedzenie białorusko-uzbeckiej komisji międzyrządowej ds. współpracy dwustronnej, podczas którego strony omówiły priorytetowe obszary interakcji, w tym kompleks rolno-przemysłowy, przemysł maszynowy, spożywczy i farmaceutyczny oraz przemysł lekki, zwracając szczególną uwagę na **współpracę przemysłową**.

¹Faktem jest, że jeszcze we wrześniu 2018 r. podczas rozmów głów państw A. Łukaszenki i Sz. Merzijoewa zauważono, że "kraje mają potencjał do zwiększenia obrotów handlowych do 1 mld USD". Zadanie to ma zostać rozwiązane w ciągu trzech do czterech lat, przy wykorzystaniu wszystkich możliwych obszarów współpracy. ²Jednak priorytetowym obszarem współpracy "powinno być rozszerzenie współpracy produkcyjnej w zakresie budowy maszyn, kompleksu rolno-przemysłowego, transportu i przemysłu farmaceutycznego, technologii informatycznych". ³Nieco później, w listopadzie 2018 r., na szczepie szefów rządów obu krajów ogłoszono, że strony "będą pracować nad stworzeniem wspólnej produkcji mleka, leków, sprzętu medycznego, miniciągników i osprzętu, a także rowerów, wspólnego przedsiębiorstwa transportowego i logistycznego".

Przypominamy, że do czasu podpisania mapy drogowej rozwoju współpracy między Białorusią a Uzbekistanem w Uzbekistanie działały już trzy zakłady montażowe białoruskich maszyn. W szczególności spółka joint venture Amkodor-Agrotechmash produkuje maszyny do budowy dróg. "UzBelAgromash produkuje linię maszyn z Bobruiskagromash: przyczepy ciągnikowe, rozrzutniki pasz, mieszalniki, kosiarki. Ponadto ciągniki MTZ są montowane w Taszkienckim Zakładzie Maszyn Rolniczych. ⁴Współpraca między przedsiębiorstwami rozpoczęła się w 2016 roku". Jeśli chodzi o Miński Zakład Traktorów, we wrześniu 2018 r. na białorusko-uzbeckim forum biznesowym w Taszkencie kierownictwo firmy wyraziło plany otwarcia kolejnego zakładu montażowego w Uzbekistanie - tym razem dla

¹ Matievsky, M. Łukaszenko i Merziew uważają, że możliwe jest podniesienie poziomu obrotów handlowych do 1 miliarda dolarów / M Matievsky // [Zasób elektroniczny]. - 2018. - URL: https://www.belta.by/president/view/lukashenko-i-mirzиеev-schitajut-vozmozhnym-podnjat-uroven-tovarooborota-do-1-mlrd-317697-2018/?utm_source=belta&utm_medium=news&utm_campaign=accent

² Negocjacje z prezydentem Uzbekistanu Shavkatem Merzievem [Zasób elektroniczny]. - 2018. - URL: <http://president.gov.by/ru/news/ru/view/peregovory-s-prezidentom-uzbekistan-szavkatom-mirzиеjewym-19489>

³ Podpisanie mapy drogowej rozwoju współpracy między Białorusią a Uzbekistanem [Zasób elektroniczny]. - 2018. - URL: <http://www.government.by/ru/content/8364>

⁴ Matievsky, M. Białoruś i Uzbekistan planują utworzenie wspólnych przedsiębiorstw w dziedzinie farmacji, budowy maszyn i kompleksu rolno-przemysłowego / M. Matievsky // [Zasób elektroniczny]. - 2018. - URL: <https://www.belta.by/special/economics/view/belarus-i-uzbekistan-planiruiut-sozdat-sovmestnye-predpriatii-a-v-farmatsevtike-mashinostroenii-i-apk-317534-2018/>

maszyn gasienicowych i ogrodniczych.⁵ "Nowe przedsiębiorstwo, które, jak uzgodniono, będzie zlokalizowane w Karakalpakstanie, będzie produkować około 200 maszyn rolniczych rocznie".

⁶Gomselmash Holding rozważa również możliwość utworzenia wspólnych zakładów montażu maszyn w Uzbekistanie. W lutym 2019 r. jego specjaliści przeprowadzili rozmowy "z przedstawicielami Hokimiyat regionu Taszkentu, kierownictwem Uzagrotekhsanoatholding JSC, Tekhnolog JSC, odwiedzili centrum dealerskie SN INVEST LLC". Inne podmioty gospodarcze obwodu homelskiego mają interesujące perspektywy rozwoju współpracy produkcyjnej z uzbeckimi partnerami. Wśród nich są Homelska Regionalna Rolnicza Stacja Doświadczalna, fabryka słodczy "Spartak", a także JSC "Svetlogorsk Khimvolokno", której produkty cieszą się dużym popytem w tym środkowoazjatyckim kraju.⁷ Z tego powodu "uzbecy inwestorzy są gotowi zainwestować swój kapitał w rozwój przedsiębiorstwa".

Obwód grodzieński planuje również przyczynić się do rozwoju białorusko-uzbeckiej współpracy przemysłowej. I tak, w ramach międzynarodowego forum biznesowego "Euroregion Niemen-2018", które odbyło się we wrześniu 2018 roku w Grodnie, ogłoszono rozpoczęcie budowy zakładu przetwórstwa bawełny w Smorgonie z udziałem kapitału uzbeckiego. "Wielkość inwestycji wyniesie około 30 milionów euro.⁸ <...> Przedsiębiorstwo będzie zatrudniać około 1,2 tys. pracowników". Oczekuje się, że nowe przedsiębiorstwo zostanie uruchomione w ciągu dwóch lat. Ważny szczegół: budowa zakładu zostanie przeprowadzona przez rezydenta wolnej strefy ekonomicznej "Grodnoinvest" - uzbecką spółkę LLC "Europlastics Invest". Produkty przedsiębiorstwa mają być eksportowane na rynki krajów Unii Europejskiej - Polski, Francji i Niemiec. Jednocześnie we wrześniu 2018 r. Baranowickie Stowarzyszenie Produkcji Bawełny dołączyło do uzbeckiego klastra producentów bawełny. Istotą tej interakcji jest uprawa bawełny na uzbeckiej ziemi, przetwarzanie jej i "pobieranie materiału na

⁵ MTZ otworzy produkcję montażową maszyn gasienicowych i ogrodniczych w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. - 2018. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mtz-otkroet-sborochnoe-proizvodstvo-gusenichnoi-i-sadovoi-tehniki-v-uzbekistane-318069-2018/>.

⁶ "Gomselmash" planuje utworzenie wspólnych zakładów montażowych w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. - 2019. - URL: <https://belta.by/economics/view/gomelmash-planiruet-sozdat-sovmestnye-sborochnye-proizvodstva-v-uzbekistane-338356-2019/>.

⁷ Uzbekistan jest zainteresowany współpracą przemysłową z obwodem homelskim [Zasób elektroniczny]. - 2018. - URL: <https://belta.by/regions/view/uzbekistan-zainteresovan-v-promyshlennoj-kooperatsii-s-gomelskoj-oblastju-327270-2018/>.

⁸ Zakład przetwórstwa bawełny zostanie zbudowany w Smorgonie [Zasób elektroniczny]. - 2018. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/zavod-po-pererabotke-hlopka-postrojat-v-smorgoni-317921-2018/>.

przędzę, nici, które są potrzebne <...> w młynie. ⁹Okazuje się to tańsze i bardziej celowe".

Ponadto Motovelozaavod LLC planuje stać się aktywnym uczestnikiem współpracy produkcyjnej z uzbeckimi partnerami. W sierpniu 2018 r. podpisała list intencyjny z Hokimiyat regionu Andijan w celu rozpoczęcia produkcji sprzętu rowerowego w regionie. ¹⁰Strony zgodziły się "ustanowić długoterminową i wzajemnie korzystną współpracę, a także zapewnić JV preferencje i korzyści ustanowione dla innych wspólnych przedsięwzięć z inwestycjami zagranicznymi w Uzbekistanie". UzShoes, firma produkująca obuwie założona przez białoruski holding Marko, działa na uzbeckiej ziemi od 2018 roku. ¹¹Należy również zauważyć, że "we wrześniu 2018 r. prezydent Białorusi i Uzbekistanu otworzył w Taszkencie nowy zakład montażu maszyn Amkodor". Wreszcie, Białoruś i Uzbekistan zamierzają rozwijać wzajemnie korzystną współpracę w przemyśle cukierniczym, gdzie "mówimy o utworzeniu licencyjnego zakładu produkcyjnego". ¹²Po stronie białoruskiej w projekcie bierze udział fabryka słodczych Kommunarka".

Na siódmym posiedzeniu komisji międzyrządowej strona białoruska zaproponowała realizację nowych dużych projektów w sektorze **maszynowym** w celu stworzenia zakładów produkcyjnych samochodów ciężarowych, pojazdów specjalnych i przyczep oraz autobusów zasilanych gazem. ¹³Co więcej, Mińskie Zakłady Samochodowe są już "gotowe do wzięcia udziału w tworzeniu takich zakładów produkcyjnych o wysokim stopniu lokalizacji". Jeśli chodzi o współpracę w dziedzinie **rolnictwa**, obie strony osiągnęły porozumienie w sprawie stworzenia kompleksów mleczarskich w Uzbekistanie "na koszt strony uzbeckiej z udziałem białoruskich organizacji projektowych i budowlanych".

organizacji, z udziałem białoruskich organizacji projektowych i

⁹ Matievsky, M. Kombinat Baranowicz wszedł do uzbeckiego klastra producentów bawełny / M. Matiyevskiy // [Zasób elektroniczny]. [Zasób elektroniczny]. - 2018. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/baranovichskiy-kombinat-voshel-v-uzbekskiy-klasteroizvoditeley-hlopka-317839-2018/>

¹⁰ Motovelozaavod utworzy JV w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. - 2018. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/motovelozaavod-sozdast-sp-v-uzbekistane-314017-2018/>

¹¹ Białoruś - Uzbekistan [Zasób elektroniczny zasób]. - 2019. - URL: <http://mfa.gov.by/bilateral/cis/uzbekistan/>

¹² Białoruś i Uzbekistan planują stworzyć wspólną produkcję wyrobów cukierniczych [Zasób elektroniczny zasób]. - 2018. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-uzbekistan-planirujut-sozdat-sovmestnoe-306531-2018/>

¹³ Władimir Dwornik wziął udział w posiedzeniu międzyrządowej komisji ds. współpracy dwustronnej między Białorusią a Uzbekistanem [Zasób elektroniczny]. - 2019. - URL: <http://government.gov.by/ru/content/8847>

budowlanych

¹⁴sprzęt, a także dostawy bydła białoruskiej selekcji". I już poczynili konkretne kroki w tym kierunku. W szczególności, w kwietniu 2019 roku w obwodzie taszkienckim powstała spółka joint venture Zdravushka Tashkent, której celem jest budowa zakładu przetwórstwa mleka i kompleksu mleczarskiego dla tysiąca sztuk bydła.

Mówiąc o perspektywach współpracy w **przemycie lekkim**, należało zauważyć, że w pierwszym kwartale 2019 roku obroty handlowe przedsiębiorstw koncernu Bellegprom z Uzbekistanem przekroczyły cztery i pół miliona dolarów. Tkaniny Mogotex OJSC, Kamvol OJSC, tkaniny runowe Belfa OJSC, wyroby gorseciarskie Milavitsa JV CJSC były dostarczane z Białorusi na rynek uzbecki. Większość importu stanowiła przędza bawełniana, dzianiny i włókna bawełniane. Niemniej jednak koncern Bellegprom rozważa dodatkowe możliwości współpracy i rozwoju więzi kooperacyjnych z uzbeckimi partnerami. ¹⁵Chodzi o wspólną pracę "nad dostawami poszukiwanych produktów - przędzy z włókien syntetycznych, tkanin, tkanin włosowych, gorsetów i wyrobów pończosznich, przędzy bawełnianej".

Umowa podpisana w czerwcu 2019 roku przez administrację wolnych stref ekonomicznych "Witebsk" i "Kosonsoy-Farm" w obwodzie namangańskim Uzbekistanu o współpracy w sferze inwestycyjnej i informacyjnej otwiera nowe możliwości współpracy białorusko-uzbeckiej w sektorze farmaceutycznym. Faktem jest, że FEZ "Kosonsoy-Pharm", utworzony w maju 2017 roku, specjalizuje się w rozwoju przedsiębiorstw w branży farmaceutycznej, w której działa również kilku mieszkańców FEZ "Witebsk". ¹⁶Dlatego "przyciąganie inwestycji w projekty tworzenia zakładów produkcyjnych leków i wyrobów medycznych jest jednym z najbardziej obiecujących obszarów współpracy między administracjami obu FEZ".

Jesienią 2018 r. Białoruś i Uzbekistan podpisały również traktat międzyrządowy w sprawie społeczno-gospodarczym

¹⁴ Rząd Białorusi oferuje Uzbekistanowi duże projekty w zakresie produkcji maszyn [Zasób elektroniczny zasób]. - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/pravitelstvo-belarusi-predlagaet-uzbekistanu-masshtabnye-proekty-po-proizvodstvu-tehniki-113-2019/>

¹⁵ "Bellegprom" planuje rozszerzyć współpracę z Uzbekistanem [Zasób elektroniczny]. - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bellegprom-planiruet-rasshirit-sotrudnichestvo-s-uzbekistanom-333-2019/>

¹⁶ FEZ "Witebsk" i uzbecki "Kosonsoy-Farm" będą rozwijać współpracę inwestycyjną [Zasób elektroniczny]. - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/sez-vitebsk-i-uzbekskaj-a-kosonsoj-farm-budut-razvivat-investitsionnoe-sotrudnichestvo-352766-2019/>

współpracy na lata 2019-2023, która odzwierciedla kluczowe porozumienia zawarte na najwyższym szczeblu w celu rozwoju stosunków białorusko-uzbeckich i wyniesienia ich na nowy jakościowy poziom, w tym w **sektorze nauki i technologii**.¹⁷ Jednocześnie Państwowy Komitet Nauki i Technologii Białorusi oraz Ministerstwo Innowacyjnego Rozwoju Uzbekistanu zawarły porozumienie o współpracy naukowo-technicznej, które przewidywało rozwój i wzmocnienie długoterminowej współpracy naukowo-technicznej w takich priorytetowych obszarach jak energetyka, medycyna, nano- i biotechnologia, technologie informacyjno-komunikacyjne, robotyka, technologie rolno-przemysłowe, a także porozumienie o "realizacji wspólnych projektów naukowo-technicznych w dziedzinie nauki i technologii". W celu koordynacji tej interakcji obie strony powołały wspólną komisję ds. współpracy w dziedzinie nauki i technologii, której pierwsze posiedzenie odbyło się w kwietniu 2019 r. w Mińsku i w ramach którego podpisano program wykonawczy współpracy naukowej, technicznej i innowacyjnej na lata 2019-2020.

Zgodnie z tym dokumentem, dwie byłe republiki radzieckie zgodziły się rozwijać naukowych i technicznych

Współpraca w zakresie zaawansowanych technologii, wdrażanie wspólnych projektów naukowo-technicznych, współpraca w zakresie wymiany informacji naukowo-technicznych oraz prowadzenie badań i rozwoju we wspólnym interesie. Są to projekty w dziedzinie inżynierii mechanicznej, rolnictwa i technologii rolno-przemysłowych, medycyny i farmacji, nowych materiałów, technologii informacyjnych i komunikacyjnych, a także w dziedzinie nauki i technologii. technologie, genetyka

biotechnologie wybrane "na podstawie wyników konkursu wspólnych projektów naukowo-technicznych na lata 2019-2021, który odbył się w priorytetowych obszarach współpracy dwustronnej <...>".¹⁸ Ponadto strony planują utworzenie co najmniej dwóch wspólnych laboratoriów badawczych na Białorusi i w Uzbekistanie". W sumie uzgodniono listę 15 wspólnych projektów w różnych dziedzinach do współfinansowania. Podjęto już szereg konkretnych kroków w celu rozwoju tego obszaru współpracy.

W związku z tym w lutym 2019 r. Białoruski Narodowy Uniwersytet

¹⁷ Białoruś i Uzbekistan podpisują umowę o współpracy w dziedzinie nauki i technologii [Zasób elektroniczny zasób]. - 2018. - URL: <https://www.belta.by/society/view/belarus-i-uzbekistan-podpisali-soglaszenie-o-sotrudnichestve-v-oblasti-nauki-i-i-tehnologii-317747-2018/>

¹⁸ Białoruś i Uzbekistan realizują 15 wspólnych projektów naukowo-technicznych [Zasób elektroniczny]. - 2019. 15 - URL: <https://belta.by/society/view/belarus-i-uzbekistan-realizujut-15-sovmestnyh-nauchno-tehnicheskikh-proektov-343295-2019/>

Techniczny i Państwowy Uniwersytet Techniczny im. Islama Karimowa w Taszkencie zgodziły się na utworzenie wspólnego parku naukowo-technologicznego, który stanie się pierwszym uniwersyteckim podmiotem infrastruktury innowacyjnej w Uzbekistanie.¹⁹ Park naukowo-technologiczny BITU "Polytechnik" będzie uczestniczył w tym projekcie jako współzałożyciel, co "pozwoli zintegrować potencjał naukowy i innowacyjny BITU i TashSU, zwiększyć doświadczenie białoruskiego uniwersytetu w inkubacji biznesowej projektów high-tech, wspólnie rozwijać wiodącą produkcję na poziomie międzynarodowym z udziałem studentów, magistrantów i doktorantów obu uczelni". Pierwszym priorytetowym wspólnym projektem innowacyjnym w technoparku będzie rozwój i produkcja urządzeń medycznych.

²⁰W kwietniu 2019 roku okazało się, że te same uczelnie - Białoruski Narodowy Uniwersytet Techniczny i Państwowy Uniwersytet Techniczny w Taszkencie - będą założycielami Białorusko-Uzbeckiego Międzybranżowego Instytutu Stosowanych Kwalifikacji Technicznych, którego głównym celem będzie "szkolenie, przekwalifikowanie, staż i zaawansowane szkolenie kadr w obszarach o strategicznym znaczeniu dla Uzbekistanu na podstawie wspólnych programów edukacyjnych, a także realizacja naukowych, innowacyjnych działań Instytutu". Szkolenia w nowym instytucie będą prowadzone w języku rosyjskim w takich dziedzinach jak inteligentne urządzenia, maszyny i produkcja, mechatronika komputerowa, urządzenia i systemy biotechniczne i medyczne, zarządzanie innowacyjnymi projektami przedsiębiorstw przemysłowych. Ważny szczegół: absolwenci otrzymają dyplom białoruskiego uniwersytetu, który jest uznawany za dokument wyższego wykształcenia w tym środkowoazjatyckim kraju.

Białoruski Uniwersytet Państwowy również poważnie traktuje współpracę z uzbeckimi partnerami. Zakres tematyczny potencjalnej współpracy w sferze innowacji został wyraźnie zademonstrowany na wystawie białoruskich producentów Made in Belarus, która odbyła się we wrześniu 2018 roku w Taszkencie, gdzie zaprezentowano ponad 30 osiągnięć naukowych i technologicznych w dziedzinie rolnictwa, medycyny i farmacji, przemysłu

¹⁹ Pierwszy uniwersytecki technopark powstaje w Uzbekistanie przy udziale BITU [Zasób elektroniczny]. - 2019. - URL: <https://www.belta.by/special/society/view/v-uzbekistane-pri-puchastii-bntu-sozdaetsja-pervyj-universitetskij-tehnopark-z-udielom-BITU.-335511-2019/>

²⁰ Na Białorusi zostanie utworzony Białorusko-Uzbecki Instytut Stosowanych Kwalifikacji Technicznych. [Zasób elektroniczny zasób]. - 2019. - URL: <https://www.belta.by/society/view/belorusko-uzbeksii-institut-prikladnyh-tehnicheskikh-kvalifikatsij-sozdatut-v-tashkente-345862-2019/>

społyczego, a także przyrządy pomiarowe, urządzenia do produkcji wyrobów z pianki poliuretanowej, technologie nakładania powłok funkcjonalnych oraz tworzenie łaroodpornych materiałów do oczyszczania wody. Uczestnicy i odwiedzający wystawę wykazali również duŹe zainteresowanie stoiskiem BSU "leki przeciwnowotworowe Temodex, Prospidelong i Cisplacel".²¹ Powodują one łmierć komórek nowotworowych, zapobiegają przerzutom i pomagają zmniejszyc toksyczne obcizenie organizmu". NaleŹy zauwaŹyć, Źe temat ten jest równieŹ waŹny dla Białorusi i Uzbekistanu w zakresie współpracy przemysłowej. W końcu "strony planują utworzenie dwóch przedsiębiorstw farmaceutycznych."²² Jedno będzie specjalizować się w produkcji leków onkologicznych, drugie - w produkcji leków opracowanych na bazie ziół leczniczych rosnących w Uzbekistanie". W sumie na wystawie w Taszkencie zaprezentowano ponad sto osiągnięć naukowych i technicznych organizacji Ministerstwa Edukacji i Narodowej Akademii Nauk Białorusi.

Białoruski Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny im. Tanka, który we wrzełniu 2018 r. ułatwił otwarcie Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego Nizami Taszkient na podstawie białorusko-uzbeckiej umowy o współpracy. Białorusko-uzbeckie centrum edukacyjne centrum,

²³ Uwałane przez strony "za platform rozwoju i wzmocnienia białorusko-uzbeckiej współpracy w dziedzinie edukacji i kultury". Ponadto uniwersytety te wspólnie realizują program edukacyjny w zakresie logopedii oraz projekt w ramach programu na drugim poziomie szkolnictwa wyłszego w sieciowej formie interakcji w specjalnościach "edukacja integracyjna" i "pedagogika korekcyjna".

Jak widać, dokumenty przyjęte jesienią 2018 roku na szczęblu szefów państw i rządów Białorusi i Uzbekistanu doł szybko zaczęły przynosić realne rezultaty.²⁴ Wystarczy powiedzieć, Źe juŹ pod koniec 2018 roku "wzajemne

²¹ Ponad 30 osiągnięć naukowych i technicznych zaprezentuje BSU na wystawie w Taszkencie [Zasób elektroniczny]. - 2018. -30-- URL: <https://www.belta.by/society/view/bolee-nauchno-tehnicheskikh-razrabotok-predstavit-bgu-na-vystavke-v-tashkente-317246-2018/>

²² Matievsky, M. Białoruł i Uzbekistan planują utworzenie wspólnych przedsięwzięć w dziedzinie farmacji, budowy maszyn i kompleksu rolnoprzemysłowego / M. Matievsky // [Zasób elektroniczny]. - 2018. - URL: <https://www.belta.by/special/economics/view/belarus-i-uzbekistan-planiruiut-sozdat-sovmestnye-predpriyatija-v-farmatsevtike-mashinostroenii-i-i-apk-317534-2018/>

²³ Griszkievich, A. Białorusko-uzbeckie centrum edukacyjne otwarte w Taszkienckim Uniwersytecie Pedagogicznym / A. Griszkievich // [Zasób elektroniczny]. - 2018. - URL: <https://www.belta.by/society/view/belorusko-uzbekskij-obrazovatelnyj-tsentr-otkrylja-v-tashkentkom-peduniversitete-318451-2018/>

²⁴ Wzrost obrotów handlowych i nowe projekty - Ambasador Uzbekistanu na temat dynamiki stosunków z Białorusią [Zasób elektroniczny]. - 2019. - URL: <https://belta.by/economics/view/rost-tovarooborota-i-novye-proekty-posol-uzbekistana-o->

obroty handlowe wzrosły 2,5-krotnie". I są wszelkie powody, by sądzić, że jeśli obecna dynamika ekspansji białorusko-uzbeckiej interakcji utrzyma się, cel wyznaczony przez prezydentów obu krajów, jakim jest osiągnięcie wzajemnych obrotów handlowych w wysokości miliarda dolarów, zostanie pomyślnie zrealizowany w najbliższych latach.

Komisja określa priorytety współpracy

Na początku marca 2021 r. w Taszkencie odbyło się ósme posiedzenie wspólnej komisji międzyrządowej ds. współpracy dwustronnej między Białorusią a Uzbekistanem. Omówiono na nim kwestie związane z rozwojem handlu i więzi gospodarczych, inwestycyjnych i kooperacyjnych, wzmocnieniem stosunków w sferze naukowej, edukacyjnej, społecznej i humanitarnej, współpracą międzyregionalną, technologiami informacyjnymi i turystyką.

Stosunki dyplomatyczne między dwiema byłymi republikami radzieckimi zostały nawiązane w styczniu 1993 roku. W 2020 roku białorusko-uzbeckie obroty handlowe wzrosły o kolejne 17 procent i przekroczyły 280 milionów dolarów, z udziałem dostaw z Białorusi - ponad 237 milionów dolarów.

²⁵"Głównymi pozycjami białoruskiego eksportu w ubiegłym [2020] roku były ciężarówki, traktory i przyczepy ciągnikowe, mięso i produkty mięsne, cukier i produkty mleczne, leki, szczepionki i surowice krwi". Odnotowując te pozytywne trendy, strony na posiedzeniu komisji międzyrządowej skupiły jednak swoją uwagę na tych kwestiach, których rozwiązanie pomogłoby przenieść stosunki dwustronne na jakościowo nowy poziom. Jednym z takich pilnych priorytetów było rozszerzenie ram prawnych współpracy białorusko-uzbeckiej, która do marca 2021 r. obejmowała ponad 70 umów. Ósme posiedzenie Komisji Międzyrządowej przyczyniło się do jej dalszego rozwoju.

W szczególności krajowe instytuty metrologiczne Białorusi i Uzbekistanu podpisały w Taszkencie umowę o współpracy, która określa główne obszary interakcji na najbliższe pięć lat. Dokument odnosi się do ścisłego partnerstwa stron w opracowywaniu i wdrażaniu programów tworzenia krajowych i roboczych standardów pomiarowych. ²⁶"Innym kierunkiem jest udział w opracowywaniu międzypaństwowych dokumentów dotyczących kwestii

[dynamike-otnoshenij-s-belarusju-333099-2019/](https://www.belta.by/society/view/instituty-metrologii-belarusi-i-uzbekistana-podpisali-soglasenie-o-sotrudnichestve-431178-2021/)

²⁵ Białoruś dały do dalszego rozwoju stosunków dwustronnych z Uzbekistanem [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9736>

²⁶ Instytuty Metrologii Białorusi i Uzbekistanu podpisały umowę o współpracy [Zasób elektroniczny zasób]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/instituty-metrologii-belarusi-i-uzbekistana-podpisali-soglasenie-o-sotrudnichestve-431178-2021/>

zapewnienia jednolitości pomiarów w celu rozwiązania problemów harmonizacji ustawodawstw krajowych i opracowania wspólnych zasad działalności w tej dziedzinie". Ponadto Państwowy Komitet Normalizacyjny Białorusi i agencja "Uzstandart" przyjęły program współpracy na lata 2021-2023, w którym przedstawiono porównania państwowych wzorców pomiarowych, wzorcowanie wzorców pomiarowych i roboczych przyrządów pomiarowych, a także udział laboratoriów w programach badań biegłości. Wszystko to, wraz z planowanym utworzeniem stałej grupy, powinno pomóc w rozwiązaniu kwestii związanych z technicznymi barierami w handlu między oboma krajami. Innym ważnym aspektem współpracy między Białorusią a Uzbekistanem w tej dziedzinie jest fakt, że Euroazjatycka Unia Gospodarcza ma obecnie w wysokiej gotowości projekt umowy w sprawie procedur i warunków eliminacji barier technicznych we wzajemnym handlu z krajami trzecimi.²⁷ W związku z tym białoruski Gosstandart "pracuje nad możliwością i składa aktywną propozycję, aby pierwszy projekt pilotażowy w ramach tej umowy po jej wejściu w życie został zrealizowany z Uzbekistanem".

Na początku marca 2021 r. instytucje szkolnictwa wyższego obu krajów podpisały dziesięć kolejnych dokumentów o współpracy. Uzupełniły one i tak już bardzo rozbudowane ramy prawne interakcji między instytucjami edukacyjnymi i organizacjami naukowymi, które obejmowały już około dwustu bezpośrednich umów. Dzięki nim z powodzeniem funkcjonują wspólne wydziały, realizowane są białorusko-uzbeckie programy edukacyjne, w tym programy podwójnych dyplomów. W Taszkencie otwarto wspólny białorusko-uzbecki Międzybranżowy Instytut Stosowanych Kwalifikacji Technicznych. Rozważane jest utworzenie Uzbecko-Białoruskiego Uniwersytetu Materiałoznawstwa. Wymowne są również następujące liczby: "W roku akademickim 2020/2021 instytucje edukacyjne Białorusi przyjęły około 2 tysięcy uzbeckich studentów.²⁸ Eksport usług edukacyjnych do Uzbekistanu w ubiegłym roku [2020] wyniósł 1,7 mln USD i wzrósł o prawie 14% w porównaniu z rokiem poprzednim". Należy przypuszczać, że pojawienie się kolejnych dziesięciu dokumentów dotyczących współpracy między uniwersytetami obu krajów przyczyni się

²⁷ Gosstandart Białorusi i Agencja Uzstandart podpisały program współpracy na lata 2021-2023 [Elektroniczny zasób]. - 2021. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/gosstandart-belarusi-i-agentstvo-uzstandart-podpisali-programmemu-sotrudnichestva-na-2021-2023-gody-431298-2021/>

²⁸ Uniwersytety Białorusi i Uzbekistanu podpisały 10 dokumentów o współpracy [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/vuzy-belarusi-i-uzbekistana-podpisali-10-dokumentov-o-sotrudnichestve-431140-2021>

jedynie do dalszego rozwoju białorusko-uzbeckiej interakcji w sferze edukacyjnej.

Należy zauważyć, że wiele krajowych uniwersytetów wykazuje znaczne zainteresowanie rozwojem współpracy z uzbeckimi partnerami. Wśród nich są Białoruski Państwowy Uniwersytet Informatyki i Radioelektroniki, Białoruski Narodowy Uniwersytet Techniczny, Białoruski Państwowy Uniwersytet Informatyki i Radioelektroniki oraz Białoruski Narodowy Uniwersytet Techniczny. Uniwersytet, Białoruski Państwowy Uniwersytet Informatyki i Radioelektroniki

Politechnika, P.M. Masharov Witebski Uniwersytet Państwowy, Yanka Kupala Państwowy Uniwersytet w Grodnie i Francysk Skaryna Państwowy Uniwersytet w Homlu. Realizacja dużych projektów

Białoruski Uniwersytet Państwowy (BSU) również planuje rozszerzyć swoją obecność na uzbeckim rynku edukacyjnym i planuje poważnie rozszerzyć linię wspólnych programów edukacyjnych.

W szczególności podpisana w kwietniu 2021 r. umowa o współpracy kulturalnej i naukowej między BSU a Narodowym Uniwersytetem Uzbekistanu im. Mirzo Ulugbeka, pierwszą i wiodącą instytucją szkolnictwa wyższego w Azji Środkowej, oferuje ogromne możliwości w tym zakresie. Założony w 1918 r., obecnie łączy 12 wydziałów: matematyki, fizyki, biologii, chemii, ekonomii, nauk społecznych, historii, geologii i systemów geoinformacyjnych, geografii i zasobów naturalnych, filologii obcych, dziennikarstwa oraz taekwondo i sportu. Do niedawna współpraca między dwoma uniwersytetami polegała na wspólnym szkoleniu uzbeckich studentów w zakresie "nauk medycznych i biologicznych" oraz "ekologii medycznej" w oparciu o Międzynarodowy Państwowy Instytut Ekologiczny imienia A.D. Sacharowa BSU.²⁹ Podpisany w kwietniu dokument dotyczy nie tylko współpracy w zakresie wymiany studentów i profesorów-nauczycieli, przygotowywania prac dyplomowych, rozpraw doktorskich i publikacji, wspólnych badań naukowych i wydarzeń, wymiany literatury i czasopism, ale także rozszerza zakres tematyczny stosunków międzyuczelnianych w nowych kierunkach, wśród których "strony wskazały na zwiększenie wspólnych programów edukacyjnych w dziedzinie nauk humanistycznych i przyrodniczych, organizację wzajemnych szkół letnich, interakcji między stroną uzbecką i uzbecką. Ponadto strona uzbecka była zainteresowana doświadczeniem BSU w organizowaniu systemu kształcenia

²⁹ BSU i Narodowy Uniwersytet Uzbekistanu osiągają nowy poziom współpracy [Zasób elektroniczny zasób]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/bgu-i-natsionalnyj-universitet-uzbekistana-vyhodjat-na-novyy-uroven-sotrudnichestva-436206-2021/>

ustawicznego dla prawników, który jest realizowany za pośrednictwem kolegium i wydziału prawa, a także Instytutu przekwalifikowania i zaawansowanego szkolenia sędziów, prokuratorów, sądów i instytucji wymiaru sprawiedliwości. Jest również całkiem możliwe, że białoruscy naukowcy z odpowiednim doświadczeniem wezmą udział w opracowaniu satelity dla uzbeckiego uniwersytetu.

Temat rozszerzenia zakresu programów edukacyjnych jest również istotny we współpracy BSU z Państwowym Uniwersytetem Orientalistycznym w Taszkencie, gdzie od 2019 r. uzbecki studenci wspólnie studiują filologię orientálną (chińską). Wśród nowych obszarów będących przedmiotem dyskusji jest wykorzystanie doświadczenia BSU w szkoleniu specjalistów dla branży IT, a także rozwój specjalności interdyscyplinarnych.³⁰ W szczególności w kwietniu 2021 r. wsparto "inicjatywę wspólnego szkolenia studentów w dziedzinie lingwistyki komputerowej", a także realizację młodzieżowych projektów start-upowych.

³¹Konkretnym rezultatem realizacji mapy drogowej podpisanej w kwietniu 2021 r. między BSU a Taszkenckim Państwowym Uniwersytetem Języka i Literatury Uzbeckiej im. Alishera Navoi będzie otwarcie w grudniu 2021 r. w Mińsku gabinetu języka i literatury uzbeckiej, którego działalność "będzie miała na celu wzmocnienie więzi edukacyjnych i kulturowych między dwoma krajami, stworzenie warunków do studiowania języka, historii i cech etnicznych Uzbekistanu".

Umowa o współpracy między BSU a Państwowym Uniwersytetem Prawa w Taszkencie obowiązuje od 2020 roku. W tym roku współpraca ta zostanie rozszerzona poprzez wspólne kształcenie uzbeckich studentów na bazie uczelni prawniczej białoruskiego uniwersytetu z perspektywą dalszej rekrutacji na Wydział Prawa BSU, a także otwarcie wspólnych programów z Wydziałem Stosunków Międzynarodowych BSU.³² Warto w tym miejscu zauważyć, że uzbecki partnerzy byli "zainteresowani doświadczeniem udziału BSU w międzynarodowych rankingach, według których białoruski uniwersytet znajduje się blisko 1% najlepszych uniwersytetów na świecie". W kwietniu 2021 r. strony zgodziły się na utworzenie grupy roboczej w celu

³⁰ BSU planuje rozszerzyć wspólne programy edukacyjne z Uzbekistanem [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/bgu-planiruet-rasshirit-s-uzbekistanom-sovmestnye-obrazovatelnye-programmesmy-435893-2021/>

³¹ Gabinet języka i kultury uzbeckiej zostanie otwarty w BSU [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/kabinet-uzbeksogo-azyka-i-kultury-otkrojut-v-bgu-435914-2021/>

³² BSU rozszerzy współpracę z Uzbekistanem w dziedzinie edukacji [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/bgu-rasshirit-sotrudnichestvo-s-uzbekistanom-v-oblasti-obrazovaniya-436565-2021/>

szybkiego opracowania dokumentów dotyczących realizacji proponowanych inicjatyw, a także na zorganizowanie we wrześniu wspólnego programu edukacyjnego w celu przeszkolenia personelu prawnego. Wreszcie, we współpracy z Uniwersytetem Dziennikarstwa i Komunikacji Masowej Uzbekistanu, strony omawiają obecnie kwestie staży uzbeckich nauczycieli w BSU, ich szkolenia w ramach programów rozwoju zawodowego oraz zapraszania pracowników białoruskich uniwersytetów do prowadzenia wykładów w Taszkencie.

³³Innym ważnym rezultatem prac komisji międzypaństwowej było pierwsze posiedzenie białorusko-uzbeckiej rady biznesu, które odbyło się w Taszkencie i zgromadziło ponad 170 przedstawicieli środowisk biznesowych obu krajów, którzy mogli omówić "konkretne projekty współpracy w dziedzinie rolnictwa, budowy maszyn, logistyki, przemysłu spożywczego, produkcji chemicznej i farmaceutycznej, nauki i edukacji oraz technologii informacyjnych". O potencjale realizacji tych projektów bardzo wymownie świadczy przykład Mińskiej Fabryki Samochodów, której przedstawiciele przywieźli do uzbeckiej stolicy kontrakty o wartości ponad czterech milionów dolarów. Wynika to w dużej mierze z faktu, że "sieć dystrybucyjna MM3 w Taszkencie jest reprezentowana przez BURAN-SAVDO, SIGMA, INDUSTRIAL MARKETING, FUTURE GENERATION MARKETING". ³⁴W 2019-2020 MM3 sprzedało ponad 1 tys. silników na rynek pierwotny i wtórny Uzbekistanu".

Logiczną kontynuacją pierwszego posiedzenia Rady Biznesu był udział 23 białoruskich firm w kwietniu 2021 roku w międzynarodowej wystawie "INNOPROM. Wielki Tydzień Przemysłowy w Uzbekistanie", na której eksporterzy z Białorusi zaprezentowali produkty przemysłu maszynowego, metalurgicznego, chemicznego, farmaceutycznego, sprzętu medycznego, a także osiągnięcia naukowe i towary konsumpcyjne. ³⁵Jednym z konkretnych rezultatów udziału białoruskich producentów w tej imprezie wystawienniczej było podpisanie listu intencyjnego przez MAZ-Tashkent LLC, spółkę

³³ Ponad 170 przedstawicieli biznesu Białorusi i Uzbekistanu wzięło udział w posiedzeniu Rady Biznesu [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bolee-170-predstavitelei-biznesa-belarusi-i-uzbekistana-prinjali-uchastie-v-zasedanii-delovogo-soveta-431374-2021>

³⁴ MM3 planuje podpisać umowy na ponad 4 miliony dolarów podczas komisji międzypaństwowej w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mmz-vo-vremia-mezhpravkomissii-v-uzbekistane-planiruet-podpisat-kontrakty-bolee-chem-na-4-mln-431277-2021/>

³⁵ Ponad 20 białoruskich przedsiębiorstw wzięło udział w dużej wystawie przemysłowej w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bolee-20-belorusskih-predpriyatij-prinjali-uchastie-v-krupnoj-promyshlennoj-vystavke-v-uzbekistane-436286-2021/>

zaleŹn MiŹskiej Fabryki Samochodów w Uzbekistanie, "na dostaw podwozi i zestawów maszyn do montaŹu pojazdów na rynek uzbecki za 10 milionów dolarów. Podpisano równieŹ umow z prywatną uzbecką firm na dostaw 50 sztuk pojazdów MAZ za łączną kwotę 3 milionów dolarów". Perspektywy rozwoju wiēzi gospodarczych miēdzy oboma krajami są wiēc powaŹne.

Przypominamy, Źe podstawowym dokumentem wspóŹpracy handlowej i gospodarczej miēdzy Białorusią a Uzbekistanem jest mapa drogowa wspóŹpracy miēdzy oboma krajami, przyjēta w listopadzie 2018 r. i obejmująca 158 dziaŹań. Do maja 2020 r. ponad jedna trzecia z nich zostaŹa juŹ zrealizowana.³⁶Natychmiast wpŹynęŹo to na stan białorusko-uzbeckich wiēzi partnerskich: "Pod koniec 2019 r. wielkość obrotów handlowych miēdzy krajami osignęŹa 239 mln USD i wzrosŹa 1,5-krotnie do 2018 r." . Oznacza to, Źe strony zamierzają jak najszybciej osiągnąć cel, który zostaŹ nakreślony w tym samym 2018 roku przez szefów obu państw - zwiēkszenie wolumenu dwustronnych obrotów handlowych do miliarda dolarów.³⁷"Zadanie ma zostać rozwiązane w ciągu trzech do czterech lat, aktualizując wszystkie moŹliwe obszary wspóŹpracy" , wśród których rolnictwo jest jednym z najbardziej obiecujących.

Faktem jest, Źe gŹównym trendem w rozwoju kompleksu rolno-przemysŹowego Uzbekistanu jest obecnie tworzenie klastrowego systemu produkcji. Innymi sŹowy, klastry powinny łączyć producentów surowców rolnych i ich przetwórców w przedsiębiorstwa przemysŹowe. Uzbekcy partnerzy postrzegają białoruskie doświadczenia w tym zakresie jako bardzo pozytywne i dlatego wykazują duŹe zainteresowanie nawiązaniem bezpośreďnych kontaktów biznesowych i partnerstw z białoruskimi producentami i przetwórcami, o których skuteczności świadc liczby.

W 2019 r. na uzbecki rynek dostarczono z Białorusi produkty rolne i spoŹywcze o wartości 35 mln USD, co stanowi ponad dwukrotny wzrost w porównaniu z 2018 r. Pozytywna dynamika wzajemnego handlu w tym obszarze utrzymaŹa siē w przyszŹym roku, pomimo ograniczeń spowodowanych rozprzestrzenianiem siē koronawirusa.³⁸"Białoruski eksport Źywności wzrósł ponad dwukrotnie w 2020 roku i osiągnął 73 mln USD.

³⁶ Włdimir Dwornik przeprowadziŹ rozmowy z wicepremierem Republiki Uzbekistanu Sardorem Umurzakowem [Zasób elektroniczny]. - 2020. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9423>

³⁷ Zalessky, B. Wektor postradzieckiej integracji. Widok z Białorusi / Boris Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie Palmarium, 2019. - C. 223.

³⁸ Białoruski eksport Źywności do Uzbekistanu wzrósł ponad dwukrotnie w 2020 roku [Zasób elektroniczny]. - 2021. -2020-- URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-beloruskogo-prodovolstvija-v-uzbekistan-v-godu-vyros-bolee-chem-v-dva-raza-431838-2021/>

Dostawy białoruskiej wołowiny wzrosły ponad dwukrotnie, cukru - 3,5-krotnie, mleka w proszku - dwukrotnie, ryb i produktów rybnych - 1,5-krotnie" do Uzbekistanu.

Jednocześnie współpraca Białorusi i Uzbekistanu, oczywiście, nie ogranicza się tylko do wzajemnych dostaw produktów żywnościowych, ale obejmuje również szeroki zakres interakcji, w tym rozwój wspólnych podejść naukowych i nowoczesnych technologii.³⁹ W szczególności "obiecujące obszary współpracy w sektorze rolno-przemysłowym obejmują udział strony białoruskiej w budowie kompleksów mleczarskich, organizację przetwórstwa mleka, tworzenie wspólnych przedsiębiorstw w zakresie produkcji leków weterynaryjnych, współpracę w dziedzinie hodowli, organizację szkoleń i przekwalifikowanie uzbeckich specjalistów w oparciu o białoruskie agrarne instytucje edukacyjne".

Pierwsze Białorusko-Uzbeckie Forum Rolnicze, które odbyło się w 2020 roku i w którym wzięło udział ponad 700 osób, pokazało wiele różnorodnych skutecznych partnerstw. W samej delegacji biznesowej znalazło się około 150 przedstawicieli przedsiębiorstw rolno-spożywczych, instytucji naukowych i edukacyjnych kraju. W szczególności aktywnym uczestnikiem forum był Gomselmash OJSC, który jesienią 2019 roku podpisał umowę z Taszkienckim Zakładem Maszyn Rolniczych.⁴⁰ "Dokument przewiduje utworzenie produkcji montażowej kombajnów w stolicy Uzbekistanu". Ze strony uzbeckiej były delegacje ze wszystkich regionów kraju, a także z odpowiednich ministerstw i organizacji kompleksu rolno-przemysłowego.

⁴¹ W rezultacie na marginesie forum "białoruskie przedsiębiorstwa eksportowe podpisały ponad 30 porozumień i umów z uzbeckimi partnerami". Ponadto Ministerstwo Rolnictwa i Żywności Białorusi oraz Ministerstwo Rolnictwa Uzbekistanu przyjęły Memorandum o porozumieniu i współpracy.

Równoległe z forum rolniczym w Taszkencie zorganizowano wystawę, na której sama Narodowa Akademia Nauk Białorusi zaprezentowała ponad 60 innowacyjnych rozwiązań i technologii dla rolnictwa w Uzbekistanie. Wśród nowości białoruskich naukowców z Centrum Naukowo-Praktycznego

³⁹ O wynikach wizyty Władimira Dwornika w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. - 2020. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9301>

⁴⁰ "Gomselmash" zaprezentuje swój potencjał na forum agrarnym w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/gomselmash-predstavit-svoj-potentsial-na-agrarnom-forume-v-uzbekistane-380486-2020>

⁴¹ Ponad 30 porozumień i umów podpisanych w wyniku białorusko-uzbeckiego forum agrarnego [Zasób elektroniczny zasób]. - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bolee-30-soglashenii-i-kontraktov-podpisano-po-itogam-belorusko-uzbeksogo-agrarnogo-foruma-381350-2020/>

Żywności Narodowej Akademii Nauk Białorusi duże zainteresowanie wzbudziła marmolada warzywna. "Linia obejmuje marmoladę ze słodkiej kukurydzy, czerwonej marchwi, dojrzałej dyni, soczystego pomidora i pikantnego selera.⁴² Marmolada zawiera prebiotyki i nie zawiera sztucznych barwników". Instytut Gleboznawstwa i Agrochemii zaprezentował gamę złożonych nawozów mineralnych o zrównoważonym stosunku składników odżywczych dla roślin uprawnych. S.N. Vyshellesky Institute of Experimental Veterinary Medicine zaprezentował szczepionki do zapobiegania i leczenia chorób wirusowych i bakteryjnych zwierząt hodowlanych. Naukowcy z Centrum Systemów Identyfikacji i Elektronicznych Operacji Biznesowych zaoferowali technologie cyfrowej identyfikacji i identyfikowalności zwierząt i produktów zwierzęcych. Centrum Naukowo-Praktyczne Hodowli Ziemniaka zainteresowało odwiedzających wystawę nowymi odmianami ziemniaków - "Manifest", "Uladar", "Palats" - odpornymi na szereg chorób. Jak widać, nawet ta krótka lista nowości zaprezentowanych w Taszkencie wyraźnie pokazuje, jakie kuszące perspektywy otwierają się w rozwoju białorusko-uzbeckiego partnerstwa w rolnictwie w najbliższej przyszłości.

⁴² NAS Białorusi zaprezentowała w Uzbekistanie ponad 60 innowacyjnych rozwiązań dla rolnictwa [Zasób elektroniczny zasób]. - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/nan-belarusi-predstavila-v-uzbekistane-bolee-60-innovatsionnyh-razrabotok-dlja-selskogo-hozjajstva-381057-2020/>

Celem jest jakościowo nowy poziom współpracy

W kwietniu 2022 r. białoruska delegacja rządowa odwiedziła Uzbekistan i podpisała kontrakty o wartości ponad 25 mln USD. Równie ważnym rezultatem było oświadczenie Mińska i Taszkontu, że znaleziono nowe punkty wzrostu we współpracy. ⁴³A "teraz zadaniem jest wypełnienie ich nową treścią", aby roczna wielkość wzajemnej wymiany handlowej wzrosła do pół miliarda dolarów.

Początek 2022 r. pokazał, że strony pewnie zbliżają się do wyznaczonego celu. ⁴⁴Podczas gdy w 2021 r. białorusko-uzbeckie obroty handlowe wzrosły o prawie 8% i przekroczyły 300 mln USD, a nadwyżka strony białoruskiej wyniosła prawie 190 mln USD, "w okresie styczeń-luty 2022 r. obroty handlowe wyniosły 53,5 mln USD i wzrosły o 9,9% w porównaniu z poziomem z analogicznego okresu 2021 r.". Oczekuje się dalszego wzrostu wolumenów handlu i inwestycji, przede wszystkim dzięki realizacji wspólnych projektów współpracy.

Należy zauważyć, że w Uzbekistanie zarejestrowano już 103 organizacje z białoruskimi inwestycjami, a także przedstawicielstwa Avtopromsnabspedition LLC, Softclub LLC, AmantisMed LLC, Belvitunifarm LLC. W Uzbekistanie powstała jedna produkcja montażowa białoruskich maszyn z białoruskim kapitałem - JV AMKODOR-AGROTEXMASH LLC. W szczególności, "produkcja ładowarek jest zorganizowana w oparciu o

⁴⁵Tashkent Tractor Plant, co wskazuje na popyt na te produkty na rynku lokalnym i regionalnym". Ponadto kontynuowana jest współpraca między MAZ OJSC i KRANTAS GROUP LLC, MTZ OJSC i Uzavtosanoat JSC w zakresie produkcji pojazdów silnikowych i ciągników. "Marko Company" realizuje wspólny projekt w Uzbekistanie w zakresie produkcji obuwia. Svetlogorsk Welding Electrode Plant LLC realizuje w tym kraju projekt

⁴³ Roman Golovchenko: Białoruś i Uzbekistan mogą zwiększyć handel i inwestycje, znaleziono punkty wzrostu [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <http://www.government.by/ru/content/10260>

⁴⁴ Białoruś i Uzbekistan intensyfikują realizację projektów produkcyjnych i kooperacyjnych [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-uzbekistan-aktiviziruut-realizatsiiu-proizvodstvenno-kooperatsionnyh-proektov-495026-2022/>

⁴⁵ Maszyny, sprzęt, osiągnięcia naukowe i techniczne. Co Białoruś zaprezentuje na wystawie w Taszkencie [Zasób elektroniczny zasób]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/comments/view/tehnika-oborudovanie-nauchno-tehnicheskije-razrabotki-cto-belarus-prezentuet-na-vystavke-v-tashkente-8158/>

inwestycyjny w zakresie produkcji elektrod spawalniczych.⁴⁶ W tym celu w Taszkencie powstała spółka FE "MONOLITH ASIA" LLC. Więzi te są nadal aktywnie wzmacniane.

W związku z tym w kwietniu 2022 r. oficjalny dystrybutor Mińskiej Fabryki Samochodów w tym środkowoazjatyckim kraju - MAZ-TASHKENT Ltd. - uruchomił montaż przemysłowy pojazdów MAZ z zestawów CKD. "Pierwszym modelem było podwozie MA3-5337.⁴⁷ Lokalizacja produkcji montażowej w Uzbekistanie pozwoli Mińskim Zakładom Samochodowym rozszerzyć swoją obecność na rynku krajów Azji Środkowej, a w przyszłości - Iranu, Afganistanu, Pakistanu". A w ramach uzbecko-białoruskiego forum biznesowego, które odbyło się w kwietniu w Taszkencie, dystrybutor MAZ "podpisał umowę z PE OLIY TEXNIK na zakup 41 pojazdów MAZ.⁴⁸ <...> Kwota kontraktu przekroczyła 3 miliony dolarów".

Mińska Fabryka Ciągników również aktywnie zwiększa swoją obecność na rynku uzbeckim, zwiększając dostawy swoich maszyn o prawie jedną czwartą w pierwszym kwartale 2022 roku.⁴⁹ "W sumie wysłano maszyny o wartości ponad 10 milionów dolarów". Co ciekawe, białoruskie ciągniki o wartości 31 milionów dolarów zostały wysłane do uzbeckich partnerów w całym 2021 roku.⁵⁰ Na przełomie kwietnia i maja w Taszkencie otwarto centrum sprzedaży i serwisu białoruskich maszyn rolniczych, które łączy w sobie "salon wystawowy i centrum sprzedaży, punkt serwisowy i zaplecze produkcyjne". Istnieje również oddział banku, który koncentruje się na świadczeniu usług w zakresie kredytowania i leasingu maszyn. Warto zauważyć, że strona białoruska planuje otworzyć podobne centra w innych regionach Uzbekistanu.

Białorusko-uzbecka współpraca w zakresie realizacji wspólnych projektów w

⁴⁶ Roman Gołowczenko: Obroty handlowe między Białorusią a Uzbekistanem powinny zostać zwiększone do co najmniej 500 mln USD [Elektroniczny zasób]. - 2022. - URL:

<http://www.government.by/ru/content/10257>

⁴⁷ Miński Zakład Samochodowy założył montaż maszyn w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/minskij-avtozavod-naladil-sborku-tehniki-v-uzbekistane-496181-2022/>

⁴⁸ "MAZ-Taszkent" podpisał duży kontrakt z uzbecką firmą na dostawę 41 pojazdów [Elektroniczny zasób]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/maz-tashkent-podpisał-krupnyj-kontrakt-s-uzbekskej-kompaniej-na-postavku-41-avtomobilja-498224-2022/>

⁴⁹ MTZ w I kwartale zwiększył dostawy maszyn do Uzbekistanu o ponad 23% [Zasób elektroniczny]. - 2022. - <https://www.belta.by/economics/view/mtz-v-i-kvartale-narastil-postavki-tehniki-v-uzbekistan-bolee-chem-na-23-499321-2022/>

⁵⁰ Centrum sprzedaży i serwisu białoruskich maszyn rolniczych zostało otwarte w Taszkencie [Zasób elektroniczny zasób]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/tsentr-prodazh-i-servisnogo-obsluzhivanija-beloruskoj-selhoztehniki-otkrylsja-v-tashkente-499290-2022/>

dziedzinie medycyny jest bardzo obiecująca. Jednym z nich jest spółka joint venture Belpharm, która będzie produkować antybiotyki i zainwestowała już ponad 8 mln USD. Ponadto strona białoruska zaoferowała swoim partnerom budowę spółki joint venture w celu przetwarzania krwi. Ważny szczegół: "Obecnie organizacje holdingu Belpharmprom posiadają 166 Gwiadectw rejestracji leków w Uzbekistanie. Członkowie holdingu podpisali 12 umów z uzbeckimi partnerami na dostawy produktów farmaceutycznych.⁵¹ Pod koniec 2021 r. eksport produktów organizacji Belpharmprom Holding do Uzbekistanu wyniósł 14 mln USD, a w okresie styczeń-luty 2022 r. - 3 mln USD".

Jeśli mówimy o innych perspektywach współpracy, możemy wymienić kilka innych obszarów. Jeden z nich dotyczy transportu elektrycznego. Faktem jest, że "Taszkent rozważa możliwość wznowienia usług tramwajowych.⁵² Strona białoruska jest gotowa zapewnić kompleksowe rozwiązania w zakresie niezbędnej infrastruktury, planowania i dostaw taboru". Jeśli decyzja w tej sprawie zostanie podjęta, stworzenie wspólnego zakładu produkcyjnego na uzbeckiej ziemi stanie się realną możliwością.⁵³ Kwestia dostaw drewnianych domów z Białorusi do Uzbekistanu, gdzie "jest to obecnie bardzo modny trend <...> i istnieje duże zapotrzebowanie". Może to otworzyć dobre perspektywy dla Białoruskiego Zakładu Papierniczego, który ma taśmową produkcję takich domów.

⁵⁴W tym samym kontekście warto przypomnieć, że pod koniec kwietnia 2022 roku strony rozważały "możliwość zorganizowania dostaw białoruskich substratów torfowych do przedsiębiorstw leśnych w Uzbekistanie w celu dalszego wykorzystania jako podstawy do uprawy sadzonek plantacji". Biorąc pod uwagę duże doświadczenie białoruskich przedsiębiorstw torfowych w tej dziedzinie, a w 2021 roku eksport organizacji przemysłu torfowego Beltopgaz wzrósł o ponad jedną czwartą, jest całkiem przewidywalne, że Uzbekistan stanie się 25. krajem, który otrzyma białoruski torf już w tym roku.

⁵¹ Białoruś i Uzbekistan omawiają pogłębienie współpracy w przemyśle farmaceutycznym [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-uzbekistan-obsuzhdajut-uglublenie-sotrudnichestva-v-farmotrasli-498163-2022/>

⁵² Roman Golovnenko: Obroty handlowe między Białorusią a Uzbekistanem powinny zostać zwiększone do co najmniej 500 mln USD [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <http://www.government.by/ru/content/10257>

⁵³ Golovnenko: Białoruś opracowuje dostawę drewnianych domów do Uzbekistanu [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/golovchenko-belarus-prorabatyvaet-postavki-v-uzbekistan-derevjannyh-domov-498185-2022/>

⁵⁴ Białoruś jest zainteresowana dostawą substratów torfowych do Uzbekistanu [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-zainteresovana-v-postavkah-torfj-anyh-substratov-v-uzbekistan-499019-2022/>

Białoruskie przedsiębiorstwa przemysłu lekkiego, które produkują tkaniny chesankowe, lniane, syntetyczne i sztuczne o różnych właściwościach, tkaniny włosowe, wyroby gorseciarskie i pończosznicze, również widzą swoje perspektywy zwiększenia dostaw na rynek uzbecki. Są to Orsha Flax Factory, OJSC "Mogotex", OJSC "Kamvol", które stały się uczestnikami 4. Międzynarodowej Wystawy Przemysłu Tekstylnego i Mody UzTextileExpo Spring 2022, która odbyła się w kwietniu 2022 roku w Taszkencie.⁵⁵ Wraz z nimi reprezentowanych było również pięć innych białoruskich przedsiębiorstw z branży chemicznej i petrochemicznej, które zaprezentowały licznym odwiedzającym to forum biznesowe "włókna sztuczne i chemiczne do produkcji tekstyliów, tekstylia techniczne dla budownictwa, produkty polimerowe, chemikalia i nawozy dla rolnictwa, włókno szklane". Krótko mówiąc, wszystko, co wzbudza żywe zainteresowanie wśród partnerów z Uzbekistanu i może stać się podstawą do zawarcia nowych kontraktów.

Mówiąc o udziale białoruskich eksporterów w wystawach zagranicznych, należy zauważyć, że w 2021 roku, uczestnicząc w wystawach i forach organizowanych przez Belinterexpo, przedsiębiorstwo wystawiennicze Białoruskiej Izby Przemysłowo-Handlowej, podpisali oni 86 umów i kontraktów o wartości ponad 80 milionów dolarów.⁵⁶ Jednocześnie "w ramach wystaw krajowych podpisano umowy i kontrakty o wartości 15 mln USD". W tym miejscu ważne jest, że najbardziej efektywne pod względem ilości podpisanych umów były wystawy krajowe organizowane w ramach wystaw w Uzbekistanie - "INNOPROM. Big Industrial Week" i UzProdExpo/UzAgroExpo.

Mówiąc o pierwszym z nich, należy zauważyć, że "Wielki Tydzień Przemysłowy w Uzbekistanie", który odbył się w kwietniu 2021 r. w Taszkencie, był największym wydarzeniem w tym środkowoazjatyckim kraju po przerwie spowodowanej pandemią.⁵⁷ W tym czasie w wystawie wzięło udział "ponad 200 przedsiębiorstw działających w dziedzinie

⁵⁵ Białoruskie przedsiębiorstwa przemysłu lekkiego prezentują swój potencjał w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. - Taszkent. - 2022. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/beloruskie-predpriiatiia-legkoi-promyshlennosti-predprijut-svoj-potentsial-v-uzbekistane-498369-2022/>

⁵⁶ Na forach i wystawach "Belinterexpo" krajowe przedsiębiorstwa podpisały kontrakty na 80 milionów dolarów [Zasób elektroniczny]. - 2021. - 80. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/na-forumah-i-vystavkah-belinterekspo-otechestvennye-predpriiatiia-podpisali-kontrakty-na-mln-476100-2021/>

⁵⁷ Ponad 20 białoruskich przedsiębiorstw wzięło udział w dużej wystawie przemysłowej w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/bolee-20-belorusskih-predpriiati-i-priniali-uchastie-v-krupnoi-promyshlennoi-vystavke-v-uzbekistane-436286-2021/>

inżynierii mechanicznej, metalurgii, energetyki, farmacji, przemysłu chemicznego i medycyny z Armenii, Białorusi, Chin, Czech, Francji, Niemiec, Włoch, Japonii, Republiki Korei, Rosji, Turcji, Uzbekistanu, Czech, EAEU i Azji Środkowej". Jeśli chodzi o białoruski pawilon, obejmował on stoiska 65 firm i organizacji, które prezentowały produkty inżynieryjne, metalurgiczne, chemiczne, farmaceutyczne, sprzęt medyczny, osiągnięcia naukowe i towary konsumpcyjne.⁵⁸ Jednym z konkretnych rezultatów ich udziału w tej wystawie było "podpisanie przez spółkę zależną Mińskich Zakładów Samochodowych w Uzbekistanie - MAZ-Tashkent LLC - listu intencyjnego na dostawę podwozi i zestawów maszyn do montażu pojazdów na rynek uzbecki na kwotę 10 mln USD. Podpisano również umowę z prywatną uzbecką firmą na dostawę 50 jednostek maszyn MAZ na łączną kwotę 3 mln USD". Co ciekawe, w kwietniu 2022 r. ta wystawa w Wystawa odbyła się w stolicy Uzbekistanu pod nową nazwą - "INNOPROM. Central Asia" i obejmowała sześć sekcji tematycznych: inżynieria mechaniczna, metalurgia, energetyka, chemia, automatyka przemysłowa, farmaceutyka i medycyna. Odbyła się również sesja plenarna "Azja Centralna. Przestrzeń przełomu technologicznego" oraz sesje specjalistyczne poświęcone projektom infrastrukturalnym, logistyce, instrumentom finansowym i edukacji. Udział Białorusi w tym forum biznesowym był nie mniej reprezentatywny ze względu na fakt, że "eksport białoruskich towarów do Uzbekistanu wzrósł sześciokrotnie w ciągu pięciu lat. Największy popyt jest na maszyny z Białorusi (traktory i ciągniki siodłowe, samochody ciężarowe), produkty chemiczne, artykuły spożywcze, metale żelazne i nieżelazne, nośniki energii, produkty naftowe.⁵⁹ W sumie Białoruś dostarcza Uzbekistanowi 360 pozycji towarowych wszystkich gałęzi przemysłu". Jeśli chodzi o wystawy rolno-spożywcze UzAgroExpo i UzProdExpo, które odbyły się w Taszkencie w listopadzie 2021 r., są to największe branżowe fora biznesowe w Uzbekistanie, które tym razem zgromadziły 120 firm z 18 krajów. Pawilon narodowy Białorusi, w którym reprezentowanych było 17 firm, pokazał możliwości eksportowe krajowych przedsiębiorstw w trzech głównych obszarach: przemysł spożywczy, inżynieria rolnicza i nauka. W pierwszym z nich zaprezentowano szczególnie wiele oryginalnych nowości - wołowinę w sosie borówkowym, miękki ser wytwarzany według włoskiej

⁵⁸ Zaleski, B. Kluczowe zadanie - rozwój. Zbiór artykułów / B. Zaleski. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2021. - C. 40-41.

⁵⁹ Białoruski pawilon narodowy będzie reprezentowany na wystawie INNOPROM w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny zasób]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/beloruskii-natsionalnyi-pavilion-budet-predstavlen-na-vstavke-innoprom-v-uzbekistane-480872-2022/>

technologii z serwatki ricotty, wysokiej jakości kawę wytwarzaną według własnej opatentowanej technologii, pastę orzechową z solą morską,⁶⁰ batony owocowe z mieszanki suszonych śliwek, suszonego jabłka, płatków owsianych i syropu, białkowa czekolada mleczna o zwiększonej zawartości białka, a także "białoruska whisky, alkoholowy napój mieszany wytwarzany z wody artezyjskiej na bazie krajowych upraw zbożowych - żyta, pszenicy i słodu jęczmiennego". Białoruski Uniwersytet Państwowy, Białoruski Narodowy Uniwersytet Techniczny, Białorusko-Rosyjski Uniwersytet i Białoruski Państwowy Uniwersytet Technologii Spożywczych i Chemicznych zaprezentowały liczny gościom osiągnięcia naukowe w dziedzinie rolno-przemysłowej i spożywczej, w tym technologie rekultywacji zniszczonych gleb, metody produkcji innowacyjnych fermentowanych napojów mlecznych i kosmetyków.⁶¹ Mińskie Zakłady Samochodowe i przedsiębiorstwo Lidselmash również przywiozły do uzbeckiej stolicy innowacyjne maszyny - specjalnie zaprojektowaną na uzbecki rynek wywrotkę towarową MAZ-65012K, która "jest wyposażona w metalowe nadwozie przechyłane przez mechanizm hydrauliczny i jest przeznaczona do transportu ładunków masowych, w tym towarów rolnych" oraz nowe modyfikacje kultywatora do uprawy bawełny, najpopularniejszej uprawy w tym środkowoazjatyckim kraju.⁶² Konkretnym rezultatem pracy na tych wystawach było "porozumienie między MAZ-Tashkent, oficjalnym dystrybutorem Mińskiej Fabryki Samochodów w Uzbekistanie, a Nurafshon Maxsus Texnika w sprawie dostaw produktów inżynierskich o wartości 1 miliona dolarów". Na uzbecko-białoruskim forum agrarnym osiągnięto porozumienia w sprawie budowy i przebudowy kompleksu mleczarskiego z wykorzystaniem białoruskich technologii na uzbeckiej ziemi. Kolejnym ważnym obszarem interakcji między oboma krajami jest intensyfikacja partnerskich białorusko-uzbeckich więzi regionalnych, które stają się jednym z najważniejszych obszarów współpracy w obecnym otoczeniu.⁶³ Pierwsze Forum Regionów Białorusi i Uzbekistanu, które

⁶⁰ Pawilon Narodowy Białorusi jest prezentowany na wystawach w Taszkencie [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/natsionalnyi-pavilion-belarusi-predstavlen-na-vystavke-v-tashkente-471340-2021/>.

⁶¹ Miński Zakład Samochodowy zaprezentował nową wywrotkę gazową na wystawie w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/minskii-avtozavod-predstavil-novyi-gazovyi-samosval-na-vystavke-v-uzbekistane-471501-2021/>.

⁶² MAZ podpisał kontrakt na dostawę maszyn do Uzbekistanu za 1 mln USD [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/maz-podpisal-kontrakt-na-postavku-tehniki-v-uzbekistan-na-mln-471344-2021/>.

⁶³ Zalesky, B. Zrównoważony rozwój jako formuła wzrostu. Cechy współpracy międzynarodowej opartej na komponencie innowacyjnym / Boris Zalesky. - Wydawnictwo Akademickie Palmarium, 2021. - C. 37.

odbyło się w Mińsku w lipcu 2019 roku i otworzyło nowe możliwości partnerstwa w takich dziedzinach jak współpraca przemysłowa, kompleks rolno-przemysłowy i przemysł spożywczy, zgromadziło "ponad dwustu przedstawicieli takich regionów jak Andżan, Buchar, Dżizak, Namangan, Samarkanda, Chorezm, Fergana i Taszkient" tylko ze strony uzbeckiej.

Ze strony białoruskiej obwód witebski stał się jednym z aktywnych uczestników tego forum, ponieważ w ciągu ostatnich kilku lat obserwowano pozytywną dynamikę współpracy handlowej i gospodarczej z uzbeckimi partnerami. Wystarczy powiedzieć, że w 2019 roku Uzbekistan wszedł na listę kluczowych partnerów Witebska wśród krajów Wspólnoty Niepodległych Państw. W tym czasie obroty handlu zagranicznego między stronami wzrosły o ponad jedną czwartą i przekroczyły dziewięć milionów dolarów. Dostawy eksportowe z obwodu białoruskiego "wzrosły półtora raza - do 6,7 mln dolarów. Eksport produktów spożywczych wyniósł 0,9 mln dolarów, czyli 13,4% całkowitego wolumenu.⁶⁴ <...> Sery i produkty mleczne Postawskiego Zakładu Mleczarskiego, Wierchniewińskiej Mleczarni, Połockiego Zakładu Mleczarskiego, a także produkty mięsne Witebskiego Zakładu Przetwórstwa Mięsnego są już znane uzbeckim konsumentom i cieszą się dużym popytem". Ponadto region witebski z powodzeniem dostarczał na uzbecki rynek żywność dla niemowląt, szeroką gamę szczepionek do zwalczania chorób zwierząt domowych oraz farmaceutyki.

W 2021 r. wzajemna wymiana handlowa obwodu białoruskiego z tym środkowoazjatyckim krajem przekroczyła 12,5 mln USD, przy czym eksport Witebska wyniósł prawie 10 mln USD i ponownie opierał się na lekach, mięsie bydlęcym, mleku i serwatce w proszku, maśle, serze, a także polietylenie, produktach z tworzyw sztucznych i włókien szklanych oraz kablach światłowodowych. Ponadto, spółka joint venture holdingu skórzanego i obuwniczego Marco rozpoczęła działalność na uzbeckiej ziemi. Inne projekty w zakresie współpracy produkcyjnej są w przygotowaniu. W szczególności od 2020 r. obwód witebski negocjuje otwarcie spółki joint venture z BelVitunipharm OJSC w Uzbekistanie, która początkowo będzie zajmować się handlem lekami, a następnie ich produkcją. W grudniu 2021 roku w Taszkencie otwarto przedstawicielstwo białoruskiego producenta leków weterynaryjnych.⁶⁵ A już "opracowywane są kwestie finansowania

⁶⁴ Tichonow, A. Białorusko-uzbeckie forum agrarne: posłowie / A. Tichonow // [Zasób elektroniczny]. - 2019. - URL: <https://produkt.by/story/belorusско-uzbekskiy-agrarnyy-forum-posleslovie>

⁶⁵ Pushnyakova, A. Uzbekistan może stać się dla przedsiębiorstw obwodu witebskiego trampoliną dla dostaw do Azji / A. Pushnyakova // [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL:

projektu w celu osiągnięcia sprzedaży leków w wysokości 2 mln USD rocznie".

Wśród innych obiecujących obszarów interakcji między przedsiębiorstwami regionu a uzbeckimi partnerami w marcu 2022 r. omówiono dostawy owoców i warzyw oraz mięsa i produktów mlecznych, a także współpracę w takich segmentach sektora przemysłowego, jak inżynieria mechaniczna, energetyka, przemysł chemiczny i gazowy. Ważną rolę powinna odegrać aktywizacja więzi partnerskich Witebszczyzny z szeregiem uzbeckich regionów, a zwłaszcza z regionem Namangan. Faktem jest, że obwody witebski i namangański podpisały porozumienie o współpracy w dziedzinie handlu i gospodarki, nauki, techniki i kultury w lipcu 2019 r. w ramach wspomnianego już I Forum Regionów Białorusi i Uzbekistanu. Dokument ten powinien pomóc w budowaniu wzajemnie korzystnych więzi handlowych i gospodarczych między przedsiębiorstwami i organizacjami regionów, zapewnić "kompleksowe wsparcie dla struktur biznesowych w zawieraniu wzajemnie akceptowalnych umów na dostawę towarów i usług".⁶⁶ Mówi się również o wspólnych seminariach biznesowych, wystawach i targach z udziałem przedstawicieli środowisk przedsiębiorców i biznesu".

Podpisane w tym samym czasie porozumienie o współpracy między administracjami Witebskiej Wolnej Strefy Ekonomicznej (FEZ) i Kosonsoy-Pharm ma również na celu rozszerzenie możliwych obszarów interakcji handlowej, gospodarczej i inwestycyjnej między regionami Białorusi i Uzbekistanu; nie tylko tworzy podstawę do wymiany doświadczeń i promowania partnerstwa między mieszkańcami FEZ, ale także stanowi podstawę do połączenia potencjału stron w prowadzeniu wspólnych działań. Należy zauważyć, że "Kosonsoy-Pharm" był jednym z siedmiu farmaceutycznych FEZ utworzonych w maju 2017 r. w sześciu uzbeckich regionach.⁶⁷ Oprócz niego pojawiły się "w Karakalpakstanie - "Nukus-pharm", regionie Jizzak - "Zomin-pharm", <...> regionie Syrdarya - "Sirdaryo-pharm", regionie Surkhandarya - "Boysun-pharm" i regionie Taszkent - "Bustonlik-pharm" i ""Parkent-pharm"". Na ich terytoriach obowiązują specjalne systemy podatkowe, celne i walutowe. Wszystkie z nich specjalizują się w rozwoju przedsiębiorstw farmaceutycznych. Kilku

<https://www.belta.by/economics/view/uzbekistan-mozhet-stat-dlia-predpriatii-vitebskoi-oblasti-tramplinom-dlia-postavok-v-aziiu-491940-2022/>

⁶⁶ Region Namangan bCdzie współpracował z Witebskiem [Zasób elektroniczny]. - 2019. -

URL:

<https://nampravda.uz/ekonomika/namanganskaya-oblast-budet-sotrudniczat-s-vitebskom.html>

⁶⁷ Siedem farmaceutycznych FEZ jest tworzonych w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. - 2017. /2017/05/05/- URL: <https://www.gazeta.uz/ru-pharm/>

mieszkańców FEZ "Witebsk" jest również zaangażowanych w tę samą sferę.

⁶⁸Dlatego "przyciąganie inwestycji w projekty dotyczące tworzenia produkcji leków, produktów medycznych jest jednym z najbardziej obiecujących obszarów współpracy między administracjami obu FEZ". Istnieją wszelkie powody, by sądzić, że ta interakcja między białoruskimi i uzbeckimi wolnymi strefami ekonomicznymi jeszcze bardziej wzmocni powstające więzi partnerskie między obwodami witebskim i namangańskim.

Dokumenty podpisane podczas wizyty białoruskiej delegacji rządowej w Taszkencie w kwietniu 2022 roku mogą również służyć jako wskazówka, jakie inne obszary współpracy białorusko-uzbeckiej zostaną zintensyfikowane w najbliższej przyszłości. I tak, Ministerstwo Innowacyjnego Rozwoju Uzbekistanu podpisało memorandum o współpracy z Narodową Akademią Nauk Białorusi oraz program wykonawczy współpracy naukowej, technicznej i innowacyjnej na lata 2022-2023 z Państwowym Komitetem Nauki i Technologii Białorusi. Ministerstwo Rolnictwa i Żywności Białorusi podpisało również dwa ważne dokumenty: protokół ustaleń z Państwowym Komitetem ds. Medycyny Weterynaryjnej i Rozwoju Zwierząt Gospodarskich Uzbekistanu; mapę drogową dalszego rozwoju współpracy w dziedzinie nauk rolniczych, edukacji i rozwoju innowacji na lata 2022-2023 z Ministerstwem Rolnictwa Uzbekistanu, które z kolei podpisało również protokół ustaleń z Narodową Akademią Nauk Białorusi w sprawie dalszego rozwoju współpracy naukowo-technicznej i innowacyjnej. Wreszcie, porozumienie o współpracy w dziedzinie hodowli zwierząt zostało zawarte przez Belplemzhivobedinenie i agencję Uzbekchorvanasl.

⁶⁹Jeszcze jesienią 2018 roku Białoruż i Uzbekistan podpisały międzypaństwową umowę o współpracy społeczno-gospodarczej na lata 2019-2023, która "odzwierciedla kluczowe porozumienia na najwyższym szczeblu w sprawie rozwoju stosunków białorusko-uzbeckich i wyniesienia ich na jakościowo nowy poziom". Jak widać, zadania określone w tym dokumencie są realizowane przez strony bardzo aktywnie i skutecznie.

Wspólne inicjatywy na rzecz współpracy w innowacyjnych obszarach

W sierpniu 2022 r. w Mińsku odbyło się dziewięćte posiedzenie wspólnej

⁶⁸ FEZ "Witebsk" i uzbecki "Kosonsoy-Farm" będą rozwijać współpracę inwestycyjną [Zasób elektroniczny]. - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/sez-vitebsk-i-uzbekskai-a-kosonsoy-farm-budut-razvivat-investitsionnoe-sotrudnichestvo-352766-2019/>

⁶⁹ Zalessky, B. Wektor postradzieckiej integracji. Widok z Białorusi / Boris Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie Palmarium, 2019. - C. 228.

komisji międzyrządowej ds. współpracy dwustronnej między Białorusią a Uzbekistanem, na którym uczestnicy zwrócili uwagę na znaczenie kontynuowania systematycznych prac nad nowymi obiecującymi wspólnymi inicjatywami w celu wspólnego osiągnięcia wielokrotnego wzrostu wolumenu wzajemnej wymiany handlowej w nadchodzących latach. Przypomnijmy, że "w 2021 r. obroty handlowe między Białorusią a Uzbekistanem wyniosły 301,9 mln USD i wzrosły o 7,8% w porównaniu z poziomem z 2020 r., eksport - 245,4 mln USD (wzrost o 3,3%).⁷⁰ Saldo jest dodatnie - 188,9 mln USD". Głównymi pozycjami białoruskiego eksportu w 2021 r. były mięso i produkty mięsne, leki, polimery chlorku winylu, mleko w proszku, odczynniki diagnostyczne, szczepionki, surowice krwi, płyty wiórowe, sery i twarogi. W pierwszej połowie 2022 r. białorusko-uzbeckie obroty handlowe przekroczyły 190 mln USD i wzrosły o prawie 40 procent. Jednocześnie dodatnie saldo po stronie białoruskiej wyniosło 100,7 mln USD. Teraz strony widzą realną szansę na osiągnięcie wzajemnych obrotów handlowych w wysokości 500 mln USD. W związku z tym Białoruś jest gotowa zwiększyć dostawy żywności i towarów rolnych, sprzętu drogowego, komunalnego i specjalnego, wywrotek, produktów do obróbki drewna, produktów petrochemicznych, farmaceutycznych i sprzętu medycznego.

⁷¹Jeżeli chodzi o współpracę przemysłową i tworzenie wspólnych produkcji, "w Uzbekistanie zarejestrowano już 103 organizacje z białoruskimi inwestycjami, a także przedstawicielstwa Avtopromsnabspedition LLC, Softclub LLC, AmantisMed LLC, Belvitunifarm LLC". W 2022 roku za dobry wynik wspólnej pracy można uznać produkcję sprzętu opartego na podwoziu Mińskiej Fabryki Samochodów. "Jeśli do niedawna wykonywano tylko nadbudowy na gotowych zestawach maszyn, to w kwietniu tego roku zaprezentowano pierwszą wywrotkę MAZ zmontowaną w Uzbekistanie.⁷² Istnieją wszelkie możliwości, aby zapewnić wysoką lokalizację tej produkcji". Trwają prace nad wznowieniem produkcji białoruskich ciągników w Uzbekistanie. ⁷³A "BiełAZ jest gotowy dostarczyć

⁷⁰ Golovchenko i Aripov omówili budowanie obrotów handlowych Białorusi i Uzbekistanu [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/golovchenko-i-aripov-obsudili-naraschivanie-tovarooborota-belarusi-i-uzbekistana-520574-2022/>

⁷¹ Zaleski, B. Orientacja na wynik. Realizacja możliwości międzynarodowych stosunków gospodarczych / Boris Zaleskii. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2022. - C. 23.

⁷² Kompleks rolno-przemysłowy, współpraca przemysłowa, budownictwo. Zayats o planach interakcji z Uzbekistanem [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/apk-promkooperatsiia-stroitelstvo-zaiats-o-planah-vzaimodeistviia-s-uzbekistanom-520299-2022/>

⁷³ Współpraca przemysłowa, dostawy maszyn, obróbka drewna. Białoruś i Uzbekistan omówiły wzajemną współpracę [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/promkooperatsiia-postavki-tehniki-derevoobrabotka->

Uzbekistanowi całkowicie nowe modele maszyn do transportu mas skalnych, które są zarówno wysoce przyjazne dla środowiska, jak i wydajne". Belkommunmash jest zainteresowany udziałem w rozwoju uzbeckiej infrastruktury transportowej i wspólnym wdrażaniem inicjatyw mających na celu uruchomienie przyjaznego dla środowiska transportu pasażerskiego. Białoruscy specjaliści są gotowi zaoferować kompleksowe rozwiązanie w celu stworzenia wydajnego i bezpiecznego systemu publicznego transportu elektrycznego: od budowy niezbędnej infrastruktury po dostawę najnowocześniejszych modeli pojazdów. Realizacja takiego projektu byłaby naprawdę przełomowym wydarzeniem w rozwoju stosunków białorusko-uzbeckich.

Wskaźniki między oboma krajami wzrosły również w dziedzinie kompleksu rolno-przemysłowego. W pierwszych sześciu miesiącach 2022 r. obroty produktami rolnymi wzrosły zarówno w eksporcie, jak i imporcie. "Produkty mięsne, nabiał i żywność dla niemowląt są eksportowane do Uzbekistanu.

⁷⁴Import reprezentowany jest głównie przez produkty warzywne i melonowe, winogrona, suszone owoce, orzechy". Dla rozwijającego się przemysłu hodowlanego Uzbekistanu Białoruś jest gotowa zorganizować dostawy wysokowydajnych premiksów z dostępem do wspólnej produkcji mieszanek paszowych w tym środkowoazjatyckim kraju.

Mówiąc o białorusko-uzbeckiej współpracy w sektorze farmaceutycznym, białoruscy inwestorzy w Taszkencie z powodzeniem realizują projekt produkcji antybiotyków o szerokim spektrum działania. Białoruski holding Belfarmprom i jego koledzy z Uzbekistanu opracowują możliwość utworzenia spółek joint venture w celu produkcji leków medycznych w nienakładających się obszarach. W dziedzinie budownictwa strony są zainteresowane wspólnym projektowaniem uzbeckich obiektów infrastrukturalnych, budynków przemysłowych, obiektów opieki zdrowotnej, w tym obiektów przemysłu farmaceutycznego. Strona uzbecka jest zainteresowana białoruskimi drewnianymi produktami budowlanymi. Biorąc pod uwagę aktywnie rozwijający się sektor turystyczny Uzbekistanu i jego zapotrzebowanie na przyjazne dla środowiska obiekty mieszkalne, współpraca w tej dziedzinie jest bardzo obiecująca.

Interesujące białorusko-uzbeckie projekty są również realizowane w sferze edukacyjnej. W szczególności Państwowy Uniwersytet w Baranowiczach

[belarus-i-uzbekistan-obsudili-vzaimnoe-520492-2022/](https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-uzbekistan-obsudili-vzaimnoe-520492-2022/)

⁷⁴ Białoruś i Uzbekistan omówiły kwestie dalszej współpracy w sferze kompleksu rolno-przemysłowego [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-uzbekistan-obsudili-voprosy-dalnejshogo-sotrudnichestva-v-sfere-apk-520545-2022/>

(BarSU), wraz z Państwowym Uniwersytetem w Samarkandzie i Państwowym Instytutem Pedagogicznym w Jizzak, wdraża obecnie programy "podwójnego dyplomu". Oczekuje się, że studenci studiów licencjackich i magisterskich będą szkoleni na BarSU i uniwersytetach partnerskich na podstawie pozytywnych doświadczeń białoruskich i zagranicznych.⁷⁵"Rekrutacja planowana jest w specjalnościach "psychologia praktyczna", "edukacja przedszkolna", "psychologia", "ekonomia". Brzeski Państwowy Uniwersytet Techniczny będzie współpracował z Instytutem Inżynierii i Technologii w Bucharze. W lipcu 2022 r. uczelnie podpisały umowy o współpracy w zakresie organizacji przekwalifikowania i rozwoju zawodowego nauczycieli z Buchary w Brześciu.⁷⁶"Zacniemy od tego, a następnie możemy współpracować na pierwszym i drugim poziomie szkolnictwa wyższego". Instytut w Bucharze jest głównym ośrodkiem edukacyjnym i badawczym w Uzbekistanie. Edukacja prowadzona jest na ośmiu wydziałach, wyższe wykształcenie zdobywa ponad 11 tysięcy studentów na 30 stopniach licencjackich.

W styczniu 2023 r. Białoruś i Uzbekistan obchodziły 30-lecie stosunków dyplomatycznych. W ostatnich latach oba kraje znacznie zintensyfikowały dialog dwustronny również na poziomie regionalnym. Wystarczy powiedzieć, że od kwietnia tego roku strony podpisały już 15 umów międzyregionalnych. "Delegacje z regionów Białorusi i Uzbekistanu regularnie wymieniają się wizytami.⁷⁷Praktyka opracowywania map drogowych wdrażania porozumień międzyregionalnych okazała się skuteczna". Wśród aktywnych uczestników tej międzyregionalnej interakcji są takie obwody jak Witebsk i Kaszkadaria, Homel i Fergana.

W szczególności w październiku 2022 r. Komitet Wykonawczy Obwodu Witebskiego podpisał umowę o współpracy z Hokimiatem Obwodu Kaszkadarskiego. Dokument ten przyczynia się do budowania wzajemnie korzystnych "stosunków handlowych i gospodarczych stosunków handlowych i gospodarczych między przedsiębiorstw i organizacji w regionach.⁷⁸Ponadto określi sposoby

⁷⁵ BarSU rozwija wspólne programy edukacyjne z uzbeckimi partnerami [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/bargu-razrabatyvaet-sovmestnye-obrazovatelnye-programmesmy-s-uzbeckimi-partnerami-520325-2022>

⁷⁶ BrSTU bCdzie współpracował z Bukhara Institute of Engineering and Technology [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/brgtu-budet-sotrudniczat-s-buharskim-inzhenerno-tehnologicheskimi-institutami-514381-2022/>

⁷⁷ C. Rachkow: Białoruś uważa Uzbekistan za ważnego partnera w Azji środkowej [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <http://sovrep.gov.by/ru/news-ru/view/srachkov-belarus-rassmatrivaet-uzbekistan-kak-vazhnogo-partnera-v-tsentralnoy-azii-22630-2023/>

⁷⁸ Delegacja obwodu witebskiego w Uzbekistanie podpisze umowę z chojmiakiem obwodu kaszkadarskiego [Zasób elektroniczny zasób]. - 2022. -

rozwijania współpracy w sektorach naukowo-technicznym, turystycznym, kulturalnym, sportowym i opieki zdrowotnej". W tym samym październiku 2022 r. podpisano również kilka ważnych dokumentów rozwijających współpracę między poszczególnymi uczestnikami tego międzyregionalnego partnerstwa: dwie umowy i dwa memoranda o współpracy. Jeśli chodzi o umowy, są to interakcje między Połockim Uniwersytetem Państwowym im. Eufrozyny Połockiej a Instytutem Inżynierii i Ekonomii w Karszi, a także między Witebskim Uniwersytetem Państwowym im. Przyjęto protokoły między wolnymi strefami ekonomicznymi obu regionów, koncernem "Mięso i produkty mleczne" oraz przedsiębiorstwem zajmującym się dostawą i przetwarzaniem produktów mlecznych. Ponadto strony podpisały umowy o wartości około trzech milionów dolarów. Chodzi o produkty spożywcze i produkty do obróbki drewna, a także dostawy sprzętu elektrycznego dla przemysłu naftowego i urządzeń pomiarowych. A "obwód witebski opracowuje kwestię dostaw swoich produktów na rynek uzbecki. Jest duże zainteresowanie

⁷⁹Region Kashkadarya spowodował, że produkty mięsne i mleczne, urządzenia elektryczne, produkty kablowe w zakresie wymiany doświadczeń przedsiębiorstw w zakresie produkcji w tym kraju".

Jednocześnie obwody białoruski i uzbecki planowały współpracę również w innych dziedzinach. Na przykład jeszcze w 2021 roku na terenie wolnej strefy ekonomicznej obwodu kashkadarskiego witebski holding Marko założył przedsiębiorstwo, w którym ponad dwustu pracowników szyje buty. Teraz uzbecki partnerzy są zainteresowani nowymi kompetencjami - w przemyśle lekkim, gospodarstwach mlecznych, przedsiębiorstwach przetwórstwa mleka. W maju 2023 r. na XI Międzynarodowym Forum Gospodarczym "Innowacje. Inwestycje. Perspektywy", które odbyło się w Witebsku, strony zaproponowały szereg innych nowych obszarów współpracy, w tym przemysł lniany. "Obwód witebski jest gotowy pomóc w dostarczeniu odmian, które mogą być uprawiane w warunkach Uzbekistanu. Propozycja ta jest przygotowywana przez specjalistów Instytutu Lnu RUE.

⁸⁰Ponadto aktywnie opracowywane są możliwości współpracy w zakresie

URL:

<https://www.belta.by/regions/view/delegatsija-vitebskoj-oblasti-v-uzbekistane-podpishet-soglashenie-s-hokimijatom-kashkadarjinskoj-527596-2022/>

⁷⁹ Przedsiębiorstwa obwodów witebskiego i kashkadarskiego podpisały umowy na 3 miliony dolarów [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/predpriyatija-vitebskoj-i-kashkadarjinskoj-oblastej-podpisali-kontrakty-na-3-mln-529745-2022/>.

⁸⁰ Regiony Witebsk i Kashkadarya planują zorganizować infotours w celu intensyfikacji współpracy [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/vitebskaja-i-kashkadarjinskaja-oblasti-planirujut-organising->

obróbki drewna, w szczególności w zakresie produkcji indywidualnych drewnianych domów i mebli, w tym dla instytucji edukacyjnych regionu Kaszkadarya". Istnieją również inicjatywy w przemyśle farmaceutycznym. W celu lepszego rozwoju kontaktów w sferze gospodarczej, turystycznej i innych, strony planują zorganizować wspólne wycieczki informacyjne. W ten sposób wspólne działania obwodów witebskiego i kaszkadarskiego już teraz stwarzają korzystne warunki dla obu stron do realizacji projektów, które w przyszłości mogą wzmocnić nowe punkty kontaktowe we wzajemnej współpracy.

Jeśli chodzi o region Homel, który również aktywnie rozwija współpracę z uzbeckimi partnerami, zauważamy, że jego obroty handlowe z Uzbekistanem wzrosły ponad trzykrotnie w ciągu ostatnich trzech lat i wyniosły 33 mln USD. A według wyników z 2022 r. eksport Homla wzrósł prawie półtora raza.⁸¹ Główne pozycje eksportowe homelskich przedsiębiorstw to papier, tektura, tapety, płyty wiórowe, ścier drzewny, mięso bydłce, drewno, farby, wyroby z polietylenu, drut, nici chemiczne, produkty mleczarskie, maszyny rolnicze, meble..." . Wśród regionów Uzbekistanu zainteresowanych wspólnymi projektami z partnerami z Homla jest region Fergana, który zamierza rozwijać współpracę z regionem białoruskim w zakresie produkcji maszyn rolniczych, obróbki drewna, przemysłu chemicznego i turystyki. W lutym 2023 r. Homelski Obwodowy Komitet Wykonawczy i Chokijat Obwodu Fergańskiego podpisały mapę drogową na 2023 r., która obejmuje różne kierunki. I są już konkretne osiągnięcia. W niedalekiej przyszłości "w obwodzie fergańskim" ma zostać otwarty sklep firmowy, w którym będą sprzedawane produkty obróbki drewna z obwodu białoruskiego.⁸² Niektóre z nich będą wysyłane w celu reeksportu do krajów sąsiadujących z Uzbekistanem". W Homlu opracowywany jest pomysł otwarcia domu handlowego do sprzedaży owoców, suszonych owoców i warzyw z Uzbekistanu. Ponadto przedsiębiorcy z Fergany są zainteresowani wspólną produkcją wyrobów chemicznych i celulozowo-papierniczych z firmami z Homla. Wszystko wskazuje na to, że mapa drogowa dwóch regionów - białoruskiego i uzbeckiego - wkrótce zostanie wypełniona również w innych

[infotury-dlja-aktivizatsii-567511-2023/](https://www.belta.by/regions/view/tovarooborot-gomelskoi-oblasti-s-uzbekistanom-vyros-bolee-chem-v-tri-raz-za-poslednie-tri-goda-549254-2023/)

⁸¹ Obroty handlowe obwodu homelskiego z Uzbekistanem wzrosły ponad trzykrotnie w ciągu ostatnich trzech lat [Elektroniczny zasób]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/tovarooborot-gomelskoi-oblasti-s-uzbekistanom-vyros-bolee-chem-v-tri-raz-za-poslednie-tri-goda-549254-2023/>

⁸² Od kombajnów do turystyki: regiony Homel i Fergana zamierzają rozwijać współpracę [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/ot-kombainostroeniia-do-turizma-gomelskaia-i-ferganskaia-oblasti-namereny-razvivat-sotrudnichestvo-549242-2023/>

obszarach.

Innym interesującym aspektem interakcji między Białorusią a Uzbekistanem jest rozwój białoruskiego eksportu na rynku uzbeckim z wykorzystaniem specyfiki wystawienniczej. Zwłaszcza, że w 2023 roku odbędzie się kilka takich projektów. W marcu 2023 roku w Taszkencie odbyła się 22. międzynarodowa wystawa "Ўвоні, складнікі і тэхналогія прадукцыі - UzFood", na której Białoruś zaprezentowała dużą ekspozycję "Smak natury" z udziałem ponad 20 producentów Ўвоні. Koncern "Belgospishcheprom" zaprezentował produkty fabryk cukierniczych "Kommunarka", "Spartak" i "Krasny Izhevik", które zapoznały gości białoruskiego pawilonu z najlepszymi produktami i nowościami produkcyjnymi - nowymi rodzajami wyrobów cukierniczych, czekoladą i cukierkami czekoladowymi, waflami, herbatnikami, marmoladą do żucia i galaretką.

Na wystawie dobrze reprezentowane były również firmy przetwórstwa mięsnego i producenci mleka, wchodzący w skład holdingu Grodniasomolprom i koncernu Brestmyasomolprom. Były to brzeskie, pińskie, słonimskie, wołkowyskie, grodzieńskie i oszmiańskie zakłady przetwórstwa mięsnego, które oferowały wysokiej jakości wołowinę w różnych wersjach, kielbasy, półprodukty mięsne. W szczególności nowe produkty zaprezentował grodzieński zakład przetwórstwa mięsnego, który przywiózł do Uzbekistanu surowe wędzone kielbasy "Wostocznaia" i "Kawkazskaja", gotowane wędzone salami "Favorit" z oliwkami, a także z serem.

Segment mleczarski był reprezentowany przez Kobryńską Fabrykę Masła i Sera, Mińską Fabrykę Margaryny, Zakład Mleczarski Luninets, Zakład Konserw Mleczarskich Lida, Molochny Mir, Molochny Gostinets i Miński Zakład Mleczarski nr 1.⁸³ "Białoruscy producenci demonstrują szeroką gamę produktów z pełnego mleka - mleko, śmietanę, kefir, sery, twarogi, śmietany, jogurty". Na wystawie można było również zobaczyć produkty olejowe i tłuszczowe oraz olej rzepakowy. Pieczywo i produkty piekarnicze zostały zaprezentowane przez Berestaisky Baker OJSC, a firma Bellact pokazała produkty dla niemowląt. Ponadto zaprezentowano produkty takich przedsiębiorstw jak Maloritsky Canning and Vegetable Washing Plant OJSC i Lidskie Food Concentrates OJSC.

W ramach wystawy odbyło się uzbecko-białoruskie forum biznesowe, w

⁸³ Białoruś zaprezentowała swoją ekspozycję na wystawie przemysłu spożywczego w Taszkencie [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/society/view/belarus-predstavila-ekspozitsiju-na-vystavke-pischevoj-promyshlennosti-v-tashkente-557927-2023/>

którym wzięło udział ponad 50 szefów i przedstawicieli organów państwowych i kręgów biznesowych obu krajów, gdzie omówiono współpracę w dziedzinie rolnictwa i żywności, nakreślono potencjał żywnościowy Białorusi oraz zaprezentowano potencjał eksportowy obwodów brzeskiego i grodzieńskiego. Ponadto środowiska biznesowe obu krajów przeprowadziły negocjacje B2B, które odbyły się oddzielnie i na stoiskach białoruskich przedsiębiorstw. Jeśli chodzi o konkretne wyniki wystawy, "Grodzieński Zakład Przetwórstwa Mięsnego podpisał umowę na dostawę produktów mięsnych o wartości 500 tysięcy dolarów, a Miński Zakład Margaryny podpisał umowę na dostawę swoich produktów o wartości 10 milionów rubli rosyjskich.⁸⁴ Podczas wystawy Miński Zakład Mleczarski nr 1 przeprowadził negocjacje w sprawie zwiększenia wolumenu sprzedaży do swoich kluczowych partnerów w Uzbekistanie, w szczególności w zakresie dostaw masła i odtłuszczonego mleka w proszku, a także podpisał umowę na dostawę produktów mlecznych". Bellact omówił możliwości zwiększenia sprzedaży swoich produktów, zwiększenia dostaw suszonej żywności dla niemowląt i zgodził się dostarczać desery twarogowe i mleko w proszku, w tym mleko bez laktozy, do tego kraju Azji Środkowej, podczas gdy JSC Molochniy Mir podpisał umowę na dostawę prawie dwóch i pół tysiąca ton serwatki w proszku i ponad tysiąc ton mleka w proszku.

Bobruiskagromash Holding jest również jedną z białoruskich firm, które są aktywnie zainteresowane promocją swoich produktów eksportowych na rynku uzbeckim. W marcu 2023 roku, w ramach międzynarodowej wystawy "Rolnictwo - AgroWorld Uzbekistan-2023", specjaliści białoruskiego przedsiębiorstwa przeprowadzili negocjacje z kluczowymi uzbeckimi partnerami - Metal Processing, Planeta Servis i MCHJ Buxoro Agro Texnika Garant, "z którymi uzgodniono dalsze wielkości dostaw maszyn, a także projekt techniczny maszyn w celu dostosowania ich do wymagań rynku uzbeckiego".⁸⁵ Ponadto podczas negocjacji przedstawiciel holdingu zapoznał partnerów z nowościami maszyn Bobruiskagromash: kultywATOREM do bawełny, siewnikami i ciężkimi przyczepami". Partnerzy z Uzbekistanu potwierdzili swoje zainteresowanie corocznymi dostawami maszyn rolniczych z Bobrujska. Na przykład od 2022 r. na uzbeckich polach pracują

⁸⁴ Białoruskie przedsiębiorstwa zamierzają zwiększyć dostawy do Uzbekistanu [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/beloruskie-predpriatiia-namereny-narastit-postavki-v-uzbekistan-559267-2023/>

⁸⁵ Uzbekistan jest zainteresowany dostawami maszyn rolniczych "Bobruiskagromash" [Zasób elektroniczny zasób]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/uzbekistan-zainteresovan-v-postavkah-selskhoziaistvennoi-tehniki-bobruiskagromasha-556555-2023/>

już maszyny do stosowania stałych nawozów organicznych i kosiarko-rozdrabniacze rotacyjne.

W kwietniu 2023 r. w Taszkencie odbyła się międzynarodowa wystawa przemysłowa "Innoprom. Central Asia", która obejmowała sześć sekcji tematycznych: inżynierię mechaniczną, metalurgię i materiały, rozwiązania energetyczne, technologie przemysłu chemicznego, technologie informacyjne i telekomunikacyjne oraz rozwój infrastruktury. Wystawa obejmowała obszerną białoruską ekspozycję Made in Belarus, która prezentowała najlepsze osiągnięcia przemysłowe i innowacyjny sprzęt flagowych firm przemysłu maszynowego w kraju. "Zainteresowanie udziałem wyraziło siedem dużych przedsiębiorstw <...>: Białoruski Zakład Metalurgiczny, BIEŁAZ, Mińska Fabryka Traktorów, BATE, Park Naukowo-Technologiczny BITU "Polytechnik", "Gomselmash", "StankoGomel" ⁸⁶.

Inną ważną rezerwą dla białorusko-uzbeckich stosunków gospodarczych jest intensyfikacja partnerstwa między wolnymi strefami ekonomicznymi (FEZ) Białorusi i Uzbekistanu, których mieszkańcy mogą budować współpracę w różnych dziedzinach. W marcu 2023 r., podczas III Kongresu Wolnych Stref Ekonomicznych w Homlu, odbyły się konstruktywne negocjacje między administracjami FEZ Gomel-Raton i Navoi, podczas których omówiono potencjał wzajemnie korzystnego partnerstwa. W szczególności "pierwszym kierunkiem jest sprzedaż w Uzbekistanie pożądaných rodzajów produktów mieszkańców FEZ "Homel-Raton". Uzbekistan jest dość interesującym rynkiem. Ma 36 milionów mieszkańców. ⁸⁶⁸⁷<...> Wiele inwestycji zagranicznych, projektów infrastrukturalnych". Wśród najbardziej poszukiwanych produktów producentów z Homla strona uzbecka wymienia takie aktualne pozycje jak urządzenia przemysłowe, kotłowe, grzewcze, wentylacyjne, chłodnicze, a także energooszczędne i energooszczędne technologie. Krótko mówiąc, rynek uzbecki jest ważnym obszarem dla białoruskiego eksportu w Azji Środkowej. A to dopiero początek.

Punkty wzrostu - przemysł, rolnictwo rolnictwo, opieka zdrowotna, regiony

W grudniu 2023 r. w Samarkandzie odbyło się 10. posiedzenie wspólnej

⁸⁶ Białoruś zaprezentuje ekspozycję na wystawie "Innoprom. Azja środkowa" w Taszkencie [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-predstavit-ekspozitsiiu-na-vystavke-innoprom-tsentralfnaja-a-aziji-a-v-tashkente-557617-2023/>

⁸⁷ Współpraca przemysłowa i dostęp do nowych rynków. Dyrektor generalny Navoi FEZ o partnerstwie Białorusi i Uzbekistanu [Zasób elektroniczny zasób]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/promkooperatsija-i-vygod-na-novye-rynki-gendirektor-sez-navoi-o-partnerstve-belarusi-i-uzbekistana-557030-2023/>

białorusko-uzbeckiej komisji międzyrządowej (IGC) ds. współpracy dwustronnej, podczas którego strony omówiły stan i perspektywy współpracy handlowej i gospodarczej, zwracając szczególną uwagę na obszary przemysłu, rolnictwa i opieki zdrowotnej w celu wypełnienia gospodarczego komponentu partnerstwa między Białorusią a Uzbekistanem nowymi praktycznymi treściami i zapewnienia terminowej realizacji projektów inwestycyjnych i umów handlowych. Należy zauważyć, że dwustronna wymiana handlowa między Mińskiem a Taszkentem wykazuje obecnie dobrą dynamikę.⁸⁸ "W ciągu pierwszych 10 miesięcy tego [2023] roku wzajemne obroty handlowe wzrosły o ponad 20 procent i przekroczyły już 500 milionów dolarów". Niemniej jednak na posiedzeniu IGC zauważono, że strony nadal mają znaczny niewykorzystany potencjał do zwielokrotnienia wolumenu handlu poprzez rozszerzenie wzajemnych dostaw produktów, na które istnieje popyt na rynkach obu krajów.

Weźmy pod uwagę rozwój **współpracy przemysłowej**. Od 2019 roku liczba przedsiębiorstw z Białorusi w Uzbekistanie wzrosła czterokrotnie.⁸⁹ A dziś "w kraju działa 186 przedsiębiorstw z białoruskim kapitałem, ale istnieją wszelkie przesłanki do zwiększenia tej liczby". Wystarczy powiedzieć, że w ciągu pierwszych siedmiu miesięcy 2023 roku na terytorium republiki środkowoazjatyckiej powstały 33 przedsiębiorstwa z Białorusi. Łącznie w naszym kraju powstały 84 organizacje z kapitałem uzbeckim. Ponadto firmy z branży transportu międzynarodowego, rozwoju oprogramowania, produkcji leków i leków weterynaryjnych już "otworzyły przedstawicielstwa w Uzbekistanie".⁹⁰ W 2022 r. w Taszkencie otwarto spółkę joint venture zajmującą się produkcją produktów mlecznych".

W związku z tym uczestnicy 10. posiedzenia IGC zaproponowali dalsze wzmocnienie merytorycznej części projektu wspólnej mapy drogowej rozwoju współpracy dwustronnej na lata 2024-2025 w celu przejścia do wzajemnych inwestycji i tworzenia wspólnych produkcji. W związku z tym strona białoruska już realizuje projekty montażu specjalistycznych maszyn i produkcji maszyn rolniczych do uprawy gleby i bawełny. W 2023 roku

⁸⁸ Aripov: Uzbecko-białoruska współpraca osiągnęła nowy poziom [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/aripov-uzbeksko-belorusskoe-sotrudnichestvo-vyshlo-na-novyy-uroven-603582-2023/>

⁸⁹ Prezes Izby Przemysłowo-Handlowej Uzbekistanu: jesteśmy zainteresowani zwiększeniem liczby wspólnych przedsięwzięć [Elektroniczny zasób]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/predsedatel-tpp-uzbekistana-my-zainteresovany-v-uyelichenii-kolichestva-sovmestnyh-predpriyatij-603524-2023/>

⁹⁰ Czerwiakow: wśród naszych krajów partnerskich Uzbekistan jest w pierwszej dziesiątce pod względem wielkości obrotów handlowych [Elektroniczny zasób]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/cherviakov-sredi-nashih-stran-partnerov-uzbekistan-vhodit-v-desjatku-po-objemu-tovarooborota-586551-2023/>

uruchomiono "pierwsze białorusko-uzbeckie przedsiębiorstwo produkcji suchych mieszanek mlecznych, które będzie sprzedawać produkty wytworzone na bazie białoruskich surowców zarówno producentom i przetwórcom w Uzbekistanie, jak i dostarczać je do krajów sąsiednich".⁹¹ W mieście Karszi działa spółka joint venture z białoruskim producentem Marko w zakresie produkcji obuwia". Istnieją również znaczące perspektywy zorganizowania na uzbeckiej ziemi produkcji ciągników "Białoruś", generatorów diesla i kompresorów, leków, obróbki drewna i produkcji mebli. Ogólnie rzecz biorąc, Białoruś ma wiele do zaoferowania swoim uzbeckim partnerom: produkty przemysłu maszynowego, produkty spożywcze, usługi oraz najnowsze osiągnięcia naukowe i techniczne. Wystarczy powiedzieć, że eksport przedsiębiorstw białoruskiego Ministerstwa Przemysłu do tego Grodnowoazjatyckiego kraju prawie się podwoił w pierwszych trzech kwartałach 2023 roku, "obroty handlowe wzrosły w tym okresie o ponad 90% <...>".⁹² Eksport do Uzbekistanu opierał się na dostawach ciągników, lodówek i zamrażarek, sprzętu samochodowego, wyrobów metalowych, silników, wyrobów metalowych, transformatorów elektrycznych, a także kosiarek, rozruszników, koparek do ziemniaków i pomp olejowych".⁹³ W szczególności JSC "Managing Company of Bobruiskagromash Holding" planuje w najbliższej przyszłości zwiększyć wolumen dostaw maszyn rolniczych do Uzbekistanu, ponieważ "w republikach Azji Środkowej najbardziej poszukiwanymi modelami maszyn rolniczych są przyczepy ciągnikowe do transportu bawełny, sprzęt do uprawy roli, maszyny do stosowania nawozów organicznych i sprzęt do zbioru pasz".⁹⁴ Oprócz ciągników, współpraca między dwoma krajami w dziedzinie przemysłu znacznie się rozszerzy, ponieważ "współpraca w zakresie sprzętu towarowego i pasażerskiego, sprzętu gospodarstwa domowego i urządzeń

⁹¹ Golovchenko: Uzbekistan jest dla nas jednym z głównych partnerów handlowych w regionie Azji środkowej i WNP [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/golovchenko-uzbekistan-dlia-nas-ia-ivlaetsia-odnim-iz-osnovnyh-torgovyh-partnerov-v-region-tsentralnoj-603540-2023/>

⁹² Ministerstwo Przemysłu: eksport naszych produktów do Uzbekistanu w okresie styczeń-wrzesień podwoił się [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/minprom-eksport-nashei-produktsii-v-uzbekistan-za-ianvar-sentiabr-vyros-vdvoe-603475-2023/>

⁹³ "Bobruiskagromash" planuje zwiększyć dostawy maszyn rolniczych do Uzbekistanu [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/bobruiskagromash-planiruet-narastit-postavki-selhoztehniki-v-uzbekistan-62084-2023/>

⁹⁴ Ciągniki, podnośniki, sprzęt ciężarowy. Jak Białoruś i Uzbekistan będą współpracować w przemyśle [Elektroniczny zasób]. - 2023. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/traktory-lifty-gruzovaia-tehnika-kak-belarus-i-uzbekistan-budut-sotrudnicat-v-promyshlennosti-596490-2023/>

dźwigowych jest dość szeroko omawiana i rozwijana". Inny przykład: przedsiębiorstwa koncernu "Bellesbumprom", które są bardzo dobrze znane na rynku uzbeckim. W ciągu pierwszych dziewięciu miesięcy 2023 r. "eksport produktów do obróbki drewna, w tym mebli i masy celulozowej, wzrósł o prawie 24% w porównaniu ze styczniem-wrześniem ubiegłego roku <...>.⁹⁵ Koncern pracuje obecnie nad stworzeniem podmiotu sieci dystrybucji towarów w Uzbekistanie, co otworzy nowe możliwości dostaw do tego kraju".

Wszystkie te fakty pokazują, że Białoruś i Uzbekistan z powodzeniem przyczyniają się do tworzenia rozwiniętej struktury więzi kooperacyjnych w celu pełnego wykorzystania dostępnego potencjału produkcyjnego, naukowego, technicznego i innowacyjnego, aby zrealizować pilne i ambitne zadanie zwiększenia obrotów handlowych do miliarda dolarów. W celu bardziej systematycznej pracy strona białoruska zaproponowała opracowanie programu dwustronnej współpracy gospodarczej w ramach 10. posiedzenia IGC, a w niektórych sektorach gospodarki - rozszerzenie formatów interakcji w celu znalezienia nowych obszarów partnerstwa i zwrócenia uwagi na funkcjonowanie sektorowych grup roboczych. Przypominamy, że "spotkania grupy roboczej w dziedzinie rolnictwa, a także komisji mieszanej w sektorze transportu odbywają się regularnie. Wskazane byłoby zorganizowanie prac grup w obszarze przemysłu, medycyny i farmacji, budownictwa, przemysłu lekkiego,

⁹⁶ obróbki drewna, leśnictwa i gospodarki wodnej, które będą organami roboczymi komisji międzyrządowej". Ponadto z powodzeniem wdrażane są inne nowe formaty interakcji.

Wśród nich **jest Forum Biznesowe Kobiet**, które po raz pierwszy odbyło się w Mińsku we wrześniu 2023 roku i zgromadziło uczestników z obu krajów z różnych dziedzin: przemysłu lekkiego i ciężkiego, nauki i edukacji oraz inżynierii mechanicznej. Powiedzmy od razu, że do końca sesji plenarnej uczestnicy tego spotkania podpisali "14 memorandumów i umów o współpracy, w tym umowę o utworzeniu wspólnej produkcji skór i obuwia.⁹⁷

⁹⁵ Eksport przedsiębiorstw "Bellesbumprom" do Uzbekistanu w ciągu 9 miesięcy wzrósł o prawie jedną czwartą [Elektroniczny zasób]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-predpriiatii-bellesbumproma-v-uzbekistan-za-9-mesjatsev-vvros-pochti-na-chetvert-603583-2023/>

⁹⁶ Leonid Zayats o wynikach spotkania w Samarkandzie: Podjęte decyzje przyczynią się do wzmocnienia dwustronnych więzi [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <http://www.government.by/ru/content/10747>

⁹⁷ Podczas Pierwszego Białorusko-Uzbeckiego Forum Biznesowego Kobiet zawarto umowy na 93,5 mln Br [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/vo-vremia-pervogo-belorusko-uzbeksogo-zhenskogo->

kontraktów o wartości 93,5 mln Br, czyli 350 mld uzbeckich soumów". W szczególności przedsiębiorstwa przemysłu lekkiego Białorusi i Uzbekistanu podpisały umowy o wartości ponad dwóch i pół miliona dolarów. W ten sposób podpisano umowę o zamiarze utworzenia spółki joint venture w zakresie obróbki skór owczych, karakułowych, surowców futrzarskich między Furskins Company i "Marko". "Osiągnięto porozumienie o współpracy między Stowarzyszeniem Uztekstilprom i Centrum Projektowym Kamvol. Podpisano memorandum intencyjne na zakup tkanin czesankowych do asortymentu szkolnego Charog'on Tekstil LLC. ⁹⁸Podpisano również umowę na dostawę odzieży dżinsowej między Kalinka CJSC i Chichiq Mega Bizness LLC".

Należy zauważyć, że przedsiębiorstwa koncernu Belleghprom z powodzeniem współpracują z uzbeckimi partnerami od 2018 roku. Marco Holding pracuje w ramach spółki joint venture nad ponownym szyciem butów. Wyprodukowano już około 250 tysięcy par, ale to nie jest limit. Celem jest zwiększenie produkcji do milionów par butów. "A ponieważ na Białorusi istnieje zapotrzebowanie na skórę owczą do produkcji podszewek i wkładek do butów zimowych, ale my [na Białorusi] mamy tego typu surowiec.

⁹⁹Nie, bardzo ważne jest nawiązanie współpracy przemysłowej w celu zmotywowania jednej i drugiej strony pod względem jakości, technicznym i biznesowym". Inny przykład: "Milavitsa pracuje nad przeróbkami bielizny z firmą w Taszkencie od stycznia 2023 roku. A w Smorgonie, wspólnie ze stroną uzbecką, realizowany jest projekt biznesowy. projekt biznesowy

stworzenie pionowego

zintegrowany kompleks do produkcji przędzy bawełnianej i wyrobów z przędzy bawełnianej. ¹⁰⁰Jest to pierwsze przedsiębiorstwo, które będzie wytwarzać gotowy produkt na Białorusi z surowców uzyskanych w Uzbekistanie".

W ramach sekcji "Rozszerzenie współpracy przemysłowej między Białorusią

[biznes-foruma-zakliucheno-kontraktov-na-br935 -mln-586641-2023/](https://www.belta.by/economics/view/predpriiatii-legproma-belarusi-i-uzbekistana-podpisali-kontrakty-bolee-chem-na-25-mln-586396-2023/)

⁹⁸ Przedsiębiorstwa przemysłu lekkiego Białorusi i Uzbekistanu podpisały kontrakty na ponad 2,5 mln USD [Zasób elektroniczny zasób]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/predpriiatii-legproma-belarusi-i-uzbekistana-podpisali-kontrakty-bolee-chem-na-25-mln-586396-2023/>

⁹⁹ Dugina mówił o perspektywach współpracy między przedsiębiorstwami Belleghpromu i firmami z Uzbekistanu [Elektroniczny zasób]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/lugina-rasskazala-o-perspektivah-sotrudnichestva-predpriyatij-belleghproma-i-kompanij-iz-uzbekistana-5-86553-2023/>

¹⁰⁰ Białoruś i Uzbekistan realizują wspólne projekty w dziedzinie farmacji i przemysłu lekkiego [Zasób elektroniczny zasób]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-uzbekistan-realizuiut-sovmestnye-proekty-v-oblasti-farmatsevtiki-i-legproma-592648-2023/>

a Uzbekistanem" Forum Kobiet Biznesu strona białoruska przedstawiła możliwości rozszerzenia współpracy przemysłowej.¹⁰¹ W szczególności "przedsiębiorstwa metropolitalne [MiĖsk] są zainteresowane znalezieniem nowych partnerów do sprzedaży swoich produktów na rynku regionu [Uzbekistan]". I już teraz skutecznie współpracują ze swoimi uzbeckimi kolegami. Na przykład Mińska Fabryka Samochodów działa na rynku tego środkowoazjatyckiego kraju jako niezależny eksporter w oparciu o istniejący wspólny zakład produkcyjny.¹⁰² W szczególności we wrześniu 2023 r. "Mińskie Zakłady Samochodowe i FE MAZ-TASHKENT LLC podpisały umowę na dostawę maszyn MAZ o wartości 1 mln USD" i zgodziły się na rozszerzenie współpracy. Jeśli chodzi o Mińską Fabrykę Traktorów, dostarczy ona około 500 maszyn BELARUS do uzbeckiej firmy TEXAGRO-KLASTER LLC.¹⁰³ "Suma transakcji przekracza 8 milionów dolarów".

Jeśli chodzi o farmaceutyki, na Forum Kobiet Biznesu zauważono, że strona białoruska buduje na uzbeckiej ziemi przedsiębiorstwo produkujące probiotyki, które w ogóle nie są produkowane w Uzbekistanie.¹⁰⁴ Białoruś jest gotowa dostarczać swoje produkty farmaceutyczne, a także zaproponować organom służby zdrowia naszych krajów opracowanie możliwości utworzenia w Uzbekistanie zakładów produkcyjnych leków masowych, antybiotyków, leków przeciwnowotworowych...". Miejmy więc nadzieję, że to forum rzeczywiście nawiązało przydatne kontakty i umożliwiło stworzenie dodatkowych warunków dla przyciągnięcia środków inwestycyjnych do obiecujących projektów, które zostały opracowane na tym białorusko-uzbeckim spotkaniu.

W listopadzie 2023 r. w Mińsku odbyło się trzydniowe **forum medyczne** "Dni opieki zdrowotnej i edukacji medycznej "Uzbekistan - Białoruś", które dotyczyło praktycznie wszystkich obszarów działalności medycznej: wysokich technologii, problemów podstawowej opieki zdrowotnej, szkolenia personelu, pracy przemysłu farmaceutycznego i produkcji sprzętu

¹⁰¹ Lazarevich: przedsiębiorstwa kapitałowe skutecznie współpracują z Uzbekistanem [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/lazarevich-stolichnye-predpriiatiia-effektivno-vzaimodeistviut-s-uzbekistanom-586603-2023/>

¹⁰² MAZ podpisał umowę na dostawę maszyn do Uzbekistanu za 1 mln USD [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/maz-zakliuchil-dogovor-na-postavku-tehniki-v-uzbekistan-na-1-mln-586570-2023/>.

¹⁰³ MTZ dostarczy około 500 ciągników do Uzbekistanu za ponad 8 milionów dolarów [Zasób elektroniczny]. - 2023. -500- - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mtz-postavit-okolo-traktorov-v-uzbekistan-na-bolee-chem-8-mln-586567-2023/>

¹⁰⁴ Czerwiakow: Białoruś i Uzbekistan stworzyły imponujące podstawy do dalszego rozwoju współpracy [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/chervjakov-belarus-i-uzbekistan-sozdali-vnushitelnyj-zadel-na-dalnejshhee-razvitie-sotrudnichestva-586639-2023>

medycznego.¹⁰⁵W ciągu tych dni podpisano prawie 120 porozumień, a także "mapę drogową, w której, zgodnie ze wszystkimi zasadami ukierunkowanego programu planowania, zostaną określone zadania, terminy, zasoby i odpowiedzialny wykonawca".¹⁰⁶Dzień wcześniej białoruscy kardiochirurdzy, onkolodzy i chirurdzy dziecięcy udali się do Uzbekistanu w ramach zespołów medycznych, gdzie "przeprowadzili ponad 100 operacji i udzielili ponad 250 konsultacji w różnych regionach kraju" . Około 30 specjalistów z różnych szpitali w Uzbekistanie odbyło już staże w Mińskim Naukowo-Praktycznym Centrum Chirurgii, Transplantologii i Hematologii, a także zaproponowało inicjatywę utworzenia mińskiego centrum w Taszkencie. Odnotowujemy również, że "46 pacjentów z Uzbekistanu otrzymało zaawansowaną technologicznie opiekę medyczną w MNPC Chirurgii, Transplantologii i Hematologii. W tym 3 przeszczepy wątroby i 10 przeszczepów nerek.¹⁰⁷Potencjał do dalszej wspólnej pracy w tym obszarze jest dość duży".

Osobnym tematem forum medycznego jest szkolenie personelu medycznego. Białoruś i Uzbekistan widzą dziś perspektywę intensyfikacji dwustronnej współpracy w tak kluczowych dziedzinach, jak kardiologia, onkologia, transplantacja, chirurgia dziecięca, opieka zdrowotna nad matką i dzieckiem, a także w przemyśle farmaceutycznym i dostawach urządzeń medycznych. Od stycznia 2024 r., na mocy porozumienia stron, wspólne programy edukacyjne szkoleń sieciowych będą organizowane w ośmiu specjalnościach szkolnictwa wyższego i wszystkich obszarach podspecjalności rezydentury klinicznej, a także planowane jest wprowadzenie systemu szkolenia 150 podspecjalistów w ramach programu stażowego. I jeszcze jedno: po raz pierwszy od stycznia tego roku rozpocznie się szkolenie pielęgniarek na sześciu kierunkach wspólnego programu edukacyjnego zgodnie z międzynarodowymi standardami. Chodzi o to, że Uzbekistan zwraca szczególną uwagę na szkolenie pielęgniarek w zakresie opieki zdrowotnej.

¹⁰⁵ Ministrowie zdrowia Białorusi i Uzbekistanu podpisują umowy o współpracy [Zasób elektroniczny zasób]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/society/view/ministry-zdravoohranenija-belarusi-i-uzbekistana-podpisali-dogovory-o-sotrudnichestve-602477-2023/>

¹⁰⁶ Minister Zdrowia Uzbekistanu: Białoruscy specjaliści przeprowadzili ponad 100 operacji w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/society/view/ministr-zdravoohranenija-uzbekistana-belorusskie-spetsialisty-proveli-v-uzbekistane-bolee-60-operatsij-602505-2023/>

¹⁰⁷ Petryszenko: najważniejszym zadaniem jest zrobienie wszystkiego, aby poprawić dobrobyt narodów Białorusi i Uzbekistanu [Zasób elektroniczny zasób]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/society/view/petrishenko-vazhneishaja-zadacha-sdelat-vse-dlja-povyshenija-blagopoluchija-narodov-belarusi-i-602449-2023/>

Uzbekistan doskonale zdaje sobie sprawę z białoruskiego doświadczenia w tym zakresie. W końcu na Białorusi działają już 74 uczelnie medyczne, a na siedmiu kierunkach kształci się około 100 tysięcy pielęgniarek. W szczególności Witebski Państwowy Uniwersytet Medyczny (VSMU) i uczelnia, które planują przyjmować studentów, stażystów i lekarzy z tego środkowoazjatyckiego kraju, pomogą uzbeckim partnerom w tej kwestii.¹⁰⁸ Jak dotąd VSMU ma nie więcej niż tuzin studentów z Uzbekistanu, którzy przyjeżdżają do Witebska na własną rękę i zapisują się na atrakcyjne dla nich specjalności". Podjęto już jednak pierwsze kroki w kierunku współpracy VSMU, na przykład z Państwowym Uniwersytetem Medycznym w Samarkandzie i Państwowym Instytutem Medycznym w Bucharze. W ramach Forum Medycznego podpisano cztery kolejne umowy między VSMU a uzbeckimi uniwersytetami.

Nową formą interakcji między Białorusią a Uzbekistanem w dziedzinie edukacji było **Forum Rektorów Szkół Wyższych**, które po raz pierwszy spotkało się w październiku 2023 roku w Mińsku - na Białoruskim Państwowym Uniwersytecie Informatyki i Radioelektroniki.¹⁰⁹ Struktura ta zgromadziła "ponad 30 szefów białoruskich i uzbeckich uniwersytetów, którzy aktywnie zaangażowali się w dialog, omawiając aktualne kwestie rozwoju systemów szkolnictwa wyższego obu krajów" i podpisali mapę drogową współpracy, w ramach której, biorąc pod uwagę trendy na rynku edukacyjnym Uzbekistanu, szereg białoruskich uniwersytetów opracuje kwestię otwarcia filii lub wspólnych wydziałów. Jednym z liderów w tym kontekście jest Białoruski Narodowy Uniwersytet Techniczny (BITU), który obecnie realizuje 75 wspólnych programów edukacyjnych z uczelniami partnerskimi z Uzbekistanu. Jednym z najjaśniejszych przykładów współpracy jest interakcja BITU z Państwowym Uniwersytetem Transportu Technicznego w Taszkiencie. "Mówimy o pierwszym wspólnym programie edukacyjnym "2+2".¹¹⁰ W latach 2019-2023 podobne programy zostały również przygotowane i stworzone z Islam Karimov Tashkent State Technical University, Karshi Institute of Engineering and Economics,

¹⁰⁸ Pushnyakova, A. W czym uzbeckie uniwersytety i uczelnie widzą współpracę z VSMU / A. Pushnyakova // [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/society/view/v-chem-uzbekske-vuzy-i-kolledzhi-vidjat-sotrudnichestvo-s-vgmu-602248-2023/>.

¹⁰⁹ Mapa drogową współpracy została podpisana przez szefów Rad Rektorów Białorusi i Uzbekistanu [Zasób elektroniczny]. - zasób]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/society/view/dorozhnyu-kartu-sotrudnichestva-podpisali-rukovoditeli-sovetov-rektorov-belarusi-i-uzbekistana-595530-2023/>

¹¹⁰ BITU przyznało dyplomy pierwszym absolwentom wspólnych programów edukacyjnych Białorusi i Uzbekistanu [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/society/view/v-bntu-vruchili-diplomy-pervym-vypusknikam-sovmestnyh-obrazovatelnyh-programmes-belarusi-i-uzbekistana-574797-2023/>

Tashkent University of Architecture and Construction, Samarkand State University of Architecture and Construction". Idea programu polega na tym, że uzbecki studenci spędzają pierwsze dwa lata studiów w kraju, a kolejne dwa w BITU, dzięki czemu absolwenci otrzymują jednocześnie dwa dyplomy - w Uzbekistanie i na Białorusi. I tak w czerwcu 2023 r. ukończyli studia pierwsi absolwenci programu "2+2".

Inny interesujący format współpracy między Białorusią i Uzbekistanem został wspomniany na 10. spotkaniu MEC - jest on następujący

¹¹¹ **forum regionów**, któremu należy nadać znaczenie i "planowane jest jego zorganizowanie na Białorusi". Przypomnijmy, że Pierwsze Forum Regionów obu krajów odbyło się już w Mińsku w 2019 roku. Do kwietnia 2023 r. "strony podpisały już 15 umów międzyregionalnych. ¹¹²<...> Praktyka opracowywania map drogowych wdrażania umów międzyregionalnych okazała się skuteczna". Z tego powodu konieczne jest dalsze poszukiwanie partnerów do długoterminowej współpracy w regionach.

Region Fergański i koncern Bellesbumprom stanowią interesujący przykład w tym zakresie. Faktem jest, że obecnie aktywnie rozwija się białorusko-uzbecka współpraca w przemyśle meblarskim, drzewnym, celulozowo-papierniczym. "Rezultatem współpracy z uzbeckimi kolegami było otwarcie domu meblowego "Białoruś" w Ferganie. ¹¹³ Obecnie prezentowane są tu produkty trzech krajowych fabryk - OFO "FanDOC", fabryki mebli Yelsk (oddział OJSC "Mozyr DOK") i RUE "Newsprint Plant" (oddział budowy domów)". Strony planują rozszerzyć asortyment, a także zwiększyć liczbę białoruskich marek reprezentowanych w domu meblowym. Innym ciekawym pomysłem jest stworzenie salonu wystawowego w budowanym kompleksie mieszkaniowym "Eco City" w Ferganie, gdzie będą prezentowane produkty z Białorusi, które są poszukiwane w budownictwie i aranżacji pomieszczeń mieszkalnych: panele termoizolacyjne, tapety, drzwi wewnętrzne, meble. A w strefie sanatoryjno-uzdrowiskowej w dzielnicy Buvaydinskiy

W obwodzie Fergana dostarczono drewniane domy, sauny i pergole wyprodukowane przez oddział budowy domów fabryki Newsprint RUE.

¹¹¹ Aripov: Uzbecko-białoruska współpraca osiągnęła nowy poziom [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/aripov-uzbeksko-beloruskoe-sotrudnichestvo-vyshlo-na-novyy-uroven-603582-2023/>

¹¹² Zalessky, B. Z naciskiem na wyniki. Perspektywy zintegrowanego podejścia do nowych możliwości partnerstwa / Boris Zalessky. - LAP LAMBERT Academic Publishing, 2023. - C. 16.

¹¹³ Nowe salony i dostawy mebli. "Bellesbumprom" o rozwoju współpracy z Uzbekistanem [Elektroniczny zasób]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/novye-shourumy-i-postavki-mebeli-bellesbumprom-o-razviti-sotrudnichestva-s-uzbekistanom-561977-2023/>

Obwód grodzieński, który ma umowy z trzema uzbeckimi obwodami, jest jednym z aktywnych uczestników współpracy międzyregionalnej między Białorusią a Uzbekistanem. Obecnie ten środkowoazjatycki kraj zajmuje trzecie miejsce w obrotach handlowych Grodna z zagranicą. Jednocześnie w 2022 r. odnotowano znaczny wzrost wzajemnej wymiany handlowej - 1,7 razy. W 2023 roku obroty handlowe wzrosły o kolejne 11 procent.¹¹⁴ Obwód grodzieński zaopatruje Uzbekistan w artykuły spożywcze, produkty do obróbki drewna, produkty petrochemiczne, kupuje w Uzbekistanie artykuły spożywcze, przędzę, tkaniny, tekstylia, które są bardzo poszukiwane przez lokalne przedsiębiorstwa przemysłu lekkiego".

Rozwój interakcji również w sferze edukacyjnej: w 2023 r. 160 uzbeckich studentów otrzymało wyższe wykształcenie na bazie grodzieńskich uniwersytetów. Strony nakreśliły już perspektywy dalszego rozwoju, w tym w dziedzinie inwestycji w oparciu o wolną strefę ekonomiczną Grodnoinvest.

Na koniec rozważmy inne ważne narzędzie służące zwiększeniu białorusko-uzbeckiego handlu i gospodarki

interakcji są **wystawy sektorowe**. W 2024 roku Białoruś zamierza uczestniczyć w wielu międzynarodowych imprezach wystawienniczych w Uzbekistanie, gdzie odbędą się największe fora sektorowe w dziedzinie rolnictwa, żywności, maszyn i technologii dla kompleksu rolno-przemysłowego, technologii przemysłowych, przemysłu spożywczego i lekkiego,

osiągnięć naukowych i technicznych. W szczególności, w marcu tego roku białoruska ekspozycja zostanie zorganizowana w Taszkencie na 23. międzynarodowej wystawie UzFood, w kwietniu - na forum przemysłowym Innoprom. Azja Ęrodkowa", w październiku - na 8. wystawie tekstylnej UzTextileExpo Autumn, a w listopadzie - na 18. forum ŹywnoĢciowym UzProdExpo/UzAgroExpo. Tradycyjnie białoruscy uczestnicy tych wydarzeń biznesowych zawsze przyciągają duże zainteresowanie odwiedzających nie tylko z Uzbekistanu, ale także z innych krajów Azji Środkowej.

Na przykład w kwietniu 2023 roku na forum "Innoprom. Azja Ęrodkowa",¹¹⁵ w którym wzięło udział około 300 firm, BiałoruĢ była reprezentowana przez

¹¹⁴ Obroty handlowe obwodu grodzieńskiego z Uzbekistanem w 2023 roku wzrosły o 11% [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/tovarooborot-grodnenskoj-oblasti-s-uzbekistanom-v-2023-godu-uvelichilsja-na-11-594414-2023/>

¹¹⁵ BiałoruĢ prezentuje swoją ekspozycję na wystawie "Innoprom. Azja Ęrodkowa" w Taszkencie [Zasób elektroniczny]. - zasób]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-predstavliaet-ekspozitsiiu-na-vystavke-innoprom-tsentrlnaj-a-azij-a-v-tashkente-563204-2023/>

"wiodące przedsiębiorstwa z różnych sektorów przemysłu oraz instytucje naukowe i edukacyjne, z których każde prezentuje na wystawie swoje unikalne produkty i technologie, demonstrując potencjał i możliwości współpracy i promocji wytwarzanych produktów, osiągnięć naukowych i technicznych oraz usług". W ten sposób BELAZ OJSC, spółka zarządzająca holdingiem BELAZ-HOLDING, zaprezentowała na wystawie swoje obiecujące obszary rozwoju. W szczególności wywrotka BELAZ-7558N o ładowności 90 ton. Mińska Fabryka Traktorów, między innymi, zademonstrowała specjalistyczny traktor BELARUS-80X, opracowany z uwzględnieniem specyfiki uprawy roślin rolniczych. A OJSC BMZ - spółka zarządzająca BMK Holding pokazała wyroby metalowe walcowane na gorąco dla przemysłu motoryzacyjnego i innych gałęzi przemysłu. Na stoisku Ministerstwa Edukacji Białorusi zaprezentowano ponad 50 osiągnięć naukowych i technicznych.

uniwersytety i organizacje wydziałowe, w tym nowe technologie i systemy oprogramowania do wykorzystania w rozwoju przemysłowym i naukowym, a także technologie, sprzęt i materiały dla przemysłu chemicznego i rafinacji ropy naftowej, inżynieria mechaniczna, odlewni.

Również w kwietniu 2023 r. w Taszkencie odbyła się Międzynarodowa Wystawa "Healthcare / TIHE 2023", w której wzięło udział ponad 250 firm z 13 krajów i gdzie zaprezentowano szeroką gamę materiałów i technologii do diagnostyki laboratoryjnej i funkcjonalnej, terapii i chirurgii, sprzętu rehabilitacyjnego, środków automatyzacji medycyny, wyposażenia placówek medycznych. Zwiedzający zapoznali się również z prezentowanymi preparatami leczniczymi i prozdrowotnymi, środkami ortopedycznymi spełniającymi wszystkie współczesne wymagania branży.¹¹⁶Nasz kraj był reprezentowany na tym forum wystawienniczym przez Białoruskie Centrum Rehabilitacji Protetycznej i Ortopedycznej, które pokazało "techniczny sprzęt rehabilitacyjny własnej produkcji: produkty dla dzieci (z porażeniem mózgowym, dysplazją) i kobiet po mastektomii (gorsety, kostiumy kąpielowe), aktywny wózek inwalidzki, wkładki ortopedyczne, stół do mechanoterapii i inne, w sumie - ponad 20 pozycji".

Białoruś jest również tradycyjnym uczestnikiem międzynarodowej wystawy UzTextileExpo Autumn, która odbyła się po raz siódmy w październiku 2023 roku w stolicy Uzbekistanu i w której uczestniczyły 183 firmy z ogólnie

¹¹⁶ Białoruskie techniczne środki rehabilitacji zostaną zaprezentowane na wystawie w Taszkencie [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/society/view/beloruskie-tehnicheskie-sredstva-reabilitatsii-predstavjat-na-vystavke-v-tashkente-560954-2023>

krajów, w tym z Chin, Indii, Kazachstanu, Kirgistanu, Tadżykistanu, Turkmenistanu. "Tym razem białoruska ekspozycja była reprezentowana przez głównych eksporterów petrochemicznych, w tym takie firmy jak Naftan, Mogilevkhimvolokno i Svetlogorskikhimvolokno.¹¹⁷ Firmy przywiozły ze sobą bogatą gamę produktów poszukiwanych przez uzbeckich i regionalnych konsumentów". "Naftan" przedstawił odwiedzającym włókna akrylowe własnej produkcji - trwałe materiały szeroko stosowane w przemyśle tekstylnym. "Mogilevkhimvolokno" zaprezentował włókna poliestrowe do produkcji tkanin, izolacji, synteponu, włókien. Wśród prezentowanych produktów znalazł się również politereftalan etylenu, wysokowytrzymałe tworzywo sztuczne wykorzystywane do produkcji pojemników. "Svetlogorskikhimvolokno" zademonstrował wysokowytrzymałe włókna, poliestrowe przędze tekstylne, dzianiny w różnych wzorach - barwione, lakierowane, bielone, tuftowane, wytłaczane i wiele innych.

Wreszcie, w listopadzie 2023 roku białoruska ekspozycja "Białoruś - Smak Natury" została zaprezentowana na wiodących wystawach rolno-spożywczych UzProdExpo/UzAgroExpo, gdzie "ponad 120 firm z Uzbekistanu, Austrii, Armenii, Białorusi, Bułgarii, Iranu, Włoch, Kazachstanu, Cypru.¹¹⁸ Chiny, Kirgistan, Holandia, Korea Południowa, Rosja, USA, Turkmenistan, Turcja i Czechy..." . W szczególności białoruska firma - Postawski Zakład Mleczarski - zaprezentowała swoje znane produkty, w tym sery Cheddar Red, Parmesan Grand i Maasdam, które stały się już swego rodzaju klasyką. Produkty te budzą największe zainteresowanie wśród potencjalnych partnerów z Uzbekistanu. Inny białoruski uczestnik, Bretta, wziął udział w wystawie po raz pierwszy i spodziewał się udanych kontaktów i owocnych wyników. Firma pokazała gamę suchych produktów mlecznych produkowanych przez Zakład Mleczarski w Łunińcu, wśród których wyróżniało się mleko w proszku pod marką "Molochnaya Kapelka", które jest wytwarzane z odtłuszczonego mleka pasteryzowanego. Produkt ten może być stosowany do przygotowywania bezkalorycznych jogurtów, lodów, koktajli, preparatów dla niemowląt. Jeśli chodzi o Słucką Fabrykę Serów, zaprezentowała ona w Taszkencie rozszerzoną linię swoich produktów bez laktozy, w tym nowość - słodkie masło śmietankowe bez laktozy "#Mozhno"

¹¹⁷ Białoruska ekspozycja jest prezentowana na wystawie tekstyliów w Taszkencie [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/beloruskaja-ekspozitsija-predstavlena-na-tekstilnoj-vystavke-v-tashkente-594563-2023/>.

¹¹⁸ Białoruś prezentuje swoje produkty żywnościowe na wystawach w Taszkencie [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-predstavljaet-svoju-prodovolstvennuju-produksiju-na-vystavkah-v-tashkente-601144-2023/>

i mleko "#Mozhno A2". Ponadto asortyment obejmował ser glazurowany, twaróg, mleko o przedłużonej trwałości, słodkie masło śmietankowe, masło czekoladowe i ser topiony. Wreszcie, zakład przetwórstwa mięsnego w Homlu wprowadził na uzbecki rynek produkty spełniające standardy halal, w tym kielbasę wołową, surowy wędzony produkt wołowy Santorini Prestige, chipsy drobiowe, surowy wędzony produkt z kurczaka Fileichka, a także gotowane wędzone produkty wołowe, w tym Filey Firm. Ponadto zakład przetwórstwa mięsnego zaprezentował swoje najnowsze innowacje, w tym takie produkty jak polędwica "Exquisite" i wołowina "Gourmet". Nowością na uzbeckim rynku była także niskokaloryczna kielbasa "Czarna Perła" z mięsa wołowego i drobiowego. Oczywiście ekspozycja "Białoruś - Smak Natury" cieszyła się dużym zainteresowaniem odwiedzających, w tym przedstawicieli uzbeckiego biznesu, agencji rządowych i mediów.

Wracając do 10. posiedzenia wspólnej białorusko-uzbeckiej komisji międzyrządowej ds. współpracy dwustronnej, zauważamy, że Uzbekistan jest kluczowym partnerem Białorusi w Azji Środkowej. Dwie byłe republiki radzieckie obchodziły 30. rocznicę nawiązania stosunków dyplomatycznych w 2023 roku. A dziś, w oparciu o liczne fakty, możemy stwierdzić, że interakcje między Mińskiem a Taszkentem przeżywają okres swoistego rozkwitu, który osiąga jakościowo nowy poziom i dąży do poszukiwania i rozszerzania nowych wspólnych form współpracy w celu realizacji celów współpracy strategicznej.

Forum nadziei i perspektyw

W lutym 2024 r. w Taszkencie odbyło się II Forum Regionów Białorusi i Uzbekistanu, w którym wzięło udział ponad 150 przedstawicieli białoruskich regionów i społeczności biznesowej. W ciągu dwóch dni oni i ich uzbecy partnerzy omówili szeroki zakres kwestii związanych z dwustronną współpracą międzyregionalną - od inwestycji i współpracy przemysłowej po wzmocnienie więzi kulturalnych i humanitarnych.¹¹⁹ W rezultacie strony "doszły do pakietu dokumentów dwustronnych (45 dokumentów), który obejmuje umowy międzyresortowe, międzyregionalne, szereg umów, których łączna wartość wynosi około 150 milionów dolarów". W szczególności podpisano: umowę międzyrządową w sprawie stosowania elektronicznych systemów certyfikacji pochodzenia towarów; porozumienie między Ministerstwem Regulacji Antymonopolowych i Handlu Białorusi a Komitetem Rozwoju Konkurencji i Ochrony Konsumentów Uzbekistanu w

¹¹⁹ Białoruska delegacja w Taszkencie osiągnęła porozumienia na 150 milionów dolarów [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/beloruskaja-delegatsija-v-tashkente-dostigla-dogovorennostej-na-150-mln-614453-2024>

sprawie współpracy w zakresie rozwoju konkurencji, ochrony konsumentów i regulacji rynku reklamy; protokół o współpracy w dziedzinie własności intelektualnej.¹²⁰ Strony "podpisały również umowę o współpracy naukowej i produkcyjnej, mapę drogową rozwoju współpracy w kompleksie rolno-przemysłowym na lata 2024-2026, plan wspólnych działań na rzecz rozwoju współpracy w zakresie integracji systemów informatycznych w dziedzinie kwarantanny roślin". Przyjęto programy współpracy w dziedzinie kultury i sztuki, sportu i turystyki oraz edukacji. Mińsk i Taszkient podpisały porozumienie o ustanowieniu więzi partnerskich i rozwoju wielopłaszczyznowej współpracy. Ponadto, w celu zorganizowania systemowych wzajemnych dostaw, w Mińsku i Taszkencie zostanie utworzona wspólna spółka handlu zagranicznego; zostaną wprowadzone mechanizmy wsparcia eksportu i elektroniczny system certyfikacji towarów; zostaną stworzone korzystne warunki dla transportu towarów i zostaną wykorzystane korytarze multimodalne w kierunku rynków Azji Południowej. Strony "zamierzają również wdrożyć projekty w zakresie kompleksu rolno-przemysłowego, elektrotechniki i tekstyliów, opieki zdrowotnej i farmaceutyków, rozwoju miast i usług użyteczności publicznej.¹²¹ Zostaną przyjęte mapy drogowe, a grupy robocze zostaną utworzone w każdym kierunku".

Należy zauważyć, że w ciągu 30 lat współpracy białorusko-uzbeckiej strony podpisały 70 dokumentów, a zakres lutowych umów potwierdza strategiczny charakter stosunków między dwiema byłymi republikami postsowieckimi. Co więcej, ten pakiet dwustronnych dokumentów jest zwieńczony Mapą drogową rozwoju współpracy na lata 2024-2025, która przewiduje realizację projektów eksportowych i inwestycyjnych o wartości miliarda dolarów. Dla porównania, wyjaśnijmy: w latach 2018-2022 obroty handlowe między Białorusią a Uzbekistanem wzrosły 3,2-krotnie. W 2023 roku wolumen wzajemnej wymiany handlowej wzrósł o kolejne 12 procent i przekroczył 565 milionów dolarów. Mapa drogowa na lata 2024-2025 dotyczy takich obszarów interakcji, jak "współpraca przemysłowa, rolnictwo, przemysł przetwórczy, kwestie humanitarne, kwestie edukacyjne, współpraca w zakresie sportu i turystyki, szkolenie kadr dla przemysłu leśnego, rozwój

¹²⁰ Białoruś i Uzbekistan podpisały mapę drogową współpracy na lata 2024-2025 [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-uzbekistan-podpisali-dorozhnuju-kartu-sotrudnichestva-na-2024-2025-gody-614308-2024>

¹²¹ Mirziyoyev: Białoruś i Uzbekistan utworzą wspólne przedsiębiorstwo handlu zagranicznego [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mirziyev-belarus-i-uzbekistan-sozdadut-sovmestnuju-vneshnetorgovuju-kompaniju-614250-2024/>

miast, mieszkalnictwo i usługi komunalne - szeroki zakres zagadnień".¹²² Są one przypieczętowane 99 dokumentami o łącznej wartości 1,054 miliarda dolarów".

We wspólnym oświadczeniu z lutego 2024 r. przywódcy Białorusi i Uzbekistanu podkreślili, że priorytetowym kierunkiem stosunków białorusko-uzbeckich będzie dalsza ekspansja wzajemnie korzystnych stosunków handlowych i gospodarczych oraz zwiększenie wolumenu wzajemnej wymiany handlowej i rozszerzenie jej nomenklatury, w tym w **sektorze przemysłowym**. Przypomnijmy, że eksport przedsiębiorstw białoruskiego Ministerstwa Przemysłu do tego środkowoeuropejskiego kraju wzrósł o prawie 45 procent w 2023 roku. Jednocześnie "współpraca przemysłowa nie ogranicza się do wzajemnych dostaw produktów.

¹²³Współpraca przemysłowa jest tradycyjnie jednym z priorytetowych obszarów interakcji".

Na przykład PA Energokomplekt wraz z YES LLC pracują nad lokalizacją produkcji kabli i przewodów w Uzbekistanie. Od 2018 roku Mińska Fabryka Samochodów współpracuje z Krantas Group LLC w zakresie produkcji maszyn specjalnego przeznaczenia w Uzbekistanie. W okresie współpracy wspólnie wyprodukowano i sprzedano uzbeckim konsumentom ponad 200 sztuk pojazdów specjalnych - cystern, w szczególności cystern do przewozu benzyny i wody, śmieciarek, urządzeń dźwigowych. Z kolei uzbecka firma w ramach współpracy dostarcza na Białoruś wysięgniki dźwigowe do zakładu w Mohylewie w celu późniejszej produkcji dźwigów. Trwają prace nad zawarciem nowych umów na 2024 rok. Pod koniec 2023 r. uruchomiono nowy projekt współpracy w zakresie organizacji produkcji montażowej agregatów prądotwórczych z silnikiem wysokoprężnym i stacji kompresorowych w Uzbekistanie. W projekcie uczestniczą Mińskie Zakłady Samochodowe i uzbecka firma PLANETA SERVIS LLC.

W 2024 roku planowane jest rozpoczęcie praktycznej realizacji projektu budowy ciągnika z tym partnerem. Faktem jest, że "w tym roku zostanie uruchomiony projekt pilotażowy - Białoruś i Uzbekistan tworzą produkcję montażową ciągnika bawełnianego. W pierwszym etapie zostanie dostarczonych 500 zestawów ciągników.¹²⁴ Uzbekistan idzie w kierunku

¹²² Białoruś i Uzbekistan zrealizują projekty za ponad 1 mld dolarów w latach 2024-2025 [Zasób elektroniczny]. - 2024. -2024-2025-1 - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-uzbekistan-v-godah-realizujut-proekty-bolee-chem-na--mlrd-613960-2024/>

¹²³ Eksport przedsiębiorstw Ministerstwa Przemysłu do Uzbekistanu w 2023 roku wzrósł o prawie 45% [Zasób elektroniczny]. - 2024. -2023-- URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-predpriiatii-minprom-a-v-uzbekistan-v-godu-vozros-pochti-na-45-614029-2024/>

¹²⁴ Białoruś i Uzbekistan tworzą montażową produkcję ciągników do bawełny [Zasób

rozwoju swojej bazy produkcyjnej". Podpisano już umowy licencyjne z Mińską Fabryką Traktorów (MTZ) na organizację produkcji montażowej białoruskich maszyn. Trwają prace nad rozwiązaniem kwestii lokalizacji. "Znaczenie projektu potwierdza niesłabnący popyt na białoruskie ciągniki ze strony uzbeckich rolników.¹²⁵ Tylko w 2023 roku MTZ zwiększył eksport ciągników do Uzbekistanu 1,6 razy w porównaniu z 2022 rokiem". Mówiąc dokładniej, w ubiegłym roku z Białorusi dostarczono ponad cztery tysiące ciągników. To rekord ostatnich lat.

Strony mają duży potencjał do rozwoju wzajemnie korzystnej współpracy w zakresie wspólnej produkcji wywrotek. W końcu "Uzbekistan jest liderem wśród krajów WNP w produkcji miedzi i wydobywaniu złota.¹²⁶ To właśnie przemysł wydobywczy ma pierwszeństwo i jest lokomotywą uzbeckiej gospodarki". Z tego powodu strona uzbecka jest gotowa nie tylko zorganizować montaż białoruskich wywrotek na dużą skalę, ale także wyprodukować niezbędne części i komponenty do transportu rudy do zakładów przetwórczych, w których będą produkowane metale ziem rzadkich. Należy również zauważyć, że po II Forum Regionów Białorusi i Uzbekistanu ponad dziesięć przedsiębiorstw białoruskiego Ministerstwa Przemysłu podpisało kontrakty o wartości około 45 mln USD.

W ostatnich latach współpraca między krajami **w zakresie leśnictwa, obróbki drewna i przemysłu celulozowo-papierniczego** rozwija się bardzo dynamicznie. Statystyki pokazują, że "w ciągu ostatnich trzech lat nastąpił roczny wzrost dostaw do Uzbekistanu - średnio dwukrotny, co wskazuje na stale rosnący popyt <...>. W 2023 r. tempo wzrostu eksportu wyrobów z drewna i masy celulozowo-papierniczej wyniosło ponad 150 procent.¹²⁷ W Uzbekistanie przedsiębiorstwa z branży dostarczają prawie całą gamę produktów wytwarzanych na Białorusi". Organizacje Ministerstwa Leśnictwa były w stanie zwiększyć eksport do Uzbekistanu w 2023 roku nawet

elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-uzbekistan-sozdajut-sborochnoe-proizvodstvo-hlopkovodcheskih-traktorov-613951-2024/>.

¹²⁵ Ministrowie przemysłu Białorusi i Uzbekistanu zapoznali się z zakładami produkcyjnymi firm partnerskich [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/ministry-promyshlennosti-belarusi-i-uzbekistana-oznakomilis-s-proizvodstvennymi-ploschadkami-kompanii-614578-2024/>.

¹²⁶ Białoruś i Uzbekistan opracują stworzenie wspólnej produkcji wywrotek [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-uzbekistan-prorabotaiut-sozdanie-sovmestnogo-proizvodstva-samosvalov-614810-2024/>.

¹²⁷ Przedsiębiorstwa przemysłu drzewnego i celulozowo-papierniczego zawarły umowy na dostawę produktów do Uzbekistanu za 17 milionów dolarów [Zasób elektroniczny]. - 2024. ¹⁷- URL: <https://www.belta.by/economics/view/predpriatia-bellesbumproma-zakliuchili-kontrakty-po-postavke-produktsii-v-uzbekistan-na-mln-614132-2024/>.

pięciokrotnie.¹²⁸ A w tym roku "planujemy zwiększyć dostawy jeszcze dwukrotnie", w tym kosztem zestawów domowych produkowanych przez przedsiębiorstwa leśne. I to nie wszystko. Obecnie rynek uzbecki jest zaopatrywany przy pomocy Białoruskiej Uniwersalnej Giełdy Towarowej.

(Białoruskie produkty do obróbki drewna są przedmiotem bardzo aktywnego handlu. Oczywiście istnieją również kontrakty na inne towary, ale jak dotąd tarcica z Białorusi jest w czołówce.¹²⁹ Ogólnie rzecz biorąc, "przez półtora miesiąca bieżącego [2024] roku giełda [BUTB] sprzedała już i kupiła produkty o wartości 7 milionów dolarów z udziałem uzbeckiego biznesu. Na giełdzie zarejestrowanych jest ponad 100 uzbeckich firm".

Podczas II Forum Regionów kilka przedsiębiorstw z branży drzewnej i celulozowo-papierniczej również podpisało umowy na dostawy swoich produktów do Uzbekistanu. I tak, Svetlogorsk Pulp and Paper Mill podpisał umowy z dwoma uzbeckimi firmami na dostawę bielonej masy celulozowej z drewna iglastego. Newsprint Plant RUE podpisała umowę na dostawę papieru offsetowego i workowego. Łączna kwota kontraktów wynosi 17 milionów dolarów. Fabryka papieru gazetowego podpisała również list intencyjny w sprawie sprzedaży tarcicy do Uzbekistanu. Przedsiębiorstwo obróbki drewna FanDOC będzie produkować meble w Uzbekistanie. Planowane jest otwarcie wspólnej firmy produkującej meble w regionie Taszkentu. W tym celu przygotowano już mapę drogową. Uzbekcy partnerzy zobowiązują się do budowy budynku zgodnie z wymaganiami FanDOC, kupują sprzęt zgodnie z wymaganiami białoruskiej firmy, a FanDOC wkracza ze swoją bazą surowcową. "W ten sposób Białoruś nie będzie tylko sprzedawać surowców do Uzbekistanu, ale będzie produkować i sprzedawać produkt o wysokiej wartości dodanej na rynku lokalnym.¹³⁰ Strony będą właścicielami przedsiębiorstwa 50/50". Ponadto na marginesie forum podpisano mapę drogową dalszej ekspansji współpracy między Białorusią a Uzbekistanem w przemyśle drzewnym.

Jeśli chodzi o interakcję między dwoma krajami w dziedzinie **rolnictwa**, w najbliższej przyszłości w Uzbekistanie powstaną wspólne zakłady

¹²⁸ Organizacje Ministerstwa Leśnictwa pod koniec 2023 roku pięciokrotnie zwiększyły eksport do Uzbekistanu [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://www.belta.by/society/view/organizatsii-minleshoza-po-itogam-2023-goda-narastili-eksport-v-uzbekistan-v-piat-raz-614577-2024/>.

¹²⁹ BUTB proponuje budowę bezpośrednio sprzedaży uzbeckich przedsiębiorstw dla nabywców na Białorusi [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/butb-predlagaet-vystraivat-prjamye-prodazhi-uzbekskih-predpriyatij-dlja-pokupatelej-v-belarusi-616373-2024/>

¹³⁰ "FanDOC" zaangażuje się w produkcję mebli w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/fandok-zajmetsja-proizvodstvom-mebeli-v-uzbekistane-614380-2024/>

produkcyjne. Białoruś zbuduje fermę drobiu w Taszkencie i zakład mleczarski w Samarkandzie. W tym celu "opracowano projekt budowy fermy drobiu do hodowli brojlerów w ilości około 70-75 tys. ton rocznie. Realizacja tego projektu już się rozpoczęła: zakupiono młyn paszowy, uzyskano grunty.¹³¹Mamy już nawet markę - "Jozha" ("Kurczak")". W Samarkandzie Savushkin Product będzie działać jako partner, w którym przetwarzane będą nie tylko białoruskie, ale także lokalne surowce, a następnie gotowe produkty będą sprzedawane w krajach trzecich, na przykład w Afganistanie. Innym kierunkiem w tym zakresie jest eksport leków weterynaryjnych. W lutym 2024 roku podpisano umowę, na mocy której "dostawy wzrosną prawie 2,5-krotnie.¹³²Świadczy to o popycie na nasze [białoruskie] leki weterynaryjne na rynku uzbeckim". Ponadto Uzbekistan planuje przetestować białoruskie ziemniaki i zamówił już pierwszą partię - 20 ton. Faktem jest, że uzbeckie ziemniaki są uprawiane na polach tego środkowoazjatyckiego kraju z plonami kilkakrotnie niższymi niż na Białorusi. "Dalsza współpraca w tej dziedzinie będzie zależeć od wyników.¹³³Ale ogólnie rzecz biorąc, zapotrzebowanie na ziemniaki w Uzbekistanie nie jest pokrywane przez około 133 połowę".

Kolejny ważny trend w stosunkach między Białorusią a Uzbekistanem: w 2024 r. oba kraje poradzieckie zauważalnie wzmocnią współpracę w **przemysle tekstylnym i odzieżowym**. W ramach współpracy przemysłowej planowane są wzajemne dostawy przędzy bawełnianej, tkanin i tkanin do pracy białoruskich przedsiębiorstw, a także włókien chemicznych, surowców lnianych i gotowych tkanin mieszanych do pracy uzbeckich przedsiębiorstw. Zostaną opracowane projekty szycia gotowej odzieży na terytorium Uzbekistanu zgodnie z zamówieniami białoruskich marek, ponieważ na Białorusi brakuje własnych szwaczek.¹³⁴Z tego powodu wiele białoruskich firm - "Svtganak, Slavyanka, Kalinka i Orsha Flax Factory - ma już doświadczenie w składaniu zamówień w uzbeckich przedsiębiorstwach".

¹³¹ Białoruś zbuduje fermę drobiu w Taszkencie i zakład mleczarski w Samarkandzie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-postroit-v-tashkente-ptitsefabriku-a-v-samarkande-molochnyj-kombinat-614367-2024/>

¹³² Białoruś zwiększy dostawy leków weterynaryjnych do Uzbekistanu 2,5-krotnie [Zasób elektroniczny]. - 2024. -25-- URL: <https://www.belta.by/societv/view/belarus-v-raza-narastit-postavki-vetpreparatov-v-uzbekistan-616324-2024>

¹³³ Uzbekistan chce przetestować białoruskie ziemniaki, wydajność własnych ziemniaków jest kilkakrotnie niższa [Elektroniczny zasób]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/uzbekistan-hochet-ispytat-belorusskii-kartofel-urozhajnost-svoego-v-neskolko-raz-nizhe-614368-2024/>

¹³⁴ Białoruś będzie aktywniej przyciągała uzbeckie przedsiębiorstwa do produkcji odzieży [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-budet-aktivnee-privlekat-k-proizvodstvu-odezhdy-uzbekske-predpriatii-613968-2024/>

Strategicznie strona białoruska podjęła następującą decyzję: produkty pracochłonne - garnitury i sukienki, grupy płaszczy, niektóre złożone elementy - będą produkowane na Białorusi; inne pozycje asortymentowe - w Uzbekistanie - pod białoruskimi znakami towarowymi, z tkaninami i materiałami z naszej republiki. Ponadto "kluczowym aspektem współpracy będzie edukacja i rozwój zawodowy.¹³⁵ Uzbekcy specjaliści, w tym szwaczk, technolodzy i projektanci, będą wysyłani na staże do białoruskich przedsiębiorstw, a białoruscy technolodzy będą angażowani do pracy kierowniczej w uzbeckich przedsiębiorstwach". Nawiasem mówiąc, należy zauważyć, że liczba studentów z Uzbekistanu studiujących na Białorusi znacznie wzrosła w ciągu ostatnich pięciu lat. Jeśli pięć lat temu na Białorusi kształciło się 14 obywateli Uzbekistanu, obecnie jest ich około 1200. "W sumie około 4000 studentów studiuje w ramach wspólnych programów edukacyjnych.¹³⁶ Istnieje duże zainteresowanie szkoleniem specjalistów na Białorusi w tych specjalnościach, które będą poszukiwane w realnym sektorze gospodarki".

W 2024 r. Białoruś i Uzbekistan zamierzają rozwijać współpracę w **sektorze opieki zdrowotnej** w przyspieszonym tempie i nakreśliły ponad dziesięć obszarów współpracy w tym zakresie. Na przykład w dziedzinie opieki zdrowotnej nad dziećmi Republikańskie Naukowo-Praktyczne Centrum Medyczne Matki i Dziecka Ministerstwa Zdrowia Białorusi zapewni zaawansowane szkolenia dla lekarzy Republikańskiego Specjalistycznego Naukowo-Praktycznego Centrum Medycznego Zdrowia Matki i Dziecka Uzbekistanu w zakresie neonatologii, a także opracuje wspólne programy edukacyjne dla studiów magisterskich i rezydentur klinicznych, a także współpracę w zakresie resuscytacji noworodków. Organizowane będą również staże i zaawansowane szkolenia dla uzbeckiego personelu medycznego, dydaktycznego i naukowego w zakresie kardiochirurgii i kardioanestezjologii, funkcjonalny diagnostyka pacjentów z wrodzonymi wadami serca, konsultacje online dotyczące pacjentów problemowych, wymiana specjalistów w dziedzinie radiologii, celowania, molekularnej terapii genetycznej. Osobny blok partnerstw obejmuje szkolenie na Białorusi fizyków medycznych i

¹³⁵ Białoruś i Uzbekistan wzmocnią współpracę w przemyśle tekstylnym i odzieżowym [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/society/view/belarus-i-uzbekistan-ukrepjat-sotrudnichestvo-v-tekstilnoj-i-shvejnoj-otrasljah-614106-2024/>

¹³⁶ Ambasador Uzbekistanu: istnieje duże zainteresowanie szkoleniem studentów na Białorusi [Zasób elektroniczny zasób]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/amp/society/view/posol-uzbekistana-est-bolshaia-zainteresovannost-v-obuchenii-studentov-v-belarusi-616364-2024>

inżynierów onkologii, specjalistów dla służby transplantologicznej Uzbekistanu, współpracę w zakresie ortopedii i artroskopii poprzez wymianę doświadczeń, szkolenia i wspólne operacje.¹³⁷ Mówiąc o współpracy między służbami sanitarno-epidemiologicznymi Białorusi i Uzbekistanu, strony zgodziły się "prowadzić wspólne prace i badania w dziedzinie zapobiegania i leczenia chorób zakaźnych i niezakaźnych, w tym programów szczepień i kontroli pandemii".

Strona białoruska rozważa również możliwość wejścia na rynek uzbecki z wysokiej jakości, tanimi **farmaceutykami**, które są niezbędne dla potrzeb opieki zdrowotnej w tym kraju. Tym bardziej, że obecnie spółki holdingu Belfarmprom posiadają 136 świadectw rejestracji leków w Uzbekistanie. W 2023 roku dostawy leków do tego kraju wzrosły o 120 procent. W lutym 2024 r. podpisano umowy handlowe o wartości ponad pięciu milionów dolarów, co znacznie zwiększy te dostawy. Przyjęto również memorandum o porozumieniu między Belfarmprom Holding a Agencją Rozwoju Przemysłu Farmaceutycznego przy Ministerstwie Zdrowia Uzbekistanu, na podstawie którego podpisano już pierwsze umowy i rozpoczęto praktyczne prace nad rozszerzeniem nie tylko bezpośrednich dostaw, ale także rozwojem nowych rodzajów leków. Strona białoruska zaproponowała listę 12 pozycji, które można wspólnie opanować w uzbeckich przedsiębiorstwach. A "teraz między przedsiębiorstwem Belpharm, które znajduje się w Białoruski zakład działa jako partner techniczny, co oznacza gotowość do transferu technologii i szkolenia specjalistów.¹³⁸ Białoruski zakład działa jako partner techniczny, co oznacza gotowość do transferu technologii i szkolenia specjalistów". Wszystko to sugeruje, że Białoruś uważa Uzbekistan za jedną z najbardziej obiecujących platform do wspólnej pracy nad wprowadzeniem wspólnych produktów na rynki krajów trzecich. Jeszcze jeden fakt: strona białoruska złożyła dokumenty do rejestracji około 20 nowych leków w tym środkowoazjatyckim kraju i 27 do ponownej rejestracji. Jednocześnie rozważana jest możliwość wejścia na rynek uzbecki z gamą leków onkologicznych z Białorusi, które są dwa do trzech razy tańsze niż importowane analogi.

Jeśli mówimy o wynikach II Forum Regionów Białorusi i Uzbekistanu w

¹³⁷ Szkolenie personelu i wspólne operacje. Jak wygląda współpraca między ministerstwami zdrowia Białorusi i Uzbekistanu [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/society/view/podgotovka-kadrov-i-sovmestnye-operatsii-kakim-viditsia-sotrudnichestvo-minzdravov-belarusi-i-614005-2024/>

¹³⁸ Białoruś planuje zorganizować dostawy leków do leczenia onkologicznego do Uzbekistanu [Zasób elektroniczny]. - Zasób]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/amp/society/view/belarus-planiruet-organizovat-postavki-v-uzbekistan-lekarstv-dlja-lechenija-onkologii-616347-2024>

kategoriach białoruskich regionów, możemy zauważyć interesujące wyniki z Grodna, Brześcia, Witebska i Mińska. Na przykład, **Komitet Wykonawczy Obwodu Grodzieńskiego** podpisał memoranda o współpracy z Obwodem Surkhandarya i Republiką Karakalpakstanu, a z Obwodami Samarkandzkim i Andizańskim zawarto umowy o współpracy handlowej i gospodarczej, naukowo-technicznej, środowiskowej, społecznej i humanitarnej oraz kulturalnej. Jednocześnie w partnerstwach z uzbeckimi kolegami nacisk kładziony jest na współpracę, tworzenie wspólnych produkcji i wzajemne inwestycje. "Istnieje zainteresowanie ze strony uzbeckiego biznesu inwestowaniem w gospodarkę obwodu grodzieńskiego <...>. ¹³⁹ Istnieje zainteresowanie ze strony naszych [grodzieńskich] producentów, aby angażować się nie tylko w dostawy gotowych produktów, ale także organizować wspólne przedsięwzięcia i wytwarzać tam produkty". ¹⁴⁰ W tych samych dniach lutego Grodzieński Uniwersytet Państwowy (GrSU) "podpisał umowy o współpracy z Uniwersytetem Innowacji w Urgenczu i Państwowym Uniwersytetem Technicznym w Taszkencie", a także z Państwowym Uniwersytetem Pedagogicznym w Taszkencie. Ponadto przedstawiciele GrSU w Instytucie Technologii Chemicznej w Taszkencie przedstawili plany dalszego rozwoju wspólnego programu edukacyjnego dla studentów studiów licencjackich, a na Państwowym Uniwersytecie Transportu w Taszkencie omówili perspektywy rozwoju wzajemnie korzystnych więzi.

Jeśli chodzi o **obwód brzeski**, który zwiększył wzrost obrotów handlowych i eksportu na rynek uzbecki do końca 2023 r., to na forum określił wyraźne priorytety współpracy z uzbeckimi partnerami - produkcję tekstyliów, budowę dróg, produkcję cegieł, kamieni ceramicznych i bloczków, a także współpracę w rolnictwie i organizację wzajemnych dostaw produktów spożywczych - orzeszków ziemnych, sułtanek, moreli, suszonych śliwek, przypraw. Przedsiębiorstwa obwodu brzeskiego nie tylko dostarczają swoje produkty do Uzbekistanu i importują uzbeckie towary, ale także są inwestorami. ¹⁴¹ Na przykład Kobryńskie "Polesie", specjalizujące się w

¹³⁹ Karanik: we współpracy z Uzbekistanem nacisk kładziony jest na tworzenie wspólnych produkcji i wzajemnych inwestycji [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/karanik-v-sotrudnichestve-s-uzbekistanom-upor-delaetsja-na-sozdanie-sovmestnyh-proizvodstv-i-vzaimnye-614485-2024/>

¹⁴⁰ Trzy umowy z uzbeckimi uniwersytetami uzupełnią portfolio współpracy międzynarodowej GrSU [Elektroniczny zasób]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/society/view/tri-dogovora-s-vuzami-uzbekistana-dopolnjat-portfel-mezhdunarodnogo-sotrudnichestva-grgu-614135-2024/>

¹⁴¹ Obwód brzeski zawarł nowe umowy o współpracy na Forum Regionów Białorusi i Uzbekistanu [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/novye-dogovory-o-sotrudnichestve-zakljuchit-brestskaja-oblast-na-forume-regions-belarusi-i-uzbekistanu>

produkcji zabawek dla dzieci, zainwestowało w budowę podobnego zakładu w Taszkencie".

Z tego powodu Brzeski Obwodowy Komitet Wykonawczy na forum podpisał plany działania na lata 2024-2025 w celu realizacji umów międzyregionalnych o współpracy handlowej i gospodarczej, naukowej, technicznej i kulturalnej z obwodami Syrdarya i Buchara, które zostały zawarte na I Forum Regionów Białorusi i Uzbekistanu. Ponadto na II Forum podpisano następujące umowy: umowę o współpracy między Obwodowym Szpitalem Klinicznym w Brześciu a Obwodowym Multidyscyplinarnym Centrum Medycznym w Bucharze oraz protokół intencyjny między miastami Brześć i Buchara.

Przy okazji II Forum Regionów obwód **witebski** podpisał mapy drogowe na lata 2024-2025 z regionami Namangan i Kaszkadarya.¹⁴² W drugim przedstawiciele obwodów witebskiego i kaszkadarskiego uzgodnili również "współpracę w dziedzinie onkologii, chirurgii dziecięcej, transplantologii i endokrynologii ...", a także omówili kwestie związane ze współpracą w dziedzinie gospodarki, turystyki, technologii informacyjnych i sportu. Wreszcie, jak wspomniano powyżej, na drugim forum **Mińsk** i Taszkient podpisały umowę o ustanowieniu więzi partnerskich i plan działania w celu wdrożenia umowy między Komitetem Wykonawczym Miasta Mińsk i Taszkient Hokimiyat w sprawie współpracy handlowej, gospodarczej, naukowej, technicznej i kulturalnej na najbliższe dwa lata.

2024-2025.¹⁴³ Strony określiły główne zadanie w tej kwestii jako "jak najszybszą realizację wszystkich planów".

¹⁴⁴ Podsumowując, należy zauważyć, że obecnie interakcja między dwiema byłymi republikami postradzieckimi "przeżywa okres swoistego rozkwitu, który osiąga jakoś nowy poziom i dąży do poszukiwania i rozszerzania nowych wspólnych form realizacji zadań współpracy strategicznej". W tym kontekście II Forum Regionów Białorusi i Uzbekistanu pokazało pewny kurs stron na dalsze efektywne partnerstwo, a priorytetowym kierunkiem stosunków białorusko-uzbeckich pozostaje rozszerzenie i pogłębianie

[uzbekistana-613850-2024/](https://www.belta.by/regions/view/vitebskaja-i-kashkadarskaja-oblasti-planirujut-sotrudnichestvo-v-sferah-onkologii-i-detskoj-hirurgii-613865-2024/)

¹⁴² Regiony Witebsk i Kaszkadarya planują współpracę w dziedzinie onkologii i chirurgii dziecięcej [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://www.belta.by/regions/view/vitebskaja-i-kashkadarskaja-oblasti-planirujut-sotrudnichestvo-v-sferah-onkologii-i-detskoj-hirurgii-613865-2024/>

¹⁴³ Delegacja z Mińska uczestniczy w II Forum Regionów Białorusi i Uzbekistanu [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/society/view/delegatsija-iz-minska-uchastvuet-v-ii-forum-regions-belarusi-i-uzbekistana-613836-2024/>

¹⁴⁴ Zalesky, B. Adres partnerstwa - Uzbekistan. Kronika współpracy / Boris Zalesky. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2024. - C. 61.

wzajemnie korzystnej współpracy handlowej i gospodarczej: od współpracy przemysłowej i rolnictwa po interakcje naukowe i technologiczne, kulturalne, humanitarne i regionalne.

Współpraca rozwija się trajektoria w górę

W sierpniu 2024 r. w Taszkencie odbyło się drugie Uzbecko-Białoruskie Forum Kobiet Biznesu, w którym wzięło udział około stu przedstawicieli społeczności biznesowej i agencji rządowych tylko ze strony białoruskiej.

¹⁴⁵Przypominamy, że pierwsze podobne forum odbyło się we wrześniu 2023 r. w Mińsku i było poświęcone tematowi "Kobiety w biznesie - potencjał rozwoju współpracy biznesowej między Białorusią a Uzbekistanem", gdzie "podpisano 14 memorandumów i umów o współpracy, w tym umowę o utworzeniu wspólnego zakładu produkcji skór i obuwia oraz 15 kontraktów o wartości ponad 90 mln Br, czyli 350 mld uzbeckich sum".

Tym razem tematem Forum Kobiet było "Od tradycyjnego biznesu do zielonego biznesu". W kontekście tego tematu zauważono, że Białoruś i Uzbekistan odpowiedzialnie podchodzą do kwestii budowania zielonej gospodarki, popierając ją realnymi działaniami. Na przykład corocznie zwiększają obroty handlowe, wzajemnie zapewniając produkcję konkurencyjnych produktów i rozwijając współpracę produkcyjną, lokalizację białoruskiego i uzbeckiego przemysłu na swoich terytoriach oraz zwiększając udział inwestycji. Strony uważają, że wspólne działania w zakresie rozwoju, wprowadzania i wykorzystywania technologii oszczędzających przyrodę, rozwoju usług środowiskowych, ekoturystyki i agroekoturystyki należą do priorytetów zielonego wzrostu gospodarczego.

¹⁴⁶Ponadto "wskazane byłoby podjęcie prac nad stworzeniem gospodarstwa-laboratorium biodesignu, w którym dokonano by wyboru nowych rodzajów upraw, w tym upraw rolnych, technologii adaptacyjnych do klimatu i podejść do poprawy odporności terytoriów na negatywny wpływ czynników antropogenicznych i naturalnych". Zostało to omówione w sześciu sekcjach tematycznych forum, w oparciu o główne obszary współpracy między dwoma krajami: inżynieria mechaniczna, przemysł lekki, rolnictwo, chemia i

¹⁴⁵ Kochanova: Uzbecko-Białoruskie Forum Biznesowe Kobiet w pełni odpowiada duchowi czasu [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/kochanova-uzbeksko-belorusskij-zhenskij-biznes-forum-polnostiju-otvechaet-duhu-vremeni-656964-2024/>

¹⁴⁶ Kochanova: Białoruś i Uzbekistan w dobrej wierze podchodzą do budowy zielonej gospodarki [Zasób elektroniczny zasób]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/kochanova-belarus-i-uzbekistan-podhodjat-k-stroitelstvu-ekonomiki-zenenogo-tipa-dobrosovestno-656993-2024/>

obróbka drewna, usługi medyczne i edukacyjne, turystyka.¹⁴⁷ I tutaj odnotowano interesujące wyniki współpracy dwustronnej, w wyniku której planowano "podpisać ponad 60 umów i memorandumów o wartości około 50 milionów dolarów".

W szczególności w ramach tego forum rozważano taką sferę wspólnych zainteresowań jak edukacja. Na sesji plenarnej strony wyraziły chęć rozszerzenia praktyki wzajemnej wymiany i staży studentów, nauczycieli i specjalistów z różnych służb i agencji, a także zintensyfikowania współpracy w ramach wspólnych programów edukacyjnych.¹⁴⁸ Ponadto Białoruś jest zainteresowana zwiększeniem liczby uzbeckich studentów na białoruskich uniwersytetach, a także "przyciągnięciem pracowników z Uzbekistanu do białoruskich przedsiębiorstw, na przykład w przemyśle lekkim i maszynowym, z możliwością ich szybkiego szkolenia i przekwalifikowania dla zielonej gospodarki w szerokim zakresie specjalności". W szczególności Mińskie Zakłady Samochodowe już zatrudniają 300 specjalistów z Uzbekistanu.

Mówiąc konkretnie o interakcji między instytucjami szkolnictwa wyższego, na II Forum Regionów Białorusi i Uzbekistanu, które odbyło się w lutym 2024 r., zauważono, że kilka lat temu w naszej republice studiowało zaledwie kilkudziesięciu obywateli Uzbekistanu, podczas gdy "dziś na wspólnych wydziałach kształcą się około 5000 studentów".¹⁴⁹ Mówimy o rozszerzeniu obszarów kształcenia i maksymalizacji potencjału białoruskich uniwersytetów". Do tej pory podpisano ponad 400 umów i porozumień.¹⁵⁰ Odbyło się forum rektorów, a "otwarcie filii Witebskiego Uniwersytetu Państwowego, jednego z wiodących uniwersytetów w kraju, w Uzbekistanie jest na porządku dziennym".

W tym kontekście można przytoczyć jeszcze jeden wymowny przykład. Latem ubiegłego roku na Grodzieńskim Uniwersytecie Państwowym (GrSU)

¹⁴⁷ Narbayaeva: planowane jest podpisanie ponad 60 umów w wyniku II Uzbecko-Białoruskiego Forum Biznesowego Kobiet [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/narbaeva-po-itogam-ii-uzbeksko-belorusskogo-zhenskogo-biznes-foruma-planiruetsja-podpisat-bolee-60-657064-2024/>

¹⁴⁸ Białoruś jest gotowa pomóc w szkoleniu specjalistów poszukiwanych w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/belarus-gotova-okazat-pomosch-v-obuchenii-vostrebovannyh-v-uzbekistane-spetsialistov-656992-2024/>

¹⁴⁹ Białoruś jest gotowa do tworzenia przedsiębiorstw w Uzbekistanie w celu komercjalizacji osiągnięć naukowych [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/belarus-gotova-sozdavat-v-uzbekistane-predpriyatij-a-dlj-a-kommertsializatsii-nauchnyh-razrabotok-616330-2024/>

¹⁵⁰ "Wszystko jest w naszej mocy". Snopkow ocenił możliwość zwiększenia obrotów handlowych z Uzbekistanem [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/vse-v-nashih-silah-snopkov-otsenil-vozmozhnost-uvelicheniya-tovarooborota-s-uzbekistanom-657036-2024/>

odbyła się pierwsza graduacja studentów studiujących w ramach wspólnego programu GrSU i Uniwersytetu Prawa w Taszkencie. Dla porównania należy zauważyć, że studenci ci zostali zrekrutowani do studiowania w ramach programu 2+1+1+1 już w 2020 roku. "Chłopcy studiowali w Grodnie przez pierwsze dwa lata, następnie rok w Taszkencie i ukończyli studia również w GrSU. W ten sposób opanowali wszystkie dyscypliny w ramach programu białoruskiego i niezbędne przedmioty w ramach programu uzbeckiego.¹⁵¹ W rezultacie otrzymali dwa dyplomy z prawa międzynarodowego, co daje im możliwość pracy zarówno w ich ojczystym Uzbekistanie, jak i na Białorusi..." . Kilka osób ukończyło studia z doskonałymi wynikami i otrzymało odpowiednie dyplomy.

Niektórzy z nich będą kontynuować naukę na studiach magisterskich. Realizacja tego programu będzie kontynuowana. Chcielibyśmy dodać, że na SDSU realizowanych jest osiem wspólnych programów edukacyjnych, w których bierze udział 216 studentów: 144 studentów z Państwowego Uniwersytetu Prawa w Taszkencie, 37 z Państwowego Uniwersytetu Karshi, 32 z Państwowego Instytutu Pedagogicznego Kokand imienia Mukimi oraz trzech studentów studiów magisterskich z Instytutu Technologii Chemicznej w Taszkencie.

Kolejnym istotnym tematem poruszonym podczas drugiego Uzbecko-Białoruskiego Forum Kobiet Biznesu była współpraca między regionami obu krajów. Na sesji planowania forum podkreślono, że strony muszą aktywniej angażować środowiska naukowe i ekspercko-analityczne w temat zielonego biznesu, w tym "rozвивać dyplomację ludową, inicjować i monitorować budowanie więzi partnerskich między miastami Białorusi i Uzbekistanu.

¹⁵²Takie podejście przyczyni się do rozwoju wspólnych obiecujących rozwiązań biznesowych, w tym tworzenia nowych rynków i promocji wspólnych produktów na rynkach krajów trzecich".¹⁵³ Ponadto drugie Forum Regionów Białorusi i Uzbekistanu przyjęło dokumenty, które rozwijają multidyscyplinarną współpracę między regionami obu krajów w zakresie realizacji projektów w kompleksie rolno-przemysłowym, elektrotechnice i

¹⁵¹ 54 absolwentów GrSU i Taszkenckiego Uniwersytetu Prawa otrzymało dyplomy dwóch uniwersytetów jednocześnie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/regions/view/diplomy-srazu-dvuh-vuzov-poluchili-54-vypusknika-grgu-i-tashkentskogo-juridicheskogo-universiteta-644190-2024/>

¹⁵² Kochanova: konieczne jest budowanie więzi partnerskich między miastami Białorusi i Uzbekistanu [Zasób elektroniczny zasób]. - 2024. - URL: <https://belta.by/special/society/view/kochanova-nuzhno-vystraivat-pobratimskie-svjazi-mezhdu-gorodami-belarusi-i-uzbekistana-657003-2024/>

¹⁵³ Zaleskii, B. Realizacja potencjału gospodarczego w warunkach turbulencji na świecie / Boris Zaleskii. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2024. - C. 32.

tekstyliach, opiece zdrowotnej i farmaceutykach, rozwoju miast, usługach użyteczności publicznej, a także "zostaną przyjęte mapy drogowe i utworzone grupy robocze w każdym obszarze". A już po lutowym forum można było zauważyć szereg przykładów tego, jak białoruskie i uzbeckie regiony prowadzą skuteczną interakcję.

¹⁵⁴W związku z tym w kwietniu 2024 r. obwody homelski i fergański podpisały mapę drogową współpracy i zatwierdziły plan działania na lata 2024-2025, który "zakłada pogłębienie i rozszerzenie dwustronnej współpracy handlowej i gospodarczej, naukowo-technicznej, kulturalnej i humanitarnej". Jednocześnie podpisano umowę o współpracy między wolnymi strefami ekonomicznymi "Kokand" i "Homel-Raton" oraz zawarto kontrakty na ponad sześć i pół miliona białoruskich rubli. Należy zauważyć, że oba regiony rozwijają więzi od 2019 roku. ¹⁵⁵W tym czasie "eksport produktów Homla do regionu Fergany wzrósł 4,5-krotnie". W przyszłości strony określiły kilka kluczowych obszarów, w których będą budowały współpracę: utworzenie wspólnego przedsiębiorstwa mleczarskiego, dostawy produktów Homelskich przedsiębiorstw budowy maszyn, produkcja mebli oraz organizacja domów handlowych w Homlu i Ferganie.

Jeśli chodzi o interakcję między dwiema stolicami - Mińskiem i Taszkientem - w lutym 2024 r. podpisały one umowę o ustanowieniu więzi partnerskich oraz plan działań w zakresie współpracy handlowej, gospodarczej, naukowej, technicznej i kulturalnej na lata 2024-2025. A już w kwietniu delegacja z Taszkentu przyjechała do Mińska, aby zapoznać się z doświadczeniami Mińska w różnych sferach gospodarki miejskiej. ¹⁵⁶Tym bardziej, że "Uzbekistan realizuje zakrojony na szeroką skalę projekt "Nowy Taszkient", który zakłada budowę miasta opartego na nowoczesnych osiągnięciach architektury na terytorium prawie 20 tys. hektarów". Z tego powodu uzbeckich partnerów interesowało wszystko: szerokość ulic, organizacja ruchu, rozmieszczenie sygnalizacji świetlnej, działanie systemu "Jedno okienko". Białoruska stolica ujawniła swoje doświadczenie również w innych

¹⁵⁴ Liderzy regionów Homel i Fergana podpisali mapę drogową współpracy [Zasób elektroniczny zasób]. - 2024. - URL: <https://belta.by/regions/view/rukovoditeli-gomelskoj-i-ferganskoj-oblastej-podpisali-dorozhnyju-kartu-sotrudnichestva-629168-2024/>

¹⁵⁵ Regiony Homel i Fergana zawarły umowy na ponad 6,5 mln Br [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/regions/view/gomelskaia-i-ferganskaj-a-oblasti-zaklj-uchili-kontrakty-boleechem-na-br65-mln-629575-2024/>.

¹⁵⁶ Kukharev: Mińsk jest gotowy podzielić się z Taszkientem doświadczeniem pracy w zakresie mieszkalnictwa i usług komunalnych, rozwoju miast, cyfryzacji [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/regions/view/kuharev-minsk-gotov-podelitsja-s-tashkentom-opytom-raboty-v-zhkh-gradostroitelstve-tsifrovizatsii-628286-2024/>

dziedzinach: usługi 115, przedsiębiorstwa produkujące pojazdy komunalne i pasażerskie.¹⁵⁷ Ponadto "omówiono możliwości współpracy przemysłowej, w szczególności w zakresie obróbki drewna i produkcji mebli, dostaw żywności dla niemowląt, utworzenia domu handlowego Uzbekistanu w Mińsku". Tak więc więzi partnerskie między obiema stolicami zaczynają się rozwijać. I to tylko cieszy.

Drugie Forum Kobiet poświęcone było tematom współpracy naukowej, technicznej i przemysłowej. W szczególności Instytut Mikrobiologii Narodowej Akademii Nauk Białorusi (NAS) podpisał umowę o współpracy naukowo-technicznej z Instytutem Mikrobiologii Akademii Nauk Republiki Uzbekistanu oraz umowę z Instytutem Chemii Bioorganicznej Akademii Nauk Republiki Uzbekistanu o współpracy naukowej w zakresie badania środków o charakterze peptydowym jako alternatywy dla antybiotyków.¹⁵⁸ A "Instytut Przemysłu Mięsnego i Mleczarskiego podpisał umowę o współpracy naukowo-technicznej, osiągnięto porozumienie w sprawie wspólnej realizacji szeregu projektów naukowych, w tym w dziedzinie biochemii mięsa i produktów mlecznych, projektów rybnych".

Ponadto na forum zorganizowano wystawę-prezentację "Made in Belarus", na której w dziale rozwoju naukowo-technicznego zaprezentowano ponad 70 innowacji białoruskich naukowców z Narodowej Akademii Nauk Białorusi i Ministerstwa Edukacji. Na przykład Instytut Przemysłu Mięsnego i Mleczarskiego Narodowej Akademii Nauk zaprezentował technologie produkcji produktów mlecznych i kwaśnego mleka o niskiej zawartości laktozy i bez laktozy, a także produkty wytwarzane na ich bazie. Instytut Mikrobiologii Narodowej Akademii Nauk Białorusi zaprezentował szereg preparatów mikrobiologicznych. Jeden z nich jest przeznaczony do kompleksowego oczyszczania ścieków z zakładów przetwórstwa drobiu. Drugi jest przeznaczony do oczyszczania nasion i roślin wiegetatywnych pszenicy ozimej, stymuluje wzrost i zwiększa produktywność upraw zbożowych. Zaprezentowano również niespotykany preparat mikrobiologiczny do oczyszczania roztworów wodnych z mieszaniny najpopularniejszych rozpuszczalników na bazie estrów i alkoholi.

Witebski Państwowy Uniwersytet Technologiczny zaprezentował materiały

¹⁵⁷ Handel, współpraca przemysłowa, wymiana doświadczeń. Kukharev nakreślił kierunki współpracy z Taszkentem [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/regions/view/kuharev-na-vstreche-s-poslom-oboznachil-napравlenija-sotrudnichestva-s-regionami-uzbekistana-623983-2024/>

¹⁵⁸ Naukowcy z Białorusi i Uzbekistanu będą współpracować w dziedzinie mikrobiologii i biochemii [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/uchenye-belarusi-i-uzbekistana-budut-sotrudniczat-v-oblasti-mikrobiologii-i-biohimii-656830-2024/>

nanowłókniste o różnych strukturach otrzymane metodą elektroformowania i przeznaczone do stosowania w medycynie i kosmetologii do tworzenia innowacyjnych leków. Połocki Uniwersytet Państwowy pokazał na wystawie-prezentacji wosk ochronny do gumy, który jest składnikiem mieszanek gumowych do produkcji opon samochodowych. Pod względem właściwości odpowiada on importowanemu woskowi ochronnemu.¹⁵⁹ "Organizacja produkcji wyeliminuje import na Białoruś w wysokości 210 ton rocznie i obniży koszty o 50% dzięki tańszym surowcom krajowym". Uniwersytet Państwowy im. Janki Kupały w Grodnie zaprezentował materiały kompozytowe na bazie różnych matryc polimerowych do produkcji wyrobów przemysłowych. Narodowe Centrum Badań Materiałoznawstwa Narodowej Akademii Nauk Białorusi zademonstrowało sztuczne szmaragdy o jakości klejnotów, których pojedyncze kryształy mają właściwości zbliżone do cennego kamienia naturalnego.

Białoruski Uniwersytet Państwowy (BSU) pokazał "ponad dziesięć unikalnych wynalazków w dziedzinie medycyny, farmacji, , sprzętu technologicznego".¹⁶⁰ „. W szczególności linia biopreparatów mikrobiologicznych obejmowała produkty szeroko poszukiwane w kompleksie rolno-przemysłowym. Na przykład "Bactogen" jest przeznaczony do ochrony upraw warzyw przed chorobami bakteryjnymi i grzybiczymi. Ponadto na stoisku zaprezentowano regulatory wzrostu i jakości roślin Gulliver, Stimul, MaxImmün i Korneplus w celu zwiększenia plonów, a także Nemacid, biopreparat mający na celu zwalczanie takiego szkodnika jak nicien żółciowy. Jest to jedyny środek na Białorusi przeciwko temu pasożytowi, dopuszczony do stosowania w prywatnych gospodarstwach rolnych. Kolejnym eksponatem były produkty spożywcze z serii "Żywność inteligentnego miasta". Obejmuje ona suche kompozycje wstępnie posiekanych lub pokruszonych suszonych warzyw, ziół, przypraw, soli i innych składników. Te fitokompleksy mają działanie immunomodulujące i przyczyniają się do normalizacji funkcji aparatu mięśniowo-szkieletowego, układu nerwowego i odpornościowego. Ponadto odwiedzający wystawę-prezentację mogli zapoznać się z syntetycznymi feromonami owadów do zwalczania szkodników leśnych i ogrodowych, oszczędzającymi zasoby

¹⁵⁹ Gawriłowa, W. Od biopreparatów do produktów medycznych: jakie białoruskie osiągnięcia zostaną zaprezentowane na forum biznesowym w Taszkencie / W. Gawriłowa // [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/comments/view/ot-biopreparatov-do-medizdelij-kakie-belorusskie-razrabotki-prezentujut-na-biznes-forume-v-tashkente-9344/>

¹⁶⁰ BSU zaprezentuje innowacyjne rozwiązania na wystawie w Taszkencie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/bgu-predstavit-innovatsionnye-razrabotki-na-vystavke-v-tashkente-656636-2024/>

urządzeniami technologicznymi do produkcji wyrobów z elastycznych, integralnych i sztywnych pianek poliuretanowych, nowymi materiałami funkcjonalnymi opartymi na surowcach wtórnych.

Dziesięć przedsiębiorstw Ministerstwa Przemysłu Białorusi również pokazało swoje produkty na wystawie. Na otwartej przestrzeni zaprezentowano trzyosiową wywrotkę MAZ-65012K napędzaną silnikiem gazowym o ładowności 18,5 tony. Specjalistyczny silnik jest produkowany we wspólnym białorusko-chińskim przedsiębiorstwie w parku przemysłowym Veliky Kamen. ¹⁶¹Na terenie zamkniętym w zbiorowej ekspozycji Ministerstwa Przemysłu zademonstrowano również najnowsze próbki - "produkty medyczne Integral OJSC i BelOMO Holding, największy telewizor na Białorusi o przekątnej 100 cali, a także laptopy i inne produkty N Holding OJSC, model tramwaju T811 w skali 1:20 UKH "BKM" OJSC, a także agregaty prądotwórcze Mińskiego Zakładu Samochodowego OJSC".

Ta wystawa-prezentacja pokazała, że nie jest to pierwszy rok, w którym Uzbekistan przyciągnął wielu eksporterów z Białorusi, aby zaprezentować swoje możliwości na imprezach wystawienniczych w tym środkowoazjatyckim kraju. A rok 2024 nie jest pod tym względem wyjątkiem. Istnieją inne przykłady, które pokazały, jak różnorodny może być udział białoruskich przedsiębiorstw i organizacji w uzbeckich forach wystawienniczych.

¹⁶²Późną zimą i wczesną wiosną tego roku w Taszkencie w kompleksie wystawienniczym Uzexpocentre odbyła się 25. Międzynarodowa Wystawa Specjalistyczna "Budownictwo - UzBuild", na której zorganizowano zbiorową ekspozycję Białorusi, reprezentowaną przez "pięć flagowych firm białoruskiego przemysłu: Mohylevliftmash, Energokomplekt, Bellesexport, Newsprint Plant i Parquet Plant, oddział Gomeldrev". Białoruskie przedsiębiorstwa zaprezentowały swoje produkty: windy, podnośniki, sprzęt elektryczny i LED, produkty kablowe i okablowanie, tarcice, drewno cylindryczne, produkty paliwowe (zrębki, pelety), domy z belek klejonych, domy szkieletowo-panelowe, parkiet lity warstwowy, płyty konstrukcyjne,

¹⁶¹ Dziesięć przedsiębiorstw Ministerstwa Przemysłu prezentuje swoje produkty na II Uzbecko-Białoruskim Forum Biznesowym Kobiet. forum biznesowe [Zasób elektroniczny zasób]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/society/view/desjat-predpriyatij-minproma-prezentujut-produktsiju-na-ii-uzbeksko-belorusskom-zhenskom-biznes-forume-655386-2024/>

¹⁶² Ekspozycja Białorusi jest prezentowana na międzynarodowej wystawie budowlanej UzBuild w Taszkencie [Zasób elektroniczny zasób]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/society/view/ekspozitsiya-belarusi-predstavlena-na-mezhdunarodnoi-stroitelnoi-vystavke-uzbuild-v-tashkente-618287-2024/>

listwy.¹⁶³ Na wystawie znalazły się również indywidualne stoiska podmiotów gospodarczych z Białorusi - "Keramin OJSC, <...> Energokomplekt PO, Portman LLC (znak towarowy UNIDOORS) i Rechitsa Metizny Zavod OJSC".

Miesiąc później, pod koniec marca 2024 roku, w Taszkencie przedsiębiorstwa z Białorusi wzięły udział w 23. międzynarodowej wystawie UzFood 2024, w której uczestniczyło ponad 280 firm z 26 krajów. "Ekspozycja Białoruś.¹⁶⁴ Smak natury" utworzyło 15 białoruskich przedsiębiorstw i ich oddziałów reprezentujących znane krajowe marki. Zaprezentowali oni linię produktów mięsnych i mlecznych, serów, soków i deserów.

A w kwietniu odbyły się tu jednocześnie trzy formy biznesowe.¹⁶⁵ Po pierwsze, była to 25. międzynarodowa wystawa "Edukacja i zawód - 2024", która jest jedną z największych w Uzbekistanie, gdzie tym razem "ponad 100 uniwersytetów z prawie 20 krajów, w tym z Białorusi". Ekspozycja Białoruskiego Narodowego Uniwersytetu Technicznego (BITU) obejmowała stoisko informacyjne, prezentacje, kursy mistrzowskie i konsultacje. W końcu liczba studentów z tego środkowoazjatyckiego kraju rośnie z każdym rokiem nie tylko w BITU, ale także w innych białoruskich instytucjach szkolnictwa wyższego.

Po drugie, jest to 28. Międzynarodowa Wystawa "Healthcare - TINE 2024", która jest unikalną platformą, na której specjaliści mają możliwość zapoznania się z najnowszymi technologiami medycznymi. Od momentu powstania w wystawie wzięło udział już ponad trzy tysiące firm, a geografia uczestników objęła prawie wszystkie kontynenty, w tym Europę, Azję, Amerykę i Afrykę. W tym roku w wystawie wzięło udział ponad 250 firm z 15 krajów. Nasza republika była reprezentowana na tym forum przez BSU, na którego stoisku zaprezentowano 20 osiągnięć naukowych. Ekspozycja obejmowała osiągnięcia naukowców i badaczy w dziedzinie medycyny i chemii. Wśród nich były leki, sprzęt medyczny, substancje farmaceutyczne. Na przykład chusteczki hemostatyczne do zatrzymywania krwawienia, które

¹⁶³ Białoruskie przedsiębiorstwa zaprezentowały swoje produkty i usługi na wystawie budowlanej w Taszkencie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/beloruskie-predpriatii-a-predstavili-svoj-u-produktsij-u-i-uslugi-na-stroitelnoi-vystavke-v-tashkente-618480-2024>

¹⁶⁴ Białoruskie produkty żywnościowe są prezentowane na wystawie w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/beloruskie-produkty-pitanija-predstavleny-na-vystavke-v-uzbekistane-623805-2024/>

¹⁶⁵ Możliwość edukacji na Białorusi są prezentowane na międzynarodowej wystawie w Taszkencie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/vozmozhnosti-obuchenija-v-belarusi-predstavleny-na-mezhdunarodnoj-vystavke-v-tashkente-628698-2024/>

"są przeznaczone do stosowania jako dodatkowy środek podczas zabiegów chirurgicznych w celu zatrzymania krwawienia włósniczkowego, żylnego i małych tętnic, a także do krwawień domowych.¹⁶⁶ Chusteczki wykonane są ze sterylnej wchłanialnej tkanki w kolorze białym lub żółtawo-białym, wytwarzanej w procesie kontrolowanego utleniania celulozy". Odwiedzający wystawę mogli również zapoznać się z innowacyjnym preparatem przyspieszającym regenerację uszkodzonych tkanek "Foscelantan", który przyspiesza gojenie ran w czyrakach, ropniach, karbunkułach, przetokach, oparzeniach termicznych, owrzodzeniach troficznych. Wśród eksponatów znalazł się również lek Antispike do zapobiegania zrostom podczas operacji brzusznych, leki przeciwnowotworowe Cisplacel, Prospidelong i Temodex, fitosole i mieszanki na bazie naturalnych surowców korzennych i aromatycznych przeznaczone do korygowania odżywiania dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym, sportowców i osób starszych.

Po trzecie, jest to międzynarodowa wystawa specjalistyczna "INNOPROM.¹⁶⁷ Azja Środkowa", która zgromadziła ponad 400 wystawców i zaprezentowała 28 ekspozycji zbiorowych, w tym Made in Belarus, w której uczestniczyło "ponad 10 białoruskich przedsiębiorstw i ich oddziałów, reprezentujących znane krajowe marki przemysłowe". W szczególności zaprezentowano próbki i rozwój jednego z okrętów flagowych białoruskiego przemysłu - przedsiębiorstwa produkującego maszyny do kamieniołomów. BELAZ OJSC jest spółką zarządzającą holdingu BELAZ-Holding. Na forum zaprezentowano również Gomselmash Holding, największego producenta maszyn rolniczych, który jest jednym z liderów światowego rynku kombajnów i innych złożonych maszyn rolniczych. OJSC "Miński ciągnik

"
zaprezentowało zmodernizowane, zaktualizowane i specjalne wersje wyposażenia ciągników, podczas gdy wyspecjalizowane przedsiębiorstwo zajmujące się projektowaniem, produkcją rozruszników i alternatorów do silników gaźnikowych i wysokoprężnych samochodów ciężarowych, osobowych, autobusów, maszyn rolniczych i sprzętu specjalnego - OJSC BATE - zaprezentowało produkty wielu oddziałów, w tym OJSC Borisov Plant Avtogidroushilitel, OJSC Belkard, OJSC Rudensk, OJSC Vitebsk Plant

¹⁶⁶ Około 20 osiągnięć naukowych BSU zostanie zaprezentowanych na międzynarodowej wystawie opieki zdrowotnej w Taszkencie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/około-20-nauchnyh-razrabotok-bgu-predstaviat-na-mezhdunarodnoj-vystavke-zdravooohranenija-v-tashkente-628163-2024/>

¹⁶⁷ Białoruś zaprezentowała rozwój przemysłu na wystawie "INNOPROM. Azja środkowa". [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/belarus-predstavila-promyshlennyye-razrabotki-na-vystavke-innoprom-tsentralnaia-aziia-629623-2024/>

of Electrical Measuring Devices. OJSC "BMZ" zaprezentował szeroką gamę produktów metalowych, z których każdy łączy w sobie innowacje i wieloletnie doświadczenie w rozwoju firmy. Próbkki obrabiarek do metalu i centrów obróbkowych CNC, uniwersalnych frezarek konsolowych zostały zaprezentowane na stoisku JSC "StankoGomel". Rozwój w dziedzinie produkcji transformatorów rozdzielczych i innego sprzętu elektrycznego zademonstrowała firma V.I. Kozlov MEETZ JSC. LLC "Cooling Systems Plant" zaprezentowała chłodnice do chłodzenia systemów energetycznych i produkty z powodzeniem stosowane w systemach chłodzenia wywrotek górniczych, ciągników, wiertnic, generatorów diesla, elektrowni blokowych, transformatorów trakcyjnych lokomotyw elektrycznych, stacji kompresorowych. BKM Holding, który specjalizuje się w produkcji transportu elektrycznego - autobusów elektrycznych, trolejbusów, tramwajów, ciężarówek elektrycznych i infrastruktury ładowania - zaprezentował na wystawie duże modele produktów, w tym niskopodłogowy tramwaj jednoczłonowy z dwoma wózkami silnikowymi. Asortyment zegarków na rękę, budzików, części do obróbki i płytek drukowanych zaprezentowała Mińska Fabryka Zegarków. Ponadto w ramach tego forum białoruscy uczestnicy odbyli szereg spotkań w celu konsolidacji punktów partnerskich.

Jak widać, Białoruś i Uzbekistan utrzymują wysoką dynamikę rozwoju dwustronnych więzi w zakresie działalności wystawienniczej, co znajduje odzwierciedlenie w bilansie handlowym i gospodarczym. W statystykach zauważamy, że od 2016 r. obroty handlowe stron "wzrosły 5,5-krotnie, a w 2022 r. po raz pierwszy przekroczyły pół miliarda.¹⁶⁸ Wzrost wzajemnej wymiany handlowej w ubiegłym roku wyniósł 15%, a w okresie styczeń-wrzesień tego roku - prawie 13%". Jednocześnie Mińsk i Taszkient zamierzają dalej pogłębiać tę interakcję, aby objąć nowe obiecujące obszary współpracy.

Wracając do decyzji drugiego Uzbeko-Białoruskiego Forum Biznesowego Kobiet, chcielibyśmy podkreślić, że dotyczyło ono obszarów o szerokim spektrum: realnego sektora gospodarki, budowy maszyn, turystyki i opieki zdrowotnej. Stopniowo rośnie również agenda inwestycyjna. Wystarczy powiedzieć, że "Białoruś wielokrotnie inwestowała w rozwój Uzbekistanu w ciągu ostatnich 5 lat.¹⁶⁹ Tylko tutaj w Uzbekistanie działa około 180

¹⁶⁸ Ambasador: dynamika stosunków białorusko-uzbeckich jest bardzo wysoka [Zasób elektroniczny]. Zasób]. - 2024. - URL: <https://subs.belta.by/Republ.nsf/59e33ed42f57f8c5422569f8002b86f7/4142892f5e53f61843258bcd0069ee26!OpenDocument>

¹⁶⁹ Czebotar: Białoruś i Uzbekistan potwierdzają zainteresowanie rozwojem współpracy we

organizacji z kapitałem z Białorusi". Wszystko to sugeruje, że dwustronna białorusko-uzbecka współpraca gospodarcza stale się rozwija i zmierza do nowego poziomu wzajemnych obrotów handlowych.

FOR AUTHOR USE ONLY

ROZDZIAŁ 2

BIAŁORUŚ - KAZACHSTAN

FOR AUTHOR USE ONLY

Ideologia partnerstwa euroazjatyckiego

Spółeczność światowa, która weszła w okres globalnych zmian, obiektywnie stoi dziś przed problemem malejącej zdolności państw narodowych do zapewnienia sobie zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego i bezpieczeństwa. Tylko silne stowarzyszenia regionalne mogą zneutralizować negatywne skutki globalizacji.¹⁷⁰ Skuteczny model takiego stowarzyszenia integracyjnego narodów Białorusi, Kazachstanu i Rosji już powstaje w przestrzeni euroazjatyckiej: "Rozwijając Unię Celną i Wspólną Przestrzeń Gospodarczą, zmierzamy w kierunku utworzenia Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej w celu zapewnienia harmonijnej, uzupełniającej współpracy z innymi krajami, międzynarodowymi stowarzyszeniami gospodarczymi i Unią Europejską w celu stworzenia wspólnej przestrzeni gospodarczej".

Jak widać, ten model interakcji euroazjatyckiej jest ukierunkowany na przyszłość integracji całej planety, zapewnia korzyści każdemu uczestnikowi procesów integracyjnych i zakłada wykorzystanie całego potencjału w interesie wszystkich uczestników. Oczywiście osiągnięcie sukcesu w realizacji wyznaczonych celów jest możliwe tylko przy połączeniu wspólnych wysiłków, gdy decydujące znaczenie ma idea dobrosąsiedzkich stosunków i ideologia dialogu międzycywilizacyjnego.¹⁷¹ W dzisiejszej kruchej równowadze sił geopolitycznych procesy globalizacji przekształciły prawie wszystkie państwa planety w kraje sąsiadujące, dla których temat poszukiwania i znajdowania konsensusu jest szczególnie istotny, ponieważ "konsensus to nie tylko ustępstwa i kompromisy, to wspólny wysiłek na rzecz tworzenia wspólnych wartości i wspólnej przestrzeni społeczno-kulturowej, w której różne cywilizacje mogą swobodnie się rozwijać i wchodzić w interakcje".

¹⁷² Oczywiście jest, że w tworzeniu wspólnych wartości ideologicznych i wspólnej przestrzeni społeczno-kulturowej w stowarzyszeniach integracyjnych rola środków masowego przekazu jest po prostu nie do przecenienia, ponieważ "brak ugruntowanego systemu interakcji informacyjnych jest istotną przeszkodą w nawiązywaniu nie tylko kontaktów humanitarnych, ale także biznesowych". Kwestia ta - stworzenie wspólnej

¹⁷⁰ W dniu 9 grudnia w Moskwie odbyło się posiedzenie Rady Międzypaństwowej EurAsEC [Zasób elektroniczny]. - 2010. 102182.- URL: <http://president.gov.bv/press.html#doc>

¹⁷¹ Kolesnik, V.S. Konflikt wartości w dialogu międzycywilizacyjnym / V.S. Kolesnik // [Zasób elektroniczny]. - 2011. /1-2011-1-2/- URL: http://dom-hors.ru/issue/fik_kolesnik.pdf

¹⁷² Zaleskii, B.L. Mass media i tworzenie wspólnej przestrzeni informacyjnej Wspólnoty Niepodległych Państw / B.L. Zaleskii // Pole informacyjne współczesnej Rosji: praktyki i efekty: obrady VIII Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Praktycznej Kazań, 20-22 października 2011 r. / pod redakcją V.Z. Garifullin, R.P. Bakanov. - Kazań: Uniwersytet Kazański, 2011. - C. 255.

przestrzeni społeczno-kulturowej i informacyjnej w ramach powstającej Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej - jest dziś szczególnie istotna dla Białorusi na linii Mińsk-Astana, ponieważ jest znacznie mniej opracowana przez badaczy dziennikarstwa międzynarodowego niż problem stworzenia wspólnej przestrzeni informacyjnej Państwa Związkowego Białorusi i Rosji. Nie czyni to jednak tematu białorusko-kazachstańskiej interakcji informacyjnej mniej ważnym. Co więcej, w przyszłości system współpracy Białorusi i Kazachstanu w sferze medialnej może stać się swego rodzaju matrycą do stworzenia wspólnej ideologii wielostronnego euroazjatyckiego partnerstwa informacyjnego. Dlatego dziś warto skupić się na istniejącym poziomie i perspektywach białorusko-kazachskiej współpracy medialnej.

¹⁷³Jeszcze w 2000 r. rządy Republiki Białorusi i Republiki Kazachstanu podpisały umowę o współpracy w dziedzinie prasy i informacji, w której zgodziły się "wspierać i zachęcać do wzajemnie korzystnej współpracy między redakcjami środków masowego przekazu i służbami (agencjami) informacyjnymi swoich państw, której konkretne warunki i formy zostaną określone przez samych uczestników". Cel tego dokumentu jest oczywisty: dążenie do stworzenia jednej lub wspólnej przestrzeni informacyjnej i wzmocnienia przyjaznych stosunków między dwoma bratnimi narodami - białoruskim i kazachskim. ¹⁷⁴Dwa lata później rządy Białorusi i Kazachstanu wraz z rządami Kirgistanu, Rosji i Tadżykistanu w Umowie o współpracy w zakresie rozpowszechniania informacji masowej określiły formy interakcji między mediami swoich krajów: "promowanie tworzenia sprzyjających warunków dla szerokiego i swobodnego wzajemnego rozpowszechniania informacji masowej w celu dalszego pogłębiania wiedzy o życiu narodów swoich państw". Jak widać, dziesięć lat temu, zarówno na Białorusi, jak i w Kazachstanie, międzynarodowy segment dziennikarstwa narodowego obu krajów wiązał duże nadzieje z odpowiednim i kompleksowym relacjonowaniem stosunków dwustronnych. A samo życie sugerowało i nadal sugeruje obfitość tematów do ich publicystycznego zrozumienia.

¹⁷⁵Wystarczy powiedzieć, że w latach 2005-2010 wielkość obrotów handlowych między Białorusią a Kazachstanem "wzrosła ponad czterokrotnie - z 215 mln USD do 870 mln USD". Traktat o przyjaźni i

¹⁷³ Umowa między Rządem Republiki Kazachstanu a Rządem Republiki Białorusi o współpracy w dziedzinie prasy i informacji [Zasób elektroniczny]. - 2000. - URL: kazakhstan.news-city.info/docs/sistemsn/dok_oerajb.htm

¹⁷⁴ Umowa o współpracy w zakresie rozpowszechniania informacji masowych [Zasób elektroniczny]. - 2002. - URL: pravo.kulichki.com/zak/megd/meg00645.htm

¹⁷⁵ 8 posiedzenie Międzyrządowej Białorusko-Kazachstańskiej Komisji ds. Handlu i Współpracy Gospodarczej [Zasób elektroniczny]. - 2011. - URL: www.kazakhstan.belembassy.org/rus/news/~page_m12=1~news_m12=461094

współpracy podpisany w Mińsku 17 stycznia 1996 r. określił główne kierunki rozwoju białorusko-kazachskich stosunków dwustronnych. Komplementarność gospodarek obu krajów służy jako solidna podstawa takiej współpracy, ponieważ Białoruś i Kazachstan praktycznie nie mają konkurencyjnych gałęzi przemysłu. Na dzień dzisiejszy ramy prawne współpracy między tymi dwoma krajami obejmują ponad 60 międzynarodowych traktatów i dokumentów. Pokazuje to, że interakcja między Białorusią a Kazachstanem charakteryzuje się aktywnym dialogiem na wszystkich poziomach, zarówno poprzez kontakty dwustronne, jak i współpracę w ramach międzynarodowych organizacji, stowarzyszeń i forów, w tym Organizacji Narodów Zjednoczonych, Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, Szanghajskiej Organizacji Współpracy, Wspólnoty Niepodległych Państw, Euroazjatyckiej Wspólnoty Gospodarczej, Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym, Unii Celnej, Wspólnej Przestrzeni Gospodarczej i Wspólnej Przestrzeni Gospodarczej.

¹⁷⁶Przełom w stosunkach między Białorusią i Kazachstanem nastąpił w ciągu ostatnich kilku lat, kiedy to w 2009 r. osiągnięto porozumienia o współpracy w zakresie współpracy przemysłowej i naukowo-technicznej, opieki zdrowotnej, obrony cywilnej, zapobiegania i eliminacji sytuacji kryzysowych, szkolnictwa wyższego i podyplomowego, turystyki, archiwów, a także maszyn rolniczych, wspólnej produkcji leków, żywności dla niemowląt i produktów mlecznych. Jednocześnie strony przyjęły program współpracy gospodarczej na lata 2009-2016 - "Mapę drogową", która połączyła szereg najważniejszych perspektywicznych obszarów:

- 1) Zapewnienie stabilnego rozwoju współpracy gospodarczej mającej na celu pobudzenie gospodarek obu państw;
- 2) dalszy rozwój stosunków handlowych i gospodarczych na równych i wzajemnie korzystnych warunkach;
- 3) eliminacja barier we wzajemnym handlu;
- 4) współpraca przy wdrażaniu reform instytucjonalnych, zapewnienie równych szans i gwarancji dla wszystkich podmiotów gospodarczych oraz tworzenie warunków dla uczciwej konkurencji;
- 5) tworzenie zachęt do wzrostu produkcji, inwestowania w jej rozwój, wprowadzania najnowszych osiągnięć naukowych i zaawansowanych technologii;
- 6) poprawa jakości i konkurencyjności wytwarzanych produktów;
- 7) stworzenie systemu wsparcia państwa dla priorytetowych obszarów

¹⁷⁶ Współpraca handlowa i gospodarcza między Republiką Kazachstanu a Republiką Białorusi [Zasób elektroniczny]. - 2011. - URL: www.kazembassy.by/kaz_bel/otn/torg_econom.html

rozwoju współpracy międzypaństwowej i międzyregionalnej;

8) tworzenie ukierunkowanych projektów międzypaństwowych i programów współpracy gospodarczej;

9) ¹⁷⁷zachowanie i rozwój potencjału pracowniczego i intelektualnego.

Ważny szczegół: jednym z głównych kierunków długoterminowej współpracy gospodarczej jest organizowanie wydarzeń związanych z wymianą informacji, do których możemy odnieść cały zakres zagadnień związanych z interakcją między środkami masowego przekazu obu krajów.

¹⁷⁸Wspólne oświadczenie przyjęte w 2011 r. po rozmowach prezydentów Białorusi i Kazachstanu zawiera instrukcje dla rządów obu krajów, aby "skoncentrowały swoje wysiłki na priorytetowych obszarach współpracy gospodarczej, naukowej, technicznej i humanitarnej", które obejmują: rozwój dialogu energetycznego; zwiększenie wzajemnego obrotu towarami i usługami; stworzenie sprzyjających warunków do rozszerzenia produktywnych kontaktów między kręgami biznesowymi; pogłębienie współpracy przemysłowej; tworzenie .

Międzynarodowi dziennikarze zajmujący się procesami integracyjnymi w przestrzeni poradzieckiej powinni również wziąć pod uwagę fakt, że w celu pomyślnej realizacji planowanych wspólnych planów współpracy strony białoruska i kazachstańska stworzyły różne mechanizmy dwustronnej interakcji, w tym Międzyrządową Białorusko-Kazachstańską Komisję ds. Handlu i Współpracy Gospodarczej, Białorusko-Kazachstańską Komisję ds. Wszystkie te środki mające na celu intensyfikację dwustronnych kontaktów przyniosły znaczące rezultaty. W 2010 r. wielkość wzajemnej wymiany handlowej między Białorusią i Kazachstanem wzrosła ponad dwukrotnie. Co więcej, wzrost ten jest charakterystyczny zarówno dla białoruskiego eksportu, który wzrósł o prawie połowę, jak i kazachskiego importu, który wzrósł o 5,4 razy. Świadczy o tym fakt, że w 2010 r. nomenklatura białoruskiego eksportu do Kazachstanu wzrosła o 77 pozycji jednocześnie i wyniosła 404 pozycje towarowe. Charakterystyczne jest, że te tendencje i pozytywna dynamika wzajemnej wymiany handlowej utrzymały się w 2011 roku, w ciągu ośmiu miesięcy którego białorusko-kazachskie obroty handlowe wzrosły o kolejne pięć procent z dodatnim saldem 325 mln USD dla strony białoruskiej. Było to spowodowane wzrostem dostaw z Białorusi ciągników i traktorów, mleka i śmietany, ciężarówek i słodu, stolarki i mebli,

¹⁷⁷ O podpisaniu Traktatu między Republiką Kazachstanu a Republiką Białorusi o długoterminowej współpracy gospodarczej na lata 2009-2016 [Zasób elektroniczny]. - 2009. 090000821 20090610. - URL: <http://ru.government.kz/docs/u.htm>

¹⁷⁸ 24 maja negocjacje prezydentów Białorusi i Kazachstanu w Astanie [Zasób elektroniczny]. - 2011. 114645. - URL: <http://president.gov.by/press.html#doc>

mrożonej wołowiny, drutów i kabli. Wśród nowych pozycji białoruskiego eksportu znalazły się warzywa, wyroby szklane, papier gazetowy i rekreacyjne jednostki pływające.

Rozwój współpracy produkcyjnej między naszymi krajami może i powinien stać się aktualnym tematem badań dziennikarskich w prasie Białorusi i Kazachstanu. W ciągu ostatnich dwóch lat w Kazachstanie powstało 12 montowni białoruskich maszyn, z czego cztery w 2011 roku. A teraz nasi partnerzy w Unii Celnej i Wspólnej Przestrzeni Gospodarczej już montują białoruski sprzęt wydobywczy i górniczy, traktory, kombajny zbożowe, silniki, prasy, podnośniki, kilka typów ciągnionych maszyn rolniczych, a także uruchamiają projekt montażu wałów kardana.¹⁷⁹ "Zadaniem jest zwiększenie produkcji energochłonnych ciągników w Kazachstanie do 1,5 tys. sztuk w 2012 r., a także realizacja nowych wspólnych projektów". Na etapie badań i dyskusji znajdują się kwestie organizacji białoruskiej produkcji montażowej obrabiarek, kompleksów suszenia ziarna do przetwarzania i przechowywania ziarna z kazachstańskimi partnerami. Istnieją plany dostarczenia kazachstańskim producentom rolnym białoruskich maszyn i urządzeń za pośrednictwem spółki joint venture KazBelLeasing, a także obiecujący projekt otwarcia białorusko-kazachstańskiego parku przemysłowo-technicznego maszyn rolniczych i komunalnych, który połączy producentów z obu krajów. Z drugiej strony, obecnie mówi się o dostawach kazachskiej ropy naftowej i produktów ropopochodnych, energii elektrycznej na Białoruś oraz o utworzeniu kazachskich centrów logistycznych na Białorusi.

Biełący okres pićcioletni bćdzie równieć okresem aktualizacji obszaru innowacji i inwestycji we współpracy mićdzy Białorusią i Kazachstanem, który z definicji powinien znajdować sić w centrum uwagi prasy branżowej obu krajów. W szczególności, utworzenie Konsorcjum Naukowo-Edukacyjnego między instytucjami szkolnictwa wyższego i instytucjami badawczymi obu krajów, którego umowa o utworzeniu została podpisana podczas wizyty prezydenta Białorusi w Astanie w maju 2011 r., ułatwi wprowadzenie wspólnych zaawansowanych rozwiązań do produkcji. W skład konsorcjum wchodzi 17 uniwersytetów i instytutów badawczych z Białorusi oraz 13 uniwersytetów z Kazachstanu. Euroazjatycki Uniwersytet Narodowy imienia L.N. Gumilewa został wyznaczony jako główna organizacja koordynująca działania konsorcjum ze strony Kazachstanu.¹⁸⁰ W sumie

¹⁷⁹ W Kazachstanie w latach 2010-2011 powstało 12 zakładów montażowych białoruskich maszyn [Zasób elektroniczny]. - 2011. - URL: www.government.by/en/content/4072/print

¹⁸⁰ 25 maja zakończyła się oficjalna wizyta prezydenta Białorusi w Kazachstanie [Zasób

zawarto "52 bezpośrednie umowy między instytucjami szkolnictwa wyższego Kazachstanu i Białorusi".

Współpraca międzyregionalna jest ważnym elementem dwustronnych stosunków białorusko-kazachstańskich.¹⁸¹ Wyjaśnia to fakt, że "Białoruś jest atrakcyjna dla praktycznie wszystkich regionów Kazachstanu, ponieważ asortyment wytwarzanych tu produktów jest dość szeroki". W szczególności regiony Kazachstanu są zainteresowane maszynami rolniczymi i produktami rolnymi, od materiału siewnego po maszyny rolnicze, a także maszynami wielkotonażowymi. Na przykład region Kostanay uruchomił produkcję białoruskich kombajnów, przyczep i innych maszyn rolniczych. Z powodzeniem rozwija się obszar wspólnych projektów w regionie Północnego Kazachstanu. Od maja 2009 roku rozpoczęto montaż białoruskich ciągników w Semey, gdzie w 2011 roku dostarczono ponad dwa tysiące zestawów ciągnikowych, czyli wyprodukowanych zostanie ponad 2 tysiące ciągników. Szybko rozwijający się przemysł wydobywczy Kazachstanu dyktuje popyt na białoruskie maszyny do kamieniołomów. W związku z tym w obwodzie karagandyjskim realizowany jest duży projekt montażu BelAZ-ów. W Pawłodarze znajduje się zakład montażu podnośników Mohylew. Począwszy od 2012 roku produkcja tych samych białoruskich produktów zostanie uruchomiona w Ust-Kamenogorsku. Opracowywana jest kwestia organizacji wspólnych przedsięwzięć w zakresie przetwarzania produktów owocowo-warzywnych w Kazachstanie, w związku z czym jesienią 2011 r. podpisano umowę między regionami Homel i Ałma-Ata. Wszystkie te fakty pokazują, że "gdy tylko biznesmeni i przedsiębiorcy zaczną odwiedzać swoje przedsiębiorstwa w celu podpisania umów, konkretnych porozumień, biznes zacznie nabierać tempa."¹⁸² W tym celu trzy lata temu postawiliśmy sobie za zadanie zintensyfikowanie współpracy międzyregionalnej i sektorowej".

Wydaje się, że gazety regionalne, rejonowe i miejskie obu krajów powinny odgrywać ważną rolę w zapewnianiu wsparcia medialnego dla tych obszarów współpracy. Ponadto "Program współpracy gospodarczej między Republiką Kazachstanu a Republiką Białorusi na lata 2009-2019" wśród głównych kierunków długoterminowej współpracy gospodarczej zawiera przypomnienie-wymóg dla środków masowego przekazu obu krajów do prowadzenia działań w zakresie wymiany informacji i nawiązywania

elektroniczny]. - 2011. 115738.- URL: <http://president.gov.by/press.html#doc>

¹⁸¹ Smirnov, A. Przyszłość to wspólne formy interakcji / A. Smirnov // Związek Przedsiębiorców. - 2009. - 4 września.

¹⁸² Smirnov, A.V. Białoruś - Kazachstan: stan i perspektywy współpracy / A.V. Smirnov // [Zasób elektroniczny]. - 2011. - URL: <http://forum.soyuz.by/main-news/detail.php?TID=12457>

kontaktów biznesowych. Należy założyć, że nadszedł już czas, aby wypełnić te humanitarne i informacyjne obszary współpracy konkretną treścią, biorąc pod uwagę szybkie przemiany integracyjne w przestrzeni poradzieckiej i euroazjatyckiej. Oczywiście jest, że pomyślna realizacja twórczych zadań postawionych przed międzynarodowymi dziennikarzami obu krajów zależy wyłącznie od ich umiejętności zawodowych.

W związku z tym warto zwrócić uwagę przedstawicieli międzynarodowego segmentu białoruskiego dziennikarstwa na jedno z realnych źródeł wzmocnienia wsparcia informacyjnego dla współpracy białorusko-kazachskiej. Wiadomo, że w Kazachstanie mieszka sporo Białorusinów. Dokładniej mówiąc, białoruska diaspora w Kazachstanie jest zjednoczona w dwunastu strukturach działających w Ałmaty, Astanie, Karagandzie, Kostanai, Pawłodarze, Pietropawłowsku, Ust-Kamenogorsku, Aktau, Aktobe, Akmoli i obwodach wschodniego Kazachstanu. Ponadto współpraca z rodakami w Kazachstanie jest dziś oficjalnie prowadzona przez: Stalinowski Obwodowy Komitet Wykonawczy i 00 "Centrum Kulturalne "Białoruś" w Pawłodarze; Dubrowski Obwodowy Komitet Wykonawczy i Centrum Kulturalne "Białoruś" w Atbasarze; Wetkowski Obwodowy Komitet Wykonawczy i 00 "Narodowe Centrum Kulturalne "Białoruś" w Ałmaty;¹⁸³ Komitet Wykonawczy Obwodu Homelskiego i 00 "Północno-Kazachstańskie Obwodowe Centrum Białoruskie "Radzhma" w Pietropawłowsku; Komitety Wykonawcze Obwodów Bielicznego i Kirowskiego oraz Wschodnio-Kazachstańskie Centrum Białoruskie w Ust-Kamenogorsku. Ale ile możemy dowiedzieć się o tej współpracy z lokalnych gazet wymienionych białoruskich regionów? Nie będzie przesadą stwierdzenie, że potencjał wsparcia medialnego przypomina tu nietkniętą "informacyjną ziemię dziewiczą". Kwestia ta jest również bardzo istotna dla naszych kazachstańskich kolegów - dziennikarzy zajmujących się stosunkami międzynarodowymi regionów Kazachstanu.

Wszystkie te fakty i obserwacje prowadzą do wniosku, że kwestia wsparcia informacyjnego procesów integracyjnych w przestrzeni poradzieckiej stanie się jeszcze bardziej istotna w nadchodzących latach, ponieważ "środki masowego przekazu, komunikacja masowa odgrywają coraz większą rolę w procesach społecznych, społeczno-gospodarczych i kulturowych."¹⁸⁴ Są one

¹⁸³ Współpraca regionów [Zasób elektroniczny].

www.belarus21.by/ru/main/menu/compatriots/sotr

¹⁸⁴ Proleskovskiy, O.V. Do uczestników XIII Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Praktycznej "Journalistyka-2011: status, problemy i perspektywy" / O.V. Proleskovskiy // Journalistyka-2011: status, problemy i perspektywy : materiały XIII Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Praktycznej "Journalistyka-2011: status, problemy i perspektywy" / O.V.

nie tylko kanałem informacji, ale także skutecznym narzędziem projektowania i kształtowania rzeczywistości politycznej". Bardzo wymowną ilustracją tego rozumowania są słynne artykuły W. Putina, A. Łukaszenki. N. Nazarbijewa, opublikowane niedawno w gazecie Izwestia. Te publikacje medialne nie tylko dały potężny impuls do dyskusji na temat form zaawansowanej integracji w WNP i przeniosły na jakościowo nowy poziom sam proces rozumienia problemów, przed którymi stoją, ale także faktycznie położyły podwaliny pod ideologię euroazjatyckiego partnerstwa informacyjnego, nadając niezbędny publicystyczny ton dyskusji na temat sposobów znalezienia kompromisu i konsensusu w ramach tworzonej Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej.¹⁸⁵ Dziennikarstwo międzynarodowe również będzie musiało odegrać swoją odpowiedzialną rolę w promowaniu i rozwijaniu tej ideologii, która jest wezwana do "promowania zrozumienia i wzajemnego zrozumienia za pomocą analizy, ujawniania ukrytych przyczyn i motywów, wyjaśniania złożonych współzależności, zmniejszania patosu wzniosłych frazesów, pomagania w uświadomieniu sobie złożonego splotu różnych interesów i różnorodności aspektów problemu <...> Dziennikarstwo to powinno dziś w coraz większym stopniu stawiać sobie za zadanie łączenie lokalnych i krajowych opinii publicznych w celu przyłączenia ich z kolei do głównego nurtu Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej i Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej.

To właśnie media, w tym przypadku Białorusi i Kazachstanu, mają do odegrania szczególną rolę w kształtowaniu nowych wspólnych wartości euroazjatyckich i wspólnej tożsamości euroazjatyckiej, bez których głębokie przemiany integracyjne w przestrzeni poradzieckiej są po prostu skazane na niepowodzenie. Dlatego międzynarodowi dziennikarze z obu krajów muszą jeszcze znaleźć wspólne profesjonalne podejście do tego odpowiedzialnego zadania, które jest podyktowane logiką ideologii partnerstwa euroazjatyckiego w dobie innowacji i przemian integracyjnych w przestrzeni poradzieckiej.

Proleskovskiy // Journal I styka-2011: status, problemy i perspektywy : materiały XIII Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Praktycznej. 90. rocznica BDU, 8-9 cn. 2011, **Мінск** / edited by: S.V. Dubovs (ed.) [i sh.]. - Vyp. 13. - **Мінск** : BDU, 2011. - C. 3.

¹⁸⁵ Münch, R. Rola dziennikarstwa w społeczeństwie komunikacyjnym / R. Münch // [Zasób elektroniczny]. - zasób]. - 1991. - URL: <http://www.academy-go.ru/Site/JournalPR/Publications/RMunch.shtml>

Dwadzieścia lat współpracy i partnerstwa w kontekście komunikacji euroazjatyckiej

We wrześniu 2012 roku minęła 20. rocznica nawiązania stosunków dyplomatycznych między Republiką Białorusi a Republiką Kazachstanu. W tym czasie oba kraje przeszły "trudną drogę tworzenia i rozwoju państwowości, konsolidacji suwerenności i niepodległości, zapewnienia godnego życia swoim obywatelom <...> Dziś Białoruś i Kazachstan są strategicznymi partnerami i sojusznikami.¹⁸⁶ Aktywna współpraca dwustronna jest systematyczna, a współpraca we wszystkich dziedzinach pomyślnie się rozwija". Procesy te stały się szczególnie widoczne w ostatnich latach, kiedy przestrzeń poradziecka zaczęła zmierzać w kierunku głębokiej integracji i komunikacji w ramach Unii Celnej i Euroazjatyckiej Przestrzeni Gospodarczej.

W 2009 r. Białoruś i Kazachstan przyjęły Program Współpracy Gospodarczej na lata 2009-2016 - Mapę Drogową, która stała się fundamentalnym dokumentem w praktycznym rozwoju stosunków dwustronnych. W kolejnych latach krajom partnerskim udało się zwiększyć wolumen obrotów handlowych. W 2011 r. wzajemna białorusko-kazachska wymiana handlowa osiągnęła prawie 800 mln USD.¹⁸⁷ Prezydenci obu krajów postawili sobie za zadanie "zwiększenie obrotów handlowych do 3 mld USD w perspektywie długoterminowej, a następnie stopniowo do 5 mld USD. Realizacja tego zadania jest całkiem realistyczna w warunkach współpracy obu krajów w ramach Wspólnej Przestrzeni Gospodarczej".

¹⁸⁸¹⁸⁹ Ścisłe przestrzeganie mapy drogowej pozwoliło obu krajom "nadać jakościowo nową dynamikę dwustronnej współpracy handlowej i gospodarczej", dzięki czemu Białoruś zaczęła postrzegać Kazachstan "jako platformę wsparcia dla wzmocnienia swojej obecności gospodarczej w regionie Azji Środkowej i jest gotowa stać się "zachodnią bramą" Kazachstanu w drodze do Europy". Taka perspektywa jest całkiem realna, jeśli weźmiemy pod uwagę obecne trendy w rozwoju wyżej wymienionych państw. Jeśli chodzi o Kazachstan, w ciągu ostatnich kilku lat "uruchomiono

¹⁸⁶ Aleksander Łukaszenko pogratulował prezydentowi Kazachstanu Nursułtanowi Nazarbajewowi 20. rocznicy nawiązania stosunków dyplomatycznych [Zasób elektroniczny]. - 2012. - URL:

<http://president.gov.by/press139713.html#doc>

¹⁸⁷ Białoruś jest zainteresowana rozwojem współpracy z Kazachstanem - M. Myasnikovich [Zasób elektroniczny]. - 2012. - URL: <http://www.government.by/ru/content/4242>

¹⁸⁸ Aleksander Łukaszenko przyjął listy uwierzytelniające zagranicznych ambasadorów [Zasób elektroniczny]. - 2012. 140154.- URL: <http://president.gov.by/press.html#doc>

¹⁸⁹ Aleksander Łukaszenko spotyka się z prezydentem Kazachstanu Nursułtanem Nazarbajewem Nazarbajew [Zasób elektroniczny zasób]. - 2012. - URL: <http://president.gov.by/press130425.html>

tu ponad 440 nowych zakładów produkcyjnych o wartości 12 miliardów dolarów.¹⁹⁰ Ogólnie rzecz biorąc, planowane jest wdrożenie ponad 700 projektów innowacji przemysłowych o wartości 77 miliardów dolarów".

¹⁹¹W rzeczywistości, w tym celu - zapewnienia trwałego i zrównoważonego wzrostu gospodarczego poprzez dywersyfikację i poprawę konkurencyjności - w 2010 r. Kazachstan przyjął Państwowy Program Przyspieszonego Rozwoju Przemysłowo-Innowacyjnego, którego główne cele obejmują takie kierunki, jak "rozwój priorytetowych sektorów gospodarki zapewniających jej dywersyfikację i wzrost konkurencyjności; tworzenie korzystnego środowiska dla industrializacji; tworzenie centrów wzrostu gospodarczego w oparciu o racjonalny i zrównoważony rozwój gospodarki". Wdrożenie tych planów przemysłowych i innowacyjnych powinno doprowadzić do 15-procentowego wzrostu produktu krajowego brutto do 2014 roku, zwiększenia udziału eksportu towarów nie pochodzących z zasobów naturalnych do 40 procent całkowitego eksportu i zapewnienia co najmniej półtorakrotnego wzrostu wydajności pracy w przemyśle wytwórczym.

¹⁹²Na najbliższą dekadę w Kazachstanie jako priorytety w działaniach państwa określono "pięć kluczowych obszarów: przygotowanie do rozwoju pokryzysowego; zapewnienie zrównoważonego wzrostu gospodarczego poprzez przyspieszenie dywersyfikacji dzięki uprzemysłowieniu i rozwojowi infrastruktury; inwestowanie w przyszłość - poprawa konkurencyjności kapitału ludzkiego w celu osiągnięcia zrównoważonego wzrostu gospodarczego, dobrobytu i dobrostanu społecznego Kazachów; zapewnienie ludności wysokiej jakości usług socjalnych i mieszkaniowych oraz komunalnych; wzmocnienie gospodarki; poprawa jakości usług socjalnych". Wypełnienie tych postanowień do 2020 roku powinno umieścić Kazachstan wśród pięćdziesięciu najbardziej konkurencyjnych krajów na świecie z korzystnym klimatem biznesowym.

W związku z tym Astana przewiduje promowanie w polityce zagranicznej swoich interesów narodowych na czysto pragmatycznych zasadach. W tym celu, jak zauważył prezydent Kazachstanu N. Nazarbajew, "musimy rozwijać nowe gałęzie przemysłu, koncentrując się na zwiększaniu eksportu surowców

¹⁹⁰ Przemówienie prezydenta Republiki Kazachstanu Nursułtana Nazarbajewa na sesji plenarnej IX Forum Współpracy Międzyregionalnej Kazachstanu i Rosji [Zasób elektroniczny]. - 2012. - URL: http://www.akorda.kz/ru/page/page_vystuplenie-prezidenta-respubliki-kazachstan-nursultana-nazarbaeva-na-plenarnoi-sessii-ix-foruma-me-1348065813

¹⁹¹ Państwowy program wymuszonego rozwoju przemysłowo-innowacyjnego [Zasób elektroniczny zasób]. - 2010. - URL: http://www.akorda.kz/ru/category/gos_programmemi_razvitiya

¹⁹² Strategiczny plan rozwoju Republiki Kazachstanu do 2020 roku [Zasób elektroniczny]. - 2010. - URL: http://www.akorda.kz/ru/category/gos_programmemi_razvitiya

innych niż naturalne <...> Wzmocnimy Unię Celną i Wspólną Przestrzeń Gospodarczą.

¹⁹³Naszym bezpośrednim celem jest stworzenie Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej". ¹⁹⁴Astana uważa utworzenie tej struktury integracyjnej za "ważny czynnik stabilności regionalnej, zwiększający konkurencyjność naszych gospodarek i zapewniający ich przełom technologiczny". W oparciu o te cele, priorytetami modernizacji współczesnej kazachstańskiej polityki zagranicznej są aktywny rozwój dyplomacji gospodarczej i handlowej, a także intensyfikacja współpracy międzynarodowej w sferze kulturalnej i humanitarnej, naukowej i edukacyjnej oraz w innych powiązanych sferach.

Te postanowienia i zasady są skutecznie ucieleśnione we współpracy Kazachstanu z Białorusią, której strategiczny charakter został podkreślony przez prezydentów obu krajów we wspólnym oświadczeniu w maju 2012 roku. ¹⁹⁵Zwrócono uwagę na fakt, że dalsze pogłębianie tego strategicznego partnerstwa "jest priorytetem polityki zagranicznej obu państw". Jednocześnie strony zgodziły się zintensyfikować prace nad pełnym wykorzystaniem potencjału obu państw w celu pogłębienia współpracy i poleciły rządowi skoncentrować swoje wysiłki w najbliższej przyszłości na kilku priorytetowych obszarach, wśród których są inwestycje, współpraca naukowo-techniczna i międzyregionalna, współpraca naukowo-techniczna międzyregionalna. Zgodnie z tymi postanowieniami w tym samym czasie podpisano: Porozumienie między Ministerstwem Rolnictwa i Żywności Białorusi a Ministerstwem Rolnictwa Kazachstanu o współpracy w dziedzinie rolnictwa i żywności; Memorandum o współpracy między OJSC "AGAT - Management Systems" - spółką zarządzającą holdingiem Geoinformation Management Systems Holding a JSC "National Company "Kazakhstan Engineering"; Memorandum o porozumieniu i strategicznej współpracy między Białoruskim Państwowym Koncernem Naftowo-Gazowym a JSC "National Company "Kazakhstan Engineering".

¹⁹⁶Biorąc pod uwagę fakt, że białorusko-kazachskie obroty handlowe

¹⁹³ Orędzie Prezydenta Republiki Kazachstanu N. Nazarbijewa do narodu Kazachstanu. 14 grudnia 2012r. [Zasób elektroniczny zasób]. - 2012. - URL: http://www.akorda.kz/ru/page/page_poslanie-prezidenta-respubliki-kazachstan-n-nazarbaeva-narodu-kazakhstana-14-dekabrya-2012-g 1357813742

¹⁹⁴ Przemówienie prezydenta Republiki Kazachstanu N.A. Nazarbijewa na spotkaniu z szefami zagranicznych misji dyplomatycznych akredytowanych w Kazachstanie [Zasób elektroniczny]. - 2012. - URL: <http://www.akorda.kz/ru/page/vystuplenie-prezidenta-respubliki-kazakhstan-n-a-nazarbaeva-na-vystreche-s-glavami-zarubezhnykh-diplomaticheskii>.

¹⁹⁵ Aleksander Łukaszenka spotyka się z prezydentem Republiki Kazachstanu Nursułtanem Nazarbijewem [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2012. - URL: <http://president.gov.by/press/130425.html>

¹⁹⁶ Aleksander Łukaszenka spotyka się z premierem Kazachstanu Serikiem Achmetowem [Zasób

obejmują głównie produkty przemysłowe, rolne i produkcyjne, Mińsk i Astana zgadzają się dziś, że "musimy tworzyć wspólne przedsięwzięcia w prawie wszystkich sektorach gospodarki i dostarczać produkty, w tym na rynki krajów trzecich" .¹⁹⁷ Dlatego priorytetowymi obszarami białorusko-kazachskiej współpracy inwestycyjnej w nowoczesnych warunkach są "petrochemia, przemysł, farmaceutyka, technologie informacyjne i komunikacyjne, bankowość" . Ponadto istnieje poważny potencjał wzrostu inwestycji w rolnictwie, budowie maszyn, budownictwie mieszkaniowym i użyteczności publicznej.

Świadczą o tym następujące fakty. Na początku 2013 roku w Kazachstanie aktywnie realizowano już 13 projektów montażu białoruskich ciągników, kombajnów zbożowych, samochodów i specjalnych maszyn rolniczych. Siedem z tych wspólnych projektów zostało uwzględnionych w kazachstańskich programach państwowych, w tym pięć w Kazachstańskiej Mapie Uprzemysłowienia. Projekty te dotyczą kamieniołomów i maszyn górniczych Białoruskiej Fabryki Samochodów, energochłonnych maszyn Mińskiej Fabryki Traktorów, kombajnów zbożowych PA Gomselmash i silników wysokoprężnych Mińskiej Fabryki Samochodów. Dwa kolejne wspólne projekty - dotyczące montażu wielofunkcyjnych agregatów uprawowych RUMP Kuzlitmash i pras Bobruiskagromash - zostały uwzględnione odpowiednio w Programie Rozwoju Budowy Maszyn w Kazachstanie oraz w Kazachstańskiej Biznesowej Mapie Drogowej 2020.

Strony położyły szczególny nacisk na rozwój obiecujących obszarów współpracy podczas 9. posiedzenia Międzyrządowej Białorusko-Kazachstańskiej Komisji ds. Handlu i Współpracy Gospodarczej, które odbyło się w listopadzie 2012 roku w Astanie. Wśród najpilniejszych z nich zidentyfikowano takie jak: ¹⁹⁸"intensyfikacja współpracy inwestycyjnej; utworzenie wspólnego białorusko-kazachstańskiego parku przemysłowo-technologicznego maszyn rolniczych i komunalnych w Koksztetau; utworzenie wspólnych zakładów produkcyjnych do montażu ciągników, kombajnów, samochodów, urządzeń dźwigowych; realizacja wspólnych projektów w rolnictwie, przemyśle spożywczym i lekkim; realizacja projektów naukowych i petrochemicznych; otwarcie nowych centrów

elektroniczny zasób]. - 2013. - URL:

<http://president.gov.by/press143900.html#doc>

¹⁹⁷ M. Myasnikovich i K. Masimov omówili kwestie handlu i współpracy gospodarczej [Zasób elektroniczny zasób]. - 2011. - URL:

<http://www.government.by/ru/content/4087>

¹⁹⁸ Na 9. posiedzeniu Białorusko-Kazachskiej Międzyrządowej Komisji ds. Handlu i Współpracy Gospodarczej [Zasób elektroniczny]. - 2012. 004307761. - URL:

http://www.mfa.gov.by/press/news_mfa/e_e_bcd_cb.html

usługowych". To właśnie te obszary interakcji - międzyregionalne i naukowo-techniczne - są najbardziej obiecujące dla rozwoju dwustronnego partnerstwa białorusko-kazachskiego. Wniosek ten można zilustrować na przykładzie kilku konkretnych regionów.

Obwód Karagandyjski. Rzeczywiście, obwód karagandyjski wykazuje duże zainteresowanie rozwojem współpracy z białoruskimi partnerami, co potwierdzają statystyki. W 2012 roku obroty handlowe tego regionu Kazachstanu z Białorusią wzrosły o prawie 75% do 122,9 mln USD.¹⁹⁹ Jednocześnie "obwód brzeski jest aktywnie zainteresowany współpracą z obwodem karagandyjskim". Podczas wizyty akima obwodu karagandyjskiego B. Abiszewa na Białorusi w kwietniu 2013 r. w centrum uwagi znalazły się kwestie współpracy handlowej i gospodarczej, rozwój współpracy przemysłowej i współpracy przemysłowej, interakcji w sferze rolnictwa.

²⁰⁰ Mówiąc o konkretnych projektach, Karaganda realizuje obecnie projekt montażu pojazdów Białoruskiego Zakładu Samochodowego w spółce joint venture KazBelAZ: "Będzie to nowoczesny zakład, do którego strona białoruska prześle odpowiednią dokumentację techniczną, wszystkie niezbędne dokumenty regulacyjne, aby wyprodukować tutaj wywrotkę o ładowności 45 ton z głęboką lokalizacją, nie ograniczając się do montażu przemysłowego i remontu". Pierwszy pojazd o ładowności 45 ton został zmontowany tutaj w 2012 roku. W 2013 roku spółka joint venture rozpocznie sprzedaż tych pojazdów.

Tam, w Karagandzie, planowane jest utworzenie dużego przedsiębiorstwa produkującego sprzęt ciągnikowy. Faktem jest, że z 9 tysięcy ciągników pracujących w tym kazachstańskim regionie ponad połowa - 5 tysięcy - jest produkowana przez Mińską Fabrykę Ciągników, więc nadszedł czas, aby rozwiązać kwestie serwisu, sprzedaży i dostaw części zamiennych do tych ciągników na jakościowo nowym poziomie. W Karagandzie międzynarodowy holding badawczo-produkcyjny "Fitochemia" realizuje szereg wspólnych projektów z białoruskimi organizacjami naukowymi. W związku z tym białoruskie Ministerstwo Zdrowia i Narodowa Akademia Nauk Białorusi otrzymały polecenie opracowania programu współpracy z tym kazachskim holdingiem.

Region Kostanai. W 2012 r. obroty handlowe Białorusi z tym regionem Kazachstanu wyniosły zaledwie 46 mln USD, co nie odzwierciedla pełnego

¹⁹⁹ Michaił Rusyi spotkał się z Akimem obwodu karagandyjskiego Kazachstanu [Zasób elektroniczny]. - 2013. - URL: <http://www.government.by/ru/content/4960>

²⁰⁰ Michaił Miałnikowicz odwiedził spółkę joint venture "KazBelAZ" w Karagandzie [Zasób elektroniczny]. - 2012. - URL: <http://www.government.by/ru/content/4685>

potencjału współpracy między stronami. Co więcej, ten kazachski region jest zainteresowany zakupem białoruskich maszyn rolniczych i utworzeniem zakładów montażowych na swoim terytorium. W końcu pracuje tu ponad 8 tysięcy ciągników, z czego jedna trzecia to maszyny Mińskiej Fabryki Ciągników różnych klas: od podstawowych MTZ-80/82 po bogate w energię wysokowydajne MTZ 1221/1222. "Mamy ogromne terytoria, trzy strefy klimatyczne, więc potrzebujemy dobrych maszyn produkcyjnych i ich serwisu" - powiedział akim obwodu kostanajskiego N. Saduakasov.²⁰¹ - "Wszystko to widzimy na Białorusi". Białoruski zrobotyzowany sprzęt dla gospodarstw mlecznych również zainteresował partnerów Kostanai. Ze swojej strony Białoruś zaoferowała regionowi kostanajskiemu dostawę maszyn rolniczych na zasadzie leasingu, technologie uprawy gleby z wykorzystaniem szerokokresowych agregatów kombinowanych do siewu zbóż. Bardzo obiecujące mogą stać się projekty stworzenia magazynów dla kazachskiego zboża na Białorusi w celu dalszych dostaw do Europy.

Białoruscy specjaliści są również zainteresowani podejściem kazachskich kolegów do hodowli i produkcji odmian pszenicy durum.²⁰² A obwód homelski stanie się konkretnym partnerem Kostanai na Białorusi, ponieważ "inicjatywa zawarcia umowy o współpracy z obwodem homelskim wyszła już od kierownictwa obwodu kostanajskiego".

Region Akmola.²⁰³ Wychodząc z założenia, że przyszłości w białorusko-kazachskiej interakcji biznesowej będzie "dla wspólnych firm, które powinny już reprezentować korporacje transnarodowe", w kwietniu 2013 roku z inicjatywy Białorusi strony podpisały umowę o utworzeniu wspólnego przedsięwzięcia w celu realizacji projektu inwestycyjnego "Białorusko-Kazachski Park Przemysłowo-Technologiczny Maszyn i Urządzeń Rolniczych, Komunalnych i Komunalnych w mieście Koksztai w obwodzie akmolskim".²⁰⁴ Oczywiście jest, że udział w tym projekcie pozwoli Białorusi "wzmocnić swoją pozycję na rynku kazachskim, a Kazachstanowi - przyciągnąć dodatkowe inwestycje i stworzyć nowe miejsca pracy". Oczekuje się, że w parku weźmie udział pięć białoruskich

²⁰¹ Michaił Rusyi spotkał się z Akimem regionu Kostanaj [Zasób elektroniczny]. - 2013. - URL: <http://www.government.by/ru/content/4876>

²⁰² Sidorchik, V. Gomel i regiony Kostanaj zawarły umowę o współpracy / V. Sidorchik // [Zasób elektroniczny]. - 2013. 628956. - URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Gomelskaja-i-Kostanajskaja-oblasti-zakljuchat-soglashenie-o-sotrudnichestve-i.html

²⁰³ Michaił Miasnikowicz spotkał się z premierem Kazachstanu Serikiem Achmetowem [Zasób elektroniczny zasób]. - 2013. - URL: <http://www.government.by/ru/content/4982>

²⁰⁴ Michaił Miasnikowicz spotkał się z ambasadorem Kazachstanu [Zasób elektroniczny]. - 2013. - URL: <http://www.government.by/ru/content/4928>

przedsiębiorstw, w tym Mińskie Zakłady Ciągników i Samochodów, Lidselmash i Bobruiskagromash. Istotą specyfiki parku przemysłowo-technologicznego jest to, że nowoczesne maszyny rolnicze i pojazdy będą tu wspólnie produkowane, a nie montowane.

Ponadto Białoruski Państwowy Uniwersytet Rolniczo-Techniczny i Kazachski Uniwersytet Agrotechniczny imienia O. Seifullina już włączyły się w te prace. Na bazie tych instytucji szkolnictwa wyższego planowane jest utworzenie centrum szkoleniowego, którego studenci będą mogli studiować i odbywać staże w zakładach produkcyjnych Parku Przemysłowo-Technologicznego. Krótko mówiąc, utworzenie tego parku dość wymownie pokazuje, że etap bezpośredniej sprzedaży białoruskich towarów i maszyn do Kazachstanu został już przekroczony i nadszedł czas, aby przejść do tworzenia spółek joint venture: ²⁰⁵"Prace te wiążą się z transferem białoruskich technologii i przejściem do nowego etapu współpracy produkcyjnej z zakładów montażowych do spółek joint venture z perspektywą wejścia na rynki krajów trzecich". Ponadto projekt ten powinien wykazać, że istniejące warunki gospodarcze w Unii Celnej i Wspólnej Przestrzeni Gospodarczej pozwalają nie tylko na efektywną wymianę handlową, ale także na rozwój współpracy przemysłowej i naukowo-technologicznej.

Obwód mohylewski. Około 700 mln USD powinno zostać zainwestowane w budowę dwóch zakładów na bazie Mogilevkhimvolkno OJSC - do produkcji kwasu tereftalowego na bazie kazachskiego paraksyleny oraz do produkcji materiałów PET z kwasu tereftalowego, które cieszą się dużym popytem na rynku światowym. Koszt pierwszego zakładu to około 450 milionów dolarów, drugiego - około 250 milionów dolarów. Oba projekty są nadal na etapie opracowywania kwestii finansowania, w tym wykorzystania inwestycji kazachstańskich. Jednak sam pomysł stworzenia tych przedsiębiorstw w Mohylewie jest bardzo kuszący. ²⁰⁶Korzyści stron są tu oczywiste: "Kazachstan ma paraksylen i jest zainteresowany promowaniem go na eksport <...> Białoruś ma korzystne położenie geograficzne w pobliżu potencjalnych rynków zbytu". Tak więc projekt ten może stać się kolejnym mocnym argumentem przemawiającym za tym, że "współpraca między Białorusią a Kazachstanem osiągnęła punkt, w którym korzystne jest, aby strony pracowały na zasadach wzajemnej wymiany technologii i pogłębiania

²⁰⁵ Białoruś i Kazachstan tworzą park przemysłowo-technologiczny [Zasób elektroniczny]. - 2013. 641046.- URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Belarus-i-Kazaxstan-sozdajut-industrialno-texnologicheskij-park-i-html

²⁰⁶ Michaił Rusyji wziął udział w konferencji prasowej na temat współpracy Białorusi i Kazachstanu [Zasób elektroniczny]. - 2013. - URL: <http://www.government.by/ru/content/4931>

integracji produkcji.²⁰⁷ Bez tego trudno jest promować wspólne produkty na rynkach zagranicznych".

Wśród innych projektów, w których przedstawiciele białoruskich i kazachskich regionów mogą stać się aktywnymi uczestnikami, można wymienić zamiar białoruskiego Seismotekhnika OJSC i kazachskiej firmy Ankor utworzenia wspólnej produkcji sprzętu do pól naftowych w obwodzie wschodniokazachstańskim. W listopadzie 2012 r. RUPP Gomelkhlbprom i Shannrak Management Company LLP podpisały memorandum o współpracy w sprawie utworzenia spółki joint venture do produkcji wyrobów cukierniczych i piekarniczych.²⁰⁸ Wspaniałe perspektywy współpracy regionalnej między oboma krajami otwierają się również w produkcji wyrobów mleczarskich, gdzie "osiągnięte porozumienia otwierają nowy etap współpracy dwustronnej".

Wszystkie te przykłady pokazują tendencję Białorusi i Kazachstanu do dążenia do szerokiej współpracy międzyregionalnej. I jest to absolutnie naturalne zjawisko, ponieważ "taka interakcja umożliwia stronom szybsze rozwiązywanie wielu kwestii".²⁰⁹ Jeśli delegacje międzyrządowe negocjują duże projekty, mniejsze projekty mogą być omawiane na poziomie międzyregionalnym". Jednak według szefa kazachskiej misji dyplomatycznej na Białorusi E. Bulegenova "współpraca między obiema stronami jest szybsza w rozwiązywaniu wielu kwestii".²¹⁰ Bulegenov, "współpraca, którą mamy teraz, to tylko niewielki procent tego, co można zrobić". Jednak pozytywne zmiany na dużą skalę w białorusko-kazachskiej współpracy międzyregionalnej są nieuniknione. W końcu "po zjednoczeniu w ramach CES usunęliśmy bariery dla przedsiębiorstw".²¹¹ Teraz musimy zbudować

²⁰⁷ Białoruś i Kazachstan zainwestują około 700 milionów dolarów w produkcję petrochemiczną w Mohylewie [Zasób elektroniczny zasób]. - 2013. - URL:

http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Belarus-i-Kazaxstan-investirujut-okolo-700-mln-v-neftximicheskoe-proizvodstvo-v-Mogileve-i-628920.html

²⁰⁸ Michaił MiaĖnikowicz składa oficjalną wizytę w Kazachstanie [Zasób elektroniczny]. - 2012. - URL: <http://www.government.by/ru/content/4684>

²⁰⁹ Grigorowicz, T. Białoruś i Kazachstan zamierzają zintensyfikować współpracę międzyregionalną / T. Grigorowicz // [Zasób elektroniczny]. - 2013. 628944. - URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Belarus-i-Kazaxstan-namereny-aktivizirovat-mezhregionalnoe-sotrudnichestvo-i.html

²¹⁰ Bulegenov, E. Współpraca gospodarcza między Kazachstanem a Białorusią ma duży potencjał / E. Bulegenov // [Zasób elektroniczny]. - 2013. - URL: <http://www.belarus.by/ru/press-center/speeches-and-interviews/ergali-bulegenov-u-ekonomicheskogo-sotrudnichestva-kazaxstana-i-belarusi-bolshoj-potentsial-i-0000005439.html>

²¹¹ Przemówienie prezydenta Republiki Kazachstanu Nursułtana Nazarbajewa na sesji plenarnej IX Forum Współpracy Międzyregionalnej Kazachstanu i Rosji [Zasób elektroniczny]. - 2012. - URL: http://www.akorda.kz/ru/page/page_vystuplenie-prezidenta-respubliki-kazachstan-nursultana-nazarbaeva-na-plenarnoi-sessii-ix-foruma-me-1348065813

skuteczne międzyregionalne klastry przemysłowe".²¹² Jednocześnie nie należały zapominać, że w warunkach globalnego społeczeństwa informacyjnego głównym kierunkiem partnerstwa euroazjatyckiego powinna być integracja regionów we wszystkich trzech elementach "trójkąta wiedzy" - edukacji, badaniach naukowych i innowacjach - przy najbardziej aktywnym i zainteresowanym udziale w tych procesach sfery medialnej i komunikacyjnej Białorusi i Kazachstanu, ponieważ "komunikacja integracji euroazjatyckiej tworzy nową globalną świadomość społeczną, zjednoczoną humanistycznymi wzajemnie korzystnymi interesami społeczno-głównymi międzynarodowej".

Aktualne tematy medialne dotyczące dwustronnych interakcji

Białoruś i Kazachstan podpisały umowę o współpracy w dziedzinie prasy i informacji jeszcze w 2000 roku.²¹³ W dokumencie tym strony zgodziły się wspierać i zachęcać do partnerstwa między redakcjami medialnymi i agencjami informacyjnymi, aby przyczynić się do "utworzenia jednej lub wspólnej przestrzeni informacyjnej i wzmocnienia przyjaznych stosunków między dwoma braterskimi narodami - białoruskim i kazachskim".²¹⁴ W kwietniu 2014 r. ramy prawne stosunków białorusko-kazachstańskich w sferze medialnej zostały uzupełnione innym dokumentem - umową między Białoruską Agencją Telegraficzną a agencją Kazinform, która "zakłada współpracę w zakresie wymiany informacji, materiałów fotograficznych i innych treści medialnych, ponadto strony uzgodniły staż dziennikarzy".²¹⁵ W listopadzie 2017 r. przyjęto nową wersję umowy międzyrządowej, której preambuła stanowi, że strony przywiązują "szczególną wagę do rozszerzenia współpracy w dziedzinie mediów między oboma państwami". Odzwierciedla to obecny etap rozwoju przestrzeni informacyjnej Białorusi i Kazachstanu, a także stanowi poważną podstawę prawną do rozszerzenia interakcji między agencjami i organizacjami obu krajów w kierunku wzajemnej obecności w

²¹² Sluka, O. Komunikacja w integracji euroazjatyckiej / O. Sluka // Dziennikarstwo międzynarodowe-2013: globalizacja i regionalizacja przestrzeni informacyjnej: materiały II Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Praktycznej, 20 lutego. 2013, Mińsk / pod redakcją T.N. Dasaeva ; współredaktor B.L. Zaleskiy. B.L. Zaleskiy. - Mińsk: Izd. Centrum BSU, 2013. - C. 257.

²¹³ Zaleskiy, B.L. Białoruskie dziennikarstwo międzynarodowe: cechy, trendy, perspektywy / B.L. Zaleskiy. - Mińsk, BSU, 2014. - C. 186.

²¹⁴ BelTA i Kazinform uzgodniły współpracę [Zasób elektroniczny]. - 2014. /2014/04/- URL: <http://bsj.by/belta-i-kazinform-dogovorilis-o-sotrudnichestve/>.

²¹⁵ Umowa między Rządem Republiki Kazachstanu a Rządem Republiki Białorusi o współpracy w dziedzinie środków masowego przekazu [Zasób elektroniczny]. - Zasób]. -

2017.

- URL:

http://egov.kz/wps/portal!/ut/p/b0/04_Sj9CPyKssy0xPLMnMz0vMAfljc7PyChKtUvKTS3NT80r0w_Wj9KNGPM8U_cgAQzMDDEDazMQBJ5STmpZcmpqfqRxaV6hfk5lqUOyoqAgAahz7G/#z6

przestrzeni medialnej.

Pojawienie się nowej umowy o współpracy medialnej jest o tyle istotne, że miało miejsce w roku 25-lecia nawiązania białorusko-kazachskich stosunków dyplomatycznych - w listopadzie 2017 r., kiedy to prezydenci Białorusi i Kazachstanu podpisali Traktat o współpracy społeczno-gospodarczej do 2026 r. wraz z programem konkretnych działań na rzecz jego realizacji w tym samym okresie.²¹⁶ Ten dokument programowy ma na celu skonsolidowanie obiecujących stosunków między oboma krajami i otwarcie nowych możliwości w zakresie rozwoju kompleksowej współpracy", ponieważ strony doszły do wniosku, że podstawa dwustronnych więzi partnerskich, która została ustanowiona od 1992 r., pozwala obecnie Mińskowi i Astanie przejść na nowy poziom technologicznej interakcji z naciskiem na innowacje i wysokie technologie. Zwłaszcza, że obroty handlowe między krajami wzrosły o prawie 65 procent w pierwszych trzech kwartałach 2017 roku i wyniosły około 500 milionów dolarów. Jednak, zdaniem szefów państw, nawet ta pozytywna dynamika nie odpowiada jeszcze potencjałowi współpracy integracyjnej między Białorusią a Kazachstanem. Dlatego rządy obu krajów postawiły sobie ambitne zadanie - zwiększenie wolumenu wzajemnych obrotów handlowych do miliarda dolarów w ciągu najbliższych dwóch do trzech lat poprzez realizację obiecujących projektów w różnych dziedzinach: petrochemii, rolnictwa, energetyki, transportu, logistyki i nowych technologii. Jednocześnie współpraca przemysłowa pozostanie głównym motorem dwustronnej współpracy gospodarczej. W tym kontekście strona białoruska zadeklarowała gotowość do zwiększenia poziomu lokalizacji wspólnie wytwarzanych produktów w Kazachstanie, co stworzy tam dodatkowe miejsca pracy.²¹⁷ Nawiasem mówiąc, "obecnie w Kazachstanie działa 260 białoruskich przedsiębiorstw". W rzeczywistości dokument ten określa kierunek działań białoruskich i kazachstańskich środków masowego przekazu w zakresie dwustronnej współpracy, która w najbliższych latach powinna się intensywnie rozwijać.

Strony szczegółowo omówiły konkretne sposoby rozwiązania zadania zwiększenia wolumenu białorusko-kazachskiej wzajemnej wymiany handlowej na największym forum biznesowym w historii współpracy

²¹⁶ Oficjalne rozmowy z prezydentem Kazachstanu Nursułtanem Nazarbajewem [Zasób elektroniczny]. - 2017. - URL: <http://president.gov.by/ru/news ru/view/ofitsialnye- peregovory-s - prezidentom-kazaxstana-nursultanom-nazarbaevym-.17546/>

²¹⁷ Stosunki białorusko-kazachstańskie osiągnęły wysoki poziom strategiczny - powiedział Kuzniecowa.

Nazarbajew [Zasób elektroniczny]. - 2017. - URL: <http://www.belta.by/politics/view/otnoshenija-belarusi-i-kazahstana-vyshli-na-vysokij-strategicheskij -uroven-nazarbaev-278130-2017/>

Białorusi i Kazachstanu, które odbyło się w Mińsku w listopadzie 2017 roku i wzięło w nim udział około 400 przedstawicieli kręgów biznesowych obu krajów. 55 białoruskich firm zaprezentowało ponad 100 najnowocześniejszych rozwiązań, z których każde zasługuje na uwagę przedstawicieli sektora medialnego.

Istnieją duże perspektywy zwiększenia białoruskich dostaw do Kazachstanu, na przykład w przemyśle drzewnym. Wystarczy powiedzieć, że w okresie od stycznia do września 2017 roku przedsiębiorstwa białoruskiego koncernu Bellesbumprom zwiększyły eksport swoich produktów na rynek kazachstański o 42,3%, czyli do 18,3 mln USD. Warto zauważyć, że "przedsiębiorstwa koncernu dostarczają do Kazachstanu prawie wszystkie rodzaje produktów do obróbki drewna, przede wszystkim meble, które stanowią ponad 60 procent całkowitego eksportu.²¹⁸ Drugą pozycję pod względem sprzedaży zajmują płyty wiórowe". A następnie płyty pilśniowe, sklejka, tarcica, drzwi, okna, tapety, papier, tektura, zapalki. Praktycznie każda z tych pozycji eksportowych na rynku kazachstańskim wykazuje systematyczny wzrost wolumenów.

Kolejną ważną pozycją eksportową z Białorusi do Kazachstanu są samochody ciężarowe i maszyny rolnicze. Tak więc, podczas wspomnianego już białorusko-kazachskiego forum biznesowego, Białoruski Zakład Samochodowy i AstanaBelAZService LLP podpisały umowę na dostawę 25 wywrotek o wartości prawie 25 milionów dolarów do tego środkowoazjatyckiego kraju. Ponadto, zgodnie z podpisanym memorandum między Mińskimi Zakładami Samochodowymi a Hyundai Trans Auto, w 2018 r. planowana jest dostawa 100 wywrotek i pojazdów komunalnych do Kazachstanu. Wreszcie, w tym samym 2018 roku Mińska Fabryka Traktorów dostarczy dwa tysiące swoich maszyn do Trade House Belarusian Tractor LLP, a Gomselmash OJSC dostarczy 500 zestawów maszyn do kombajnów do kazachstańskiego AgromashHolding JSC. Ważne jest również to, że Gomselmash zapewnił swoim partnerom - Agromashholding JSC - wyłączne prawa dealerskie do sprzedaży całej gamy swoich produktów w Kazachstanie, co pozwoli im poważnie rozszerzyć gamę eksportowanych kombajnów.²¹⁹ W szczególności chodzi o "dostarczanie maszyn do zbioru

²¹⁸ Przedsiębiorstwa "Bellesbumprom" w okresie styczeń-wrzesień zwiększyły eksport do Kazachstanu o 42,3%. [Elektroniczny zasób]. - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/predpriiatia-bellesbumproma-v-ianvare-sentiabre-uvlechili-eksport-v-kazahstan-na-423-278065-2017/>

²¹⁹ Dylenok, Yu. Agromashholding JSC został wyłącznym dealerem Gomselmash w Kazachstanie / Yu. Dylenok // [Zasób elektroniczny]. - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/ekskluzivnym-dilerom-gomselmasha-v-kazahstane-stalo-ao-agromashholding-278165-2017/>

ryżu do południowej części Kazachstanu". Gomselmash posiada taką maszynę, która jest obecnie przygotowywana do uruchomienia produkcji seryjnej.

Białoruś i Kazachstan mają również ambitne plany współpracy w zakresie rozwoju cyfrowych korytarzy transportowych do Europy Zachodniej i Północnej, co jest bardzo ważne, biorąc pod uwagę położenie geograficzne obu krajów na Jedwabnym Szlaku Gospodarczym.²²⁰ Celem strategicznym jest podwojenie wolumenu tranzytu kontenerów w celu transportu "1 miliona kontenerów rocznie do 2020 r. i 2 milionów do 2025 r.". Jednocześnie ważne jest, aby przeciętny kontener z Azji Środkowej docierał do Europy Zachodniej w ciągu dwóch tygodni. Strony zamierzają sprostać temu wyzwaniu poprzez harmonijną współpracę ze swoimi chińskimi i rosyjskimi odpowiednikami. Oznacza to, że temat tworzenia cyfrowych korytarzy transportowych staje się aktualny od wielu lat nie tylko dla międzynarodowych dziennikarzy na Białorusi i w Kazachstanie, ale także dla ich kolegów w Rosji i Chinach.

²²¹Traktat o współpracy społeczno-gospodarczej do 2026 r. podpisany w listopadzie 2017 r. między Białorusią a Kazachstanem i mający na celu "realizację jakościowo nowego etapu w stosunkach dwustronnych wzajemną penetrację kapitału z naciskiem na innowacje i wysokie technologie", jak wspomniano powyżej, oznacza, że siłą napędową strategicznego partnerstwa białorusko-kazachskiego będą nadal projekty, które pozwolą na tworzenie wspólnych produktów o wysokiej wartości dodanej, a także zarówno tworzenie wspólnych produktów o wysokiej wartości dodanej, jak i tworzenie wspólnych przedsięwzięć. Na koniec 2017 r. w Kazachstanie działało osiem spółek joint venture.

²²²zakłady montażowe, w których "zorganizowano montaż kamieniołomów, górnictwa, specjalnego sprzętu komunalnego i przeciwpożarowego, ciągników, kombajnów, silników, pras i sprzętu medycznego". Należy od razu zauważyć, że specyficzne doświadczenie każdego z nich może i powinno stale pozostawać w centrum uwagi środków masowego przekazu

²²⁰ Dylenok, Y. Białoruś i Kazachstan intensyfikują współpracę w zakresie rozwoju cyfrowych korytarzy transportowych / Y. Dylenok // [Zasób elektroniczny]. - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-i-kazahstan-aktivizirujut-sotrudnichestvo-v-razvitiit-sifrovyyh-transportnyh-koridorov-278213-2017/>

²²¹ Przegląd wyników polityki zagranicznej Republiki Białorusi i działalności Ministerstwa Spraw Zagranicznych w 2017 roku [Zasób elektroniczny]. - 2018. - URL: <http://mfa.gov.by/publication/reports/a8a5169b6e487b3b.html>

²²² Matveeva, N. Stosunki między Białorusią a Kazachstanem nabrały sojuszniczego i strategicznego charakteru - Bulegenov / N. Matveeva // [Zasób elektroniczny]. - 2017. - URL: <http://www.belta.by/politics/view/otnosheniia-belarusi-i-kazahstana-priobreli-sojuzniceskij-i-strategiceskij-harakter-bulegenov-266564-2017/>

obu krajów, zarówno na szczeblu centralnym, jak i regionalnym. Niestety, jak dotąd tak się nie stało. Jest jednak wiele do powiedzenia naszym czytelnikom, widzom i słuchaczom.

Tak więc jednym z oczywistych białoruskich liderów obecności na rynku Kazachstanu jest Mińska Fabryka Samochodów, która otworzyła Trade House MAZ-Kazakhstan LLP w Astanie w 2010 roku i obecnie utworzyła własną sieć dystrybucji w tym kraju, w tym dziewięciu dealerów i sieć 12 autoryzowanych stacji obsługi białoruskich pojazdów. Logiczną kontynuacją tej współpracy było otwarcie produkcji ciężkich wywrotek MAZ 5516X5 i MAZ 6501N9 "o ładowności 20 ton" w czerwcu 2017 r. w Ałmaty w zakładzie montażu samochodów Hyundai Trans Auto, należącym do Astana Motor Group.²²³ Jednocześnie przeprowadzany jest pełny cykl spawania, montażu i barwienia".

Kolejny przykład. Jeszcze wcześniej - w 2007 roku - rozpoczęła się współpraca między białoruskim Gomselmash OJSC i kazachskim AgromashHolding JSC. W ciągu dziesięciu lat białorusko-kazachski wspólny zakład montażowy, który znajduje się w mieście Kostanai na bazie AgshromashHolding JSC, zdołał zmontować ponad trzy tysiące kombajnów zbożowych. I to pod warunkiem, że pojemność kazachskiego rynku tego sprzętu wynosi tysiąc nowych maszyn rocznie. W 2018 roku spółka joint venture opanuje produkcję dwóch kolejnych nowych modeli maszyn rolniczych. Mowa w tym przypadku o modelach KZS-575 i KZS-10.²²⁴ "Maszyny te rozszerzą gamę kombajnów zbożowych produkowanych w Kostanai, co pozwoli na bardziej elastyczne reagowanie na potrzeby lokalnego rynku".

Kolejny dobry przykład rozwoju dwustronnej, wzajemnie korzystnej współpracy Białoruś-Kazachstan współpraca

Pierwszy etap projektu utworzenia Kazachstańsko-Białoruskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego Maszyn Rolniczych i Komunalnych został oddany do użytku w 2016 roku.²²⁵ Realizacja tego dużego projektu inwestycyjnego rozpoczęła się jeszcze w 2012 roku - w celu zorganizowania

²²³ W Kazachstanie uruchomiono produkcję pojazdów silnikowych MAZ [Zasób elektroniczny]. - 2017.

- URL: <http://www.belta.by/economics/view/v-kazahstane-zapuscheno-proizvodstvo-avtotehniki-maz-256106-2017/>

²²⁴ Sidorchik, V. Dwa nowe modele kombajnów zbożowych zostaną opracowane w białorusko-kazachskiej spółce joint venture w 2018 roku / V. Sidorchik // [Zasób elektroniczny]. - 2017. - 2018-- URL: <http://www.belta.by/newscompany/view/dve-novye-modeli-zernouborochnyh-kombajnov-osvojat-na-belorusko-kazahstanskom-sp-v-godu-278818-2017/>

²²⁵ Jak w warunkach połowych podnieGü gospodarkę Kazachstanu [Zasób elektroniczny]. - 2016.

URL: <https://forbes.kz/process/economy/kak-v-polevyih-usloviyah-podnimayut-ekonomiku-kazahstana/>

w mieście Kokshetau w obwodzie akmołskim, na licencji kilku białoruskich fabryk, "linii produkcyjnej pełnego cyklu do montażu przyczep, pras zbierających, osprzętu, narzędzi do zbioru bel i pasz, koparek, ładowarek o różnych rozmiarach i modyfikacjach". Pierwsza faza projektu to prawie 10 000 metrów kwadratowych powierzchni.²²⁶ Po uruchomieniu drugiego etapu i pełnym wykorzystaniu przedsiębiorstwa powstanie około 230 nowych miejsc pracy". Strony są przekonane, że pomyślna realizacja tego projektu stworzy potężny klaster białorusko-kazachskiej budowy maszyn w Kokshtetau, a także posłuży jako dobry przykład do rozpowszechnienia tego pozytywnego doświadczenia współpracy przemysłowej na inne obszary interakcji.²²⁷ W szczególności "planuje się stworzenie podobnych parków do produkcji autobusów pasażerskich, maszyn dla kamieniołomów i górnictwa, maszyn drogowych". Realizacja tych planów jest kolejnym obszarem tematycznym publikacji w prasie białoruskiej i kazachstańskiej. W ciągu najbliższych kilku lat planowanych jest kilkadziesiąt wspólnych projektów naukowo-technicznych z szerokim wykorzystaniem białoruskich technologii, innowacji i osiągnięć naukowych.²²⁸ W szczególności planowany jest projekt "stworzenia wspólnej produkcji bezzałogowych systemów powietrznych zorganizowania ich produkcji w Kazachstanie. Wspólne projekty współpracy w sektorze naftowym, w tym badania geologiczne, eksploatacja odwiertów oraz wprowadzenie różnych metod stymulacji wydobywania i zwiększonego wydobywania ropy naftowej, które zostały omówione na spotkaniu szefów rządów obu krajów A. Kobyakowa i B. Sagintajewa w sierpniu 2017 roku, mogą również stać się nowymi obszarami udanej współpracy białoruskich przedsiębiorstw z kazachskimi partnerami. Sagintajew w sierpniu 2017 roku w Astanie.²²⁹ W sumie w Kazachstanie nadal istnieje "szereg wspólnych zakładów montażowych w aktywnej fazie tworzenia", co wskazuje na bardzo dużą gotowość stron do dalszego aktywnego poszukiwania nowych form współpracy produkcyjnej.

²²⁶ Akashin, V. Minsk - Kokshetau: projekt korzystny dla obu stron / V. Akashin // [Zasób elektroniczny]. - 2016. /2016/10/01/- URL: <http://apgazeta.kz/ru/minsk-kokshetau-vzaimovyygodnyj-proekt/>.

²²⁷ Wywiad Anatolija Nichkasova, Ambasadora Nadzwyczajnego i Pełnomocnego Republiki Białorusi w Republice Kazachstanu, dla kazachskiej agencji informacyjnej Khabar (11 czerwca 2014 r.). r.) [Zasób elektroniczny zasób]. - URL: <http://mfa.gov.by/press/smi/d8d30fc5ce4d68be.html>

²²⁸ Białoruś i Kazachstan planują projekt wspólnej produkcji dronów [Elektroniczny zasób]. - 2017. - URL:

<http://www.belta.by/economics/view/belarus-i-kazakhstan-namechaiut-proekt-po-sozdaniuu-sovmestnogo-proizvodstva-bespiolotnikov-278212-2017/>

²²⁹ Dwustronna współpraca handlowa i gospodarcza [Zasób elektroniczny]. - 2017. - URL: http://kazakhstan.mfa.gov.by/ru/bilateral_relations/trade_economic/

Jednocześnie wiele będzie zależeć od zdolności regionów obu krajów do wykorzystania tkwiącego w nich potencjału współpracy. W związku z tym rola prasy regionalnej obu krajów w medialnym wsparciu realizacji tych perspektyw współpracy wzrasta wielokrotnie.

W 2016 r. obroty handlowe między Białorusią a Kazachstanem wyniosły około 420 mln USD. Dlatego na początku 2017 roku zarówno Mińsk, jak i Astana postawiły sobie ambitne zadanie powrotu do rekordowego poziomu białorusko-kazachskiego handlu wzajemnego w 2014 roku, kiedy to wyniósł on 966,8 mln USD. Jednocześnie nakreślono jedno ze skutecznych narzędzi rozwiązania tego zadania - intensyfikację interakcji między regionami obu krajów, co jest ważnym warunkiem ich dynamicznego rozwoju społeczno-gospodarczego oraz czynnikiem zapewniającym promocję stosunków handlowych i gospodarczych w ramach swobodnego przepływu towarów, usług, kapitału, technologii, siły roboczej i wspólnych przedsięwzięć zadeklarowanych w Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej.

²³⁰Do wniosku, że "obwody Białorusi i Kazachstanu mają wiele obiecujących obszarów dla wzajemnie korzystnej współpracy gospodarczej" doszli również uczestnicy międzyregionalnego spotkania przedstawicieli kazachskiego Pawłodaru i białoruskiego obwodu homelskiego, które odbyło się w kwietniu 2017 roku w Homlu.

Należy zauważyć, że region Pawłodar jest jednym z tych regionów Kazachstanu, w których interesy biznesowe "rozwijają się w ramach jednego z głównych kierunków polityki gospodarczej Kazachstanu, Rosji i Białorusi - Wspólnej Przestrzeni Gospodarczej".

przestrzeni. ²³¹Dla naszego regionu współpraca ta jest priorytetem w zagranicznej działalności gospodarczej". O powadze zamiarów wypełnienia partnerstwa z białoruskimi regionami konkretną treścią gospodarczą świadczy choćby ten fakt. W listopadzie 2016 roku akimat obwodu pawłodarskiego podpisał umowę o współpracy z Homelskim Obwodowym Komitetem Wykonawczym. I jeżeli w całym 2016 roku wielkość wzajemnej wymiany handlowej między mieszkańcami Homla i Pawłodaru odnotowano na poziomie dwóch i pół miliona dolarów, to tylko "w okresie styczeń-luty 2017 roku obroty handlowe między regionami wyniosły 1,4 mln dolarów

²³⁰ Sidorchik, V. Obwody Białorusi i Kazachstanu mają wiele obiecujących obszarów współpracy - Vladimir Dvornik / V. Sidorchik // [Zasób elektroniczny]. - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/u-regionov-belarusi-i-kazahstana-est-mnogo-perspektivnyh-napravlenij-dlj-a-sotrudnichestva-vladimir-243748-2017/>.

²³¹ Bozumbaev, K. Interakcja regionów odgrywa ważną rolę w rozwoju i wzmacnianiu integracji / K. Bozumbaev // Euroazjatycka Unia Gospodarcza: aspekt regionalny: projekt informacyjno-integracyjny / oprac. B. Zalessky, M. Valkovskiy, A. Mostovoy. - Mińsk: Biznesofset, 2014. - C. 177-178.

(stopa wzrostu - 393,8%), w tym eksport - 0,9 mln dolarów (256,1%). Główne pozycje eksportowe: mleko skondensowane i śmietana, wyposażenie torów kolejowych, wyroby metalowe, naczynia stołowe i kuchenne wykonane z porcelany. Importowane z regionu Pawłodar

²³² "żelazokrzemu" na potrzeby Białoruskiego Zakładu Metalurgicznego.

Spotkanie międzyregionalne w Homlu pokazało, że strony zamierzają znacznie rozszerzyć ramy współpracy międzyregionalnej. Na przykład, mieszkańcy Pawłodaru byli bardzo zainteresowani białoruskimi doświadczeniami w zakresie poprawy stanu osiedli, w tym małych miast. W związku z tym strona kazachska zaproponowała nawet zaproszenie do Pawłodaru homelskich architektów i pracowników mieszkalnictwa i usług komunalnych, aby mogli tam przez jakiś czas pracować, przekazując swoje doświadczenie. ²³³ Kolejnym obiecującym obszarem współpracy jest zakup maszyn rolniczych od Gomselmash: "Mówimy o kombajnie zbożowym KZS-5, przeznaczonym do pracy na małych polach, głównie w gospodarstwach rolnych". Te obiecujące obszary współpracy między Białorusią a Kazachstanem można uzupełnić planowanym zakupem młodego bydła w Homelszczyźnie dla rozwoju hodowli bydła mlecznego w Kazachstanie oraz rozszerzeniem dostaw białoruskich mebli do Kazachstanu. W tej samej linii znajduje się również współdziałanie wolnych stref ekonomicznych znajdujących się na terytorium regionów, o których umowa została podpisana w Homlu w ramach spotkania międzyregionalnego i które mogą okazać się bardzo produktywne. Faktem jest, że wolna strefa ekonomiczna obwodu pawłodarskiego zaprasza zainteresowanych partnerów do udziału w projektach dotyczących wspólnego wykorzystania zasobów podziemnych na swoim terytorium. ²³⁴ W szczególności, obecnie w tym kazachskim regionie "tworzony jest kłaster aluminiowy z udziałem dużych firm z Niemiec, Polski i Turcji", w którym mogliby uczestniczyć białoruscy przedstawiciele tego segmentu rynku.

Należy zauważyć, że zainteresowanie obwodu pawłodarskiego rozwojem

²³² Sidorchik, V. Delegacja obwodu pawłodarskiego Kazachstanu odwiedzi obwód homelski w dniach 19-20 kwietnia / V. Sidorchik // [Zasób elektroniczny]. - 2017. 19 -20- URL: <http://www.belta.by/regions/view/delegatsiia-pavlodarskoi-oblasti-kazahstana-posetit-gomelskij-region-aprelja-243412-2017/>

²³³ Sidorchik, V. Szef obwodu pawłodarskiego był zainteresowany białoruskim doświadczeniem rozwoju miast / V. Sidorchik // [Zasób elektroniczny]. - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/glavu-pavlodarskoj-oblasti-zainteresoval-belorusskij-opyt-blagoustrojstva-gorodov-243790-2017/>

²³⁴ Obwody pawłodarski i miński wykazują wzajemne zainteresowanie rozwojem współpracy w dziedzinie rolnictwa [Zasób elektroniczny]. - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/pavlodarskaja-i-minskaja-oblasti-projavljajut-vzaimnyj-interes-k-razvitiu-sotrudnichestva-v-selskom-243719-2017/>

stosunków partnerskich na Białorusi nie ogranicza się tylko do obwodu homelskiego. Tak więc w obwodzie mińskim strona kazachska wykazała duże zainteresowanie współpracą w zakresie budowy gospodarstw mlecznych. Przekazując Pawłodarom pakiet standardowych projektów obiektów rolniczych, przedstawiciele obwodu stołecznego Białorusi wyrazili gotowość nie tylko do doradztwa w tym zakresie, ale także do budowy kompleksów mleczarskich na wzajemnie korzystnych warunkach.²³⁵ Miasto Ekibastuz, położone w obwodzie pawłodarskim, i powiat Partizansky w Mińsku, które w kwietniu 2017 r. podpisały porozumienie o "rozszerzeniu współpracy handlowej i gospodarczej, pomocy w nawiązywaniu kontaktów między podmiotami gospodarczymi, organizowaniu wystaw, targów, forów biznesowych, a także rozwijaniu współpracy w sferze edukacji, kultury, sportu i turystyki".

²³⁶ Obwód mohylewski pilnie dąży do intensyfikacji współpracy z regionami Kazachstanu, zawierając "umowy o współpracy z regionami Wschodniego Kazachstanu (2009) i Południowego Kazachstanu (2003)". Od tego czasu wiele przedsiębiorstw z obwodu mohylewskiego stało się eksporterami swoich produktów na rynek kazachski: JSC "Belshina", JSC "Mogotex", JSC "Bobruisk Machine-Building Plant", RPUE "Mogilev Plant "Strommashina", JSC "Osipovich Dairy Plant", JSC "Bykhovmoloko", KUP "Legpromrazvitie", SOOO "Jockey Plastic", SOOO "Stl-Extrusion", firma "Babushkina Krynka". Prawie wszystkie z nich są gotowe zwiększyć swoje dostawy do regionów Kazachstanu. Przedstawiciele międzynarodowego segmentu środków masowego przekazu mogą pomóc im w reklamie i promocji medialnej produktów eksportowych

Obwód mohylewski, mający twórcze kontakty z kazachskimi kolegami.

²³⁷ Jeszcze w 2014 roku obwody akmolski i grodzieński zamierzały nawiązać bliskie więzi partnerskie. Podpisały wówczas memorandum o współpracy w dziedzinie rolnictwa i odnotowały duże rezerwy współpracy "w zakresie

²³⁵ Obwód partyzancki Mińska podpisał umowę o współpracy z kazachskim miastem Ekibastuz

[Zasób elektroniczny zasób]. - 2017. -

URL:

<http://www.belta.by/regions/view/partizanskij-rajon-minska-podpisal-soglashenie-o-sotrudnichestve-s-kazahstanskim-gorodom-ekibastuzom-243437-2017/>

²³⁶ Tkaczewa, O. Kazachstan jest zainteresowany intensyfikacją współpracy międzyregionalnej z obwodem mohylewskim / O. Tkaczewa // [Zasób elektroniczny]. - 2013. - URL:

<http://www.belta.by/regions/view/kazahstan-zainteresovan-v-aktivizatsii-mezhregionalnogo-sotrudnichestva-s-mogilevskoj-oblastju-31160-2013>.

²³⁷ Stasiukiewicz, E. Akmola region Kazachstanu jest zainteresowany przyjęciem doświadczeń rolniczych obwodu grodzieńskiego / E. Stasiukiewicz // [Zasób elektroniczny]. - 2014. - URL:

<http://www.belta.by/regions/view/akmolinskaja-oblast-kazahstana-zainteresovana-perenjat-selskohozi-ajstvennyj-opyt-grodnenskoj-oblasti-38047-2014>

inwestycji, handlu towarami i usługami". Przykłady takich intencji można by kontynuować. Problem w tym, że nie zawsze znajdują one odpowiednie odzwierciedlenie w sferze medialnej. Skutkuje to zmniejszeniem zainteresowania partnerów kontynuacją współpracy jako całości. Aby temu zapobiec, Mińsk i Astana musiały zaktualizować umowę o współpracy w dziedzinie środków masowego przekazu, przyjętą w 2000 roku.

FOR AUTHOR USE ONLY

Plany na przyszłość - w planie działania

W maju 2021 r. odbyło się 16. posiedzenie Międzyrządowej Białorusko-Kazachstańskiej Komisji ds. Handlu i Współpracy Gospodarczej, po którym strony przyjęły mapę drogową lub program działań na lata 2021-2022. Wyniki interakcji między oboma krajami w pierwszym kwartale 2021 r. stały się rodzajem dostrojenia do tego spotkania.²³⁸ "Obroty handlowe wyniosły 215 milionów dolarów i wzrosły o 12% w porównaniu z analogicznym okresem 2020 roku". Jednocześnie dodatnie saldo dla strony białoruskiej wyniosło 133,5 mln USD. Wśród głównych działań przyjętej mapy drogowej należy podkreślić rozwój dialogu białorusko-kazachstańskiego. Białoruś-Kazachstan

współpraca w zakresie współpracy przemysłowej i dostaw maszyn, rolnictwa i budownictwa, a także współpraca między regionami obu krajów.

Kolejne ważne wydarzenie w stosunkach między Białorusią a Kazachstanem miało miejsce pod koniec czerwca 2021 r., kiedy to białoruska delegacja rządowa pod przewodnictwem premiera R. Gołowczenki odwiedziła Kazachstan, podczas której strony poczyniły poważne postępy w rozwoju dwustronnych **stosunków handlowych i gospodarczych**. Wizyta ta odbyła się na tle bardzo pozytywnej dynamiki wzajemnej wymiany handlowej między oboma krajami.²³⁹ Wystarczy powiedzieć, że "w 2020 roku białorusko-kazachskie obroty handlowe wyniosły 847,9 mln USD. Głównymi pozycjami białoruskiego eksportu były traktory, kombajny, wołowina, mleko, śmietana, cukier, ser, twaróg, meble i leki". Takie liczby świadczą o wielu. Na Białorusi działają 54 firmy z kazachskim kapitałem, w tym 13 spółek joint venture i 36 zagranicznych. W Kazachstanie działa 366 przedsiębiorstw z udziałem białuskim. Ponadto w dziesięciu zakładach produkcyjnych w różnych regionach tego kraju działają przedsiębiorstwa z białuskimi technologiami.²⁴⁰ A teraz strony koncentrują się na zwiększeniu lokalizacji produkowanych tam maszyn - tych samych ciągników i samochodów - w celu "osiągnięcia nowych wskaźników we wzajemnej wymianie handlowej - ponad 1 mld USD rocznie w towarach i usługach".

²³⁸ Współpraca przemysłowa i Dni Kultury - Białoruś i Kazachstan zorganizowały posiedzenie Komisji Międzyrządowej [Zasób elektroniczny zasób]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/promkooperatsija-i-dni-kultury-belarus-i-kazahstan-proveli-zasedanie-mezhpravkomissii-443204-2021/>

²³⁹ Rusłan Gołowczenko odwiedził duże przedsiębiorstwa Kazachstanu [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/roman-golovchenko-posetil-krupnye-predpriiia-kazahstana-447818-2021/>

²⁴⁰ Białoruś porozumiała się z Kazachstanem w sprawie dostaw ropy naftowej [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-dogovorilas-s-kazahstanom-o-postavkah-nefti-447959-2021/>

Podpisane pod koniec czerwca 2021 r. umowy między podmiotami gospodarczymi obu krajów powinny przyczynić się do osiągnięcia tego celu. W szczególności Mińska Fabryka Traktorów dostarczy 590 jednostek maszyn do Kazachstanu za dziesięć milionów dolarów.²⁴¹ Kolejna umowa została podpisana między MAZ OJSC i Hyundai Trans Auto LLP na dostawę zestawów naczeł MAZ o wartości 1,3 mln USD. Ponadto BELAZ OJSC i ASTANABELAZSERVICE LLP podpisały umowę na dostawę maszyn BELAZ o wartości 1,2 mln USD". Na tej samej liście białoruskich eksporterów znajduje się firma Bobruiskagromash, która od pięciu lat ściśle współpracuje z rynkiem kazachskim, gdzie posiada zakład montażowy przyczep, pras i kosiarek. W 2020 r. zwiększyła eksport maszyn rolniczych do tego kraju półtora raza. W 2021 r. wyniki zapowiadają się nie gorzej. Przynajmniej do tego zmierza podpisana umowa na dostawę produktów w wysokości miliona dolarów z podmiotami sieci dystrybucji towarów "Bobruiskagromash" w Kazachstanie. Gomselmash OJSC i AgromashHolding KZ JSC - jedyne przedsiębiorstwo przemysłowe w tym kraju, które produkuje kombajny zbożowe, traktory i inne produkty w szerokim asortymencie i jest wyłącznym dystrybutorem produktów Gomela w Kazachstanie - podpisały również umowę o rozwoju współpracy na lata 2021-2022.

Ale, być może, Mińskie Zakłady Ciągników wyróżniają się bardziej niż inne pod względem rozwoju **współpracy przemysłowej** z kazachskimi partnerami. Mińskie Zakłady Ciągników mają tu już trzy zakłady montażowe, własny dom handlowy i planują rozwój kolejnego zakładu montażowego w tym środkowoazjatyckim kraju - z inwestycjami w wysokości 50 milionów dolarów - na bazie przedsiębiorstwa "Composite Group Kazakhstan" w Kostanai. Obecnie linia montażowa jest przeznaczona do produkcji 1200 białoruskich ciągników. Ale już powstały plany rozwoju zakładu, stworzenia nowych miejsc pracy, zwiększenia liczby operacji technologicznych, mających na celu zwiększenie lokalizacji produkcji. W szczególności "na pierwszym etapie, wspólnie z kazachskimi partnerami, zostanie zbudowany warsztat do produkcji kabin. Następnym etapem jest budowa kolejnego budynku o powierzchni 25 tys. metrów kwadratowych do montażu silników i chłodnic wszystkich typów."²⁴² Planowana jest również

²⁴¹ Białoruś zwiększa dostawy maszyn do Kazachstanu [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-naraschivaet-postavki-tehniki-v-kazahstan-447970-2021/>

²⁴² Przedsiębiorstwa przemysłowe Białorusi i Kazachstanu zamierzają podpisać duże kontrakty [Zasób elektroniczny]. - Zasób. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/prompredpriyatija-belarusi-i-kazahstana-namereny->

produkcja nowego rodzaju produktów - pomp do silników wysokoprężnych". Całkiem możliwe, że przedsiębiorstwo to stanie się ważnym elementem białoruskiego centrum przemysłowego tworzonego w strefie przemysłowej Kostanaj. ²⁴³"Będzie to wieloprofilowa struktura, która połączy nie tylko zakłady produkcyjne, ale także działalność naukowo-techniczną i szkolenie specjalistów". Istnieją wszelkie powody, by sądzić, że takie centrum może stać się rdzeniem innowacyjnego rozwoju.

Rolnictwo jest jednym z innych obszarów współpracy białorusko-kazachstańskiej, który powinien zostać przyspieszony w najbliższej przyszłości. Rynek kraju środkowoazjatyckiego jest ważny dla białoruskich rolników, ponieważ zajmuje drugie miejsce po Rosji pod względem dostaw żywności z Białorusi. ²⁴⁴Do końca 2021 roku strona białoruska planuje "osiągnąć 120% eksportu naszych produktów do Kazachstanu do poziomu z ubiegłego roku: w 2020 roku było to ponad 300 mln dolarów".

W związku z tym ważne jest, aby przypomnieć wyniki z 2020 r., które pokazały, że nawet w kontekście ograniczeń związanych z rozprzestrzenianiem się zakażenia koronawirusem, kompleks rolno-przemysłowy obu krajów utrzymał tendencje wzrostowe w 2020 roku. W szczególności dane Euroazjatyckiej Komisji Gospodarczej pokazują, że "produkcja rolna na terytorium krajów członkowskich Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej (EAEU) w 2020 r. wzrosła o 2,3% do 114,3 mld USD. ²⁴⁵Najwyższy wzrost produkcji wśród krajów EAEU odnotowano w Kazachstanie (o 5,6%) i na Białorusi (o 4,9%)".

Pozytywne tendencje we wzroście współpracy między oboma krajami w sektorze rolno-przemysłowym odnotowano również na drugim posiedzeniu wspólnej białorusko-kazachskiej grupy roboczej ds. rozwoju obiecujących obszarów dwustronnej współpracy w rolnictwie, które odbyło się w Mińsku w lutym 2021 roku. ²⁴⁶Na spotkaniu strony skupiły się na handlu żywnością,

[podpisat-krupnye-kontrakty-447828-2021/](https://www.belta.by/economics/view/golovchenko-fundament-belorussko-kazhastanskogo-sotrudnichestva-torgovo-ekonomicheskije-otnoshenija-447956-2021/)

²⁴³ Golowczenko: stosunki handlowe i gospodarcze są podstawą współpracy Białorusi i Kazachstanu [Zasób elektroniczny zasób]. - 2021. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/golovchenko-fundament-belorussko-kazhastanskogo-sotrudnichestva-torgovo-ekonomicheskije-otnoshenija-447956-2021/>

²⁴⁴ Bryło: Białoruski eksport żywności do Kazachstanu rośnie z każdym rokiem [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/brylo-eksport-belorusskogo-prodovolstvija-v-kazhastan-kazhdyi-god-uvlichivaetsja-447921-2021/>

²⁴⁵ O spotkaniu ambasadora Białorusi z ministrem rolnictwa Kazachstanu [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL:

<http://kazakhstan.mfa.gov.by/ru/embassy/news/c66dcb28873a0b75.html>

²⁴⁶ Eksport białoruskich produktów rolnych do Kazachstanu w 2020 roku wzrósł o ponad 20% [Zasób elektroniczny]. - 2021. -2020-- URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-belorusskoj-selhozproduksii-v-kazhastan-v-godu-vyros-bolee-chem-na-20-430100-2021>

uprawie roślin i zwierząt gospodarskich, weterynarii, hodowli i selekcji, biorąc pod uwagę, że "w 2020 roku obroty handlowe produktami rolnymi i żywnością między Białorusią a Kazachstanem wzrosły 1,2-krotnie do 2019 roku i osiągnęły 307,2 mln USD. Eksport wyniósł 289,9 mln USD (wzrost o ponad 20%)". Jednocześnie strony zwróciły uwagę na istniejący poważny potencjał dalszego stabilnego wzrostu obrotów handlowych i konsolidacji pozytywnych trendów we wzajemnej wymianie handlowej.

Ze strony białoruskiej perspektywy te są widoczne w dostawach sprzętu do budowy gospodarstw mlecznych, wprowadzaniu nowych technologii, rozszerzaniu zakupów maszyn rolniczych i przekwalifikowaniu personelu dla kompleksu rolno-przemysłowego. Kazachstan jest szczególnie zainteresowany białoruskim doświadczeniem w rozwoju przemysłu mleczarskiego i cukrowniczego, a także w innych dziedzinach produkcji rolniej. Charakter tego zainteresowania wynika z faktu, że "koronawirus pokazał, jak bardzo wszystkie produkty rolne są teraz poszukiwane".²⁴⁷ Otwierają się nowe nisze".

W szczególności w 2021 roku strony wiążą duże nadzieje z kontynuacją współpracy między białoruskim Gomselmash OJSC i AgromashHolding KZ, największym kazachstańskim przedsiębiorstwem produkującym maszyny rolnicze, które w 2020 roku zwiększyło wielkość produkcji 1,7 razy. Wspólny montaż kombajnów zbożowych przez te przedsiębiorstwa na kazachskiej ziemi rozpoczął się w 2007 roku.²⁴⁸ W 2019 r. organizacja wyprodukowała 429 kombajnów i ciągników, a w 2020 r. - 730 sztuk maszyn". Obejmuje to pierwszy kombajn zbożowy ESSIL KZS-790, który został już przetestowany w regionie Karagandy i wykazał dobre wyniki. Nowa maszyna ma zwiększoną moc silnika i obszar czyszczenia ziarna, a omłot odbywa się w sposób kombinowany: za pomocą bębna i rotora. W 2021 roku planowana jest produkcja seryjna tego modelu. Ponadto wzrośnie również produkcja kosiarek samojezdnych, co tłumaczy się rosnącym popytem na nie wśród kazachstańskich rolników. Przypomnijmy również, że latem 2020 roku ponad 70 zestawów maszyn modelu KZS-10 MAX zostało wysłanych do Kazachstanu z Homla. "Innowacje wprowadzone w tym modelu kombajnu zbożowego, dotyczące głównie bardziej komfortowej

²⁴⁷ Kazachstan jest zainteresowany białoruskim doświadczeniem w rozwoju przemysłu mleczarskiego i cukrowniczego [Zasób elektroniczny zasób]. - 2021. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/kazahstan-zainteresovan-v-belorusskom-opyte-razvitiya-molochnoj-i-saharnoj-otraslej-430102-2021>

²⁴⁸ "Gomselmash" i "AgromashHolding KZ" rozszerzą linię maszyn rolniczych w 2021 roku [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/gomselmash-i-agromashholding-kz-rasshirj-at-linejku-agrotehniki-v-2021-godu-424825-2021/>

pracy mechanizatorów, spodobały się rolnikom z Kazachstanu.²⁴⁹ To skłoniło ich do zamówienia 30 kolejnych kombajnów". W drugiej połowie grudnia 2020 r. ta dodatkowa partia 30 zestawów maszyn została wysłana do partnerów z Kazachstanu.

Wśród wydarzeń, które powinny mieć pozytywny wpływ na rozwój współpracy między Białorusią a Kazachstanem w dziedzinie rolnictwa w 2021 roku, chcielibyśmy wymienić jeszcze kilka. Po pierwsze, pomysł omówiony na posiedzeniu Białorusko-Kazachstańskiej Rady Biznesu w listopadzie 2020 r., w którym wzięli udział przedstawiciele ponad 160 przedsiębiorstw z obu krajów, może przynieść ciekawe rezultaty.²⁵⁰ Biorąc pod uwagę fakt, że jedną z najważniejszych kwestii w rozwoju stosunków między dwiema byłymi republikami radzieckimi jest organizacja wystaw, "Białoruś i Kazachstan rozważają możliwość zorganizowania w Kazachstanie wystawy rolniczej Belagro". Może to być kolejny konkretny krok w kierunku intensyfikacji współpracy dwustronnej i zwiększenia wzajemnych obrotów handlowych. Po drugie, jeszcze w listopadzie 2020 roku Białoruska Uniwersalna Giełda Towarów (BUTB) zaoferowała kazachskim firmom możliwość zakupu białoruskiego mięsa i produktów mlecznych oraz cukru w obrocie giełdowym. Jednocześnie BUTB mógłby pomóc firmom z Kazachstanu w sprzedaży ich produktów na rynku białoruskim.²⁵¹ W następstwie tej propozycji w styczniu 2021 r. BUTB zgodził się zintensyfikować współpracę w dziedzinie handlu elektronicznego z Uniwersalną Giełdą Towarów w Astanie, co "umożliwi utworzenie jednej bazy danych z ofertami handlowymi białoruskich i kazachskich firm oraz przyczyni się do wzrostu wzajemnych obrotów handlowych".

Kolejnym z najważniejszych obszarów współpracy między Białorusią a Kazachstanem, który powinien być intensywnie rozwijany w najbliższej przyszłości, jest **sektor budowlany, ponieważ** strony są poważnie zainteresowane tą interakcją.²⁵² Wyjaśnia to fakt, że "obecnie Białoruś i

²⁴⁹ "Gomselmash" dodatkowo wysłał do Kazachstanu 30 zestawów maszynowych KZS-10 MAX [Zasób elektroniczny]. - zasób]. - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/gomselmash-dopolnitelno-otgruzil-v-kazahstan-30-mashinokomplektov-kzs-0-max-421382-2020/>

²⁵⁰ Utyupin: rozważana jest możliwość zorganizowania wystawy "Belagro" w Kazachstanie [Zasób elektroniczny]. - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/utyupin-rassmatrivaetsja-vozmozhnost-provedeniya-vystavki-belagro-v-kazahstanie-417045-2020/>

²⁵¹ BUTB i kazachska Astana Stock Exchange zamierzają rozwijać współpracę w zakresie handlu elektronicznego [Elektroniczny zasób]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/butb-i-kazahstanskaja-birzha-astana-namereny-razvivat-sotrudnichestvo-v-sfere-elektronnoj-torgovli-425206-2021>

²⁵² Białoruś i Kazachstan są zainteresowane rozszerzeniem współpracy w sektorze budowlanym [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/belarus-i-kazahstan-zainteresovany-v-rasshirenii-sotrudnichestva-v-stroitelnoj-sfere-452678-2021/>

Kazachstan mają wielofunkcyjne kompleksy budowlane, które stale prowadzą swoją działalność, z każdym rokiem zwiększając swoje tempo". Wśród priorytetów współdziałania w tej dziedzinie strony widzą takie obszary współpracy, jak budowa przedsiębiorstw przemysłowych, kompleksów mieszkaniowych i mleczarskich, produkcja i dostawa materiałów budowlanych, a także utworzenie domu handlowego białoruskich materiałów budowlanych w Kazachstanie oraz rozszerzenie dostaw fajansu sanitarnego, materiałów termoizolacyjnych i dachowych oraz wykładzin podłogowych do tego kraju Azji środkowej.

²⁵³ Jeśli mówimy o budownictwie przemysłowym, to na 16. posiedzeniu Komisji Międzyrządowej zauważono, że "ważnym krokiem we współpracy będzie budowa przez MTZ OJSC w Kazachstanie zakładu do produkcji kabin do ciągników i przednich osi". Dodajmy, że prace nad wspomnianymi zakładami produkcyjnymi w kazachskim mieście Kostanai już się rozpoczęły. "Na realizację projektu zostanie przeznaczonych około 7 milionów dolarów inwestycji. ²⁵⁴ Planowane jest zainwestowanie około 50 milionów dolarów w rozwój zakładów produkcyjnych".

Ponadto obecnie strony pracują nad utworzeniem i budową spółki joint venture do produkcji płytek ceramicznych na kazachskiej ziemi. Projekt ten zostanie zrealizowany w rzeczywistości, jeśli w podglebiu tego kraju będzie wystarczająca ilość surowców do produkcji tych wyrobów. ²⁵⁵ Dlatego "obecnie służby geologiczne i ochrony środowiska Kazachstanu badają wielkość dostępnych zasobów".

Inny interesujący projekt budowlany, nad którym pracują strony, dotyczy budowy "białoruskiej dzielnicy" w Nur-Sultanie. Na jego przykładzie strona białoruska mogłaby zademonstrować swoje możliwości w zakresie projektowania i budowy kompleksów mieszkaniowych. ²⁵⁶ Osobliwością tego projektu jest to, że nie wyklucza on "możliwości wyposażenia wybudowanych mieszkań w białoruskie meble i sprzęt AGD, ponieważ w

²⁵³ O przeprowadzeniu 16. posiedzenia Międzyrządowej Komisji Białoruś-Kazachstan [Zasób elektroniczny zasób]. - 2021. - URL:

<https://kazakhstan.mfa.gov.by/ru/embassy/news/dda48a09c28d30da.html>

²⁵⁴ Wielomilionowe kontrakty i umowy na dostawy ropy naftowej: podsumowanie trzydniowej wizyty premiera w Kazachstanie [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL:

<http://www.government.by/ru/content/9894>

²⁵⁵ Wspólna fabryka płytek ceramicznych i "białoruska dzielnica" mogą pojawić się w Kazachstanie [Zasób elektroniczny zasób]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/sovместnyj-zavod-keramicheskoy-plitki-i-belorusskij-kvartal-mogut-pojavitsja-v-kazahstane-452553-2021/>

²⁵⁶ Białoruś jest zainteresowana budową "białoruskiej dzielnicy" w Kazachstanie - Utyupin [Zasób elektroniczny zasób]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-zainteresovana-v-stroitelstve-belorusskogo-kvartala-v-kazahstane-utyupin-451644-2021/>

Kazachstanie niektóre firmy budowlane mają taką praktykę sprzedaży całkowicie wykonanych mieszkań".

Kolejny projekt omawiany przez strony, polegający na otwarciu domu handlowego w Kazachstanie, w skład którego weszłyby takie białoruskie przedsiębiorstwa z branży budowlanej jak Keramin, BerezaStroyMaterialy i Belarussian Glass Company, wygląda logicznie pod tym względem. Niewykluczone, że później, według białoruskiego Ministerstwa Architektury i Budownictwa, do ich grona dołączy koncern Bellesbumprom. Faktem jest, że tylko w pierwszych czterech miesiącach 2021 roku jego przedsiębiorstwa zwiększyły eksport swoich produktów na rynek kazachski o prawie 30 procent - do ponad siedmiu milionów dolarów. "Są to przede wszystkim meble: zostały dostarczone za ponad 2 miliony dolarów. Białoruskie meble tapicerowane i meble gabinetowe wykonane z litego drewna są szczególnie popularne w Kazachstanie.²⁵⁷ Kraj eksportuje również płyty wiórowe i pilśniowe, sklejkę, drewniane okna i drzwi, tapety, papier, tekturę, tarcicę..." . Istnieją wszelkie powody, aby sądzić, że sprzedaż białoruskich produktów do obróbki drewna na rynku kazachstańskim będzie nadal systematycznie rosła. Wykorzystanie potencjału wyspecjalizowanego domu handlowego może tylko otworzyć nowe dodatkowe możliwości sprzedaży.

Wreszcie, jeśli chodzi o budowę obiektów rolniczych, strona kazachska jest szczególnie zainteresowana tą kwestią.²⁵⁸ Pod koniec czerwca 2021 roku osiągnięto nawet porozumienie w sprawie spotkania z partnerami z Kazachstanu na Białorusi, gdzie "zademonstrujemy im nasze możliwości budowy dość dużych gospodarstw na 2400 sztuk bydła". Jeśli to białoruskie doświadczenie spotka się z pozytywną reakcją strony kazachskiej, to w przyszłości możemy mówić o realizacji podobnego projektu "pod klucz" białoruskiej farmy w Kazachstanie z jej dalszą ekspansją na terenie całego kraju. W tym przypadku termin "pod klucz" obejmuje projektowanie, budowę przez białoruskie firmy, dostawę sprzętu i stada hodowlanego.

Współpraca międzyregionalna odgrywa również ważną rolę w rozwoju białorusko-kazachskich więzi partnerskich. Wystarczy powiedzieć, że istnieje około 30 umów o współpracy między regionami Białorusi i Kazachstanu. W szczególności odpowiednie dokumenty zostały podpisane przez komitety

²⁵⁷ Przedsiębiorstwa Bellesbumprom w okresie styczeń-kwiecień zwiększyły eksport do Kazachstanu o 28,7%. [Elektroniczny zasób]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/predpriyatija-bellesbumproma-v-janvare-aprele-narastili-eksport-v-kazahstan-na-287-448021-2021/>

²⁵⁸ Białoruś planuje podwoić eksport materiałów budowlanych do Kazachstanu - Parchamowicz [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-planiruet-udvoit-eksport-strojmaterialov-v-kazahstan-parhamovich-447920-2021/>

wykonawcze obwodów mińskiego, brzeskiego, homelskiego, witebskiego i mohylewskiego oraz akimat obwodu karagandyjskiego. Obwody homelski i witebski mają umowę o współpracy z obwodem północnokazachstańskim, a obwód brzeski - z obwodem wschodniokazachstańskim. Obwód grodzieński współpracuje z obwodami Aktobe, Kostanay i Mangistau, obwód homelski - z obwodami Almaty i Atyrau. Te partnerstwa regionów dwóch krajów są uzupełnione dokumentami o współpracy takich miast jak Mińsk i Nur-Sułtan, Brześć i Semey, Bobrujsk i Ust-Kamenogorsk, Mohylew i Shymkent.²⁵⁹ Jednak ze względu na fakt, że "w 2020 r. rozwój współpracy regionalnej został w pewnym stopniu zahamowany ze względu na wprowadzenie ograniczeń kwarantanny związanych z rozprzestrzenianiem się zakażenia koronawirusem COVID-19", w 2021 r. zadaniem jest nie tylko zintensyfikowanie istniejących partnerstw, ale także praca nad nawiązaniem nowych.

W szczególności poważne zamiary w tym zakresie wykazuje dziś obwód homelski, który oferuje kazachskim partnerom rozszerzenie współpracy, w tym poprzez wspólne przedsięwzięcia, mały biznes, infrastrukturę transportową, turystykę. W 2020 roku wolumen handlu zagranicznego regionu z Kazachstanem przekroczył 115 mln USD.²⁶⁰ Tempo wzrostu obrotów handlowych w okresie styczeń-kwiecień [2021] osiągnęło 161% w porównaniu z czterema miesiącami ubiegłego roku", a wśród głównych dostawców należy wymienić "Gomselmash" oraz firmę mięsną i mleczarską. Ten sam "Gomselmash" w czerwcu 2021 r. podpisał umowę o rozwoju współpracy na lata 2021-2022 z kazachskim JSC "Agromashholding". Istotą sprawy jest to, że "strona kazachska zażądała 570 sztuk [kombajnów] na ten rok - za 60 milionów dolarów.²⁶¹ W ciągu najbliższych trzech lat celem jest produkcja do 1000 sztuk kombajnów rocznie". Strony omawiają również inne obszary współpracy. W szczególności istnieją perspektywy wzajemnie korzystnego partnerstwa w sferze chemicznej i szklarskiej. Na uwagę zasługuje również propozycja szefa kazachstańskiej misji dyplomatycznej na Białorusi A. Beisenbajewa, który wyraził swoje poglądy na ten temat.

²⁵⁹ O międzyregionalnej współpracy Republiki Białorusi z Republiką Kazachstanu [Zasób elektroniczny]. - Zasób]. - 2021. - URL: https://kazakhstan.mfa.gov.by/ru/bilateral_relacje/handel/gospodarka/region/

²⁶⁰ JV, mały biznes, turystyka - Obwód homelski zamierza rozszerzyć współpracę z Kazachstanem [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/sp-malyi-business-turizm-gomelskaia-oblast-namerena-rasshirjat-sotrudnichestvo-s-kazahstanom-.446559-2021/>

²⁶¹ Wielomilionowe kontrakty i umowy na dostawy ropy naftowej: podsumowanie trzydniowej wizyty premiera w Kazachstanie [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9894>

Beisenbayev, szef misji dyplomatycznej Kazachstanu na Białorusi, zaproponował w Homlu zorganizowanie forum regionów obu krajów.

Obwód brzeski zamierza również aktywnie rozwijać współpracę ze stroną kazachską, wielkość obrotów handlu zagranicznego z Kazachstanem w 2020 roku przekroczyła 130 mln dolarów. Obecnie w obwodzie brzeskim zarejestrowanych jest dziewięć przedsiębiorstw z kapitałem kazachskim. Ale z pewnością istnieją rezerwy i potencjał do dalszej współpracy.²⁶² A dziś mówimy o "dostawach produktów o wartości dodanej, przede wszystkim w takich branżach jak obróbka drewna, przemysł spożywczy".

Prawdziwym przełomem w rozwoju współpracy między regionami obu krajów może być powstanie Białoruskiego Centrum Przemysłowego w obwodzie kostanajskim, na które strony zgodziły się w czerwcu 2021 roku.

²⁶³"Będzie to wieloprofilowa struktura, która połączy nie tylko zakłady produkcyjne, ale także działalność naukowo-techniczną i szkolenie specjalistów". Centrum to będzie zlokalizowane w strefie przemysłowej "Kostanai", która została otwarta w 2017 roku i jest terenem przemysłowym o powierzchni 400 hektarów, wyposażonym w komunikację, w którym już działają przedsiębiorstwa inżynierii mechanicznej, przemysłu spożywczego i lekkiego, produkcji materiałów i konstrukcji budowlanych, sprzętu rolniczego. Co ciekawe, pierwszą "jaskółką" tej strefy był "zakład produkcji ciągników marki "Białoruś" holdingu "Composite Group Kazakhstan".

²⁶⁴Został otwarty w 2018 roku, a teraz z powodzeniem się rozwija". Tak więc fundament pod pojawienie się Białoruskiego Centrum Przemysłowego już tu jest.

Jak widać, Białoruś i Kazachstan mają duże perspektywy współpracy w różnych dziedzinach i już stworzyły dobre podstawy do długoterminowej współpracy między kompleksami przemysłowymi, rolno-przemysłowymi i budowlanymi, a także na poziomie regionów obu krajów. Miejmy nadzieję, że wszystkie te plany zostaną pomyślnie zrealizowane.

Na drodze przyjaźni i współpracy

W listopadzie 2017 r. Białoruś i Kazachstan podpisały Traktat o współpracy społeczno-gospodarczej do 2026 roku. W dokumencie tym strony nakreśliły

²⁶² Białorusko-kazachska komisja miedzynarodowa planuje spotkań sić w BrzeŃcu [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/belorusko-kazahstanskaj-a-mezhpravkomissij-a-planiruet-sobratsja-v-breste-434510-2021/>.

²⁶³ Białoruskie centrum przemysłowe pojawi sić w strefie przemysłowej Kostanaj [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.sb.by/articles/beloruskiy-industrialnyy-center-poyavitsya-v-industrialnoy-zone-kostonaya.html>

²⁶⁴ Goray, O. Strefa przemysłowa "Kostanai" jest stopniowo wypełniana nową produkcją / O. Goray // [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://top-news.kz/industrialnaja-zona-kostanaj-postepenno-zapolnjaetsja-novymi-proizvodstvami/>.

realizację jako ściśle nowego etapu w stosunkach dwustronnych.²⁶⁵ Pod koniec czerwca 2021 roku, podczas wizyty białoruskiej delegacji rządowej w tym środkowoazjatyckim kraju, ogłoszono zadanie odpowiadające temu nowemu etapowi - pod koniec roku "osiągnięcie nowych wskaźników we wzajemnej wymianie handlowej - w towarach i usługach jest to łącznie ponad 1 mld USD rocznie".

W lutym 2022 roku, podsumowując wyniki minionego roku, strony oświadczyły na wysokim szczeblu, że białorusko-kazachskie obroty handlowe po raz pierwszy w historii przekroczyły miliard dolarów. Mówiąc dokładniej, "wyniosły one 1 092,5 mld USD i wzrosły o 31,9% w porównaniu z analogicznym okresem ubiegłego roku [2020], eksport - 911,8 mln USD (wzrost o 25%).²⁶⁶ Saldo jest dodatnie - 731,1 mln USD". Białoruskie dostawy opierały się na różnych produktach spożywczych - świeżej lub schłodzonej wołowinie, skondensowanym i suszonym mleku i śmietanie, serach i twarogach, kielbasach i podobnych produktach mięsnych, cukrze, a także częściach taboru kolejowego, kombajnach zbożowych, meblach i ich częściach. Sieć dystrybucji towarów białoruskich przedsiębiorstw w Kazachstanie obejmuje ponad 40 firm, a także ponad 170 podmiotów sieci dealerskiej. Istnieje również szereg wspólnych zakładów montażowych białoruskich maszyn i urządzeń.

W październiku 2022 r. w Astanie odbyły się spotkania robocze na wysokim szczeblu przedstawicieli rządów Białorusi i Kazachstanu, podczas których strony określiły priorytety w dziedzinie współpracy przemysłowej, kompleksu rolno-przemysłowego i budownictwa.

W dziedzinie współpracy przemysłowej odnotowujemy, że w Kazachstanie działa siedem białoruskich przedsiębiorstw, w tym Gomselmash, Minsk Tractor Plant i Bobruiskagromash. Stale zwiększają one dostawy komponentów do produkcji maszyn w tym kraju. W ramach jednego z największych projektów stworzenia produkcji ciągników w strefie przemysłowej w Kostanai zakończono budowę warsztatu do produkcji zunifikowanych kabin o zdolności produkcyjnej do 10 tys. sztuk rocznie.

²⁶⁷"Strony badają możliwość zorganizowania produkcji nie tylko elementów i

²⁶⁵ Zaleskii, B.L. Z myślą o współpracy handlowej i produkcyjnej / B.L. Zaleskii // Materiały XVII Międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej "Dynamika naukowych badań - 2021", Tom 6. Przemysł: Nauka i studia. - C. 21.

²⁶⁶ Golovchenko: obroty handlowe między Białorusią a Kazachstanem w 2021 roku po raz pierwszy przekroczyły 1 miliard dolarów [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2022. - URL: -l <https://www.belta.by/economics/view/golovchenko-tovarooborot-belarusi-i-kazahstana-v-2021-godu-vpervye-prevysil-mlrd-486829-2022/>

²⁶⁷ Golovchenko: Białoruś i Kazachstan muszą posuwać się naprzód w dziedzinie współpracy przemysłowej [Zasób elektroniczny]. Zasób]. - 2022. - URL:

jednostek wyposażenia ciągników, ale także obrabiarek, silników do wyposażenia ciągników, generatorów diesla, agregatów pompowych, produktów optycznych".

Jeśli chodzi o nowe perspektywy współpracy, omawiana jest produkcja wozów strażackich w oparciu o podwozia Mińskich Zakładów Samochodowych i przedsiębiorstwa Pozhsnab. Jest to nowa obiecująca nisza, którą należy wypełnić białoruskim sprzętem.²⁶⁸ Ogólnie rzecz biorąc, "możemy zwiększyć wzajemne dostawy z Kazachstanem o 200 milionów dolarów". Interesujące w tym względzie jest doświadczenie Mińskich Zakładów Samochodowych (MM3), których dom handlowy został otwarty na początku 2022 roku w Kazachstanie i które z powodzeniem sprzedają białoruskie silniki, sprzęt specjalny i części zamienne z rosnącymi wskaźnikami. W tym kontekście w październiku 2022 roku MM3 wziął udział w międzynarodowej wystawie KazAgro-2022, która jest największą i najczęściej odwiedzaną wystawą w Azji środkowej.²⁶⁹ Celem białoruskiej firmy na forum jest "poszerzenie perspektyw biznesowych i handlowych, możliwości promocji produktów i zwiększenie rozpoznawalności marki". W tym samym celu we wrześniu 2022 roku w Astanie ponad 30 białoruskich podmiotów gospodarczych wzięło udział w międzynarodowych specjalistycznych wystawach dotyczących budowy maszyn i obróbki metali, a także przemysłu wytwórczego.²⁷⁰ Stoiska zbiorowe były "prezentowane przez przedsiębiorstwa Ministerstwa Przemysłu Republiki Białorusi, Ministerstwa Edukacji, stoiska indywidualne były prezentowane przez Mińską Fabrykę Ciągników i przedsiębiorstwa obrabiarkowe". Sugeruje to, że nowe projekty białorusko-kazachskiej współpracy przemysłowej są w toku.

W sektorze rolno-przemysłowym Ministerstwo Rolnictwa Kazachstanu potwierdziło zainteresowanie budową 1200-osobowego gospodarstwa mlecznego na kazachskiej ziemi, w którym "zostaną wykorzystane

<https://www.belta.by/economics/view/golovchenko-belarusi-i-kazahstanu-nuzhno-dvigatsia-dalshe-v-oblasti-promkooperatsii-531879-2022/>

²⁶⁸ Snopkow: Podstawą współpracy Białorusi i Kazachstanu jest współpraca produkcyjna [Zasób elektroniczny zasób]. - 2022. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/snopkov-bazoi-sotrudnichestva-belarusi-i-kazahstana-javljaetsja-proizvodstvennaja-kooperatsija-506651-2022/>

²⁶⁹ Miński Zakład Samochodowy zaprezentował swoje produkty na wystawie w Kazachstanie [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/minskij-motornyj-zavod-predstavil-produktsiju-na-vystavke-v-kazahstane-528774-2022/>.

²⁷⁰ Ponad 30 białoruskich przedsiębiorstw bierze udział w wystawach branżowych w Kazachstanie [Elektroniczny zasób]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bolee-30-belorusskih-predpriyatij-uchastvujut-v-vystavkah-promyshlennosti-v-kazahstane-525159-2022/>

białoruskie technologie, materiały, sprzęt i bydło mleczne.²⁷¹ Prace rozpoczną się już w tym roku i będą kontynuowane w 2023 roku". Białoruś kontynuuje prace nad stworzeniem produkcji leków weterynaryjnych w Kazachstanie, aby zaspokoić potrzeby zarówno rynku krajowego, jak i potencjalnego eksportu do krajów trzecich. BelVitinopharm będzie uczestniczyć w tym projekcie po stronie białoruskiej. Ponadto strona kazachska wyraziła zainteresowanie dostawami białoruskich mieszanek paszowych, premiksów, aminokwasów oraz przejściem na nasiona ziemniaków białoruskiej selekcji.

Białoruscy i kazachscy partnerzy planują również kilka projektów w sektorze budowlanym w najbliższej przyszłości. "Wśród nich są symetryczne - budowa białoruskiej dzielnicy w Astanie i kazachskiej dzielnicy w Mińsku.²⁷² <...> Na tym etapie planowane jest określenie działek i koncepcji, aby przyciągnąć państwowych deweloperów". Innym projektem jest wspólna produkcja płytek ceramicznych. Kazachstan ma wiele zasobów mineralnych, więc planowane jest stworzenie zakładu produkcyjnego z udziałem białoruskich specjalistów i technologii.

Kolejna ciekawostka: Białoruś i Kazachstan planują również rozwój kolejowego transportu towarowego. W październiku 2022 roku w Astanie odbył się białorusko-kazachstański okrągły stół, w którym ponad 80 uczestników, w tym około 40 kazachskich firm z branży wydobywczej, naftowej, chemicznej, gazowej, metalurgicznej i rolniczej, przewoźników oraz firm transportowo-logistycznych z tego kraju, a także przedstawiciele białoruskiego przemysłu leśnego, drzewnego i spożywczego, firm transportowych i spedycyjnych, omówiło perspektywy rozwoju istniejących projektów i obecnych rozwiązań transportowo-logistycznych w zakresie transportu dalekobieżnego. Jednocześnie "znaczące

²⁷³ Zwrócono uwagę na kwestie niezakłóconego przepływu ładunków z Białorusi do Kazachstanu, a także do Chin w tranzycie przez Kazachstan, w tym w ramach pociągów kontenerowych".

²⁷¹ Produkcja preparatów weterynaryjnych i budowa MTF. Jak Białoruś i Kazachstan będą współpracować w kompleksie rolno-przemysłowym [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/proizvodstvo-vetpreparatov-i-stroitelstvo-mtf-kak-budut-sotrudniczat-belarus-i-kazahstan-v-apk-531987-2022/>

²⁷² Białoruska dzielnica w Astanie, kazachska dzielnica w Mińsku. Jakie nowe projekty są omawiane w budowie [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/beloruskii-kvartal-v-astane-kazahstanskij-v-minske-kakie-novye-proekty-obsuzhdajut-v-stroitelstve-531980-2022/>

²⁷³ Białoruś i Kazachstan planują rozwijać ruch towarowy koleją [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-kazahstan-planirirujut-razvivat-gruzoperevozki-po-zheleznnoj-doroge-530740-2022/>

Współpraca międzyregionalna jest kolejnym ważnym elementem białorusko-kazachskiej interakcji dwustronnej.²⁷⁴ Należy przypomnieć, że "istnieje około 30 umów między regionami Białorusi i Kazachstanu". Wśród białoruskich uczestników tej efektywnej interakcji **jest Obwód Miński**, którego obroty handlowe z Kazachstanem w 2021 roku wzrosły o kolejne 7,5% do 190 mln USD. W tym samym czasie "eksport wyniósł prawie 180 milionów dolarów, przy stopie wzrostu 107,2 procent.²⁷⁵ W handlu zagranicznym odnotowano nadwyżkę w wysokości prawie 170 mln USD. Wielkość bezpośrednich inwestycji zagranicznych z Kazachstanu wyniosła ponad 1,2 mln USD, czyli 137,2 procent poziomu z 2020 r." . Obwody karagandyjski i pańdarski należą do aktywnych kazachstańskich partnerów białoruskiego regionu stołecznego.

Umowa o współpracy między **obwodem mińskim a obwodem karagandyjskim** została podpisana w 1996 roku i obejmowała działania w zakresie współpracy w przemyśle, , opiece zdrowotnej i edukacji. W czerwcu 2013 r. JV KazBelAZ LLP, spółka joint venture zajmująca się remontami jednostek i zespołów, produkcją części zamiennych i produkcją maszyn Białoruskiej Fabryki Samochodów, rozpoczęła działalność w tym regionie Kazachstanu.

²⁷⁶"Z siedzibą w Karagandyjskim Zakładzie Odlewnictwa i Budowy Maszyn (KLMZ), oddziale Kazakhmys Corporation LLP". Ta spółka joint venture stała się jedną z największych w ramach Państwowego Programu Wymuszonego Rozwoju Przemysłowego i Innowacyjnego i została uwzględniona na mapie industrializacji Kazachstanu na lata 2010-2014.²⁷⁷ Pierwsza białoruska wywrotka została zmontowana w Karagandzie w sierpniu 2013 r. przez "mistrzów samochodowych z Karagandy, którzy zostali przeszkoleni w białoruskim zakładzie". A już w październiku 2021 roku strony rozmawiały o utworzeniu wspólnej produkcji sprzĘtu przeciwpółarowego w obwodzie karagandyjskim. W tym czasie w obwodzie kazachstańskim działało już "21 spółek joint venture.²⁷⁸ Wśród nich jest

²⁷⁴ Zalessky, B. Celem jest stabilny wzrost. Zbiór artykułów / Boris Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2021. - C. 52.

²⁷⁵ Turczyn omówił z Beisenbaevem rozwój współpracy między obwodem mińskim a Kazachstanem [Zasób elektroniczny zasób]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/turchin-obsudil-s-beisenbaevym-razvitie-sotrudnichestva-mezhdu-minskoj-oblastju-i-kazahstanom-486296-2022/>

²⁷⁶ Potylitsyn, S. Proces regularnej ewolucji / S. Potylitsyn // [Zasób elektroniczny]. - 2014. - URL: <https://kazpravda.kz/n/protsess-zakonomernoy-evolyutsii/>

²⁷⁷ Achmetowa, A. Mieszkańcy Karagandy zmontowali pierwszą białoruską wywrotkę / A. Achmetowa // [Zasób elektroniczny]. - 2013. - URL: <https://www.altyn-orda.kz/karagandincy-sobrali-pervyj-belorusskij-samosval/>

²⁷⁸ Białoruś i Kazachstan mogą uruchomić wspólną produkcję sprzĘtu przeciwpółarowego na

firma zajmująca się montażem wywrotek, naprawą i konserwacją sprzętu BelAZ". Najwyraźniej interakcja ta może być dalej rozszerzana, ponieważ region jest zainteresowany przyciągnięciem białoruskich firm i jest gotowy stworzyć dla nich korzystne warunki, aby mogły "wziąć udział w realizacji projektów rolniczych, budowie szkół".²⁷⁹ Możliwa jest również współpraca w sferze IT".

Jeśli chodzi o **obwód pawłodarski**, obwód miński podpisał z nim umowę o współpracy handlowej, gospodarczej, naukowej, technicznej kulturalnej w 2009 roku. W 2017 r. strony zgodziły się na współpracę w dziedzinie rolnictwa. Duże zainteresowanie Kazachów wzbudziło wówczas białoruskie doświadczenie w budowie kompleksów mleczarskich i bydłowych.²⁸⁰ Przekazując mieszkańcom Pawłodaru pakiet modelowych projektów obiektów rolniczych, przedstawiciele regionu stołecznego Białorusi wyrazili gotowość nie tylko do doradzania im w tym temacie, ale także do budowy u nich kompleksów mleczarskich na wzajemnie korzystnych warunkach". Ponadto wolne strefy ekonomiczne obwodu pawłodarskiego zaprosiły zainteresowane firmy z obwodu mińskiego do udziału w projektach dotyczących wspólnego wykorzystania zasobów podziemnych regionu. Jednym z nich jest klasteryzacja z udziałem dużych firm z Niemiec, Polski i Turcji. Należy zauważyć, że maszyny Białoruskiej Fabryki Samochodów są już bardzo aktywnie wykorzystywane w tym regionie Kazachstanu. W szczególności, w lutym 2021 roku na placu montażowym technoparku kopalni odkrywkowej "Wostoczny" JSC "EWG" Grupy Euroazjatyckiej (ERG) zakończono montaż trzech wywrotek BelAZ o ładowności 130 ton, które zostały dodane do tego przedsiębiorstwa kopalnianego.²⁸¹ Dołączyły one do "siedmiu swoich braci, którzy już od dwóch lat pracują w obszarach cyklicznego usuwania nadkładu w kopalni, zdobywając reputację niezawodnych i wysoce produktywnych maszyn górniczych". Jak widać, zakres rozwoju stosunków między regionami Mińska i Pawłodaru może być nadal bardzo szeroki.

terytorium obwodu karagandyjskiego [Zasób elektroniczny]. - 2021. - <https://primepress.by/news/kompanii/belarus-i-kazachstan-mogut-zapustit-sovmestnoe-proizvodstvo-pozharnoy-tehniki-na-territorii-karagan-38483/>

²⁷⁹ O wizycie ambasadora Białorusi w obwodzie karagandyjskim [Zasób elektroniczny]. - 2021. - <https://kazakhstan.mfa.gov.by/ru/embassy/news/c/b/e/cad.html>

²⁸⁰ Zaleskiy, B. Rzeczywiste tematy medialne interakcji białorusko-kazachskiej / B. Zaleskiy // Dziennikarstwo międzynarodowe-2018: globalne wyzwania, partnerstwo regionalne i media: materiały VII Międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej, Mińsk, 15 lutego. 2018 / komp. B.L. Zaleskiy ; red. T.N. Dasaeva. - Mińsk: Wyd. Centrum BSU, 2018. - C. 98.

²⁸¹ BELAZ dostarczył 130-tonowe wywrotki do Kazachstanu [Zasób elektroniczny]. - 2021. - <https://www.belta.by/economics/view/belaz-postavil-tonnyie-samosvaly-v-kazahstan-428544-2021/>

W szczególności współpraca z Kazachstanem jest jednym z priorytetowych obszarów rozwoju zagranicznych stosunków gospodarczych **obwodu homelskiego**. Przedsiębiorstwa południowo-wschodniego regionu Białorusi mają najpoważniejsze zamiary rozwijania współpracy z kazachstańskimi partnerami w zakresie zastępowania importu, w możliwości logistyka. Dobry przykład wspólny produkcja OAO Tomselmashi JSC

"AgromashHolding KZ", działająca od 2007 roku w Kazachstanie. Dziś to nie tylko montaż warsztat montażowy, ale najbardziej prawdziwa produkcja. ²⁸²"W okresie na rynek Kazachstanu dostarczono produkty zakładu o wartości ponad 320 mln USD, sprzedano ponad 3,7 tys. sztuk wspólnie wyprodukowanych maszyn". Produkty innych przedsiębiorstw obwodu homelskiego, w tym Białoruskiego Zakładu Metalurgicznego i otwartej spółki akcyjnej Milkavita, są również poszukiwane w Kazachstanie.

Obwód mohylewski ściśle współpracuje również z tym krajem w Azji Środkowej, który zaczyna intensyfikować swoje działania w zakresie współpracy handlowej i gospodarczej. ²⁸³"W pierwszych siedmiu miesiącach tego roku [2022] obroty handlu zagranicznego między obwodem mohylewskim a Kazachstanem wyniosły około 40 milionów dolarów". Ale nadal istnieje wiele możliwości współpracy między stronami. Kazachstan jest jednym z najważniejszych partnerów handlowych i gospodarczych dla regionu białoruskiego, zajmując drugie miejsce pod względem obrotów handlu zagranicznego wśród krajów Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej zarówno na koniec 2021 r., jak i w pierwszych siedmiu miesiącach 2022 r.. Główne pozycje eksportowe to maszyny i części zamienne do samochodów, produkty mleczarskie, mięso drobiowe, windy i wagony kolejowe. Z kolei obwód mohylewski kupuje sprzęt, produkty chemiczne i różne surowce w Kazachstanie. Należy zauważyć, że prawie 45 procent całkowitego importu regionu stanowi paraksylen, który jest wykorzystywany przez Mohylewkhimvolokno. Inne przedsiębiorstwa obwodu białoruskiego, w tym z wolnej strefy ekonomicznej Mohylew, mają szereg propozycji współpracy z partnerami z Kazachstanu.

²⁸² Przedsiębiorstwa obwodu homelskiego zamierzają rozwijać współpracę z Kazachstanem [Zasób elektroniczny zasób]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/predpriatiia-gomelskoi-oblasti-namereny-razvivat-kooperatsionnye-sviasi-s-kazahstanom-512360-2022>

²⁸³ Isachenko na spotkaniu z ambasadorem Kazachstanu: nadszedł czas, aby wzmocnić pracę w sferze handlowej i gospodarczej [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/isachenko-na-vstreche-s-poslom-kazahstana-prishlo-vremia-usilit-rabotu-v-torgovo-ekonomicheskoi-sfere-525098-2022/>

Obwód grodzieński intensyfikuje również współpracę z Kazachstanem, zawierając już pięć umów z kazachskimi regionami. Obwód grodzieński aktywnie dostarcza swoim partnerom produkty rolne, przetwórstwa i obróbki drewna.²⁸⁴ Ale "nadszedł czas, aby zintensyfikować pracę, wypełnić te umowy prawdziwymi projektami i kontraktami, które zintensyfikują stosunki między dwoma krajami".

Jeśli chodzi o współpracę między Białorusią a Kazachstanem w sferze edukacji, interakcja między stronami została również wzbogacona o nowe kolory w 2022 roku. W szczególności w październiku Państwowy Uniwersytet w Baranowiczach zaoferował współpracę Uniwersytetowi Szakarimskiemu, który znajduje się w Semey w obwodzie abajskim. Ponad siedem tysięcy studentów studiuje na pięciu wydziałach w tym edukacyjnym i naukowym centrum północno-wschodniego regionu Kazachstanu. Obie uczelnie są zainteresowane "wspólnym wdrażaniem programów edukacyjnych dla studentów i nauczycieli, organizowaniem wymian akademickich, szkół letnich i zimowych.²⁸⁵ Istnieją pomysły na projekty naukowe i innowacyjne".

²⁸⁶ I jeszcze jedno: we wrześniu 2022 r. w Mińsku odbył się okrągły stół "Kazachstan i Białoruś: droga przyjaźni i współpracy", podczas którego zauważono, że "w 2021 r. obroty handlowe między Kazachstanem a Białorusią przekroczyły 1 mld USD", ale nadal istnieją solidne rezerwy dla zwiększenia obrotów handlowych: to nie tylko współpraca przemysłowa, kompleks rolno-przemysłowy, transport, pogłębianie współpracy międzyregionalnej, wspólne przedsięwzięcia, ale także interakcje w sferze kulturalnej i humanitarnej.

²⁸⁴ Ambasador Kazachstanu na spotkaniu z Karanikiem: naszym zadaniem jest pomóc biznesmenom obu krajów znaleźć się nawzajem [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL:

<https://www.belta.by/regions/view/posol-kazahstana-na-vstreche-s-karanikom-nasha-zadacha-pomoch-biznesmenam-dvuh-stran-najti-drug-druga-514826-2022/>

²⁸⁵ BarSU zamierza ściśle współpracować z uniwersytetem z Kazachstanu [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/bargu-natselen-tesno-sotrudniczat-s-universitetom-iz-kazahstana-530948-2022/>

²⁸⁶ Ambasador Kazachstanu: Białoruś to kraj, do którego zawsze chce się wracać [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/society/view/posol-kazahstana-belarus-strana-v-kotoruju-vsegda-hochetsja-vozvrascatsja-526048-2022/>

FOR AUTHOR USE ONLY

Współpraca oparta na szacunku, wzajemnym wsparciu i uwzględnianiu interesów

W marcu 2016 roku minie 20 lat od nawiązania białorusko-tadżyckich stosunków dyplomatycznych.²⁸⁷ Dziś Mińsk postrzega Tadżykistan jako ważnego i wiarygodnego partnera w Azji Środkowej, z którym interakcja opiera się na wzajemnym zaufaniu, szacunku i przyjaznym wsparciu, a realizacja już osiągniętych z nim porozumień "pozwole poważnie zwiększyć dynamikę wielopłaszczyznowego partnerstwa".

Przypomnijmy, że w latach 90. ta była republika radziecka, której ponad 90 procent terytorium zajmują góry, po upadku Związku Radzieckiego musiała przejść przez 5-letnią wojnę domową, która pochłonęła życie ponad 100 000 osób, a także przez trudny okres odbudowy gospodarczej kraju. Jednak dzięki zrównoważonemu rozwojowi społeczno-gospodarczemu w kolejnych latach Tadżykistan zdołał znacznie wzmocnić swoją pozycję i autorytet w światowej społeczności, rozszerzył produktywną współpracę z wieloma krajami świata i autorytatywnymi organizacjami międzynarodowymi. Dziś jest uznawany przez 147 państw świata i utrzymuje stosunki dyplomatyczne ze 128 krajami.

Prowadząc politykę "otwartych drzwi", która tworzy skuteczne środki godzenia interesów krajowych i międzynarodowych, Tadżykistan wykazał swoje zaangażowanie w rozwój współpracy regionalnej w ramach istniejących organizacji międzynarodowych, które przyczyniają się do rozwiązywania problemów czysto krajowych. W ten sposób, w bardzo krótkim czasie, Organizacja Narodów Zjednoczonych poparła już trzy inicjatywy kraju: ogłoszenie roku 2003 Międzynarodowym Rokiem Czystej Wody, przyjęcie lat 2005-2015 jako dekady działań "Woda dla Życia" oraz ogłoszenie roku 2013 Międzynarodowym Rokiem Współpracy w Dziedzinie Wody.

Wkład Tadżykistanu we wzmocnienie Wspólnoty Niepodległych Państw jest również znaczący, o czym świadczą konkretne fakty. W szczególności na szczycie w Duszanbe w 2007 r. szefowie państw zatwierdzili Koncepcję dalszego rozwoju WNP, która sformułowała bezpośrednie i perspektywiczne cele tego podmiotu w przestrzeni poradzieckiej, a także konkretne sposoby ich osiągnięcia.²⁸⁸ Ponadto "pod auspicjami przewodnictwa Tadżykistanu we

²⁸⁷ Gratulacje dla prezydenta Republiki Tadżykistanu Emomali Rakhmona [Zasób elektroniczny]. - 2014. - URL: <http://president.gov.by/ru/news/ru/view/pozdravlenie-prezidentu-respubliki-tadzhikistan-emomali-raxmonu-9755/>

²⁸⁸ Garkun, V. Tadżykistan wnosi znaczący wkład we wzmocnienie i usprawnienie działalności WNP / V. Garkun // [Zasób elektroniczny]. - 2014. 514987.- URL: <http://www.belta.by/ru/person/opinions/Vladimir-Garkun-i.html>

Wspólnocie Narodów w 2011 r. przyjęto podstawowe dokumenty, w tym umowę o strefie wolnego handlu, międzypaństwowy program współpracy innowacyjnej, koncepcję strategicznego rozwoju transportu kolejowego, ramowy program współpracy Atom-WNP oraz koncepcję współpracy w dziedzinie kultury".

²⁸⁹Mówiąc o przestrzeni WNP, prezydent Tadżykistanu E. Rahmon zauważył, że Duszanbe "zidentyfikowało specyficzne i korzystne aspekty współpracy z państwami członkowskimi, tj. ze swoimi tradycyjnymi partnerami, i przyczyni się do rozwoju i poprawy procesów integracyjnych w przestrzeni Wspólnoty Narodów w celu wykorzystania ich twórczego potencjału i rozwoju wzajemnie korzystnej współpracy". Strona tadżycka postrzega Republikę Białorusi jako jednego z takich specyficznych partnerów w przestrzeni poradzieckiej o znacznym potencjale twórczym i zdolnego do efektywnego wykorzystania go w realizacji procesów integracyjnych.

Wizyty szefów obu państw w Duszanbe i Mińsku, odpowiednio w kwietniu 2000 r. i lipcu 2001 r., były pierwszymi impulsami do intensyfikacji dwustronnych stosunków białorusko-tadżyckich.²⁹⁰ W wyniku dialogu na najwyższym szczeblu powstał podstawowy dokument - Traktat o przyjaźni i współpracy, który "określił podstawowe zasady stosunków dwustronnych - wzajemne poszanowanie niepodległości i suwerenności państwowej, równości, nieingerencji w sprawy wewnętrzne drugiej strony, wzajemne dążenie do ustanowienia wzajemnie korzystnych partnerskich więzi gospodarczych".

Jeszcze wcześniej - w 1999 roku - utworzono Białorusko-Tadżycką Międzypaństwową Komisję ds. Handlu i Współpracy Gospodarczej, której zakres zainteresowań obejmuje takie priorytetowe obszary, jak: dostawy wyrobów przemysłu maszynowego na podstawie nowych programów leasingowych; współpraca w kompleksie rolno-przemysłowym i sektorze energetycznym; udział we wspólnych projektach gospodarczych; udział we wspólnych projektach gospodarczych; udział w rozwoju białorusko-tadżyckiego sektora handlowego i energetycznego; udział we wspólnych projektach gospodarczych. projektów; utworzenie sieci wspólnych przedsiębiorstw produkcyjnych w obu krajach. Jednak prawdziwie nową stroną w stosunkach między Białorusią a Tadżykistanem otworzyła wizyta

²⁸⁹ Przemówienie na spotkaniu z pracownikami dyplomatycznymi kraju z okazji otwarcia nowego budynku Ministerstwa Spraw Zagranicznych Republiki Tadżykistanu [Zasób elektroniczny]. -

2013. - URL: <http://www.prezident.tj/ru/node/4114>

²⁹⁰ Współpraca Republiki Tadżykistanu z Republiką Białorusi [Zasób elektroniczny]. - 2012. /30297-- URL: <http://khovar.tj/rus/foreign-policy/sotrudnichestvo-respubliki-tadzhikistan-s-respublikoy-belarus.html>

białoruskiej głowy państwa w Duszanbe w październiku 2011 r., podczas której strona białoruska wyraziła zainteresowanie aktywnym rozwojem wzajemnie korzystnej współpracy z Tadżykistanem we wszystkich dziedzinach, od rolnictwa i przemysłu po kwestie bezpieczeństwa i interakcji w ramach organizacji międzynarodowych. Strona tadżycka z kolei zauważyła, że "stosunki z Białorusią zajmują jedno z czołowych miejsc w polityce zagranicznej i zagranicznej strategii gospodarczej Tadżykistanu.²⁹¹ Jesteśmy zainteresowani ich stopniowym rozwojem".

Negocjacje te zaowocowały podpisaniem szeregu dwustronnych dokumentów białorusko-tadżyckich, które określiły charakter stosunków między dwoma krajami w bliższej i dalszej perspektywie. Po pierwsze, głowy państw Białorusi i Tadżykistanu przyjęły wspólne oświadczenie, w którym poleciły rządowi skoncentrowanie wysiłków na priorytetowych obszarach współpracy gospodarczej, naukowej, technicznej i humanitarnej. i współpracy humanitarnej.²⁹² Po drugie, podpisano Traktat o długoterminowej współpracy na lata 2011-2020, na mocy którego strony postanowiły "promować tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju więzi handlowych i gospodarczych, wzmacnianie stosunków międzybankowych, tworzenie indywidualnych projektów i programów, wspólnych struktur produkcyjnych i działań inwestycyjnych".

Po trzecie, zatwierdzono Program Współpracy Międzypaństwowej na lata 2011-2020, w którym strony określiły dziewięć głównych obszarów białorusko-tadżyckiej jako priorytety w perspektywie długoterminowej:

- 1) współpraca w zakresie kompleksu rolno-przemysłowego, budowy maszyn, przemysłu petrochemicznego, spożywczego i lekkiego;
- 2) dostawy białoruskich maszyn kamieniołomowych i drogowych, ciężkich wywrotek na potrzeby Republiki Tadżykistanu, dalszy rozwój systemu serwisu i napraw gwarancyjnych;
- 3) zakładanie zakładów montażowych produktów przemysłowych, w tym ciągników i innych maszyn rolniczych;
- 4) dostawy maszyn rolniczych, w tym poprzez programy leasingowe;
- 5) dostawy włókna bawełnianego z Tadżykistanu włókno, produkty ogrodnicze i inne;
- 6) rozwój współpracy regionalnej i interakcji poprzez izby handlowe i

²⁹¹ Aleksander Łukaszenko składa oficjalną wizytę w Tadżykistanie [Zasób elektroniczny]. - 2011. - URL: <http://president.gov.by/ru/news ru/view/aleksandr-lukashenko- sovershaet-ofitsialnyj - vizit-v-tadzhikistan.-5173/>

²⁹² Traktat między Republiką Białorusi a Republiką Tadżykistanu o długoterminowej współpracy na lata 2011-2020 [Zasób elektroniczny]. - 2011. - URL: <http://www.tajembassy.by/files/dpb.pdf>

przemysłowe;

7) zaangażowanie białoruskich przedsiębiorstw w rozwój złóż mineralnych w Republice Tadżykistanu;

8) współpraca wojskowo-techniczna;

9) ²⁹³współpraca w zakresie transportu towarowego .

W tym samym czasie Izby Handlowo-Przemysłowe obu krajów utworzyły Tadzyczko-Białoruską Radę Biznesu, która określiła swój główny cel jako ekspansję i rozwój kontaktów biznesowych oraz wzajemnie korzystną współpracę między przedsiębiorcami, promocję biznesu na rynkach obu krajów oraz przyciąganie wzajemnych inwestycji na Białorusi i w Tadżykistanie. ²⁹⁴A już na 8. posiedzeniu Międzyrządowej Białorusko-Tadzyczkiej Komisji ds. Handlu i Współpracy Gospodarczej, które odbyło się w kwietniu 2013 r. w Duszanbe, strony rozmawiały o konkretnych możliwościach zwiększenia dwustronnych obrotów handlowych, ramach prawnych i więziach partnerskich między regionami obu krajów, a także o współpracy w dziedzinie rolnictwa, transportu, ochrony socjalnej, migracji, opieki zdrowotnej, edukacji i kultury, przemysłu, "w tym tworzenia wspólnych przedsięwzięć w zakresie przetwarzania produktów rolnych, a także współpracy w dziedzinie rolnictwa, transportu, ochrony socjalnej ludności, migracji, opieki zdrowotnej, edukacji i kultury".

Terminowość podjętych działań była oczywista, ponieważ w 2012 r. wielkość białorusko-tadzyczkiej wymiany handlowej spadła o 20,6% do 57,7 mln USD, przy nadwyżce 39 mln USD po stronie białoruskiej. ²⁹⁵Podstawą białoruskiego eksportu były wówczas "cukier, metale żelazne, opony, meble, maszyny, sprzęt, leki, pojazdy, drewno i produkty z drewna, produkty nieorganiczne". Jednak tendencja spadkowa w dwustronnej wymianie handlowej między Białorusią a Tadżykistanem utrzymała się w 2013 r., kiedy to wyniosła 41,8 mln USD. W tym samym czasie białoruski eksport, którego struktura towarowa uległa pewnym zmianom, znacznie się zmniejszył - o prawie 40 procent. ²⁹⁶Główną tendencją jest zmniejszenie udziału dostaw żywności i surowców ze względu na zmniejszenie dostaw cukru,

²⁹³ Międzypaństwowy program współpracy między Republiką Białorusi a Republiką Tadżykistanu na lata 2011-2020 [Zasób elektroniczny]. - 2011. -2.- URL:

<http://www.tajembassy.by/files/dpb.pdf>

²⁹⁴ Na regularnym posiedzeniu Międzyrządowej Białorusko-Tadzyczkiej Komisji ds. Handlu i Współpracy Gospodarczej [Zasób elektroniczny]. - 2013. [527570082](http://mfa.gov.by/press/news_mfa/be_fec_d_b.html). - URL:

http://mfa.gov.by/press/news_mfa/be_fec_d_b.html

²⁹⁵ O posiedzeniu Międzyrządowej Białorusko-Tadzyczkiej Komisji [Zasób elektroniczny]. - 2013. [628586159](http://mfa.gov.by/press/news_mfa/a_bf_f_f_c_a.html). - URL: http://mfa.gov.by/press/news_mfa/a_bf_f_f_c_a.html

²⁹⁶ O handlu i współpracy gospodarczej między Białorusią a Tadżykistanem w 2013 roku [Zasób elektroniczny]. - Zasób]. - 2014. - URL:

<http://tajikistan.mfa.gov.by/ru/embassy/news/ab80403d8ea1de2f.html>

fluoroglinianów i produktów ropopochodnych, podczas gdy udział produktów przemysłu maszynowego znacznie wzrósł ze względu na wznowienie dostaw sprzętu do kamieniołomów BelAZ". Ten niepokojący sygnał stał się głównym tematem dyskusji na spotkaniu, które odbyło się w Mińsku na początku maja 2014 roku

9. posiedzenie Komisji Międzyrządowej.²⁹⁷ W ramach tego formatu interakcji strony, odnotowując spadek dynamiki wzrostu obrotów handlowych, stwierdziły potrzebę "intensyfikacji współpracy handlowej i gospodarczej w rolnictwie, przemyśle spożywczym i lekkim, budowie maszyn, sferze humanitarnej".

Temat ten był jeszcze bardziej szczegółowo omawiany przez szefów obu państw podczas wizyty tadżyckiego przywódcy E. Rachmona na Białorusi pod koniec maja 2014 roku.²⁹⁸ Wówczas strona białoruska zajęła bardzo konkretne stanowisko: "Musimy nie tylko przywrócić stosunki gospodarcze, które kiedyś mieliśmy, ale także znacznie je przewyższyć, pomimo faktu, że pod koniec ubiegłego roku odnotowaliśmy pewien spadek w handlu". W celu rozwiązania tego problemu oficjalny Mińsk zgłosił szereg konkretnych inicjatyw.

W szczególności tadżyckim partnerom zaoferowano dostawy białoruskich towarów w ramach programów leasingowych i preferencyjnych kredytów, w tym z udziałem tadżyckich banków. Biorąc pod uwagę fakt, że głównym priorytetem Tadżykistanu jest modernizacja parku maszynowego i stworzenie centrów serwisowych do jego konserwacji, strona białoruska wyraziła gotowość do pełnego zaspokojenia tego zapotrzebowania na maszyny i kompleksowe wsparcie serwisowe. W tym celu wspólnie ze stroną tadżycką można by utworzyć sieć stacji maszynowo-ciągnikowych, a także wspólne zakłady montażowe maszyn rolniczych.

W związku z tym pomysł stworzenia na tadżyckiej ziemi produkcji osprzętu rolniczego i sprzętu ciągniętego został nazwany obiecującym.

W rezultacie strony przyjęły solidny pakiet dokumentów rozszerzających współpracę białorusko-tadżycką w wielu dziedzinach. Ministerstwo Architektury i Budownictwa Białorusi oraz Komitet Architektury i Budownictwa przy rządzie Tadżykistanu zgodziły się na współpracę w

²⁹⁷ Białoruś i Tadżykistan zamierzają zintensyfikować współpracę w dziedzinie rolnictwa, przemysłu spożywczego i lekkiego [Zasób elektroniczny]. - 2014. 667853. - URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Belarus-i-Tadzhikistan-namereny-aktivizirovat-sotrudnichestvo-v-selskom-xozjajstve-pischevoj-i-legkoj-promyshlennosti-i.html

²⁹⁸ Aleksander Łukaszenko spotkał się z prezydentem Tadżykistanu Emomali Rakhmonem [Zasób elektroniczny]. - 2014. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/aleksandr-lukashenko-vstretilsja-s-prezidentom-tadzhikistana-emomali-raxmonom-8846/.

sektorze budowlanym; Narodowe Komitety Olimpijskie obu krajów zgodziły się na współpracę w sektorze sportowym; Narodowa Państwowa Telewizja i Radio Białorusi oraz Komitet Telewizji i Radia przy rządzie Tadżykistanu zgodziły się na współpracę w sektorze mediów; Koncern Bellegprom oraz Ministerstwo Przemysłu i Nowych Technologii Tadżykistanu zgodziły się na współpracę w sektorze przemysłowym; a Grodzieński Uniwersytet Państwowy zgodził się na współpracę w sektorze edukacji. O znacznej intensyfikacji dwustronnej współpracy międzyregionalnej świadczą umowy o współpracy handlowej i gospodarczej, naukowej, technicznej i kulturalnej podpisane podczas szczytu przez obwody Miński i Sughd, okręgi Uzden i Yavan oraz miasta Mohylew i Khujand.

Mówiąc o potrzebie bardziej aktywnego wykorzystania potencjału współpracy regionalnej, obie strony zwróciły uwagę na potrzebę zaangażowania małych i średnich przedsiębiorstw oraz stowarzyszeń biznesowych obu krajów we wspólną pracę.²⁹⁹ W związku z tym należy zauważyć, że w Tadżykistanie "poprawa efektywności wykorzystania bogactwa narodowego, zwłaszcza potencjału ludzkiego i środków trwałych" jest uważana za jeden z priorytetowych obszarów w długoterminowych strategiach i programach państwowych do 2030 roku. W końcu populacja tego małego środkowoazjatyckiego kraju wynosi obecnie ponad osiem milionów ludzi, co wskazuje na solidną nadwyżkę siły roboczej.³⁰⁰ Dlatego tutaj, realizując politykę "otwartych drzwi", myślą przede wszystkim o współpracy przemysłowej z partnerami zagranicznymi, o tworzeniu nowych miejsc pracy: "Jest to możliwość tworzenia małych przedsiębiorstw na terytorium wolnych stref ekonomicznych Tadżykistanu, z wykorzystaniem korytarzy transportowych i komunikacyjnych w celu nawiązania współpracy między różnymi firmami działającymi w sferze biznesowej".

Z tego powodu strona tadżycka jest poważnie zainteresowana powstaniem wspólnych przedsięwzięć z Białorusią na swoim terytorium, w tym zorientowanych na eksport do Afganistanu, Pakistanu i Indii, które mogłyby powstać na bazie już istniejących przedsiębiorstw w Tadżykistanie poprzez zwiększenie ich zdolności produkcyjnych.³⁰¹ "Mówimy o

²⁹⁹ Przesłanie prezydenta Tadżykistanu Emomali Rahmona do Majlisi Oli Republiki Tadżykistanu [Zasób elektroniczny]. - 2015. - URL: <http://www.prezident.tj/ru/node/8137>

³⁰⁰ Coimododov, K. Tadżykistan: drzwi do współpracy są otwarte / K. Coimododov // [Zasób elektroniczny]. - 2015. - URL: <http://www.kurier.lt/tadzhikistan-dveri-dlya-sotrudnichestva-otkryty/>

³⁰¹ Savko, S. Tadżykistan oferuje Białorusi utworzenie wieloprofilowych spółek joint venture w branży budowlanej / S. Savko // [Zasób elektroniczny]. - 2014. [670360](http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Tadzhikistan-predlagaet-Belarusi-sozdat-mnogoprofilnye-SP-v-stroitelnoj-otrasli-i.html). - URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Tadzhikistan-predlagaet-Belarusi-sozdat-mnogoprofilnye-SP-v-stroitelnoj-otrasli-i.html.

przedsiębiorstwach, które będą wykorzystywać białoruskie półprodukty, a także białoruskie technologie, inwestycje i oprogramowanie".

Obecnie trwają prace nad utworzeniem takich przedsiębiorstw, w szczególności w wolnej strefie ekonomicznej Dangara w powiecie Dangara w obwodzie Khatlon, gdzie planowane jest zorganizowanie montażu białoruskich ciągników. W sumie w Tadżykistanie utworzono cztery FEZ - Sughd, Panj i Ishkashim. FEZ "Dangara" ma charakter przemysłowy, który "ma na celu stymulowanie rozwoju przemysłowego w sąsiednich okręgach w oparciu o efektywne wykorzystanie lokalnych zasobów".³⁰² Niedaleko FEZ "Dangara" znajduje się linia kolejowa i trwa budowa mostu drogowego do Afganistanu, co przyczynia się do rozwoju usług logistycznych i transportowych". A w okręgu Gissar w Tadżykistanie ma powstać zakład montażu sprzętu montowanego i ciągniętego Bobruiskagromash OJSC.

Istnieją również interesujące perspektywy współpracy białorusko-tadżyckiej w wielu innych obszarach współpracy.³⁰³ Na przykład w dziedzinie opieki zdrowotnej oczekuje się, że strony skoncentrują swoje wysiłki "na rozwiązywaniu kwestii związanych ze zwiększeniem dostaw białoruskich leków i sprzętu medycznego do Tadżykistanu, świadczeniu usług edukacyjnych i wymianie doświadczeń w zakresie transplantologii". Jednocześnie tadżyccy partnerzy są szczególnie zainteresowani możliwością współpracy z Białorusią w zakresie kształcenia podyplomowego i szkolenia tadżyckich lekarzy w białoruskich placówkach służby zdrowia.

Należy przypomnieć, że przemawiając na Białoruskim Uniwersytecie Państwowym w maju 2014 r., prezydent Tadżykistanu E. Rachmon zauważył, że wykwalifikowani specjaliści w wielu dziedzinach, w tym w stosunkach międzynarodowych, specjalnościach inżynierskich i medycynie, są dziś poszukiwani w jego kraju.³⁰⁴ Z tego powodu "Białoruś i Tadżykistan zamierzają aktywnie <...> rozwijać nowe projekty w sferze edukacji, zwłaszcza w dziedzinie nauki uniwersyteckiej oraz w sferze przyjmowania i doskonalenia edukacji".

Wcześniej, 31 maja 2013 r., strony podpisały umowę międzyrządową o współpracy w dziedzinie szkolnictwa wyższego i podyplomowego, tworząc

³⁰² Karimova, M.T. Rola wolnych stref ekonomicznych w rozwoju przemysłu w Tadżykistanie / M.T. Karimova // Aktualne zagadnienia ekonomii i zarządzania : materiały II międzynarodowej konferencji naukowej (Moskwa, październik 2013). - Buki-Vedi, 2013. - C. 123.

³⁰³ O spotkaniu ambasadora O. Gawruka z ministrem zdrowia Tadżykistanu [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2013. - URL:

http://mfa.gov.by/press/news_mfa/a96995adef720ff7.html

³⁰⁴ Dyplom BSU otwiera bramę do przyszłości dla studentów Tadżykistanu - Rahmon [Zasób elektroniczny]. - 2014. - URL: http://www.belta.by/ru/all_news/society/Diplom-BGU-otkryvaet-dlja-studentov-Tadzhikistana-vorota-v-budushee---Raxmon-i-670351.html

ramy prawne dla intensyfikacji współpracy w tym obszarze.³⁰⁵ Obecnie każda ze stron ma możliwość corocznego przyjęcia "na pełny tok studiów: na pierwszy stopień studiów wyższych - pięciu studentów; na drugi stopień studiów wyższych (magisterskich) - dwóch studentów; na studia doktoranckie - jednego studenta".³⁰⁶ W rezultacie w roku akademickim 2013/2014 w białoruskich instytucjach edukacyjnych studiowało 245 obywateli Tadżykistanu, czyli 2 razy więcej niż w poprzednim roku akademickim.

Co ciekawe, od 2012 roku Tadżycki Uniwersytet Techniczny imienia akademika M.S. Osimi prowadzi wspólny wydział inżynieryjno-techniczny z Białoruskim Narodowym Uniwersytetem Technicznym. Kształcenie odbywa się tu w dwóch etapach w języku rosyjskim według zintegrowanych programów nauczania opracowanych przez białoruskich nauczycieli. Na pierwszym etapie studenci, którzy nie znają języka rosyjskiego, uczą się w Tadżykistanie na kursach przygotowawczych, a ci, którzy znają - na pierwszym i drugim kursie. Na drugim etapie - na 3-5 kursach - szkolenie odbywa się na Białorusi wraz z obroną pracy dyplomowej i przyznaniem odpowiednich kwalifikacji. "Pierwsza graduacja studentów zapisanych na ten kierunek odbędzie się w 2017 roku."³⁰⁷ Główne profile kształcenia to budownictwo i architektura, energetyka, inżynieria mechaniczna i metalurgia, transport drogowy, technologie informacyjne i ekonomia".³⁰⁸ Opierając się w dużej mierze na tym istniejącym doświadczeniu, w 2014 r. białoruskie Ministerstwo Edukacji wystąpiło z inicjatywą "utworzenia wspólnej instytucji średniego szkolnictwa zawodowego w Tadżykistanie". Ogólnie rzecz biorąc, w najbliższej przyszłości strony zamierzają zwiększyć zarówno liczbę studentów, jak i listę specjalności, a także rozszerzyć szkolenia i wymianę stażystów i młodych specjalistów.

Środki mające na celu zwiększenie interakcji białorusko-tadżyckiej, które zostały nakreślone na najwyższym szczeblu w maju 2014 r., przyniosły rezultaty już jesienią. W ciągu pierwszych 10 miesięcy tego roku wielkość dostaw z Białorusi do Tadżykistanu wzrosła o 11,1 procent, a nomenklatura

³⁰⁵ Stosunki tadżycko-białoruskie [Zasób elektroniczny]. - 2014. - URL:

<http://www.tajembassy.by/politicheskoe/>

³⁰⁶ Griszkievicz, A. Białoruś i Tadżykistan mają wspólne podejście do rozwiązywania pilnych problemów naszych czasów / A. Griszkievicz // [Zasób elektroniczny]. - 2014. - URL:

http://www.belta.by/ru/all_news/politics/Belarus-i-Tadzhikistan-imejut-obschie-podxody-k-resheniju-aktualnyx-problem-sovremennosti-i-679524.html

³⁰⁷ Wspólny Wydział BITU i Tadżyckiego Uniwersytetu Technicznego zostanie otwarty 11 września w Duszanbe [Zasób elektroniczny]. - 2012. - URL: <http://www.moyby.com/news/92466/>

³⁰⁸ O spotkaniu ambasadora O. Gawruka z ministrem pracy, migracji i zatrudnienia Tadżykistanu [Zasób elektroniczny zasób]. - 2014. - URL:

http://mfa.gov.by/press/news_mfa/c6a6e78ca4fce82.html

białoruskiego eksportu obejmowała 140 pozycji towarowych, z których 37 było nowych.³⁰⁹ Największymi dostawami nowych pozycji towarowych były "mrożona wołowina, silniki do naprawy samochodów ciężarowych, Kuchenki gazowe, drewno piłowane wzdłużnie, pręty stalowe walcowane na gorąco". Fakty te wyraźnie pokazują rosnące zainteresowanie dwóch byłych republik radzieckich owocną współpracą w wielu różnych dziedzinach. Tak więc, nowoczesne

Białoruskie wysokowydajne maszyny i urządzenia mogą znaleźć skuteczne zastosowanie w Tadżykistanie nie tylko w obszarach już wymienionych powyżej, "nie tylko w budowie konstrukcji hydraulicznych, ale także w rozwoju złóż mineralnych w tym kraju - wydobywaniu tadżyckiego złota,³¹⁰ rebra, metali rzadkich, rud polimetalicznych, uranu, kamieni szlachetnych". Dlatego też istnieją wszelkie powody, by sądzić, że obecne wysiłki stron na rzecz kompleksowego rozwoju istniejącego potencjału dwustronnych stosunków białorusko-tadżyckich pozwolą w najbliższej przyszłości wynieść je na jakościowo nowy poziom.

W kierunku partnerstwa strategicznego

W czerwcu 2019 r. prezydenci Białorusi i Tadżykistanu A. Łukaszenka i E. Rachmon podpisali w Mińsku traktat o partnerstwie strategicznym. W czerwcu 2019 r. prezydenci Łukaszenka i E. Rachmon podpisali Umowę o partnerstwie strategicznym, w której umocnili jakościowo nowy poziom białorusko-tadżyckich stosunków dwustronnych i potwierdzili zamiar ich aktywnego rozwoju we wszystkich obszarach wspólnego zainteresowania. Oczekuje się, że realizacja postanowień tego dokumentu da nowy impuls do dalszej pracy we wszystkich dziedzinach. Zwłaszcza w sferze handlowej i gospodarczej, ponieważ pod koniec 2018 r. obroty handlowe między dwiema byłymi republikami radzieckimi wyniosły zaledwie około czterdziestu milionów dolarów, co według stron "absolutnie nie odpowiada potencjałowi". potencjał Białorusko-tadżycki

³¹¹ "współpracy". Dlatego przy podpisywaniu dokumentu stwierdzono potrzebę znacznego pogłębienia i rozszerzenia współpracy. Wśród głównych

³⁰⁹ O współpracy handlowej i gospodarczej między Białorusią a Tadżykistanem przez 10 miesięcy 2014 roku [Zasób elektroniczny]. Zasób]. - 2014. - URL: http://taiikistan.mfa.gov.by/ru/bilateral_relations/trade_economic/statistics/c3e89aa71e790a80.h.html

³¹⁰ Białoruś - Tadżykistan: Unia Celna jako bodziec do rozwoju wzajemnie korzystnej współpracy [Zasób elektroniczny zasób]. - 2010. - URL: http://export.by/resources/izdaniya_i_publicacii/belarus%E2%80%9494_tadzhikistan_tamozhen_nii_soyuz_kak_sti.html

³¹¹ Negocjacje z prezydentem Tadżykistanu Emomali Rahmonem [Zasób elektroniczny]. - 2019. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/peregovory-s-prezidentom-tadzhikistana-emomali-rahmonom-21425/

obietujących obszarów znalazły się: współpraca przemysłowa; dostawy białoruskich samochodów ciężarowych, drogowych i osobowych, odnowienie taboru kolejowego; rozszerzenie współpracy w dziedzinie rolnictwa, w tym edukacji rolniczej; oraz intensyfikacja współpracy międzyregionalnej.

Rozwój białorusko-tadżycki **przemysłowy**

³¹²Mińsk i Duszanbe wychodzą z założenia, że "bezpośrednia współpraca, wspólna produkcja konkurencyjnych towarów wysokiej jakości powinna stać się siłą napędową dalszego rozwoju współpracy gospodarczej między naszymi krajami". Pierwsze kroki w tym kierunku zostały już podjęte. W szczególności wspólny zakład montażowy ciągników MTZ działa w tadżyckim mieście Gissar już drugi rok. A w styczniu 2019 roku, w celu zapewnienia na rynku krajowym wysokiej jakości produktów mlecznych i perspektywy wejścia na rynki krajów sąsiednich, podpisano umowę o utworzeniu spółki joint venture w Duszanbe, LLC "Produkcja produktów mlecznych "VATAN", której założycielem po stronie białoruskiej jest OJSC "Mińskie Zakłady Mleczarskie nr 1". Białoruś będzie dostarczać surowe mleko i gotowe produkty mleczne dla sieci dystrybutorów tadżyckiego partnera. Fakt, że Tadżykistan wyraził już zainteresowanie utworzeniem kolejnej spółki joint venture w celu produkcji produktów mlecznych, mówi sam za siebie. Tylko tym razem na bazie Avicenna LLC, w której Molochny Mir OJSC z siedzibą w Grodnie stanie się uczestnikiem ze strony białoruskiej. W ramach tego projektu Avicenna zakupiła już gospodarstwo mleczne dla ponad 1500 sztuk bydła, a także zakłady produkcyjne i sprzęt dla przedsiębiorstwa mleczarskiego w Hissar, a teraz firma "negocjuje z Międzynarodową Korporacją Finansową w sprawie przydziału odpowiedniego finansowania". ³¹³Realizacja projektu jest przeznaczona na rynek afgański". W rezultacie produkty mleczne produkowane wspólnie z Białorusią w przedsiębiorstwach w Duszanbe i Hissar mają trafić na rynek tego środkowoazjatyckiego kraju na początku 2020 roku.

Jeśli chodzi o perspektywy **dostaw białoruskiego sprzętu** do Tadżykistanu, wygląda to bardzo zachęcająco pod tym względem. Białoruskie przedsiębiorstwo Belkommunmash, które pracuje nad kontraktem na dostawę swojego sprzętu o wartości trzydziestu milionów dolarów do Tadżykistanu, współpracuje z tadżyckimi partnerami. Faktem jest, że w ostatnich latach

³¹² Tamże.

³¹³ Matveev, V. Pierwsze produkty przetwórstwa mleka spółki joint venture Białorusi i Tadżykistanu wejdą na rynek w 2020 roku / V. Matveev // [Electronic resu3rs]. - 2019. -2020--URL: <https://www.belta.by/economics/view/pervaja-produktsija-molokopererabotki-sp-belarusi-i-tadzhikistana-vyjdet-na-rynok-v-godu-353105-2019/>

Duszanbe zwiększyło wysiłki na rzecz modernizacji i unowocześnienia transportu pasażerskiego i miejskiego. Wystarczy powiedzieć, że budżet stolicy Tadżykistanu na 2019 r. przewiduje zakup ponad trzystu jednostek sprzętu. Już w maju 2019 r., w ramach projektu "Zrównoważony rozwój transportu publicznego w Duszanbe", cztery trolejbusy z autonomicznym napędem za milion dolarów zostały dostarczone kosztem pożyczki z Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju z Białorusi. W tym samym maju 2019 r. "Belkommunmash" i Urząd Miasta Duszanbe podpisały list intencyjny w sprawie dostawy 100 autonomicznych trolejbusów.³¹⁴ Jednak obecnie omawiana jest możliwość dostarczenia już 150 jednostek". Autonomiczne trolejbusy pomogą rozwiązać wiele problematycznych kwestii w stolicy Tadżykistanu. Po pierwsze, można je wykorzystać do budowy nowych tras i rozbudowy starych, a także do uruchomienia dodatkowych linii trolejbusowych do akademików lub obszarów o słabo rozwiniętej infrastrukturze transportowej. Po drugie, korzystanie z nowych trolejbusów bezstykowych może mieć pozytywny wpływ na zmniejszenie korków na ulicach Duszanbe, ponieważ konwencjonalne trolejbusy stoją na drogach godzinami w przypadku awarii zasilania, utrudniając ruch.³¹⁵ Po trzecie, "innovacyjny trolejbus jest w stanie przejechać do 15 kilometrów bez linii stykowej, podczas gdy konwencjonalne trolejbusy mogą samodzielnie przejechać nie więcej niż 500 metrów". Strona białoruska planuje utworzyć tu centrum serwisowe, w którym zostaną przeszkoleni lokalni specjaliści, z perspektywą przekształcenia go w bazę do produkcji montażowej i dalszej pracy dla krajów trzecich.

Interesujące perspektywy współpracy białorusko-tadżyckiej otwierają się dziś również w **dziedzinie edukacji**. Statystyki pokazują, że około 1500 tadżyckich studentów studiuje na białoruskich uniwersytetach. Ponadto, dzięki utworzeniu pięciu wspólnych wydziałów w wiodących instytucjach szkolnictwa wyższego Tadżykistanu, możliwe jest teraz uzyskanie białoruskiego wykształcenia również w tym kraju.³¹⁶ Niemniej jednak, według tadżyckiego lidera E. Rakhmona, "nadszedł czas, aby opracować

³¹⁴ Matveev, V. Belkommunmash opracowuje kontrakt na dostawę sprzętu do Tadżykistanu za 30 milionów dolarów / V. Matveev // [Zasób elektroniczny]. - 2019. -30-- URL: <https://www.belta.by/economics/view/belkommunmash-prorabatyvaet-kontrakt-na-postavku-tehniki-v-tadzhikistan-na-mln-353062-2019/>

³¹⁵ Elektryczne autobusy "Belkommunmash" rozpoczną kursowanie w Duszanbe [Zasób elektroniczny]. - 2019. - URL: <https://belta.by/economics/view/elektrobusy-belkommunmash-nachnut-kursirovat-v-dushanbe-333003-2019/>

³¹⁶ Krishenik, E. Rakhmon: jesteśmy zainteresowani przyciągnięciem zaawansowanych technologii Białorusi do realnego sektora gospodarki / E. Krishenik // [Zasób elektroniczny]. - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/rahmon-my-zainteresovany-v-privlechenii-peredovyh-tehnologiy-belarusi-v-realnyj-sektor-ekonomiki-353119-2019/>

możliwość realizacji nowych wspólnych tadżycko-białoruskich projektów edukacyjnych".³¹⁷ Jednocześnie "utworzenie filii białoruskich uniwersytetów w Tadżykistanie, otwarcie nowych wspólnych wydziałów, a nawet instytucji szkolnictwa wyższego".

Należy przypomnieć, że białorusko-tadżyckie interakcje w sferze edukacji opierają się obecnie na kilku umowach międzyrządowych i międzyresortowych: o współpracy w zakresie szkolnictwa wyższego i podyplomowego (2013), o współpracy w zakresie edukacji (2000); o współpracy w zakresie edukacji przedszkolnej (2018). Partnerstwa między uniwersytetami obu krajów są szczególnie dynamiczne.³¹⁸ Wystarczy powiedzieć, że "stosunki umowne białoruskich uczelni wyższych z tadżyckimi instytucjami edukacyjnymi są realizowane w ramach 77 umów międzyuniwersyteckich w dziedzinie edukacji". I rzeczywiście, wspólne białorusko-tadżyckie wydziały, których w połowie 2019 roku było już pięć, stały się bardzo skuteczną formą realizacji tych umów.

Pierwszą "jaskółką" w tym zakresie był Wydział Inżynierii i Technologii, otwarty w 2012 roku na bazie Tadżyckiego Uniwersytetu Technicznego imienia akademika M.S. Osimi i Białoruskiego Narodowego Uniwersytetu Technicznego. Kształcenie na tym wydziale prowadzone jest w języku rosyjskim w dwóch etapach. Pierwszy z nich realizowany jest na tadżyckim uniwersytecie i obejmuje szkolenie najpierw na kursach przygotowawczych dla studentów, którzy nie mówią po rosyjsku, a następnie - na pierwszym i drugim kursie. Drugi etap to szkolenie w Mińsku połączone z obroną pracy dyplomowej. W roku akademickim 2017/2018 na Wydziale studiowało 476 tadżyckich studentów. Najpopularniejsze wśród nich kierunki kształcenia to: budownictwo, architektura, inżynieria mechaniczna, oprzyrządowanie.³¹⁹ W 2017 roku odbyło się pierwsze ukończenie wspólnego wydziału - 24 absolwentów".

Na bazie tego samego Tadżyckiego Uniwersytetu Technicznego imienia akademika M.S. Osimi, w 2016 roku, wspólnie z Białoruską Państwową Akademią Lotniczą, utworzono wydział lotnictwa cywilnego, który kształci specjalistów w następujących dziedzinach

³¹⁷ Negocjacje z prezydentem Tadżykistanu Emomali Rahmonem [Zasób elektroniczny]. - 2019. - URL: <http://president.gov.by/ru/news ru/view/peregovory-s-prezidentom-tadzhikistana-emomali-rahmonom-21425/>

³¹⁸ Współpraca między Republiką Białorusi a Republiką Tadżykistanu w dziedzinie edukacji aktywnie się rozwija [Zasób elektroniczny]. - 2019. - URL: <http://edu.gov.by/news/sotrudnichestvo-mezhdu-respublikoy-belarus-i-respublikoy-tadzhikistan-v-sfere-obrazovaniya-aktivno-r/>

³¹⁹ Wspólny Wydział Inżynierii i Technicznej BNTU-TTU [Zasób elektroniczny]. - 2018. - URL: <http://www.bntu.by/engineering-and-technical-faculty-bntu-ttu.html>

Techniczna eksploatacja sprzętu lotniczego (oprzyrządowanie i elektryczny sprzęt oświetleniowy)", "Techniczna eksploatacja sprzętu lotniczego (oprzyrządowanie i elektryczny sprzęt oświetleniowy)", "Techniczna eksploatacja sprzętu lotniczego (oprzyrządowanie i elektryczny sprzęt oświetleniowy)", "Techniczna eksploatacja sprzętu lotniczego (oprzyrządowanie i elektryczny sprzęt oświetleniowy)". eksploatacja sprzętu lotniczego

(sprzęt radioelektroniczny)", "Organizacja ruchu i obsługa lotów w transporcie lotniczym (zarządzanie ruchem lotniczym)".³²⁰"Obecnie 25 studentów studiuje na wspólnym wydziale na pierwszym roku, a 28 studentów kontynuuje naukę w BSAA na drugim roku".

Dwa wspólne wydziały działają również obecnie na Białoruskim Uniwersytecie Państwowym i Tadżyckim Uniwersytecie Narodowym. Po pierwsze, jest to wspólny wydział technologii informacyjnych, którego umowa o utworzeniu została podpisana w czerwcu 2015 roku i gdzie od tego czasu studenci są szkoleni w zakresie "matematyki stosowanej", "informatyki" i "informatyki". "matematyka stosowana", "informatyka" i "informatyka".

³²¹"bezpieczeństwo", "matematyka i technologie informacyjne".³²²Po drugie, jest to Wydział Technologii Ekologiczno-Oszczędnościowych, utworzony w 2016 r., na którym na początku 2018 r. studiowało 101 studentów pierwszego i drugiego roku "w specjalnościach pierwszego etapu szkolnictwa wyższego: "Technologie energooszczędne i zarządzanie energią", "Bezpieczeństwo jądrowe i radiacyjne" oraz "Inżynieria medyczna i biologiczna".

W marcu 2019 r. otwarto wspólny wydział Połockiego Uniwersytetu Państwowego i Tadżyckiego Uniwersytetu Technologicznego. Pozwoliło to na przeprowadzenie w 2019 r. pierwszego naboru studentów na nowy wydział w dwóch specjalnościach - "Maszyny i aparatura przemysłu chemicznego i przedsiębiorstw materiałów budowlanych" oraz "Projektowanie, budowa i eksploatacja gazociągów i ropociągów oraz magazynów gazu i ropy naftowej".³²³W wyniku negocjacji między

³²⁰ Wydział Lotnictwa Cywilnego Białoruskiej Państwowej Akademii Lotniczej - Tadżyckiego Uniwersytetu Technicznego imienia akademika M.S. Osimi (FGA BSAA-TTU) [Zasób elektroniczny]. - 2018. - URL: <http://ttu.tj/ru/university-ru/structure/fmt-dmtb-dtt/fga-bgaa-ttu/>

³²¹ BSU i Tadżycki Uniwersytet Narodowy otworzyły wspólny wydział technologii informacyjnych [Zasób elektroniczny]. - 2015. - URL: <https://www.belta.by/society/view/bgu-i-tadzhikskij-natsionalnyj-universitet-otkryli-sovmestnyj-fakultet-informatsionnyh-tehnologij-4702-2015/>

³²² Wydział technologii ekologiczno-oszczędnościowych TNU [Zasób elektroniczny]. - 2018. - URL: <http://www.iscu.bsu.by/fakultet-ekologosberegayushhih-tehnologiy-tnu/>

³²³ Alexeeva, D. Otwarcie wspólnego wydziału z Uniwersytetem Technologicznym w Tadżykistanie / D. Alekseeva // [Zasób elektroniczny]. - 2019. /11961-- URL:

przedstawicielami Połockiego Uniwersytetu Państwowego i kierownictwem Tadżyckiego Uniwersytetu Narodowego, nakreślono plany "realizacji współpracy w zakresie kształcenia specjalistów, studentów studiów licencjackich i podyplomowych, wspólnego udziału w programach mobilności akademickiej, prowadzenia badań naukowych i wdrażania wspólnych programów edukacyjnych w zakresie "Psychologii praktycznej" oraz "Turystyki i hotelarstwa".

Należy przypuszczać, że inne instytucje szkolnictwa wyższego obu krajów wkrótce przejdą do bardziej zaawansowanych form współpracy. W szczególności dotyczy to Białoruskiego Państwowego Uniwersytetu Medycznego i Tadżyckiego Uniwersytetu Narodowego, które podpisały umowę o współpracy akademickiej i naukowej w październiku 2016 roku.

³²⁴Jednocześnie strona białoruska wyraziła zainteresowanie takimi partnerstwami, "zwłaszcza jeśli możliwe jest nadanie współpracy wyraźnej orientacji praktycznej, na przykład w zakresie badań nad chorobami układu krążenia".

Kolejnym ważnym elementem realizacji Umowy o partnerstwie strategicznym jest rozwój **współpracy międzyregionalnej** między regionami, miastami i obwodami Białorusi i Tadżykistanu. ³²⁵Podczas podpisywania tego dokumentu strony zadeklarowały dążenie do "promowania w każdy możliwy sposób ekspansji bezpośrednich więzi między regionami naszych krajów i podmiotami gospodarczymi".

³²⁶Przedstawiciele parlamentów obu krajów mówią również o potrzebie "wykorzystania potencjału regionalnego". Należy przypomnieć, że do tej pory zawarto umowy o współpracy handlowej i gospodarczej, naukowej, technicznej i kulturalnej między regionami Witebsk i Sughd, Mińsk i Sughd, Homel i Khatlon, miastami Mińsk i Duszanbe, okręgami Yawan i Uzden, a także umowy o współpracy między regionami Mohylew i Sughd oraz o wzajemnej współpracy między miastami Mohylew i Khujand.

Początek Białorusko-tadżycki międzyregionalny

<https://www.psu.by/novosti-mezhdunarodnoj-deyatelnosti-otkrytie-sovmestnogo-fakulteta-s-tekhnologicheskimi-universitetom-tadzhikistana>

³²⁴ Stasevich, M. Wizyta delegacji Tadżyckiego Uniwersytetu Narodowego (Duszanbe, Republika Tadżykistanu) w BGMU / M. Stasevich // [Zasób elektroniczny]. - 2016. 2/121/- URL:

https://www.bsmu.by/allarticles/rubric_strona_artykułu1593/

³²⁵ Negocjacje z prezydentem Tadżykistanu Emomali Rahmonem [Zasób elektroniczny]. - 2019. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/peregovory-s-prezidentom-tadzhikistana-emomali-rahmonom-21425/

³²⁶ Myasnikovich: nowe formy pracy są ważne dla rozszerzenia stosunków handlowych i gospodarczych z Tadżykistanem [Zasób elektroniczny]. - 2018. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mj-asnikovich-novye-formy-raboty-vazhny-dli-a-rasshirenij-a-torgovo-ekonomicheskikh-otnoshenij-s-295210-2018/>

Współpraca została nawiązana ponad dwadzieścia lat temu, kiedy stolice dwóch byłych republik radzieckich stały się miastami siostrzanymi latem 1998 roku. W tym czasie **Mińsk i Duszanbe** przyjęły jednocześnie dwa dokumenty.³²⁷ Pierwszy z nich - "Umowa o partnerstwie miast Mińsk i Duszanbe" - mówił o wzajemnym pragnieniu "promowania w każdy możliwy sposób tworzenia najbardziej korzystnych warunków dla rozwoju przyjaznych więzi między mieszkańcami naszych miast, współpracy między przedsiębiorstwami, organizacjami i firmami". Drugi dokument - Umowa o współpracy w sferze handlowo-gospodarczej, naukowo-technicznej i kulturalnej - zawierał intencję stron, aby pomóc w tworzeniu wspólnych przedsiębiorstw, spółek akcyjnych, grup finansowych i przemysłowych, domów handlowych, centrów informacji handlowej i biznesowej oraz regionalnej w celu gromadzenia, przetwarzania i wydawania informacji niezbędnych producentom i konsumentom towarów i usług do badania warunków rynkowych. Wydaje się, że oba te dokumenty nie straciły dziś na aktualności, ponieważ przyczyniają się jedynie do rozwoju stosunków partnerskich między obiema stolicami i ich konkretnymi podmiotami gospodarczymi. W tym sensie obecny przykład współpracy między mińskim przedsiębiorstwem Belkommunmash a biurem burmistrza Duszanbe w zakresie renowacji pasażerskiego transportu publicznego w stolicy Tadżykistanu tylko potwierdza ponadczasowy charakter dokumentów przyjętych ponad dwadzieścia lat temu.

Wśród innych uczestników białorusko-tadżyckiej interakcji międzyregionalnej, obwód **Sughd** wyróżnia się na tle innych, aktywnie rozwijając więzi partnerskie z trzema białoruskimi regionami jednocześnie - obwodem witebskim, mińskim i mohylewskim. W kwietniu 2012 roku podpisano umowę o współpracy handlowo-gospodarczej, naukowo-technicznej i kulturalnej z **obwodem witebskim**.³²⁸ W tym samym czasie "budowa maszyn, przemysł meblarski, przetwórstwo skóry i przemysł lekki zostały uznane za priorytetowe obszary współpracy". Podobna umowa z **obwodem mińskim** została podpisana w maju 2014 roku. I należy zauważyć, że współpraca białoruskiego obwodu stołecznego z tadżyckimi partnerami na ogół przynosi dobre rezultaty. Wystarczy powiedzieć, że "na koniec 2018 roku eksport obwodu mińskiego do Republiki Tadżykistanu wyniósł 6,4 mln dolarów <...>".³²⁹ Główne pozycje towarowe eksportu: cukier i chemie

³²⁷ Zalessky, B. Drugi oddech / B. Zalessky // Vecherniy Minsk. - 1998. - 3 sierpnia.

³²⁸ Rafieva, S. Sogd i Witebsk podpisały umowę o współpracy / M. Rafieva // [Zasób elektroniczny]. - 2012. /2012/04/26/- URL: <https://news.vitebsk.cc sogd-i-vitebsk- podpisali-soglashenie-o-sotrudnichestve/>.

³²⁹ Delegacja obwodu mińskiego z wizytą roboczą odwiedziła Tadżykistan [Zasób elektroniczny].

czysta sacharoza w stanie stałym; produkty rafinacji ropy naftowej; produkty do drukowania książek". Aby utrwalić ten pozytywny trend, w czerwcu 2019 r. szereg przedsiębiorstw z obwodu mińskiego, w tym JSC Słucki Zakład Przetwórstwa Mięsnego, JSC Miński Zakład Przetwórstwa Mięsnego, JSC Borysowski Zakład Przetwórstwa Mięsnego, JSC Słucka Fabryka Sera, zaprezentowało swoje produkty na międzynarodowych targach Sugd-2019, co zaowocowało 14 umowami i memorandumami o współpracy.

Jeśli chodzi o interakcję między regionami Sughd i Mohylew, jej rdzeniem jest partnerstwo **Mohylewa** z miastem **Khujand**, położonym w tym tadżyckim regionie, które zostało przypieczętowane odpowiednią umową w maju 2014 roku.³³⁰ Od samego początku strony deklarowały zamiar "przejęcia na nowy poziom współpracy - od handlu i wymiany towarów do współpracy między przedsiębiorstwami przemysłowymi i tworzenia wspólnych produkcji". Jednocześnie strona tadżycka wyraziła zainteresowanie współpracą z Mogilevliftmash w celu utworzenia zakładu produkcyjnego do montażu wind w Tadżykistanie. W czerwcu 2015 r. strony osiągnęły porozumienie w sprawie dostaw wind i urządzeń dźwigowych do Khujand na potrzeby gospodarki komunalnej, a także w sprawie utworzenia wspólnego zakładu produkcyjnego do produkcji wind w celu ich sprzedaży w Tadżykistanie i krajach sąsiednich. Ponadto, wskazała "duże zainteresowanie strony tadżyckiej do ustanowienia wspólnych zakładów produkcyjnych w Khujand z przedsiębiorstwami meblarskimi "Mogilevdrev" i "Mogilevmebel". Istnieje gotowość

³³¹ również rozważyć propozycje utworzenia JV do produkcji wyrobów cukierniczych".

Wreszcie, w grudniu 2017 r. obwody **Homel i Khatlon** podpisały Umowę o współpracy handlowej, gospodarczej, naukowej i kulturalnej, aby nadać nowy impuls rozwojowi stosunków między dwoma regionami, a także przyczynić się do wzmocnienia współpracy handlowej i gospodarczej. Faktem jest, że przez trzy kwartały 2017 r. obroty handlowe obwodu białoruskiego z Tadżykistanem wyniosły zaledwie 818 tys. dolarów.

- 2019. /2019/06/- URL: <https://www.mlyn.by/delegatsiya-minskoj-oblasti-s-rabochim-vizitom-posetila-tadzhikistan/>.

³³⁰ Kulyagin, S. Tadżykistan jest zainteresowany rozwojem współpracy z przedsiębiorstwami obwodu mohylewskiego - Coimododov / S. Kulyagin // [Zasób elektroniczny]. - 2015. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/tadzhikistan-zainteresovan-v-razvitii-kooperatsii-s-predpriyatiami-mogilevskoj-oblasti-koimododov-174610-2015/>

³³¹ Kulyagin, S. Mogilev i Tajik Khujand zamierzają stworzyć wspólne produkcje / S. Kulyagin // [Zasób elektroniczny]. - 2015. - URL: <https://www.bielarus.by/ru/business/business-news/mogilev-i-tadzhikskij-xudzhand-namereny-sozdat-sovmestnye-proizvodstva-i-0000025058.html>

³³²"Homelskie przedsiębiorstwa dostarczały mydło, produkty do zamykania, papier ścienny, tusze bydlęce". W sumie - trzynaście przedsiębiorstw eksportujących, w tym TUP "Homiel Traditions of Taste", IPUP "Alkopak", ALC "Vimala", JSC AFPK "Zhlobin Meat Processing Plant". Należy założyć, że podpisana umowa w Gwintle niedawno przyjącego kursu w sprawie białorusko-tadżyckiego partnerstwa strategicznego będzie nadal odgrywać ważną rolę we wzmacnianiu interakcji między wyżej wymienionymi regionami.

Od decyzji komisji do priorytetów mapy drogowej

Białoruś i Tadżykistan tradycyjnie cieszą się bliskimi stosunkami, a kraje konsekwentnie wzmacniają wzajemnie korzystne partnerstwo strategiczne. Międzyrządowa Komisja ds. Handlu i Współpracy Gospodarczej (IGC), utworzona w 1999 roku, odgrywa kluczową rolę w rozwoju efektywnych białorusko-tadżyckich stosunków dwustronnych. ³³³Zakres jej zainteresowań "dotyczy takich priorytetowych obszarów, jak: dostawy wyrobów przemysłu maszynowego na podstawie nowych programów leasingowych; współpraca w kompleksie rolno-przemysłowym i sektorze energetycznym; udział we wspólnych projektach gospodarczych; tworzenie sieci wspólnych przedsiębiorstw produkcyjnych w obu krajach".

W kwietniu 2021 roku w Duszanbe odbyło się 14. posiedzenie IGC, na którym omówiono aktualne kwestie interakcji w zakresie współpracy przemysłowej i produkcyjnej, rolnictwa i transportu, opieki zdrowotnej i edukacji, inwestycji i technologii informacyjnych. W tym samym czasie w stolicy Tadżykistanu zorganizowano wystawę białoruskich producentów Made in Belarus, forum biznesowe Białoruż-Tadżykistan-Afganistan oraz forum TajBelAgro. Wszystkie te wydarzenia po raz kolejny pokazały, że "pomimo zjawisk kryzysowych na świecie, białorusko-tadżycka współpraca handlowa i gospodarcza wykazuje pozytywny i dynamiczny charakter. ³³⁴Od 2016 roku wzajemne obroty handlowe wzrosły 5,5-krotnie i w 2020 roku wyniosły 111,7 mln dolarów". Jednocześnie białoruski eksport na rynek tadżycki wzrósł ponad sześciokrotnie w tym samym okresie i osiągnął prawie 110 mln USD, a dodatnie saldo wyniosło 107,5 mln USD dzięki dostawom z

³³² Regiony Homel i Khatlon podpisały umowę o współpracy [Zasób elektroniczny]. - 2017. - URL: <https://newsgomel.by/news/society/15070-gomel-skaya-i-hatlonskaya-oblasti-podpisali-soglashenie-o-sotrudnichestvo.html>

³³³ Zalessky, B. Wektor postradzieckiej integracji. Widok z Białorusi / Boris Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie Palmarium, 2019. - C. 211.

³³⁴ Białoruś i Tadżykistan muszą aktywniej realizować projekty w rolnictwie - Krupko [Zasób elektroniczny zasób]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarusi-i-tadzhikistanu-nuzhno-aktivnee-realizovyvat-proekty-v-selskom-hozjajstve-krupko-435795-2021/>

Białorusi samochodów, cukru, ciągników i przyczep ciągnikowych, mąki, produktów ubocznych mięsnych i ryb, artykułów piśmiennych z papieru i tektury oraz płyt wiórowych.

Wśród głównych wspólnych projektów zrealizowanych w ostatnim czasie jest wysyłka do Afganistanu pierwszej partii białoruskich ciągników zmontowanych w Agrotekhservis w tadżyckim mieście Gissar, gdzie planowana jest nie tylko produkcja nowoczesnych maszyn dla kompleksu rolno-przemysłowego - sieczkarni polowych, osprzętu i rozszerzenie gamy modeli montowanych ciągników, ale także stworzenie ponad stu dodatkowych wykwalifikowanych miejsc pracy, biorąc pod uwagę dalszy rozwój tego projektu. W związku z tym, w ramach posiedzenia komisji międzyrządowej, JSC "UKH Bobruiskagromash" i JSC "Agrotekhservis" podpisały umowę o rozszerzeniu produkcji montażowej poprzez rozwój naczep ciągnikowych PST-9 w zakładzie w Gissar.³³⁵ Ponadto firmy podpisały umowę na dostawę pierwszej partii zestawów maszyn, których wysyłka planowana jest na drugi kwartał 2021 r.³³⁶ Należy przypomnieć, że w Gissar, przy wsparciu Białorusi, "funkcjonuje również centrum szkoleniowe, które szkoli specjalistów w zakresie efektywnej obsługi i konserwacji maszyn i urzędów pracujących na polach Tadżykistanu". Kontrakt na dostawę stu białoruskich autonomicznych trolejbusów do Duszanbe jest w fazie końcowej.

Współpraca białorusko-tadżycka w dziedzinie rolnictwa była również bardzo dynamiczna w 2020 roku. Wystarczy powiedzieć, że wielkość wzajemnego handlu produktami rolnymi i żywnością między dwiema byłymi republikami radzieckimi osiągnęła prawie dziesięć milionów dolarów. Ważnym szczegółem jest to, że "białoruski eksport żywności do tego kraju wzrósł 1,4-krotnie do 9,5 mln dolarów <...>".³³⁷ W styczniu 2021 r. do Tadżykistanu dostarczono krajowe produkty rolne i artykuły spożywcze o wartości 775 tys. dolarów (siedmiokrotny wzrost w porównaniu z tym samym okresem ubiegłego roku)". I są wszelkie powody, by sądzić, że ten pozytywny trend utrzyma się w perspektywie średnioterminowej. Koncern

³³⁵ "Bobruiskagromash" rozszerzy produkcję montażową w Tadżykistanie [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bobruiskagromash-rasshirit-sborochnoe-proizvodstvo-v-tadzhikistane-436621-2021/>

³³⁶ Białoruś i Tadżykistan omówiły rozwój współpracy handlowej i gospodarczej oraz współpracy przemysłowej [Zasób elektroniczny zasób]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-tadzhikistan-obsudili-razvitie-torgovo-ekonomicheskogo-sotrudnichestva-i-promkoooperatsiiu-436006-2021/>

³³⁷ Eksport białoruskich produktów rolnych do Tadżykistanu w 2020 roku wzrósł 1,4 razy [Zasób elektroniczny]. - 2021. - 2020--14-- URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-belorusskoi-selhozproduktii-v-tadzhikistan-v-godu-vyros-v-raza-434869-2021/>

Bellegprom opracowuje również możliwości dostaw lnu do tego środkowoazjatyckiego kraju, co jest bardzo interesujące dla tadżyckich kręgów biznesowych.³³⁸ W szczególności IGC omówiła "kwestię dostaw produktów Orsha Flax Factory i lnianych tkanin Kamvol na rynek tadżycki". Wystawa białoruskich producentów Made in Belarus, która odbyła się w Duszanbe w 2021 roku i prezentowała produkty 40 krajowych firm z kluczowych branż, ma również na celu promowanie wzrostu eksportu z Białorusi do Tadżykistanu

branże: Agrofood - rolnictwo i produkty spożywcze; TechMach inżynieria i technologia; Drewno - obróbka drewna i produkty meblarskie; Zdrowie - opieka zdrowotna i farmaceutyki; FMCG towary konsumpcyjne. Tadżyccy partnerzy mogli również dowiedzieć się o możliwościach eksportowych białoruskiego kompleksu rolno-przemysłowego i perspektywach dwustronnej współpracy w zakresie uprawy roślin i hodowli zwierząt na forum rolniczym "TajBelAgro", gdzie omówiono nie tylko zawarcie umów na wzajemne dostawy produktów rolnych i maszyn, ale także opracowanie opcji współpracy.³³⁹ Wreszcie, w ramach forum biznesowego "Tadżykistan-Białoruś-Afganistan", w którym wzięło udział ponad dwieście przedsiębiorstw z trzech krajów, "podpisano osiem dokumentów dotyczących rozwoju partnerstwa w sferze przemysłu, edukacji, dostaw żywności i napojów", co wskazuje na rosnącą dynamikę partnerstwa również w tym trójstronnym formacie.

Należy zauważyć, że w czerwcu 2022 r. w Mińsku odbyło się 15. posiedzenie IGC, na którym strony zwróciły uwagę na najważniejsze obszary dwustronnej interakcji: inwestycje, przemysł, rolnictwo, transport, sferę społeczną, kulturalną i naukowo-techniczną.³⁴⁰ Przypomnijmy, że "w 2021 r. obroty handlowe Białorusi z Tadżykistanem wyniosły ponad 126 mln USD i wzrosły o 12,6% w porównaniu z 2020 r., eksport - nieco ponad 122 mln USD (wzrost o 11,1%), import - 4 mln USD (wzrost o 90,5%)". Obecnie oba kraje są wzajemnie zainteresowane rozszerzeniem obszarów współpracy, które mogłyby obejmować rozwój produkcji montażowej białoruskich wind

³³⁸ "Bellegprom" pracuje nad możliwością dostaw lnu do Tadżykistanu [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bellegprom-prorabatyvaet-vozmozhnosti-postavok-lna-v-tadzhikistan-435980-2021/>

³³⁹ Białoruś, Tadżykistan i Afganistan podpisały 8 dokumentów dotyczących rozwoju partnerstwa na forum biznesowym. partnerstwo [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/belarus-tadzhikistan-i-afganistan-podpisali-na-biznes-forume-8-dokumentov-o-razvitii-partnerstva-435998-2021/>

³⁴⁰ Białoruś i Tadżykistan są zainteresowane rozszerzeniem obszarów współpracy [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/belarus-i-tadzhikistan-zainteresovany-v-rasshirenii-napravlenij-sotrudnichestva-506166-2022>

w Tadżykistanie, utworzenie spółki joint venture do produkcji dywanów, dostaw białoruskiego sprzętu pasażerskiego, kamieniołomów i sprzętu budowlanego, a także rodowodowego bydła białoruskiej selekcji oraz zwiększenie eksportu produktów spożywczych, w tym certyfikowanych zgodnie ze standardami Halal. Z kolei Białoruś jest zainteresowana importem z Tadżykistanu surowców dla białoruskiego przemysłu lekkiego, a także kontynuacją współpracy w dziedzinie edukacji, kultury i sportu.

W tym kontekście ważne jest, aby w Tadżykistanie lata 2022-2026 zostały ogłoszone latami rozwoju przemysłowego. "W tym okresie planowane jest zapewnienie średniego rocznego rozwoju gospodarczego na poziomie co najmniej 7 procent i podwojenie PKB na mieszkańca, stworzenie ponad 500 tysięcy nowych miejsc pracy i zmniejszenie ubóstwa do 15 procent. Białoruskie firmy zostały zaproszone do aktywnego udziału w rozwiązywaniu tych zadań.³⁴¹ Oddzielnie wyrażono życzenie kontynuowania szkolenia tadżyckich specjalistów w Mińsku w różnych dziedzinach gospodarki". W związku z tym strona białoruska jest gotowa dostarczyć tadżyckim partnerom wszelkiego rodzaju maszyny inżynierskie, przede wszystkim maszyny kamieniołomowe i drogowe, do realizacji projektów infrastrukturalnych w przemyśle wydobywczym i elektroenergetycznym kraju. Istnieje możliwość znacznego zwiększenia dostaw nowych modeli białoruskich autobusów, ciężarówek, produktów do obróbki drewna, produktów petrochemicznych i metalurgicznych na rynek tadżycki, a także otwarcia wspólnych zakładów produkcyjnych do montażu wind, sprzętu AGD i mebli.

W sektorze rolno-przemysłowym Tadżykistan jest zainteresowany zwiększeniem dostaw białoruskich maszyn rolniczych oraz mięsa i produktów mlecznych. W szczególności trwają intensywne prace nad wysyłką maszyn rolniczych z Białorusi, które są bardzo potrzebne tadżyckiemu sektorowi rolnemu.³⁴² "W 2021 roku do Tadżykistanu dostarczono 411 sztuk ciągników różnych marek i ponad 124 maszyny rolnicze". Jednocześnie strona tadżycka wyraża zainteresowanie kontynuacją współpracy w tym zakresie. Ponadto partnerzy z Tadżykistanu planują rozszerzyć zakres dostaw produktów mięsnych wołowych, produktów

³⁴¹ Pivovar, E. Krutoy oświadczył o gotowości Białorusi do dostarczenia Tadżykistanowi wszelkiego rodzaju sprzętu inżynierskiego / E. Pivovar // [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/krutoj-zajavil-o-gotovnosti-belarusi-obespechit-tadzhikistan-ljubymi-vidami-mashinostroitelnoj-tehniki-523859-2022/>

³⁴² Tadżykistan jest zainteresowany zwiększeniem dostaw białoruskiego mięsa i produktów mlecznych oraz maszyn rolniczych [Zasób elektroniczny]. - 2022. -506657-202- URL: <https://www.belta.by/economics/view/tadzhikistan-zainteresovan-v-uvelichenii-postavok-belorusskoj-mjaso-molochnoj-produktsii-i-2/>

mlecznych i surowców.³⁴³ W ramach 15. spotkania IGC strony zwróciły również uwagę na "potencjał wzrostu dostaw rodowodowego bydła białoruskiej selekcji oraz możliwość zapewnienia tadżyckim rolnikom wysokowydajnych, zbilansowanych mieszanek paszowych i domieszek".

Temat współpracy między regionami Białorusi i Tadżykistanu również rozwija się pomyślnie w 2022 roku. W szczególności na porządku dziennym jest rozwój współpracy między stolicami obu krajów w wielu dziedzinach, w tym w przemyśle maszynowym, produkcji leków i w dziedzinie edukacji. Przypomnijmy, że w 2019 roku Mińsk zrealizował duży projekt dostarczenia Duszanbe trolejbusów Belkommunmash. A dziś te pojazdy już zdobią tadżycką stolicę. Kolejny projekt jest realizowany w dziedzinie produkcji mleczarskiej - współpraca tadżyckich partnerów z Mińskimi Zakładami Mleczarskimi nr 1. Istnieją plany rozwoju więzi kooperacyjnych i stworzenia wspólnej produkcji maszyn komunalnych. Jeśli chodzi o sferę edukacyjną, na Białorusi studiuje obecnie około 600 tadżyckich studentów. Wybierają oni głównie Mińsk i uczelnie techniczne. Wielu z nich studiuje w Akademii Lotnictwa i na różnych wydziałach Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego. Ponadto istnieją cztery wspólne wydziały białoruskich i tadżyckich uniwersytetów. Tak więc obie stolice rozwijają wiele mechanizmów współpracy.³⁴⁴ A "w przyszłości zostanie podpisany dokument regulujący dalszy rozwój stosunków między Mińskiem a Duszanbe".

Innym przykładem współpracy regionalnej są regiony Homiel i Khatlon, które zamierzają rozwijać współpracę w dziedzinie rolnictwa i przemysłu. W związku z tym specjaliści z Homla są gotowi do budowy gospodarstw "pod klucz" w regionie Tadżykistanu.³⁴⁵ Partnerzy z regionu Khatlon mają "zamiary zakupu nawozów mineralnych, drewna, bydła, a także paszy dla ferm drobiu". Obwód Khatlon to duży region Tadżykistanu, w którym od 48 do 78 procent całkowitej wielkości republiki uprawia się niektóre produkty rolne. Należą do nich warzywa, wczesne owoce, melony i owoce cytrusowe. Kolejny ważny dokument został podpisany przez Białoruś i Tadżykistan w Duszanbe w październiku 2022 roku - mapa drogowa na lata 2022-2026. W

³⁴³ Białoruś jest gotowa dostarczyć produkty halal do Tadżykistanu [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-gotova-postavliat-v-tadzhikistan-haljalnuju-produksiju-506619-2022/>

³⁴⁴ Współpraca między Białorusią a Tadżykistanem została omówiona w Komitecie wykonawczym miasta Mińsk [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/sotrudnichestvo-belarusi-i-tadzhikistana-obsudili-v-mingorispolkom-525441-2022/>

³⁴⁵ Regiony Homiel i Khatlon zamierzają rozwijać współpracę w kompleksie rolno-przemysłowym i przemyśle [Zasób elektroniczny zasób]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/gomelskaia-i-hatlonskaia-oblasti-namereny-razvivat-sotrudnichestvo-v-apk-i-promyshlennosti-507131-2022/>

kontekście realizacji programu przyspieszonego rozwoju przemysłowego tego środkowoazjatyckiego kraju, Tadżykistan

Partnerzy są zainteresowani rozwojem współpracy ze stroną białoruską w przemyśle lekkim, spożywczym, farmaceutycznym, chemicznym i wydobywczym.³⁴⁶ Ponadto "sektor rolny w sferze współpracy przemysłowej i współpracy międzyregionalnej zostały uznane za priorytetowe obszary interakcji gospodarczej". Ponadto obie republiki przyjęły szereg ważnych dokumentów dwustronnych. Obejmują one umowy międzyrządowe w sprawie systemu wzajemnych ułatwień handlowych oraz współpracy w dziedzinie polityki młodzieżowej. Prokuratura Generalna Białorusi i Agencja Państwowej Kontroli Finansowej i Walki z Korupcją Tadżykistanu przyjęły dokument o współpracy w zwalczaniu korupcji. Ministerstwo Sportu i Turystyki Białorusi oraz Komitet Rozwoju Turystyki przy rządzie Tadżykistanu zgodziły się rozwijać współpracę w sektorze turystycznym. Narodowe Centrum Marketingu i Badania Cen Białorusi oraz Agencja Eksportu przy rządzie Tadżykistanu również podpisały umowę o współpracy. Narodowe Akademie Nauk obu krajów zgodziły się szkolić personel w zakresie wirusologii, mikrobiologii, biologii molekularnej i epidemiologii, biotechnologii i farmakologii. Ponadto zatwierdzono "Plan działania na rzecz rozwoju współpracy handlowej, gospodarczej i humanitarnej między Komitetem Wykonawczym Miasta Mińska a Organem Wykonawczym Miasta Duszanbe na lata 2023-2024". Okręg Mohylewski nawiązał więzi partnerskie z okręgiem Spitamen w regionie Sughd w Tadżykistanie.....³⁴⁷, ". W tych październikowych dniach w Duszanbe odbyło się również tadżycko-białoruskie forum biznesowe, w którym wzięli udział przedstawiciele 73 przedsiębiorstw z Białorusi, z których prawie pięćdziesiąt zaprezentowało swoje produkty na wystawie Made in Belarus. "Na forum biznesowym reprezentowane były prawie wszystkie sektory białoruskiej gospodarki: budowa maszyn, metalurgia, artykuły spożywcze, obróbka drewna, przemysł lekki.³⁴⁸ Łączna kwota podpisanych kontraktów wyniosła około 46 milionów dolarów. Ponadto, kolejne 2 miliony dolarów zostały zabezpieczone podczas

³⁴⁶ Rakhmon określił priorytetowe obszary współpracy z Białorusią [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/rahmon-oboznachil-prioritetnye-napravleniya-sotrudnichestva-s-belarusiju-528619-2022/>

³⁴⁷ Białoruś i Tadżykistan podpisały mapę drogową na lata 2022-2026 i kilka innych ważnych dokumentów [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-tadzhikistan-podpisali-dorozhniui-kartu-na-2022-2026-gody-i-esche-neskolko-vazhnyh-dokumentov-528597-2022/>

³⁴⁸ Tadżycko-białoruskie forum biznesowe odbywa się w Duszanbe [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/fotofakt-tadzhiksko-belorusskii-biznes-forum-prohodit-v-dushanbe-528500-2022/>

negocjacji online" .

W szczególności, Mińska Fabryka Traktorów podpisała kontrakty z tadżyckimi firmami na kwotę 11 milionów dolarów.³⁴⁹ W ten sposób 170 jednostek sprzętu ciągnikowego BELARUS o wartości około 4 milionów dolarów zostanie dostarczonych do Madadi Tursunzoda. Podpisano umowę handlową z Agrotekhservis na dostawę 320 ciągników o wartości ponad 7 milionów dolarów". Należy zauważyć, że około 370 białoruskich ciągników zostało już dostarczonych do Tadżykistanu w pierwszych trzech kwartałach tego roku. To więcej niż w okresie styczeń-wrzesień 2021 roku o prawie 50 procent. Dla przykładu: w listopadzie 2017 roku w mieście Hissar otwarto zakład montażowy ciągników BELARUS i podpisano umowy na produkcję siedmiu modeli.

Kolejny fakt: Mińska Fabryka Samochodów dostarczy 14 jednostek pojazdów silnikowych na rynek tadżycki za prawie 500 000 dolarów. Umowa w ramach tadżycko-białoruskiego forum biznesowego została podpisana przez MAZ i CJSC Obi Zulol - "największego producenta wody butelkowanej, napojów gazowanych i soków naturalnych w Tadżykistanie".³⁵⁰ W 2019 roku MAZ dostarczył firmie 18 jednostek maszyn, w tym pociągi drogowe i ciężarówki z naczepami".

Innym uczestnikiem tadżycko-białoruskiego forum biznesowego był koncern Belgospischeprom, którego osiem przedsiębiorstw wzięło udział w wystawie Made in Belarus, a nawet podpisało szereg umów z tadżyckimi partnerami na dostawę cukru, słoju browarniczego i wyrobów cukierniczych.³⁵¹ Nawiasem mówiąc, "Tadżykistan zajmuje pierwsze miejsce wśród krajów partnerskich koncernu w Azji Środkowej i na Bliskim Wschodzie pod względem eksportu w tym roku".

Przedstawiciele koncernu Bellegprom zbadali możliwość inwestowania w produkcję bawełny w Tadżykistanie podczas forum biznesowego. Szefowie Orsha Flax Mill i Baranovich Cotton Production Association, którzy odwiedzili Duszanbe, przeprowadzili rozmowy na temat możliwego importu przędzy bawełnianej i włókien, ponieważ cena przędzy bawełnianej stała się

³⁴⁹ MTW podpisało umowy z firmami z Tadżykistanu na 11 mln USD [Zasób elektroniczny]. - 2022. 11 - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mtz-zakliuchil-kontrakty-s-kompanii-ami-iz-tadzhikistana-na--mln-528650-2022/>

³⁵⁰ MAZ dostarczył maszyny do Tadżykistanu za prawie 500 tys. dolarów. [Zasób elektroniczny]. - 2022. -500-- URL: <https://www.belta.by/economics/view/maz-postavit-tehniku-v-tadzhikistan-pochti-na-tys-528637-2022/>

³⁵¹ Zhidkov: Tadżykistan jest jednym z kluczowych partnerów Belgospischeprom na rynku Azji Środkowej [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/zhidkov-tadzhikistan-odin-iz-kliuchevykh-partnerov-dlia-belgospischeproma-na-tsentralnoaziatkom-rynke-528642-2022/>

bardziej akceptowalna dla białoruskich producentów w Tadżykistanie w ostatnich latach. Należy zauważyć, że istnieją inne interesy we współpracy przemysłu lekkiego między tymi dwoma krajami. "W tym [2022] roku białoruska firma Mogotex po raz pierwszy dostarczyła Tadżykistanowi swoje produkty. Eksport obejmował tkaniny techniczne, a transakcja wyniosła 250 000 USD. Mieszkańcy Mohylewa zgodzili się na dostawy do Tadżykistanu również w 2023 roku. ³⁵²<...> "Mogotex" dostarczy tkaniny techniczne za 300 tysięcy dolarów".

Witebsk Carpets Holding, który wraz z tadżyckimi partnerami tworzy wspólny zakład produkcyjny w Khujand w obwodzie Sughd, będzie również reprezentowany na rynku tadżyckim. Co ciekawe, w połowie kwietnia 2022 r. w tym mieście odbyła się oficjalna ceremonia otwarcia wspólnego białorusko-tadżyckiego zakładu montażu wind OJSC "Mogilevliftmash", którego partnerem jest Khujandtorgmash. ³⁵³ Nowy zakład produkcji wind zapewnił miejsca pracy dla 50 mieszkańców Khujand, gdzie "przy użyciu nowoczesnego sprzętu i technologii będzie prowadzona produkcja różnego rodzaju wind - wind osobowych dla wieżowców, przedsiębiorstw produkcyjnych, a także placówek służby zdrowia".

Jeśli chodzi o współpracę w dziedzinie edukacji i nauki, na forum rektorów uniwersytetów Białorusi i Tadżykistanu, które odbyło się w październiku 2022 r., strony dostrzegły duży potencjał w sferze innowacji, we wdrażaniu wspólnych programów edukacyjnych oraz w szkoleniu tadżyckich studentów na białoruskich uniwersytetach i instytutach. W szczególności Białoruski Narodowy Uniwersytet Techniczny (BITU) podpisał szereg umów o współpracy z tadżyckimi uniwersytetami. Obejmują one Państwowy Uniwersytet Dangara i Tadżycki Uniwersytet Rolniczy, Tadżycki Uniwersytet Narodowy i Politechnikę Tadżykistanu, a także Instytut Górnictwa i Metalurgii Tadżykistanu. Białoruscy i tadżyccy partnerzy już widzą szereg wspólnych punktów współpracy. "Interakcja z wymienionymi uniwersytetami to nowy poziom wejścia na tadżycki rynek usług edukacyjnych. ³⁵⁴<...> Otwarcie nowych horyzontów współpracy..." . W

³⁵² Białoruś bada możliwości inwestowania w produkcję bawełny w Tadżykistanie [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-izuchaet-vozmozhnost-investirovaniia-v-proizvodstvo-hlopka-v-tadzhikistane-528489-2022>

³⁵³ Emomali Rahmon wziął udział w otwarciu produkcji montażowej wind "Mogilevliftmash" w Tadżykistanie [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/emomali-rahmon-prinial-uchastie-v-otkrytii-sborochnogo-proizvodstva-liftmash-mogilevliftmash-v-496483-2022/>.

³⁵⁴ BITU i uniwersytety Tadżykistanu współpracują w dziedzinie nauki, edukacji i innowacji [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/society/view/bntu-i-vuzy-tadzhikistana-budut-sotrudniczat-v-sfere-nauki-obrazovaniia-i-innovatsii-528871-2022>

rezultacie strony uważają, że innowacyjna interakcja jest kluczem do tworzenia nowych wspólnych przedsięwzięć na terytorium Tadżykistanu i Białorusi.³⁵⁵ Ogólnie rzecz biorąc, wszystkie te fakty "pokazują rosnące zainteresowanie dwóch byłych republik radzieckich owocną współpracą w wielu różnych dziedzinach", które osiągają nowy poziom w postaci kompleksowych środków Mapy Drogowej Białorusi i Tadżykistanu dla 2022-2026.

Nowe kroki na drodze współpracy

Białoruś i Tadżykistan planują zintensyfikować współpracę handlową i gospodarczą w celu zwiększenia obrotów handlowych i osiągnięcia poziomu co najmniej 100 milionów dolarów dwustronnej wymiany handlowej w 2024 roku.³⁵⁶ Mińsk i Duszanbe widzą pozytywną dynamikę i niewykorzystany potencjał, aby podkreślić nie tylko "proste dostawy produktów, ale także rozszerzenie więzi współpracy, tworzenie długoterminowych wspólnych projektów, zakładów montażowych maszyn rolniczych i osprzętu, wind, produktów mleczarskich, transformatorów elektrycznych i innych obiecujących obszarów".

Przypomnijmy, że w 2022 r. białorusko-tadżyckie obroty handlowe wyniosły ponad 78 mln USD. Na koniec 11 miesięcy 2023 r. liczba ta wyniosła około 75 mln USD. Na Białorusi zarejestrowanych jest 9 przedsiębiorstw z kapitałem tadżyckim, w tym 2 spółki joint venture i 7 zagranicznych. W Tadżykistanie działa ponad 20 podmiotów sieci dystrybucji towarów białoruskich przedsiębiorstw i jedna spółka joint venture. Ponadto w ciągu ostatnich pięciu lat pojawiły się interesujące wspólne projekty współpracy. Po pierwsze, od 2017 roku w tadżyckim mieście Hissar działa zakład montażowy białoruskich maszyn rolniczych. W 2024 r. planuje się tam również montaż kombajnów zbożowych. Po drugie, w 2022 r. w tadżyckim mieście Khujand otwarto zakład montażu dźwigów OJSC Mogilevliftmash. Po trzecie, w stolicy Duszanbe utworzono spółkę joint venture opartą na białoruskich technologiach - LLC JV "Produkcja produktów mlecznych "Vatan", która od czerwca 2023 r. produkuje produkty pod znakiem towarowym "ALMIR". Po czwarte, w listopadzie 2023 r. Mińskie Zakłady Elektrotechniczne im. W.I. Kozłowa i JSC Transformer z Bokhtar podpisały

³⁵⁵

Zalessky, B. Stosunki międzynarodowe i media. Cechy wielowektorowej współpracy międzynarodowej w okresie globalnych wyzwań / Boris Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie Palmarium, 2016. - C. 129.

³⁵⁶ Współpraca i wspólne projekty. Ambasador Białorusi o współpracy z Tadżykistanem [Elektroniczny zasób]. - 2023. - URL:

<https://www.belta.by/society/view/koopratsionnye-svjazi-i-sovmestnye-proekty-posol-belarusi-o-sotrudnichestvo-s-tadzhikistanom-607001-2023/>

memorandum w sprawie organizacji produkcji montażowej białoruskich transformatorów w Tadżykistanie. Po piąte, podpisano umowy handlowe na dostawy bawełny, przędzy i tkanin bawełnianych z tego Ćrodkowoazjatyckiego kraju na łączną kwotę ponad 40 mln USD do 2025 r. na potrzeby białoruskich przedsiębiorstw przemysłu lekkiego. Po szóste, BiełAZ OJSC opracował kwestię utworzenia w najbliższej przyszłości przedsiębiorstwa produkującego maszyny do kamieniołomów w Tadżykistanie.

We wrześniu 2023 r. w Duszanbe odbyło się 16. posiedzenie Białorusko-Tadżyckiej Komisji Międzyrządowej (IGC) ds. Handlu i Współpracy Gospodarczej w celu przeglądu trendów interakcji we współpracy przemysłowej, przemyśle lekkim, dostawach produktów do obróbki drewna, produktów spożywczych i farmaceutycznych. Strony omówiły również współpracę w zakresie rolnictwa, żywności i szkolenia personelu dla kompleksu rolno-przemysłowego, transportu, edukacji i nauki, opieki zdrowotnej i ochrony socjalnej, kultury i sportu, turystyki i współpracy międzyregionalnej. Tego samego dnia odbyło się również spotkanie Białorusko-Tadżyckiej Rady Biznesu, w którym wzięli udział szefowie i przedstawiciele 24 białoruskich przedsiębiorstw i organizacji, a także małych i średnich przedsiębiorstw.³⁵⁷ W wyniku tego wydarzenia uczestnicy podpisali "13 dwustronnych dokumentów - umów o współpracy i kontraktów na dostawę produktów o łącznej wartości ponad 16 milionów dolarów".

W szczególności, w ramach 16. posiedzenia IGC, Gomselmash OJSC podpisał memorandum o dwustronnej współpracy z Agrotekhservis CJSC. Dokument ten przewiduje dostawę pięciu kombajnów GS5A na rynek tadżycki w 2024 roku.³⁵⁸ Faktem jest, że "Gomselmash" od wielu lat ściśle współpracuje z "Agrotekhservis", aby zapewnić tadżyckim rolnikom kombajny zbożowe i paszowe, a także terminową obsługę serwisową". Chcielibyśmy dodać, że obecnie w tym środkowoazjatyckim kraju najbardziej popularne są ekonomiczne i proste kombajny i kosiarki samobieżne GOMSELMASH. Planowane jest również dostarczanie zestawów maszyn i innych maszyn tadżyckim partnerom.³⁵⁹ Ponadto

³⁵⁷ Przedsiębiorstwa Białorusi i Tadżykistanu podpisały kontrakty na 16 milionów dolarów podczas rady biznesowej [Elektroniczny zasób]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/predpriatiia-belarusi-i-tadzhikistana-vo-vremia-delovogo-soveta-podpisali-kontrakty-na-16-mln-590816-2023/>

³⁵⁸ "Gomselmash" dostarczy partię kombajnów zbożowych do Tadżykistanu w 2024 roku [Elektroniczny zasób]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/gomselmash-postavit-partiiu-zernouborochnyh-kombainov-v-tadzhikistan-v-2024-godu-591373-2023/>

³⁵⁹ Białoruć i Tadżykistan uzgodniły współpracę w dziedzinie rolnictwa [Zasób elektroniczny]. -

"Białoruś będzie dostarczać do Tadżykistanu nasiona, zwierzęta gospodarskie, konserwy mięsne, nabiał i produkty rybne".

W 2023 roku białorusko-tadżycka współpraca w przemyśle drzewnym i celulozowo-papierniczym również nabrała nowych kolorów, a dostawy z Białorusi wzrosły 1,7-krotnie w ciągu siedmiu miesięcy. A jeśli mówimy o danych z ostatnich pięciu lat, eksport przedsiębiorstw koncernu Bellesbumprom wzrósł 2,2-krotnie.³⁶⁰ Obecnie w Tadżykistanie sprzedawana jest praktycznie cała gama produktów kompleksu przemysłu drzewnego republiki: tarcica, płyty drewniane, papier, tektura i produkty z nich wykonane, tapety, meble, sklejka". Białoruski koncern ma już jasne perspektywy dalszej współpracy z tadżyckimi partnerami.

Współpraca inwestycyjna między oboma krajami zajęła również ważne miejsce w decyzjach 16. posiedzenia IGC.³⁶¹ Weześniej, w lutym 2023 r., na pierwszym posiedzeniu grupy roboczej ds. tych kwestii między Ministerstwem Gospodarki Białorusi a Państwowym Komitetem ds. Inwestycji i Zarządzania Majątkiem Państwowym Tadżykistanu, strony nakreśliły kluczowy cel w tym temacie - "nadanie impulsu współpracy inwestycyjnej, zidentyfikowanie punktów kontaktowych aż do listy konkretnych projektów przyciągających biznes". Obecnie omawiane są już najbardziej obiecujące obszary i tworzenie listy projektów inwestycyjnych, w tym projektów zastępujących import. Są to górnictwo, budowa maszyn, sektor IT, rolnictwo, farmaceutyka i turystyka. Planowane jest również zbadanie możliwości utworzenia białorusko-tadżyckiego funduszu inwestycyjnego.³⁶² Ponadto wśród nowych projektów inwestycyjnych Tadżykistan chce stworzyć w Mińsku "wielofunkcyjny kompleks handlowy, który będzie służył jako centrum koordynacyjne dla przedstawicieli obu krajów".

Jednym z priorytetów współpracy białorusko-tadżyckiej jest również sektor edukacji, który w 2024 roku osiągnie następujące poziomy

2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-tadzhikistan-dogovorilis-o-sotrudnichestve-v-selskom-hoziaistve-592218-2023/>.

³⁶⁰ Przedsiębiorstwa "Bellesbumprom" zwiększyły eksport do Tadżykistanu 2,2 razy w ciągu ostatnich 5 lat [Elektroniczny zasób]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/predpriyatija-bellesbumproma-za-poslednie-5-let-narastili-eksport-v-tadzhikistan-v-22-raza-590869-2023/>

³⁶¹ Czerwiałow: konieczne jest określenie priorytetowych obszarów współpracy inwestycyjnej między Białorusią a Tadżykistanem [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/chervjakov-nuzhno-opredelit-prioritetnye-napravlenij-a-investsotrudnichestva-belarusi-i-tadzhikistana-552755-2023/>

³⁶² Tadżykistan chce stworzyć swój dom handlowy w Mińsku [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/tadzhikistan-hochet-sozdat-v-minske-svoj-torgovjy-dom-609906-2024>

nowy poziom. Przecież już dziś realizowane są różne projekty edukacyjne między instytucjami edukacyjnymi obu krajów, "w ramach których utworzono wspólne wydziały i przyjęto jednolite programy edukacyjne.³⁶³ Opracowywana jest kwestia otwarcia oddziałów białoruskich uniwersytetów w Tadżykistanie". Dla porównania, w Duszanbe istnieją cztery wspólne białorusko-tadżyckie wydziały szkół wyższych, których absolwenci otrzymują państwowe dyplomy Republiki Białorusi. Po pierwsze, jest to wspólny wydział Tadżyckiego Uniwersytetu Narodowego z białoruskimi instytucjami szkolnictwa wyższego: Białoruskim Uniwersytetem Państwowym (BSU), Międzynarodowym Państwowym Instytutem Ekologicznym imienia A.D. Sacharowa BSU, Białoruskim Państwowym Uniwersytetem Technologicznym, Połockim Uniwersytetem Państwowym. Po drugie, Wydział Lotnictwa Cywilnego Białoruskiej Państwowej Akademii Lotnictwa i Tadżycki Uniwersytet Techniczny imienia akademika M.S. Osimi. Po trzecie, jest to Wydział Inżynierii i Technologii Białoruskiego Narodowego Uniwersytetu Technicznego i Tadżyckiego Uniwersytetu Technicznego imienia M.S. Osimi. Po czwarte, jest to wspólny wydział Połockiego Uniwersytetu Państwowego na bazie Tadżyckiego Uniwersytetu Technologicznego. Na białoruskich uniwersytetach studiuje ponad 500 tadżyckich studentów.

W październiku 2023 r. Ministerstwo Edukacji Białorusi i Ministerstwo Edukacji i Nauki Tadżykistanu podpisały w Mińsku wspólny plan działania na lata 2023-2026. W tym samym czasie w stolicy Białorusi odbyło się drugie forum rektorów obu krajów, w którym uczestniczyli przedstawiciele ponad 50 instytucji szkolnictwa wyższego Białorusi i Tadżykistanu oraz podpisano ponad 10 umów dwustronnych na poziomie uniwersyteckim.³⁶⁴ W szczególności w ramach tej interakcji "Białoruski Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny ściśle współpracuje z Uniwersytetem Pedagogicznym Tadżykistanu właśnie w zakresie wymiany kadry nauczycielskiej i najlepszych praktyk w kształceniu przyszłych nauczycieli".³⁶⁵ Państwowy Uniwersytet w Baranowiczach i Tadżycki Państwowy Uniwersytet Prawa,

³⁶³ Safarzoda, B. Woda dla Ćycia, topnienie lodowców, Nowruz i Kupalye / B. Safarzoda // [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/interview/view/voda-dlja-zhizni-tajanie-lednikov-navruz-i-kupalye-posol-o-tadzhikistane-i-druzhbe-s-belarusiju-8874/>

³⁶⁴ Ministerstwa Edukacji Białorusi i Tadżykistanu podpisały plan wspólnych działań na lata 2023-2026 [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/society/view/ministerstva-obrazovaniya-belarusi-i-tadzhikistana-podpisali-plan-sovmestnyh-dejstvii-2023-2026-gody-592165-2023/>

³⁶⁵ BarSU opracowuje mapę drogową współpracy z nowym uniwersytetem partnerskim z Tadżykistanu [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/bargu-razrabatyvaet-dorozhnuui-kartu-sotrudnichestva-s-novym-vuzom-partnerom-iz-tadzhikistana-592689-2023/>

Biznesu i Polityki podpisały umowę o współpracy, która "określa kluczowe obszary wspólnych działań edukacyjnych i badawczych, a także realizację wspólnych inicjatyw młodzieżowych". Obecnie uniwersytety przygotowują mapę drogową współpracy międzynarodowej, aby ułatwić wdrażanie modułów edukacyjnych, udział w śledzeniu naukowym i edukacyjnym oraz wymianę akademicką.

Wreszcie, w czerwcu 2024 r. w Mińsku odbyło się 17. posiedzenie Konferencji Międzyrządowej ds. Współpracy, na którym strony omówiły stan i perspektywy współpracy handlowej, gospodarczej i inwestycyjnej w zakresie transportu i logistyki, współpracy przemysłowej, edukacji i medycyny, a także partnerstw międzyregionalnych, w celu podjęcia nowego kroku w zakresie pogłębienia współpracy handlowej i gospodarczej oraz określenia jasnego celu - poprawy wspólnej współpracy między Białorusią i Tadżykistanem. białorusko-tadżycki

produkcja. Co więcej, istnieją już interesujące przykłady. Wspomniano powyżej, że w Tadżykistanie działa już spółka joint venture, która przetwarza białoruskie mleko i produkuje produkty mleczne. Innym obszarem współpracy jest montaż białoruskich maszyn na tadżyckiej ziemi.

Na 17. posiedzeniu IGC podkreślono, że obecnie istnieje potrzeba rozszerzenia obszaru, zakresu produkowanego sprzętu i asortymentu. Strona tadżycka jest również zainteresowana produkcją montażową maszyn przetwórczych, a także transportem samochodowym i transportem usług mieszkaniowych i komunalnych. Należy przypomnieć, że w Tadżykistanie otwarto białorusko-tadżyckie przedsiębiorstwo "Agrotekhservis", w którym montowane są maszyny Mińskiej Fabryki Traktorów. Popyt na ten sprzęt jest bardzo wysoki. Tadżyccy producenci rolni są zainteresowani nie tylko białoruskimi ciągnikami, ale także kombajnami. Jest już umowa na zakup maszyn od Gomselmash. Planowane jest rozszerzenie współpracy z fabryką części i agregatów do ciągników w Bobrujsku.

Mówiąc o sferze interesów Tadżykistanu na Białorusi, po pierwsze, Tadżykistan od kilku lat kupuje białoruskie bydło rodowodowe w celu rozwoju gospodarstw. Tylko w ubiegłym roku zakupiono około dwóch tysięcy sztuk bydła. Jedno z przedsiębiorstw w tym środkowoazjatyckim kraju zajmuje się hodowlą bydła w celu jego dalszej sprzedaży. Po drugie, tadżyccy partnerzy kupują ziemniaki na Białorusi. W 2023 roku ich zakupy wyniosły 800 ton. W tym roku liczby te zostaną zwiększone. Po trzecie, kolejną pozycją białoruskiego eksportu do Tadżykistanu są nasiona lnu, które będą rozwijane. Po czwarte, strona tadżycka dostarczyła już Białorusi próbną wersję nasion krokosza barwierskiego, rośliny oleistej, a także może

dostarczyć nasiona pomidorów i ogórków do uprawy w szklarniach. Wreszcie, świeże jabłka, wiśnie i morele są już zbierane w Tadżykistanie od końca kwietnia do początku maja. Ustanawiając system logistyczny, strony mogłyby dostarczać wszystkie te produkty w dużych ilościach.

Kontynuując ten temat, zauważamy, że dostawy produktów spożywczych i surowców rolnych z Białorusi do Tadżykistanu w ubiegłym roku wyniosły ponad 160 procent. "Podstawę eksportu produktów rolnych stanowił cukier (2,1-krotny wzrost), mleko i przetwory mleczne (wzrost o 140,9%), bydło (151,2%), mięso i produkty mięsne (61,8%) <...>. Import z Tadżykistanu w 2023 r. wyniósł 103,8%. Podstawą importu były dostawy suszonych owoców.³⁶⁶ Eksport produktów spożywczych i surowców rolnych w okresie styczeń-marzec 2024 r. wzrósł 2,4-krotnie". Ponadto w ramach 17. posiedzenia IGC strony uzgodniły ustanowienie wymiany w celu szkolenia specjalistów w dziedzinie rolnictwa, a także studentów na staże.

Poruszając temat białorusko-tadżyckiego partnerstwa miĎdzyregionalnego w ramach 17. spotkania IGC, moĎna przytoczyĎ ciekawe przykĎady tej interakcji. W szczegĎlnoĎci MiĎsk i Duszanbe. W czerwcu tego roku obie stolice omĎwiły moĎliwoĎi zaopatrzenia Duszanbe w pĎugi ĎnieĎne i pojazdy osobowe, czĎĎgi zamienne, cukier, olej roĎlinny, a takĎe budowĎ domu handlowego TadĎykistanu w MiĎsku, którego siedziba znajduje siĎ w rejonie ulic Prityckiego i LeszczyĎskiego. Dokumenty niezbĎdne do realizacji tego projektu sĎ juĎ opracowywane. W Duszanbe białoruscy specjaliĎci majĎ pomoc w realizacji wspĎlnego projektu z KoreĎ PoĎudniowĎ w zakresie budowy lekkiego metra. IstniejĎ inne obszary wspĎlpracy, które dopiero siĎ rozwijajĎ.³⁶⁷ Ħwiadczy o tym fakt, Űe "obroty handlowe [miĎdzy MiĎskiem a Tadżykistanem] tylko w pierwszym kwartale przekroczyły wielkoĎ z poprzedniego roku".

RozwĎj wspĎlpracy z Tadżykistanem jest rĎwnieĎ obiecujĎcym kierunkiem dla regionu Homla. Wystarczy powiedzieĎ, Űe w tym roku obroty handlowe miĎdzy stronami wzrosły juĎ czterokrotnie. PoĎudniowo-wschodnia BiałoruĎ dostarcza do tego ōrodkowoazjatyckiego kraju wyroby z metali Űelaznych, wyroby z drewna, produkty mleczarskie i cukiernicze. Tadżykistan kupuje przĎdĎ baweĎnianĎ dla przedĎsiębiorstw regionu Homel. JeĎli chodzi o

³⁶⁶ Bartosz: PoglĎbienie wspĎlpracy z TadĎykistanem jest uĎlatwione dziĎki usprawnieniu wspĎlnych produkcji [ZasĎb elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bartosh-uglubleniiu-sotrudnichestva-s-tadzhikistanom-sposobstvuet-sovershenstvovanie-sovmestnyh-639287-2024>

³⁶⁷ Dostawy maszyn, budowa domu handlowego. MiĎsk i Duszanbe omĎwiły obszary wspĎlpracy [ZasĎb elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/postavki-tehniki-stroitelstvo-torgovogo-doma-minsk-i-dushanbe-obsudili-napravlenija-sotrudnichestva-638915-2024/>

perspektywy współpracy między stronami, zostały one już praktycznie określone we wszystkich kierunkach. Na przykład, partie kombajnów zbożowych z Homla zostaną dostarczone do Tadżykistanu w tym roku, a w planach są zakupy na przyszły rok. Z kolei Tadżykistan jest gotowy dostarczyć cytryny, winogrona, wiśnie, morele, suszone owoce.³⁶⁸ Strony mają również możliwość stworzenia domów handlowych, "które pozwoliłyby prezentować towary z Tadżykistanu na ziemi Homel, a w Tadżykistanie - co może zadowolić producentów Homel". Partnerzy mają również własne plany współpracy w sferze agroturystyki i ekoturystyki, w instytucjach opieki zdrowotnej oraz w edukacji, zwłaszcza w zakresie szkolenia kadr dla sektora rolnego.

Wracając do 17. posiedzenia Białorusko-Tadżyckiej Komisji Międzyrządowej, chcielibyśmy zauważyć, że uczestnicy tego spotkania położyli główny nacisk na kwestie intensyfikacji handlu i współpracy gospodarczej, rozwoju współpracy przemysłowej i interakcji humanitarnej, podkreślając znaczenie dalszego owocnego postępu w najpilniejszych obszarach partnerstwa między Białorusią a Tadżykistanem.

Ostatni. W październiku 2022 r. Białoruś i Tadżykistan podpisały mapę drogową współpracy dwustronnej na 2022-2026, która zawiera 39 punktów. Do tej pory 6 z nich zostało już zrealizowanych, a 33 są w trakcie realizacji, w tym 21 jest wdrażanych na stałe. Obecnie strony nadal poszukują nowych możliwości intensyfikacji współpracy w celu pełnego wdrożenia tego strategicznego dokumentu i wniesienia nowego wkładu w rozwój stosunków białorusko-tadżyckich.

³⁶⁸ Od inżynierii mechanicznej do agroturystyki. Obwód Homelski i Tadżykistan będą rozwijać partnerstwo w kompleksie rolno-przemysłowym [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/ot-mashinostroeniia-do-agroturizma-gomelskaia-oblast-i-tadzhikistan-budut-razvivat-partnerstvo-v-apk-639537-2024>

FOR AUTHOR USE ONLY

Priorytetowym zadaniem jest przyspieszenie współpracy

Republika Białorusi tradycyjnie jest zainteresowana najbliższym partnerstwem z Republiką Kirgiską, krajem w Azji Środkowej, który posiada bogate zasoby naturalne i minerały, wysoki potencjał rozwoju rolnictwa, energetyki wodnej i turystyki. Tym bardziej współpraca handlowa i gospodarcza między Białorusią a Kirgistanem została ostatnio zauważalnie zintensyfikowana.

Jeszcze w maju 2013 r. strona kirgiska zauważyła: "Chciałbym, aby stosunki gospodarcze między Białorusią i Kirgistanem rozwijały się dynamicznie. Białoruś ma szereg towarów, którymi zainteresowany jest Kirgistan.³⁶⁹ Z kolei my również jesteśmy gotowi dostarczać towary, które są interesujące dla białoruskiej gospodarki".³⁷⁰ We wrześniu 2015 r. na spotkaniu szefów rządów obu krajów, koncentrując się na potrzebie zwiększenia wzajemnych obrotów handlowych, strony zgodziły się, że "oprócz interakcji handlowych, wysiłki powinny być skierowane na rozwój współpracy produkcyjnej". Już w pierwszym kwartale 2017 r. białorusko-kirgiskie obroty handlowe wzrosły półtora raza, osiągając 15,2 mln USD. Międzyrządowa Białorusko-Kirgiska Komisja ds. Handlu i Współpracy Gospodarczej, której szóste i siódme posiedzenie odbyło się w Biszkeku w czerwcu 2016 roku i w Mińsku w czerwcu 2017 roku, odegrała ważną rolę w pobudzeniu dwustronnych kontaktów między krajami.

W szczególności, podczas siódmego posiedzenia komisji, strony odnotowały znaczną intensyfikację kontaktów między białoruskimi przedsiębiorstwami a kirgiskimi partnerami, co tylko przyczynia się do rozszerzenia interakcji między Białorusią a Kirgistanem w zakresie dostaw maszyn i współpracy produkcyjnej, w dziedzinie energetyki, rolnictwa, opieki zdrowotnej, edukacji, nauki, kultury, informacji i turystyki, a także rozwoju współpracy między regionami i wolnymi strefami ekonomicznymi obu krajów.³⁷¹ Ta obszerna lista obszarów współpracy białorusko-kirgiskiej obejmowała również "szkolenie specjalistów, podnoszenie ich kwalifikacji, tworzenie sieci handlowych, wspólne przedsięwzięcia w zakresie produkcji maszyn rolniczych, dostawy białoruskich wind do Kirgistanu".

³⁶⁹ Kirgistan jest zainteresowany rozwojem stosunków handlowych i gospodarczych z Białorusią [Zasób elektroniczny]. - 2013. /26710.- URL: <http://www.belpo.com/ru/html>

³⁷⁰ Andriej Kobaykow spotkał się z szefem rządu Kirgistanu [Zasób elektroniczny]. - 2015. - URL: <http://www.government.by/ru/content/6027>

³⁷¹ O posiedzeniu Międzyrządowej Białorusko-Kirgiskiej Komisji ds. Handlu i Współpracy Gospodarczej [Zasób elektroniczny]. - 2017. /71702175943.- URL: http://kyrgyzstan.mfa.gov.by/ru/embassy/news/b_a_b_ff.html

Jeśli chodzi o wzajemną wymianę handlową, białoruskie produkty rolne są wyraźnie w czołówce, o czym świadczą liczby: "Pod koniec 2016 r. eksport Ministerstwa Rolnictwa i Żywności do Kirgistanu wzrósł 3,1 razy, a w pierwszym kwartale 2017 r. - prawie 14 razy.³⁷² Podstawą dostaw eksportowych jest mięso i produkty mleczne". Zgadzając się na dalsze zwiększanie wzajemnych dostaw produktów rolnych, rozszerzenie ich nomenklatury towarowej, strony postanowiły również rozważyć możliwość realizacji wspólnych projektów w zakresie rozwoju produkcji zwierzęcej i roślinnej.

flagowy białorusko-kirgiski przemysłowy

W listopadzie 2016 r. w Biszkeku otwarto zakład montażu ciągników i centrum serwisowe maszyn rolniczych z Białorusi na bazie Avtomash-Radiator LLC. Ważny szczegół - "około 90 procent chłodziw do ciągników montowanych w Mińsku jest dostarczanych z Kirgistanu".³⁷³ Ta sama montownia rozpoczęła teraz montaż kombajnów Gomselmash OJSC". Ponadto strony aktywnie pracowały nad kwestią utworzenia spółek joint venture w przemyśle lekkim, czego warunkiem była aktualizacja stosunków handlowych w tej dziedzinie. I tak, w kwietniu 2017 r. kirgiskie przedsiębiorstwo Opt-Invest po raz pierwszy dostarczyło na Białoruż partię wyrobów włókienniczych, a we wrześniu 2017 r. podpisało z Białorusią umowę na dostawę odzieży.

W lutym 2020 roku w Mińsku odbyło się dziewięte posiedzenie międzypaństwowej białorusko-kirgiskiej komisji ds. współpracy handlowej i gospodarczej, na którym rozważano aktualne kwestie rozwoju i wzmocnienia systemowych, wzajemnie korzystnych więzi partnerskich.³⁷⁴ W Mińsku i Biszkeku to posiedzenie komisji międzypaństwowej, na którym status współprzewodniczących został już podniesiony do poziomu wicepremierów, zostało uznane za "nowy impuls dla rozwoju stosunków między naszymi krajami". Przypomnijmy, że w 2019 roku wolumen białorusko-kirgiskiej wymiany handlowej wyniósł ponad 105 milionów dolarów, z nadwyżką ponad 90 milionów dolarów dla strony białoruskiej, co zapewniły dostawy z

³⁷² Kirgistan jest zainteresowany utworzeniem zakładów montażowych dla białoruskich maszyn rolniczych [Elektroniczny zasób]. - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/kyrgyzstan-zainteresovan-v-sozdanii-sborochnyh-proizvodstv-belorusskoj-selhoztehniki-251058-2017/>

³⁷³ Omuraliev zauważył pozytywny trend w rozwoju stosunków między Kirgistanem a Białorusią [Zasób elektroniczny]. - 2017. - URL: <http://www.belta.by/politics/view/omuraliev-otmetil-pozitivnyj-tendentsiju-v-razviti-i-otnoshenij-mezhdu-kyrgyzstanom-i-belarusiju-269017-2017/>

³⁷⁴ Posiedzenie białorusko-kirgiskiej komisji międzypaństwowej odbędzie się w Mińsku 21 lutego [Zasób elektroniczny]. - 2020. - 21 - URL: <https://www.belta.by/economics/view/zasedanie-belorusko-kyrgyzskoj-mezhpravkomissii-proidet-v-minske-fevralja-378085-2020/>

Białorusi produktów mleczarskich, ciągników i przyczep ciągnikowych, produktów ubocznych mięsa i drobiu, leków, mebli i płyt wiórowych. Jednak według stron wielkość wzajemnej wymiany handlowej między Kirgistanem a Białorusią nie odpowiada potencjałowi gospodarczemu krajów. Właśnie z tego powodu na kolejnym posiedzeniu komisji międzyrządowej uwaga stron skupiła się na priorytetowych obszarach interakcji: 1) **zwiększenie** wolumenu wzajemnej wymiany handlowej; 2) **pogłębienie** współpracy przemysłowej i stworzenie wspólnej produkcji montażowej; 3) **rozszerzenie** współpracy międzyregionalnej.

Jeśli chodzi o zwiększenie wolumenu wzajemnej wymiany handlowej, strona białoruska przedstawiła konkretne propozycje zwiększenia dostaw pojazdów osobowych, towarowych i komunalnych do Kirgistanu, co jest zgodne z planami strony kirgiskiej dotyczącymi m.in. modernizacji floty pojazdów osobowych w Biszkeku i innych miastach. Ponadto w 2020 roku Białoruś nadal aktywnie uczestniczyła w imprezach wystawienniczych w Kirgistanie, aby promować swoje produkty na rynku kirgiskim. I tak w kwietniu po raz trzeci zaprezentowano ekspozycję białoruskich eksporterów na międzynarodowej wystawie przemysłu spożywczego FoodExpo w Biszkeku, gdzie zwiedzający mogli zapoznać się z produktami i napojami z Białorusi. Nacisk położono na zdrową żywność i produkty z certyfikatem Halal.³⁷⁵ Po raz pierwszy na wystawie "zaprezentowano dodatki do żywności, osłonki do wyrobów mięsnych i wędliniarskich, żywność dla niemowląt".

Mówiąc o pogłębieniu współpracy produkcyjnej, strona kirgiska zaproponowała zintensyfikowanie współpracy w dziedzinie rolnictwa i kompleksu rolno-przemysłowego.³⁷⁶ Przede wszystkim chodzi o utworzenie w Kirgistanie wspólnego agroklastra przetwórstwa mleka z wykorzystaniem białoruskich technologii, a także o "budowę gospodarstw mlecznych z niezbędnym białoruskim sprzętem i dostawami bydła rodowodowego". Aby skonsolidować te umowy w dziedzinie prawa, po posiedzeniu komisji międzyrządowej podpisano umowę o współpracy w dziedzinie rolnictwa i żywności między Ministerstwem Rolnictwa i Przemysłu Spożywczego Białorusi a Ministerstwem Rolnictwa, Przemysłu Spożywczego i

³⁷⁵ Nemankova, Y. Ekspozycja białoruskich producentów zostanie zaprezentowana na FoodExpo w Biszkeku / Y. Nemankova // [Zasób elektroniczny]. - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/ekspozitsiia-belorusskikh-proizvoditelei-budet-predstavlena-na-vvstavke-foodexpo-v-bishkeke-378791-2020/>

³⁷⁶ Kirgistan oferuje Białorusi utworzenie agroklastra przetwórstwa mleka [Zasób elektroniczny]. - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/kyrgyzstan-predlagaet-belarusi-sozdat-agroklaster-po-pererabotke-moloka-380586-2020/>

Rekultywacji Kirgistanu.³⁷⁷ Jeśli chodzi o współpracę przemysłową, plany wyrażone w Mińsku wyglądają całkiem realistycznie: "produkcja montażowa transformatorów może zostać nawiązana z Kozłowskim Mińskim Zakładem Elektrotechnicznym, windy - z Mohylewliftmash, gazomierze - z BelOMO". O powadze tych zamiarów stron świadczy w szczególności fakt podpisania umowy o współpracy między Mińskimi Zakładami Elektromechanicznymi im. W.I. Kozłowa i Mashelectrosnab LLC po posiedzeniu komisji międzyrządowej.

Mówiąc o rozszerzeniu współpracy międzyregionalnej między Białorusią a Kirgistanem, do tej pory ton nadawały stolice Mińsk i Biszkek, które podpisały umowę o współpracy gospodarczej, naukowej, technicznej i kulturalnej w 1997 roku i nawiązały stosunki partnerskie w 2008 roku. W języku liczb ta międzyregionalna współpraca wygląda następująco:

³⁷⁸"Tempo wzrostu obrotów handlowych mińskich przedsiębiorstw z Kirgistanem w okresie styczeń-czerwiec 2017 r. do poziomu z analogicznego okresu 2016 r. wyniosło 306%, eksport towarów - 393,7%, eksport usług - 176,1%" . W tym samym czasie do kirgiskich partnerów dostarczono ciągniki, płyty chodnikowe, grzejniki, nagrzewnice powietrza, lodówki i leki. Nowymi towarami eksportowanymi z Mińska były produkty mleczne, płyty wiórowe, narzędzia. W przyszłości współpraca między obiema stolicami w dziedzinie rozwoju transportu publicznego może stać się bardzo obiecująca. Przecież Biszkek planuje zakup około 400 autobusów o dużej pojemności. A władze stolicy Kirgistanu badają rynek dostawców. Należy przypuszczać, że mińscy producenci sprzętu transportowego mają duże szanse stać się uczestnikami realizacji tego projektu. Przecież jeszcze w 2009 roku miński Bielkommunmasz dostarczył do Biszkeku 20 trolejbusów, a później wygrał przetarg na eksport kolejnych 30 jednostek transportu elektrycznego.

Na 9. posiedzeniu Komisji Międzyrządowej w Mińsku Homelski Obwodowy Komitet Wykonawczy i Biuro Pełnomocnika Rządu Kirgistanu w Obwodzie Czujskim podpisały umowę o współpracy w sferze handlowej i gospodarczej, naukowo-technicznej, humanitarnej i kulturalnej. Chociaż umowa ta jest pierwszą dla obwodu białoruskiego z partnerami kirgiskimi, to już wcześniej przedsiębiorstwa obwodu homelskiego były obecne na rynku kraju Azji Ąrodkowej. Wystarczy powiedzieć, że w 2019 roku obroty

³⁷⁷ Vladimir Kukharev: Białoruskie autobusy elektryczne mogą pojawić się na ulicach Biszkeku [Zasób elektroniczny]. - 2020. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9293>

³⁷⁸ Matveeva, N. Biszkek planuje zakup sprzętu od mińskich przedsiębiorstw w celu rozwoju transportu publicznego / N. Matveeva // [Zasób elektroniczny]. - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/bishkek-planiruet-zakupit-u-minskih-predpriyatij-tehniku-dlja-razvitiya-obschestvennogo-transporta-265609-2017/>

handlowe regionu z Kirgistanem przekroczyły dziesięć milionów euro. Łączna wartość eksportu wyniosła 8,5 mln USD. "W tym samym czasie eksport wyniósł 8,5 mln USD. 26 przedsiębiorstw regionu dostarczyło swoje towary, w tym OJSC "Gomselmash", IPUP "Multipak", OJSC "Mozyrsol", producenci drzwi i tapet.³⁷⁹ Rozpoczęła się promocja produktów Turowskiego Zakładu Mleczarskiego, w szczególności serów miękkich, na rynku kirgiskim".

Należy zauważyć, że w 2021 r. obroty handlowe Białorusi z Kirgistanem wyniosły prawie 100 mln USD, w tym białoruski eksport ponad 86 mln USD. Saldo było dodatnie w wysokości 75,4 mln USD. "W ubiegłym roku [2021] nomenklatura towarów dostarczonych przez Białoruż wyniosła 749 pozycji towarowych (dla porównania w 2020 roku - 620).³⁸⁰ W okresie styczeń-czerwiec br. dwustronne obroty handlowe wyniosły 56,4 mln USD, co stanowi wzrost o 44,3% w porównaniu z analogicznym okresem 2021 r., w tym białoruski eksport wyniósł 42,8 mln USD (wzrost o 24,8%)". Głównymi białoruskimi towarami eksportowymi do Kirgistanu są świeża lub schłodzona wołowina, cukier, mięso drobiowe, leki, gotowe produkty mięsne, dywany i inne wyroby tekstylne, kable światłowodowe, sery i twarogi, odczynniki diagnostyczne oraz jaja kurze. Istnieją powody, by sądzić, że białoruskie przedsiębiorstwa mają wszelkie szanse nie tylko na konsolidację i zwiększenie swojej obecności na rynku kirgiskim w zakresie już dostarczanych produktów, ale także na rozszerzenie listy pozycji eksportowych. W szczególności istnieją perspektywy zwiększenia dostaw do Kirgistanu z białoruskich producentów maszyn rolniczych, pasażerskich i komunalnych.

Innym interesującym składnikiem eksportu z Białorusi do tego środkowoazjatyckiego kraju są produkty medyczne. "Białoruskie firmy farmaceutyczne są aktywne na rynku kirgiskim.³⁸¹ Tak więc w 2021 roku wielkość eksportu leków do Kirgistanu wyniosła 4,3 mln USD". W kwietniu 2022 r. białoruscy producenci wzięli aktywny udział w 16. Międzynarodowej Wystawie Specjalistycznej Opieki Zdrowotnej MedExpo Kyrgyzstan-2022 w

³⁷⁹ Obwód Homelski bCdzie rozwijaŭ współpracC z regionem Czui w Kirgistanie [Zasób elektroniczny]. - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/gomelskii-region-budet-razvivat-sotrudnichestvo-s-chujskoj-oblastiju-kyrgyzstana-381123-2020>

³⁸⁰ NcsM mówił o perspektywach promocji białoruskich towarów i usług w regionie Kirgistan [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/ntsm-rasskazal-o-perspektivah-prodvizheniia-belorusskih-tovarov-i-uslug-v-kyrgyzstan-519484-2022/>

³⁸¹ Białoruskie przedsiębiorstwa zaprezentowały swoje produkty na wystawie ochrony zdrowia [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belorusskie-predpriiia-predstavili-produktsiui-na-vystavke-zdravooohraneniia-v-bishkeke-494393-2022/>

Biszkeku. Swoje dobrze znane i ugruntowane leki, a także nowe produkty, które nie mają odpowiedników na rynku kirgiskim, zaprezentowały LLC "Technology and Medicine 2030", RUE "Belmedpreparaty", OJSC "Borisov Plant of Medical Preparations", UE "Minskintercaps", OJSC "Exon", SE "Akadempharm" i NP LLC "Medbiotech".³⁸² W szczególności "JSC Exon zaprezentował linię witamin VITAX, hematogen o nowych smakach (jabłko, jabłko z cynamonem, żurawina)". W rezultacie białoruskie firmy podpisały umowy na dostawę produktów i planowały zorganizować seminaria szkoleniowe dla przedstawicieli medycznych w celu promowania leków w Kirgistanie.

W drugiej połowie 2022 r. - we wrześniu - w mieście Osz odbyło się 10. posiedzenie komisji międzyrządowej, podczas którego stwierdzono, że obiecującym kierunkiem rozwoju współpracy kirgisko-białoruskiej jest zwiększenie potencjału produkcyjnego, zdolności do wytwarzania produktów o wysokiej wartości dodanej, a także tworzenie wspólnych przedsięwzięć we wszystkich sektorach przemysłu.³⁸³ Obecnie w kraju działają 54 przedstawicielstwa podmiotów sieci dystrybucji towarów i dystrybutorów białoruskich przedsiębiorstw, w tym produkcja montażowa ciągników spółki akcyjnej Mińska Fabryka Ciągników". Strona kirgiska jest również zainteresowana przyciągnięciem inwestycji w takich dziedzinach, jak technologie informacyjne, rolnictwo i turystyka.

W związku z tym we wrześniu 2022 r. w Oszu odbyło się również Kirgisko-Białoruskie Forum Biznesowe, które pokazało rosnące zainteresowanie białoruskich przedsiębiorstw rozwojem dwustronnych kontaktów biznesowych z Kirgistanem. Przedstawiciele strony białoruskiej - Ministerstwa Rolnictwa i Żywności, koncernu Belgospischeprom i holdingu Belkommunmash - przedstawili uczestnikom forum możliwości współpracy z białoruskimi przedsiębiorstwami rolnymi, spożywczymi i przemysłowymi. Podczas forum zorganizowano giełdę kontaktów biznesowych. "Odbyły się spotkania między białoruskimi i kirgiskimi przedsiębiorstwami działającymi w sektorze spożywczym, inżynierii mechanicznej, ochronie zdrowia i

³⁸² Firmy farmaceutyczne Białorusi planują rozszerzyć zakres i wielkość dostaw leków do Kirgistanu [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/society/view/farmpredpriatiia-belarusi-planiruiut-rasshirit-assortiment-i-objemy-postavok-lekarstv-v-kyrgyzstan-494553-2022/>

³⁸³ W ramach 10. posiedzenia Międzyrządowej Kirgisko-Białoruskiej Komisji ds. Handlu i Współpracy Gospodarczej w Oszu odbyło się forum biznesowe [Zasób elektroniczny]. - 2022. 10. - URL: <https://cis.minsk.by/news/24072/v-ramkakh-go-zasedaniya-mezhpravitelstvennoy-kyrgyzsko-bialoruskoj-komissii-po-torgovo-ekonomicheskomu-sotrudnichestvu-v-oshe-sostojsijsja-biznes-forum>

gospodarce.³⁸⁴ W wyniku forum biznesowego podpisano dwustronne umowy na łączną kwotę 900 tysięcy dolarów".

W Oszu odbyła się również międzynarodowa wystawa uniwersalna "South Expo-2022", na której białoruską ekspozycję reprezentował koncern Belgospisheprom i jego 16 przedsiębiorstw, które połączyły towary eksportowe - "wyroby cukiernicze, przekąski, ĲywnoĲũ instant, koncentraty ĲywnoĲci, ĲywnoĲũ dla niemowląt, mocne napoje alkoholowe - gaistes, nalewki i balsamy na białoruskich ziołach, destylaty, whisky o pełnym cyklu produkcyjnym z białoruskiego zboża, produkty z owoców i jagód".³⁸⁵...". Znane na całym świecie białoruskie marki Gomselmash, MTZ i MAZ były reprezentowane na wystawie przez lokalnego dealera AUTOMASH-RADIATOR. Wśród wystawców znalazły się inne białoruskie przedsiębiorstwa: jeden z największych europejskich producentów sprzętu elektrycznego - V.I. Kozlov Minsk Electrotechnical Plant OJSC, wiodące instytucje medyczne - N.N. Aleksandrov RNPC Oncology and Medical Radiology (OMR) i Cardiology RNPC, a także producent leków weterynaryjnych - Belzoovetsnabprom OJSC. W szczególności na stoisku RNPC MPA kirgiskim specjalistom oferowano usługi edukacyjne w zakresie radiologii, chirurgii i diagnostyki ultrasonograficznej.³⁸⁶ W wyniku negocjacji między RNPC MPA i Osh State University "przygotowano umowę o współpracy, przewidującą wymianę doświadczeń między pracownikami instytucji w zakresie programów edukacyjnych zaawansowanych szkoleń i staży; organizację konferencji, seminariów, sympozjów, okrągłych stołów".

Wszystkie te fakty potwierdzają, że Białoruś i Kirgistan zamierzają wykorzystać potencjał stosunków dwustronnych we wszystkich obszarach współpracy, a zwłaszcza przyspieszyć interakcje w sferze gospodarczej, w tym partnerstwa we współpracy przemysłowej, kompleksie rolnoprzemysłowym, transporcie, a także w różnych kwestiach dotyczących agendy kulturalnej, humanitarnej i regionalnej.

³⁸⁴ Kontrakty na 900 tys. dolarów podpisane w wyniku białorusko-kirgiskiego forum biznesowego [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/kontrakty-na-900-tys-podpisany-po-itogam-belorusko-kyrgyzskogo-biznes-foruma-523912-2022/>.

³⁸⁵ 16 przedsiębiorstw Belgospisheprom zaprezentowało swoje produkty na wystawie "Yug Expo" w Kirgistanie [Zasób elektronicznyzasób]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/produktysiiu-na-vystavke-iug-ekspo-v-kyrgyzstane-predstavili-6-predpriy-atij-belgospisheproma-523807-2022>

³⁸⁶ 6. Międzynarodowa Uniwersalna Wystawa-Targi "Yug Expo-2022". [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://omr.by/news/news-main-ya-mezhdunarodnaya-universalnaya-vystavka-yarmarka-yug-ekspo-2022>

FOR AUTHOR USE ONLY

Specyfika wsparcia medialnego długoterminowa współpraca

Republika Białorusi tradycyjnie uważa Wspólnotę Niepodległych Państw za najważniejsze stowarzyszenie integracyjne w przestrzeni poradzieckiej, które przyczynia się do zapewnienia stabilności gospodarczej i społecznej w regionie.³⁸⁷ Sprawując prezydencję w WNP w 2013 r., "zamierza wykorzystać swoje przewodnictwo do dalszego wzmacniania wzajemnie korzystnej współpracy między państwami członkowskimi WNP, poprawy poziomu życia i dobrobytu ich obywateli, a także do zachowania i pomnażania pozytywnych doświadczeń współpracy integracyjnej zgromadzonych we Wspólnocie Niepodległych Państw".³⁸⁸ Szczególnie interesujące w tym względzie jest pozytywne doświadczenie współpracy między Białorusią a Turkmenistanem - krajem, który zajmuje szczególną pozycję wśród byłych republik radzieckich, ale którego kurs polityki zagranicznej, według oficjalnego Mińska, "jest skutecznym narzędziem i gwarancją utrzymania pokoju i stabilności w regionie".

³⁸⁹ Wiadomo, że turkmeńska polityka zagraniczna w XXI wieku jest zdeterminowana przez takie czynniki, jak "neutralny status Turkmenistanu, ogromne rezerwy gazu ziemnego w kraju i chęć maksymalizacji eksportu". Neutralny status Turkmenistanu został ustalony w grudniu 1995 r. w specjalnej rezolucji Zgromadzenia Ogólnego ONZ, którą poparło wówczas 185 krajów. Oficjalny Aszchabad określił jeden z głównych celów swojej polityki zagranicznej jako rozwój konstruktywnej, wzajemnie korzystnej współpracy ze wszystkimi partnerami zagranicznymi na zasadzie równości i wzajemnego szacunku.³⁹⁰ Jednocześnie "biorąc pod uwagę znaczny potencjał zasobowy państwa, Turkmenistan wykorzystuje go do realizacji projektów na dużą skalę, których realizacja wiąże się z tworzeniem spółek joint venture, przyciągających inwestycje zagranicznych przedsiębiorstw państwowych i prywatnych, banków i międzynarodowych instytucji finansowych".

³⁸⁷ Przemówienie do państw członkowskich Wspólnoty Niepodległych Państw [Zasób elektroniczny]. - 2013. 130838. - URL: <http://president.gov.by/press.html#doc>

³⁸⁸ Aleksander Łukaszenko gratuluje prezydentowi Turkmenistanu Gurbangulemu Berdimuhamedowowi [Zasób elektroniczny zasób]. - 2010. - URL: <http://president.gov.by/press102262.html#doc>

³⁸⁹ Kamieniew, S. Polityka zagraniczna Turkmenistanu. Bitwa wokół rury gazowej / S. Kamieniew // [Zasób elektroniczny]. [Zasób elektroniczny]. - 2002. - URL:

<http://www.centrasia.ru/newsA.php?st=1033368840>

³⁹⁰ Koncepcja polityki zagranicznej Turkmenistanu jako państwa neutralnego [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 1995. - URL: http://niyazov.sitcity.ru/ltext/0608085523.phtml?p_id=0608085523.p_2108100642

³⁹¹Punktem odniesienia w realizacji nowoczesnej strategii polityki zagranicznej Turkmenistanu jest przemówienie prezydenta tego kraju G. Berdimuhamedova na Zgromadzeniu Ogólnym ONZ we wrześniu 2007 r., w którym stwierdzono: "Turkmenistan jest dziś otwarty na świat, otwarty na szeroką współpracę międzynarodową we wszystkich kierunkach". To pokazuje, że Aszchabad dobrze rozumie, że proces transformacji gospodarczej i społecznej w kraju nie można sobie wyobrazić bez wiarygodnego partnerstwa gospodarczego z najlepszymi światowymi producentami towarów i technologii, więc "Turkmenistan chętnie odpowiada na wiele propozycji, starannie wybierając najlepsze światowe doświadczenia produkcyjne i technologiczne".³⁹²<...> Nie zawieramy umów gospodarczych, które są niekorzystne dla kraju w zamian za pewne dywidendy polityczne".

³⁹³W tym miejscu należy podkreślić, że harmonijnie łącząc pomyślnie rozwiązanie krajowych zadań rozwojowych i aktywny udział w sprawach międzynarodowych, oficjalny Aszchabad "uważa współpracę z krajami WNP za ważny kierunek swojej polityki zagranicznej", w której ważną rolę odgrywa dynamiczne budowanie więzi partnerskich z Republiką Białorusi.

Należy przypomnieć, że jeszcze w 2008 roku wzajemna białorusko-turecka wymiana handlowa wynosiła zaledwie około 50 milionów dolarów. Dopiero w 2009 roku pojawiła się tendencja do intensyfikacji stosunków dwustronnych, kiedy to białoruska głowa państwa przybyła do Aszchabadu z oficjalną wizytą po 7-letniej przerwie.³⁹⁴W tym samym czasie strony podjęły decyzje, które nadały interakcji między Białorusią a Turkmenistanem

"długoterminowy i strategiczny charakter". Decyzje te dotyczyły wzajemnych dostaw białoruskich wyrobów przemysłu maszynowego i wyrobów turkmeńskich przedsiębiorstw przemysłu lekkiego, a także zasadniczo nowej formy więzi gospodarczych - kompleksowego udziału Białorusi w projektach infrastruktury przemysłowej i społecznej Turkmenistanu. Wówczas podpisano Umowę ramową o budowie przez białoruskich specjalistów kompleksu wydobywczo-przetwórczego do wydobycia nawozów potasowych na turkmeńskiej ziemi o projektowanej

³⁹¹ Durdiev, S. Polityka zagraniczna Turkmenistanu na obecnym etapie / S. Durdiev // Neutralny Turkmenistan. - 2009. - 21 maja.

³⁹² Agakhanov, H.A. W centrum uwagi - polityka zagraniczna Turkmenistanu / H.A. Agakhanov // [W centrum uwagi - polityka zagraniczna Turkmenistanu]. [Zasób elektroniczny zasób]. - 2009. /7=4&==15725&== URL:

http://www.turkmenistan.ru/page_id_lang_id_ru&elem_id_type_event&sort_date_desc

³⁹³ Grudzień-2012: Głędzenie przebiegu inicjatyw polityki zagranicznej przywódcy narodu [Zasób elektroniczny]. - 2013. /2013-01-10-- URL: <http://www.parahat.info/news/dekabr-2012-sleduya-kursom-vneshnepoliticheskikh-iniciativ-lidera-nacii-politika-otkrytyh-dverej>

³⁹⁴ Białoruś i Turkmenistan intensyfikują współpracę dwustronną [Zasób elektroniczny]. - 2009. - URL: <http://president.gov.by/press73283.html#doc>

wydajnoŒci 7 mln ton rudy rocznie, w tym 1,4 mln ton nawozów potasowych.

W tym miejscu naleŹy wyjaŹnić, Źe krajowy program "Strategia rozwoju gospodarczego, politycznego i kulturalnego Turkmenistanu na okres do 2020 roku" planuje zwiêkszyæ produkcjê roln¹ prawie 18-krotnie w stosunku do 2000 roku. "Do tego czasu kraj wdroŹy szereg œrodków maj¹cych na celu zwiêkszenie plonów i produkcji rolnej.³⁹⁵ Stworzenie produkcji nawozów potasowych w rozwi¹zaniu takiego zadania jest jednym z priorytetów pañstwa". Jeœli chodzi o złoŹe naturalnych soli potasowych Garlyk, znajduj¹ce siê w prowincji Lebap w Turkmenistanie, jego rezerwy przekraczaj¹ trzy miliardy ton, czyli ponad 40 procent wszystkich potwierdzonych rezerw soli potasowych w Turkmenistanie. W rzeczywistoœci zagospodarowanie tego złoŹa i utworzenie tu zakładu wydobywania i wzbogacania soli potasowej jest punktem wyjœcia dla rozwoju turkmeñskiego przemysłu wydobywczego i gwarantem zapewnienia planowanego wzrostu produkcji rolnej w kraju.

Miêdzynarodowy przetarg na projekt, dostawê sprzêtu, szkolenie personelu i uruchomienie samego zakładu zosta³ og³oszony przez pañstwowy koncern Turkmenhimiya pod koniec 2007 roku. Uczestniczy³y w nim miêdzy innymi chiñska firma Tamplan i rosyjski Zachodnio-Uralski Koncern Budowy Maszyn. Ostatecznie jednak strona turkmeñska opowiedzia³a siê za białoruskim JSC Belgorkhimprom, instytutem badawczo-projektowym przemysłu wydobywczego i chemicznego Białorusi, który wspiera dzia³alnoœæ produkcyjn¹ Belaruskali. Pó³tora roku póŹniej, 19 czerwca 2009 r., wmurowano kapsu³ê w fundamenty zakładu wydobywczego-przetwórczego na złoŹu potasu "Garlyk", którego pierwszy etap koncepcji rozwoju przewiduje "zagospodarowanie surowców metod¹ górn¹¹ i budowê zakładu nawozów potasowych o wydajnoœci do pó³tora miliona ton rocznie".³⁹⁶ Po zagospodarowaniu dwóch kolejnych złoŹ - do 4,5 mln ton rocznie". Ponadto, oprócz budowy kompleksu zak³adów produkcyjnych i stworzenia nowych miejsc pracy, projekt przewiduje dostawê nowoczesnego sprzêtu i szkolenie turkmeñskich specjalistów.

³⁹⁷ Pojawienie siê tak duŹego obiektu jak zak³ad wydobywczego-przetwórczy w

³⁹⁵ BiałoruŹ - Turkmenistan: potasowy fundament przysz³ej interakcji [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2010. - URL: http://export.by/resources/izdaniya_i_publicacii/belarus%E2%80%94turkmenistan%20kalinii%20fundament%20budusc.html

³⁹⁶ BiałoruŹ stanie siê uczestnikiem duŹego projektu inwestycyjnego w Turkmenistanie [Zasób elektroniczny]. - 2009. 73356. - URL: <http://president.gov.by/press.html#doc>

³⁹⁷ Prezydent Turkmenistanu udzieli³ wywiadu przedstawicielom tureckiej prasy [Zasób elektroniczny]. - 2012. 37076. - URL: <http://www.turkmenistan.ru/ru/articles.html>

perspektywicznych planach współpracy białorusko-turkmeńskiej było naturalną kontynuacją kursu realizowanego przez obecne kierownictwo Turkmenistanu, które przewiduje rozwój przemysłowy tej byłej republiki radzieckiej: "Aby rozwiązać to ważne zadanie, zamierzamy zbudować giganty przemysłowe wyposażone w najnowocześniejszy sprzęt i technologie". W konsekwencji tego kursu ludność Turkmenistanu jest obecnie bezpłatnie zaopatrywana w gaz ziemny, energię elektryczną, podstawowe paliwa i sól kuchenną.

Jednocześnie w 2009 roku strona białoruska zaoferowała swoim turkmeńskim partnerom projekty dotyczące kompleksowej modernizacji systemu transportowego miast Turkmenistanu, stworzenia przyjaznych dla środowiska tras transportowych, w tym w narodowej strefie turystycznej Awaza, a także budowy szeregu innych obiektów na turkmeńskiej ziemi. Wszystkie te umowy zostały zapisane w odpowiednich dokumentach, w tym w umowach o międzynarodowym ruchu drogowym pasażerskim i towarowym, o współpracy w sferze gospodarczej, sprawach celnych, przestrzeganiu prawa podatkowego, sporcie i turystyce, nauce i technologii, kulturze, edukacji, zdrowiu i naukach medycznych, a także prasie i informacji.

³⁹⁸W tym ostatnim dokumencie, który jest szczególnie ważny dla międzynarodowych dziennikarzy obu krajów, strony zgodziły się pomagać sobie nawzajem "w regularnej wymianie wiadomości dotyczących sfery politycznej, gospodarczej i kulturalnej swoich państw za pośrednictwem agencji informacyjnych, mediów drukowanych, audiowizualnych i innych". Zakłada się również, że współpraca w sferze mediów będzie miała na celu: otwarcie biur korespondentów w obu krajach na zasadzie parytetu; wymianę materiałów informacyjnych, biuletynów na temat środków masowego przekazu; wymianę specjalistów w dziedzinie środków masowego przekazu i dystrybucji prasy; wymianę doświadczeń w zakresie szkolenia i stażu specjalistów; udział w międzynarodowych wystawach książek i prasy, seminariach i konferencjach.

Tak dużą uwagę stron na kwestie wsparcia medialnego dla długoterminowego partnerstwa białorusko-tureckiego tłumaczy się tym, że "skuteczność procesów integracyjnych zależy bezpośrednio od woli politycznej przywódców państw i konstruktywnego stanowiska ich

³⁹⁸ Umowa między Rządem Republiki Białorusi a Rządem Turkmenistanu o współpracy w dziedzinie prasy i informacji [Zasób elektroniczny].

- 2009. - URL: <http://pravo.levonevsky.org/bazaby11/republic10/text213.htm>

obywateli.³⁹⁹ Dlatego tak ważna jest rola środków masowego przekazu, które uczciwie i obiektywnie odzwierciedlają rzeczywiste procesy i kształtują opinię publiczną". Jest to tym bardziej istotne dla interakcji między Białorusią a Turkmenistanem, które w ciągu ostatnich trzech lat rozwijały się w imponującym tempie.

Na początku 2010 r. przywódca Turkmenistanu G. Berdimuhamedov złożył pierwszą oficjalną wizytę na Białorusi, podczas której obie głowy państw doszły do wniosku, że Białoruś i Turkmenistan osiągnęły jakościowo nowy poziom strategicznych stosunków partnerskich, potwierdzając to poprzez intensyfikację interakcji gospodarczych i handlowych zarówno w istniejących, jak i nowych obszarach współpracy. W szczególności oba kraje rozmawiały już o pogłębieniu współpracy przemysłowej, tworzeniu nowych gałęzi przemysłu opartych na zaawansowanych technologiach i rozwoju, wdrażaniu dużych projektów infrastrukturalnych i rozwijaniu produktywnej interakcji w sektorze energetycznym.⁴⁰⁰ Ponadto strony zademonstrowały podobne stanowiska w ocenie takich zasad stosunków międzynarodowych i działalności organizacji międzynarodowych, jak "równy dialog między krajami rozwiniętymi i rozwijającymi się, nienaruszalność suwerenności państw i odrzucenie ingerencji w sprawy wewnętrzne, prawo narodów do wyboru własnego modelu rozwoju politycznego, odrzucenie wojny jako środka rozwiązywania konfliktów".

Utworzenie Międzypaństwowej Białorusko-Turkmeńskiej Komisji ds. Współpracy Gospodarczej i podpisanie nowego pakietu umów o współpracy handlowej i gospodarczej w zakresie dostaw białoruskiego sprzętu rolniczego i samochodowego oraz transportu miejskiego, współpracy wojskowej i wojskowo-technicznej, wzajemnego uznawania dokumentów o wykształceniu, stopniach i tytułach naukowych, zakładania domów handlowych w Turkmenistanie i na Białorusi, współpracy między białoruskimi i turkmeńskimi uniwersytetami oraz dodatkowej eksploracji i rozwoju pola naftowego Karabilskoje. Opierała się ona na dostawach białoruskich towarów o wysokiej wartości dodanej - ciągników, maszyn drogowych, maszyn do uprawy gleby, ciężarówek, opon, produktów do obróbki drewna, leków i żywności.

³⁹⁹ Aleksander Łukaszenko przesłał pozdrowienia uczestnikom VII Forum Mediów Europejskich i Azjatyckich [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2012. - URL: <http://president.gov.by/press141469.html#doc>

⁴⁰⁰ Aleksander Łukaszenko spotkał się z prezydentem Turkmenistanu Gurbanguly Berdimuhamedovem [Zasób elektroniczny]. - 2010. 82516.- URL: <http://president.gov.by/press.html>

⁴⁰¹ Jednocześnie strona białoruska bada możliwości realizacji kilku innych dużych projektów w Turkmenistanie, w tym projektu i budowy "pod klucz" zakładu produkcji płytek ceramicznych, kamionki porcelanowej i wyrobów sanitarnych; modernizacji zakładu produkcji izolacji z włókien bazaltowych; budowy obiektów socjalnych i kulturalnych - kompleksu sportowo-rekreacyjnego i trzech 14-piętrowych budynków mieszkalnych w Aszchabadzie. Ponadto białoruscy budowniczowie podjęli pilotażowy projekt rekonstrukcji i termomodernizacji zasobów mieszkaniowych zbudowanych w latach 60-70 ubiegłego wieku. "Belavtodor" zdecydował się wziąć udział w przetargu na budowę mostu na rzece Amudarya. W styczniu 2012 r. strona turkmeńska ogłosiła zamiar zakupu 2 tys. ciągników na Białorusi i około 3 tys. maszyn Mińskiego Zakładu Samochodowego, a także otwarcia 4 stacji obsługi pojazdów MAZ w różnych regionach Turkmenistanu. W rezultacie w 2012 roku do Turkmenistanu "dostarczono" z Białorusi 4,2 tys. ciągników.

⁴⁰² "ciągników i 3 800 ciężarówek". Strona białoruska wyraziła również gotowość do kontynuowania dostaw krajowych żurawi wieżowych i dźwigów do tego środkowoazjatyckiego kraju.

Strony zgodziły się otworzyć białorusko-turkmeńską szkołę wyższą w celu szkolenia specjalistów do pracy w nowych przedsiębiorstwach. Premier Białorusi M. Myasnikovich nakreślił nowe horyzonty współpracy między oboma krajami: "Współpraca powinna być innowacyjna, obiecująca i na dużą skalę, a nie ograniczać się do interesów gospodarek narodowych. Dlatego oba kraje mają wielkie perspektywy w dziedzinie innowacyjnej współpracy <...> Konieczne jest stworzenie takich zdolności, takich zakładów produkcyjnych, które będą produkować eksport do krajów trzecich.

⁴⁰³ "Gospodarki państw wzajemnie się uzupełniają i w związku z tym możliwa jest realizacja najbardziej ambitnych projektów". I dziś możemy stwierdzić, że właśnie ten kierunek - interakcja innowacyjna - staje się coraz bardziej konkretny w stosunkach między Białorusią a Turkmenistanem, o czym Gwiadczu różne fakty.

W szczególności w Turkmenistanie działa już 15 przedsiębiorstw z

⁴⁰¹ Białoruska delegacja pod przewodnictwem A. Kalinina bierze udział w trzecim posiedzeniu Międzyrządowej Białorusko-Turkmeńskiej Komisji Współpracy Gospodarczej [Zasób elektroniczny]. - 2011. - URL: <http://www.government.by/ru/content/3468>

⁴⁰² Pojedyncza delegacja negocjacyjna UC aktywnie pracuje nad finalizacją ujednolicenia systemów handlowych z innymi krajami [Zasób elektroniczny]. - 2013. 620828.- URL: http://www.belta.by/ru/all_news/politics/Edinaja-peregovornaja-delegatsija-TS-aktivno-rabotaet-nad-zaversheniem-unifikatsii-torgovyh-rezhimov-s-drugimi-stranami-i.html

⁴⁰³ Więcej Białorusinów będzie zaangażowanych w budowę zakładu wydobywczego-przetwórczego Garlyk w Turkmenistanie [Zasób elektroniczny]. - 2012. - URL: <http://www.government.by/ru/content/4214>

białoruskim kapitałem, a 13 projektów inwestycyjnych z białoruskim udziałem zostało zarejestrowanych na łączną kwotę 1,3 mld USD. W 2011 r. obroty białorusko-turkmeńskiego handlu zagranicznego przekroczyły 200 mln USD, a w 2012 r. wzrosły o połowę.

Wizyta turkmeńskiego przywódcy w Mińsku w kwietniu 2012 r., podczas której G. Berdymuchamedow zaprosił stronę białoruską do udziału w modernizacji Turkmenistanu, nadała nowe barwy rozwojowi współpracy między oboma krajami. Faktem jest, że na początku 2012 r. kraj przyjął program rozwoju społeczno-gospodarczego Turkmenistanu na lata 2012-2016, w którym wiele uwagi poświęcono rozwojowi rolnictwa, infrastruktury miejskiej i dróg. W związku z tym strona turkmeńska jest gotowa rozszerzyć nomenklaturę białoruskich produktów do budowy maszyn, jest zainteresowana zakupem produktów rolnych, drogi, budowlanych, sprzęt komunalny, obrabiarki, materiały budowlane, żywność, leki.

Białoruska propozycja utworzenia w Turkmenistanie instytucji edukacyjnej kształcącej kadry średniego szczebla, która mogłaby pokryć zapotrzebowanie na specjalistów w przemyśle wydobywczym powstającym w obwodzie Lebap, jest obecnie na aktywnym etapie badań. Należy zauważyć, że obecna skala współpracy między oboma krajami w sferze edukacyjnej jest już dość wymowna: ponad 7000 turkmeńskich studentów studiuje obecnie na białoruskich uniwersytetach, z czego około 200 specjalizuje się w pracy w zakładzie górniczo-przetwórczym Garlyk.⁴⁰⁴ Wszystko to dało prezydentowi Turkmenistanu powód do nazwania Białorusi "kluczowym partnerem w edukacji naszych studentów".

Nowy pakiet dwustronnych dokumentów podpisanych w Mińsku w kwietniu 2012 r. również potwierdził szybkie rozszerzenie obszarów współpracy białorusko-tureckiej. Wśród nich są umowy międzyrządowe o współpracy w dziedzinie geodezji, kartografii, teledetekcji Ziemi; umowy o współpracy naukowo-technicznej między Akademiami Nauk obu krajów, między Centrum Monitoringu Geofizycznego Narodowej Akademii Nauk Białorusi i Instytutem Sejsmologii Akademii Nauk Turkmenistanu, między Białoruskim Państwowym Uniwersytetem Informatyki i Radioelektroniki a Turkmeńskim Państwowym Instytutem Transportu i Komunikacji. Istnieją również umowy międzyresortowe o współpracy w zakresie budownictwa przemysłowego, mieszkaniowego i socjalnego, rolnictwa, a także memorandum o porozumieniu między ministerstwami sprawiedliwości obu krajów. Ponadto

⁴⁰⁴ Aleksander Łukaszenko spotkał się z prezydentem Turkmenistanu Gurbanguły Berdimuhamedowem [Zasób elektroniczny]. - 2012. 131087. - URL: <http://president.gov.by/press.html>

strony zaktualizowały temat utworzenia i funkcjonowania Rady Biznesu ds. współpracy między Izbami Handlowo-Przemysłowymi obu krajów, co powinno pomóc w przyciągnięciu środowisk biznesowych, małych i średnich przedsiębiorstw do bardziej aktywnego udziału w realizacji wspólnych projektów.⁴⁰⁵ Oczekuje się, że pierwsze posiedzenie Rady Biznesu ds. współpracy, a także posiedzenie Międzyrządowej Białorusko-Turkmeńskiej Komisji ds. współpracy w dziedzinie nauki i technologii odbędzie się w 2013 roku.

Wysokie wskaźniki realizacji założonych planów współpracy białorusko-turkmeńskiej, przy prawie pięciokrotnym wzroście obrotów handlowych między oboma krajami w ciągu ostatnich czterech lat, pozwoliły oficjalnemu Mińskowi powiedzieć: "Nasze stosunki z Turkmenistanem są przykładem dla innych."⁴⁰⁶ W ostatnich latach rozwinęliśmy współpracę we wszystkich obszarach". Strona białoruska widzi dalsze perspektywy rozwoju tego wektora polityki zagranicznej w przestrzeni poradzieckiej w rozwoju bezpośrednich powiązań między przedsiębiorstwami, aktywnym wykorzystaniu potencjału kontaktów regionalnych, nowych formach współpracy gospodarczej, w tym realizacji wspólnych projektów przemysłowych i infrastrukturalnych. Wydaje się, że przedstawiciele międzynarodowego segmentu dziennikarstwa narodowego Białorusi i Turkmenistanu, którzy wciąż poszukują nowych kreatywnych podejść, które mogą odpowiednio odzwierciedlić pełny zakres tego międzynarodowego tematu i skutecznie przyczynić się do rozwiązania napotykanego tu problemów, powinni również mieć swój udział w promowaniu idei białorusko-turkmeńskiej długoterminowej i strategicznej współpracy w masowej Gwiadoŭści mieszkańców swoich krajów.

⁴⁰⁵ O białorusko-tureckich konsultacjach międzynarodowych [Zasób elektroniczny]. - 2013. [7023100851](http://mfa.gov.by/press/news_mfa/bc_c_e_e.html). - URL: http://mfa.gov.by/press/news_mfa/bc_c_e_e.html

⁴⁰⁶ Aleksander Łukaszenko przyjął listy uwierzytelniające zagranicznych ambasadorów [Zasób elektroniczny]. - 2012. - URL: <http://president.gov.by/press140152.html#doc>

Literatura

1. Matievsky, M. Łukaszenka i Merziew uważają, że możliwe jest podniesienie poziomu obrotów handlowych do 1 mld USD / M Matievsky // [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2018. - URL: https://www.belta.by/president/view/lukashenko-i-mirzиеev-schitajut-vozmozhnym-podnjat-uroven-tovarooborota-do-1-mlrd-317697-2018/?utm_source=belta&utm_medium=news&utm_campaign=accent
2. Negocjacje z prezydentem Uzbekistanu Shavkatem Merzievem [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2018. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/peregovory-s-prezidentom-uzbekistana-shavkatom-mirzиеevym-19489
3. Podpisanie mapy drogowej rozwoju współpracy między Białorusią a Uzbekistanem [Zasób elektroniczny]. - 2018. - URL: <http://www.government.by/ru/content/8364>
4. Matievsky, M. Białoruś i Uzbekistan planują utworzenie wspólnych przedsięwzięć w dziedzinie farmacji, budowy maszyn i kompleksu rolno-przemysłowego / M. Matiyevsky // [Zasób elektroniczny]. - 2018. - URL: <https://www.belta.by/special/economics/view/belarus-i-uzbekistan-planirujut-sozdat-sovmestnye-predpriyatija-v-farmatsevtike-mashinostroenii-i-apk-317534-2018/>
5. MTZ otworzy produkcję montażową maszyn gąsienicowych i ogrodniczych w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. - 2018. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mtz-otkroet-sborochnoe-proizvodstvo-gusenichnoj-i-sadovoj-tehniki-v-uzbekistane-318069-2018/>
6. "Gomselmashch" planuje utworzenie wspólnych zakładów montażowych w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. - 2019. - URL: <https://belta.by/economics/view/gomelmash-planiruet-sozdat-sovmestnye-sborochnye-proizvodstva-v-uzbekistane-338356-2019/>
7. Uzbekistan jest zainteresowany współpracą przemysłową z obwodem homelskim [Zasób elektroniczny]. - 2018. - URL: <https://belta.by/regions/view/uzbekistan-zainteresovan-v-promyshlennoj-kooperatsii-s-gomelskoj-oblastju-327270-2018/>
8. Zakład przetwórstwa bawełny zostanie zbudowany w Smargonie [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2018. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/zavod-po-pererabotke-hlopka-postrojat-v-smorgoni-317921-2018/>
9. Matievsky, M. Baranowicki młyn wszedł do uzbeckiego klastra producentów bawełny / M. Matiyevsky // [Zasób elektroniczny]. - 2018. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/baranovichskij-kombinat-voshel-v-uzbekskij-klaster-proizvoditelej-hlopka-317839-2018/>

10. Motovelo zavod utvorzy JV v Uzbekistane [Zasób elektronichny]. - 2018. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/motovelo zavod-sozdast-sp-v-uzbekistane-314017-2018/>

11. Białoruś - Uzbekistan [Zasób elektronichny]. - 2019. - URL: <http://mfa.gov.by/bilateral/cis/uzbekistan/>

12. Białoruś i Uzbekistan planują stworzyć wspólną produkcję wyrobów cukierniczych [Zasób elektronichny]. - 2018. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-uzbekistan-planirujut-sozdat-sovmestnoe-proizvodstvo-konditerskih-izdelij-306531-2018/>

13. Władimir Dwornik wziął udział w posiedzeniu międzypaństwowej komisji ds. współpracy dwustronnej między Białorusią a Uzbekistanem [Zasób elektronichny]. - 2019. - URL: <http://government.gov.by/ru/content/8847>

14. Rząd Białorusi oferuje Uzbekistanowi duże projekty w zakresie produkcji maszyn [Zasób elektronichny]. - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/pravitelstvo-belarusi-predlagaet-uzbekistanu-masshtabnye-proekty-po-proizvodstvu-tehniki-113-2019/>

15. "Bellegprom" planuje rozszerzyć współpracę z Uzbekistanem [Zasób elektronichny zasób]. - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bellegprom-planiruet-rasshirit-sotrudnichestvo-s-uzbekistanom-333-2019/>

16. FEZ "Witebsk" i uzbecki "Kosonsoy-farm" będą rozwijać współpracę inwestycyjną [Zasób elektronichny]. - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/sez-vitebsk-i-uzbekskaja-kosonsoy-farm-budut-razvivat-investitsionnoe-sotrudnichestvo-352766-2019/>

17. Białoruś i Uzbekistan podpisały umowę o współpracy w dziedzinie nauki i technologii [Zasób elektronichny]. - 2018. - URL: <https://www.belta.by/society/view/belarus-i-uzbekistan-podpisali-soglashenie-o-sotrudnichestvo-v-oblasti-nauki-i-tehnologii-317747-2018/>

18. Białoruś i Uzbekistan realizują 15 wspólnych projektów naukowo-technicznych [Zasób elektronichny]. - 2019. - 15 - URL: <https://belta.by/society/view/belarus-i-uzbekistan-realizujut-sovmestnyh-nauchno-tehnicheskij-proektov-343295-2019/>

19. Pierwszy uniwersytecki technopark powstaje w Uzbekistanie przy udziale BITU [Zasób elektronichny]. - 2019. - URL: <https://www.belta.by/special/society/view/v-uzbekistane-pri-uchastii-bntu->

[sozdaetsja-pervyj-universitetskij-tehnopark-335511-2019/](https://www.belta.by/society/view/belorusko-uzbekskij-institut-prikladnyh-tehnicheskikh-kvalifikatsij-sozdatut-v-tashkente-345862-2019/)

20. Białorusko-Uzbecki Instytut Stosowanych Kwalifikacji Technicznych zostanie utworzony w Taszkencie [Zasób elektroniczny]. - 2019. - URL:

<https://www.belta.by/society/view/belorusko-uzbekskij-institut-prikladnyh-tehnicheskikh-kvalifikatsij-sozdatut-v-tashkente-345862-2019/>

21. Ponad 30 osiągnięć naukowych i technicznych zaprezentuje BSU na wystawie w Taszkencie [Zasób elektroniczny]. - 2018. -30-- URL: <https://www.belta.by/society/view/boleee-nauchno-tehnicheskikh-razrabotok-predstavit-bgu-na-vystavke-v-tashkente-317246-2018/>

22. Griszkievicz, A. Białorusko-uzbeckie centrum edukacyjne otwarte w Taszkienckim Uniwersytecie Pedagogicznym / A. Griszkievicz // [Zasób elektroniczny]. - 2018. - URL:

<https://www.belta.by/society/view/belorusko-uzbekskij-obrazovatelnyj-tsentr-otkrylsja-v-tashkentskom-peduniversitete-318451-2018/>

23. Wzrost obrotów handlowych i nowe projekty - Ambasador Uzbekistanu na temat dynamiki stosunków z Białorusią [Zasób elektroniczny]. - 2019. - URL: <https://belta.by/economics/view/rost-tovarooborota-i-novye-proekty-posol-uzbekistana-o-dinamike-otnoshenij-s-belarusiju-333099-2019/>

24. Białoruś dały do dalszego rozwoju stosunków dwustronnych z Uzbekistanem [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9736>

25. Instytuty Metrologii Białorusi i Uzbekistanu podpisały umowę o współpracy [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/instituty-metrologii-belarusi-i-uzbekistana-podpisali-soglashenie-o-sotrudnichestve-431178-2021/>

26. Gosstandart Białorusi i agencja "Uzstandart" podpisały program współpracy na lata 2021-2023 [Zasób elektroniczny]. - 2021. -2021- 2023-- URL: <https://www.belta.by/economics/view/gosstandart-belarusi-i-agentstvo-uzstandart-podpisali-programuuu-sotrudnichestva-na-gody-431298-2021/>

27. Uniwersytety Białorusi i Uzbekistanu podpisały 10 dokumentów o współpracy [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/vuzy-belarusi-i-uzbekistana-podpisali-10-dokumentov-o-sotrudnichestvo-431140-2021/>

28. BSU i Narodowy Uniwersytet Uzbekistanu osiągają nowy poziom współpracy [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/bgu-i-natsionalnyj-universitet-uzbekistana-vyhodj-at-na-novyj-uroven-sotrudnichestva-436206-2021/>

29. BSU planuje rozszerzyć wspólne programy edukacyjne z Uzbekistanem

- [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL:
<https://www.belta.by/society/view/bgu-planiruet-rasshirit-s-uzbekistanom-sovmestnye-obrazovatelnye-programmy-435893-2021/>
30. Gabinet uzbeckiego języka i kultury zostanie otwarty w BSU [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2021. - URL:
<https://www.belta.by/society/view/kabinet-uzbekskogo-jazyka-i-kultury-otkrojut-v-bgu-435914-2021/>
31. BSU rozszerzy współpracę z Uzbekistanem w dziedzinie edukacji [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2021. - URL:
<https://www.belta.by/society/view/bgu-rasshirit-sotrudnichestvo-s-uzbekistanom-v-oblasti-obrazovaniya-436565-2021/>
32. Ponad 170 przedstawicieli biznesu Białorusi i Uzbekistanu wzięło udział w posiedzeniu Rady Biznesu [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bole-170-predstavitelej-businesses-belarusi-i-uzbekistana-prinjali-uchastie-v-zasedanii-delovogo-soveta-431374-2021>
33. MM3 podczas komisji międzypaństwowej w Uzbekistanie planuje podpisać umowy na ponad 4 miliony dolarów [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mmz-v-vremja-mezhpravkomissii-v-uzbekistane-planiruet-podpisat-kontrakty-bole-chem-na-4-mln-431277-2021/>
34. Ponad 20 białoruskich przedsiębiorstw wzięło udział w dużej wystawie przemysłowej w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bole-20-belorus-skih-predpriyatij-prinjali-uchastie-v-krupnoj-promyshlennoj-vystavke-v-uzbekistane-436286-2021/>
35. Władimir Dwornik przeprowadził rozmowy z wicepremierem Republiki Uzbekistanu Sardorem Umurzakowem [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2020. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9423>
36. Zalessky, B. Wektor postradzieckiej integracji. Widok z Białorusi / Boris Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie Palmarium, 2019. - 268 c.
37. Białoruski eksport żywności do Uzbekistanu wzrósł ponad dwukrotnie w 2020 roku [Zasób elektroniczny]. - 2021. - 2020-- URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-belorusskogo-prodovolstviya-v-uzbekistan-v-godu-vyros-bole-chem-v-dva-raza-431838-2021/>
38. O wynikach wizyty Władimira Dwornika w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2020. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9301>

39. "Gomselmash" zaprezentuje swój potencjał na forum agrarnym w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/gomselmash-predstavit-svoj-potentsial-na-agrarnom-forume-v-uzbekistane-380486-2020>
40. Ponad 30 porozumieŃ i umów podpisanych w wyniku białorusko-uzbeckiego forum agrarnego [Zasób elektroniczny]. - 2020. -30-- URL: <https://www.belta.by/economics/view/bolee soglashenij-i-kontraktov-podpisano-po-itogam-belorussko-uzbekskogo-agrarnogo-foruma-381350-2020/>
41. NAS Białorusi zaprezentowała w Uzbekistanie ponad 60 innowacyjnych rozwiązań dla rolnictwa [Zasób elektroniczny]. - 2020. -60-- URL: <https://www.belta.by/economics/view/nan-belarusi-predstavila-v-uzbekistane-bolee innovatsionnyh-razrabotok-dlja-selskogo-hozjajstva-381057-2020/>
42. Roman Golovchenko: Białoruś i Uzbekistan mogą zwiększyć handel i inwestycje, znaleziono punkty wzrostu [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <http://www.government.by/ru/content/10260>
43. Białoruś i Uzbekistan intensyfikują realizację projektów produkcyjnych i kooperacyjnych [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-uzbekistan-aktivizirujut-realizatsiju-proizvodstvenno-kooperatsionnyh-proektov-.495026-2022/>
44. Maszyny, sprzęt, rozwój naukowy i techniczny. Co Białoruś zaprezentuje na wystawie w Taszkencie [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/comments/view/tehnika-oborudovanie-nauchno-tehnicheskije-razrabotki-cto-belarus-prezentuet-na-vystavke-v-tashkente-8158/>
45. Roman Golovchenko: Obroty handlowe między Białorusią a Uzbekistanem powinny zostać zwiększone do co najmniej 500 mln USD [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <http://www.government.by/ru/content/10257>
46. Miński Zakład Samochodowy założył montaż maszyn w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/minskij-avtozavod-naladil-sborku-tehniki-v-uzbekistane-496181-2022/>
47. "MAZ-Taszkent" podpisał dużą umowę z uzbecką firmą na dostawę 41 pojazdów [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/maz-tashkent-podpisal-krupnyj-kontrakt-s-uzbekskoj-kompaniej-na-postavku-41-avtomobilj-a-498224-2022/>

48. MTW w I kwartale zwiększyło dostawy maszyn do Uzbekistanu o ponad 23% [Elektroniczny zasób]. - 2022.
<https://www.belta.by/economics/view/mtz-v-i-kvartale-narastil-postavki-tehniki-v-uzbekistan-bolee-chem-na-23-499321-2022/>
49. Centrum sprzedaży i serwisu białoruskich maszyn rolniczych otwarte w Taszkencie [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/tsentr-prodazh-i-servisnogo-obsluzhivaniya-belorusskoj-selhoztehniki-otkrylsja-v-tashkente-499290-2022/>.
50. Białoruż i Uzbekistan omawiają pogłębienie współpracy w przemyśle farmaceutycznym [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-uzbekistan-obsuzhdajut-uglublenie-sotrudnichestva-v-farmotrasli-498163-2022/>
51. Gołowczenko: Białoruż opracowuje dostawę drewnianych domów do Uzbekistanu [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/golovchenko-belarus-prorabatyvaet-postavki-v-uzbekistan-derevjannyh-domov-498185-2022/>
52. Białoruż jest zainteresowana dostawą substratów torfowych do Uzbekistanu [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-zainteresovana-v-postavkah-torfjanyh-substratov-v-uzbekistan-499019-2022/>
53. Białoruskie przedsiębiorstwa przemysłu lekkiego prezentują swój potencjał w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belorusskie-predpriijatija-legkoj-promyshlennosti-prezentujut-svoj-potentsial-v-uzbekistane-498369-2022/>
54. Na forach i wystawach "Belinterexpo" krajowe przedsiębiorstwa podpisały kontrakty na 80 milionów dolarów [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/na-forumah-i-vystavkah-belinterexpo-otechestvennye-predpriijatija-podpisali-kontrakty-na-80-mln-476100-2021/>.
55. Ponad 20 białoruskich przedsiębiorstw wzięło udział w dużej wystawie przemysłowej w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. - 2021. <https://www.belta.by/economics/view/bolee-20-belorus-skih-predpriijatij-prinjalich-uchastie-v-krupnoj-promyshlennoj-vystavke-v-uzbekistane-436286-2021/>. - URL:
56. Zalessky, B. Kluczowe zadanie - rozwój. Zbiór artykułów / Boris Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2021. - 108 c.
57. Białoruski pawilon narodowy zostanie zaprezentowany na wystawie

- "INNOPROM" w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/beloruskij-natsionalnyj-paviljon-budet-predstavlen-na-vystavke-innoprom-v-uzbekistane-480872-2022/>
58. Pawilon Narodowy Białorusi prezentowany na wystawie w Taszkencie [Zasób elektroniczny zasób]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/natsionalnyj-paviljon-belarusi-predstavlen-na-vystavke-v-tashkente-471340-2021/>
59. MiĖski Zakład Samochodowy zaprezentował nową wywrotkĖ gazowā na wystawie w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. -2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/minskij-avtozavod-predstavil-novyj-gazovyj-samosval-na-vystavke-v-uzbekistane-471501-2021/>
60. MAZ podpisał kontrakt na dostawĖ maszyn do Uzbekistanu za 1 mln USD [Zasób elektroniczny]. - 2021. -1-- URL: <https://www.belta.by/economics/view/maz-podpisal-kontrakt-na-postavku-tehniki-v-uzbekistan-na mln-471344-2021/>
61. Zalessky, B. Zrównoważony rozwój jako formuła wzrostu. Cechy współpracy międzynarodowej opartej na kompetencjach innowacyjnych / Boris Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie Palmarium, 2021. - 156 c.
62. Tichonow, A. Białorusko-uzbeckie forum agrarne: posłowie / A. Tichonow // [Zasób elektroniczny]. - 2019. - URL: <https://produkt.by/story/belorusko-uzbekskiy-agrarnyy-forum-posleslovie>
63. Pusznikowa, A. Uzbekistan moĖ staĖ siĖ trampolinā dla przedsiębiorstw obwodu witebskiego do zaopatrywania Azji / A. Pusznikowa // [Uzbekistan moĖ staĖ siĖ trampolinā dla przedsiębiorstw obwodu witebskiego do zaopatrywania Azji]. [Zasób elektroniczny zasób]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/uzbekistan-mozhet-stat-dlja-predpriyatij-vitebskoj-oblasti-tramplinom-dlja-postavok-v-aziju-491940-2022/>
64. Region Namangan bĖdzie współpracował z Witebskiem [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2019. - URL: <https://nampravda.uz/ekonomika/namanganskaya-oblast-budet-sotrudnichestvo-s-vitebskom.html>
65. Siedem farmaceutycznych FEZ jest tworzonych w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2017. - URL: <https://www.gazeta.uz/ru/2017/05/05/pharm/>
66. FEZ "Witebsk" i uzbecki "Kosonsoy-farm" bĖdā rozwijaĖ współpracĖ inwestycyjnā [Zasób elektroniczny]. - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/sez-vitebsk-i-uzbekskaja-kosonsoy-farm-budut-razvivat-investitsionnoe-sotrudnichestvo-352766-2019/>

67. Golovchenko i Aripov omówili budowanie obrotów handlowych Białorusi i Uzbekistanu [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/golovchenko-i-aripov-obsudili-naraschivanie-tovarooborota-belarusi-i-uzbekistana-520574-2022/>
68. Zaleskii, B. Orientacja na wynik. Realizacja możliwości międzynarodowych stosunków gospodarczych / B. Zaleskii. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2022. - 76 c.
69. Kompleks rolno-przemysłowy, współpraca przemysłowa, budownictwo. Zayats o planach interakcji z Uzbekistanem [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/apk-promkooperatsija-stroitelstvo-zajats-o-planah-vzaimodejstviya-s-uzbekistanom-520299-2022/>
70. Współpraca przemysłowa, dostawy maszyn, obróbka drewna. Białoruś i Uzbekistan omówiły wzajemną współpracę [Zasób elektroniczny]. Zasób]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/promkooperatsija-postavki-tehniki-derevoobrabotka-belarus-i-uzbekistan-obsudili-vzaimnoe-520492-2022/>
71. Białoruś i Uzbekistan omówiły kwestie dalszej współpracy w sferze kompleksu rolno-przemysłowego [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-uzbekistan-obsudili-voprosy-dalnejshogo-sotrudnichestva-v-sfere-apk-520545-2022/>
72. BarSU rozwija wspólne programy edukacyjne z uzbeckimi partnerami [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/bargu-razrabatyvaet-sovmestnye-obrazovatelnye-programmy-s-uzbeckimi-partnerami-520325-2022>
73. BrSTU będzie współpracował z Bukhara Institute of Engineering and Technology [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/brgtu-budet-sotrudniczat-s-buharskim-inzhenerno-tehnologicheskim-institutom-514381-2022/>
74. C. Rachkow: Białoruś uważa Uzbekistan za ważnego partnera w Azji ģrodkowej [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <http://sovrep.gov.by/ru/news-ru/view/srachkov-belarus-rassmatrivaet-uzbekistan-kak-vazhnogo-partnera-v-tsentralnoj-azii-22630-2023/>
75. Delegacja obwodu witebskiego w Uzbekistanie podpisze umowę z chojmiakiem obwodu kaszkadarskiego [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/delegatsija-vitebskoj-oblasti-v-uzbekistane-podpishet-soglaszenie-s-hokimijatom-kashkadarjinskoj-527596-2022/>
76. Przedsiębiorstwa obwodów witebskiego i kaszkadarskiego podpisyły umowy na 3 miliony dolarów [Zasób elektroniczny]. - 2022. - [3](#)-- URL:

<https://www.belta.by/regions/view/predpriyatija-vitebskoj-i-kashkadarjinskoj-oblastej-podpisali-kontrakty-na-mln-529745-2022/>

77. Regiony Witebsk i Kaszkadarya planują zorganizować infotours w celu intensyfikacji współpracy [Zasób elektroniczny]. - 2023.

- URL:

<https://www.belta.by/regions/view/vitebskaja-i-kashkadarjinskaja-oblasti-planirujut-organizovat-infotury-dlja-aktivizatsii-567511-2023/>

78. Obroty handlowe obwodu homelskiego z Uzbekistanem wzrosły ponad trzykrotnie w ciągu ostatnich trzech lat [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL:

<https://www.belta.by/regions/view/tovarooborot-gomelskoj-oblasti-s-uzbekistanom-vyros-bolee-chem-v-tri-raz-za-poslednie-tri-goda-549254-2023/>

79. Od kombajnów do turystyki: regiony Homel i Fergana zamierzają rozwijać współpracę [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL:

<https://www.belta.by/regions/view/ot-kombajnostroenija-do-turizma-gomelskaja-i-ferganskaja-oblasti-namereny-razvivat-sotrudnichestvo-549242-2023/>

80. Białoruś zaprezentowała swoją ekspozycję na wystawie przemysłu spożywczego w Taszkencie [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL:

<https://www.belta.by/society/view/belarus-predstavila-ekspozitsiju-na-vystavke-pischevoj-promyshlennosti-v-tashkente-557927-2023/>

81. Białoruskie przedsiębiorstwa zamierzają zwiększyć dostawy do Uzbekistanu [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/beloruskie-predprijatija-namereny-narastit-postavki-v-uzbekistan-559267-2023/>

82. Uzbekistan jest zainteresowany dostawami maszyn rolniczych "Bobruiskagromash" [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/uzbekistan-zainteresovan-v-postavkah-selskohozjajstvennoj-tehniki-bobrujskagromasha-556555-2023/>

83. Białoruś zaprezentuje swoją ekspozycję na wystawie "Innoprom. Azja grodkowa" w Taszkencie [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/belarus-predstavit-ekspozitsiju-na-vystavke-innoprom-tsentrálnaja-azija-v-tashkente-557617-2023/>

84. Współpraca przemysłowa i dostęp do nowych rynków. Dyrektor generalny FEZ "Navoi" o partnerstwie między Białorusią a Uzbekistanem [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL:

<https://www.belta.by/regions/view/promkooperatsija-i-vygod-na-novye-rynki-gendirektor-sez-navoi-o-partnerstve-belarusi-i-uzbekistana-557030-2023/>

85. Aripov: Uzbecko-białoruska współpraca osiągnęła nowy poziom [Elektroniczny zasób]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/aripov-uzbekska-beloruskoe-sotrudnichestvo-vyshlo-na-novyy-uroven-603582-2023/>
86. Prezes Izby Przemysłowo-Handlowej Uzbekistanu: jesteśmy zainteresowani zwiększeniem liczby wspólnych przedsięwzięć [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/predsedatel-tpp-uzbekistana-my-zainteresovany-v-uvelichenii-kolichestva-sovmestnyh-predpriyatij-603524-2023/>
87. Czerwiakow: wśród naszych krajów partnerskich Uzbekistan znajduje się w pierwszej dziesiątce pod względem obrotów handlowych [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/chervjakov-sredi-nashih-stran-partnerov-uzbekistan-vhodit-v-desjatku-po-objemu-tovarooborota-586551-2023/>
88. Golovchenko: Uzbekistan jest dla nas jednym z głównych partnerów handlowych w Azji Środkowej i regionie WNP [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/golovchenko-uzbekistan-dlja-nas-javljaetsja-odnim-iz-osnovnyh-torgovyh-partnerov-v-region-tsentralnoj-603540-2023/>
89. Ministerstwo Przemysłu: eksport naszych produktów do Uzbekistanu w okresie styczeń-wrzesień podwoił się [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/minprom-eksport-nashej-produksii-v-uzbekistan-za-janvar-sentjabr-vyros-vdvoe-603475-2023/>
90. "Bobruiskagromash" planuje zwiększyć dostawy maszyn rolniczych do Uzbekistanu [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bobruiskagromash-planiruet-narastit-postavki-selhoztehniki-v-uzbekistan-582084-2023/>
91. Ciągniki, windy, sprzęt towarowy. Jak Białoruś i Uzbekistan będą współpracować w przemyśle [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/traktory-lifty-gruzovaja-tehnika-kak-belarus-i-uzbekistan-budut-sotrudnicat-v-promyshlennosti-596490-2023/>
92. Eksport przedsiębiorstwa "Bellesbumprom" do Uzbekistanu przez 9 miesięcy wzrósł o prawie jedną czwartą [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-predpriyatij-bellesbumproma-v-uzbekistan-za-9-mesjatsev-vyros-pochti-na-chetvert-603583-2023/>

93. Leonid Zayats o wynikach spotkania w Samarkandzie: Podjęte decyzje przyczynią się do wzmocnienia dwustronnych więzi [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2023. - URL: <http://www.government.by/ru/content/10747>
94. Podczas Pierwszego Białorusko-Uzbeckiego Forum Biznesowego Kobiet zawarto umowy na 93,5 mln Br [Zasób elektroniczny]. - 2023. 935-- URL: <https://www.belta.by/economics/view/vo-vremja-pervogo-belorusko-uzbetskogo-zhenskogo-biznes-foruma-zakljucheno-kontraktov-na-br mln-586641-2023/>
95. Przedsiębiorstwa przemysłu lekkiego Białorusi i Uzbekistanu podpisały kontrakty na ponad 2,5 miliona dolarów [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/predprijatija-legproma-belarusi-i-uzbekistana-podpisali-kontrakty-bolee-chem-na-25-mln-586396-2023/>
96. Lugińska opowiedziała o perspektywach współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami "Bellegprom" i firmami z Uzbekistanu [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/lugina-rasskazala-o-perspektivah-sotrudnichestva-predpriyatij-bellegproma-i-kompanij-iz-uzbekistana-586553-2023/>
97. Białoruś i Uzbekistan realizują wspólne projekty w dziedzinie farmacji i przemysłu lekkiego [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-uzbekistan-realizujut-sovmestnye-proekty-v-oblasti-farmatsevtiki-i-legproma-592648-2023/>
98. Lazarevich: przedsiębiorstwa kapitałowe skutecznie współpracują z Uzbekistanem [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/lazarevich-stolichnye-predprijatija-effektivno-vzaimodejstvujut-s-uzbekistanom-586603-2023/>
99. MAZ podpisał umowę na dostawę maszyn do Uzbekistanu za 1 mln USD [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/maz-zakljuchil-dogovor-na-postavku-tehniki-v-uzbekistan-na-1-mln-586570-2023/>
100. MTZ dostarczy około 500 ciągników do Uzbekistanu za ponad 8 milionów dolarów [Zasób elektroniczny]. - 2023. -500-- URL: <https://www.belta.by/economics/view/mtz-postavit-okolo traktorov-v-uzbekistan-na-bolee-chem-8-mln-586567-2023/>
101. Czerwiakow: Białoruś i Uzbekistan stworzyły imponujące podstawy do dalszego rozwoju współpracy [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/chervjakov-belarus-i-uzbekistan->

[sozdali-vnushitelnyj-zadel-na-dalnejsee-razvitie-sotrudnichestva-586639-2023](#)

102. Ministrowie zdrowia Białorusi i Uzbekistanu podpisali umowy o współpracy [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: [https://www.belta.by/society/view/ministry-zdravoohraneniya-belarusi-i-uzbekistana-podpisali-dogovory-o-sotrudnichestve-602477-2023/](#)

103. Minister Zdrowia Uzbekistanu: Białoruscy specjaliści przeprowadzili ponad 100 operacji w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. - zasób].

- 2023. -60-- URL: [https://www.belta.by/society/view/ministry-zdravoohraneniya-uzbekistana-beloruskie-specjalisty-proveli-v-uzbekistane-bolee-operatsij-602505-2023/](#)

104. Petrishenko: najważniejszym zadaniem jest zrobienie wszystkiego, aby poprawić dobrobyt narodów Białorusi i Uzbekistanu [Zasób elektroniczny]. - zasób]. - 2023. - URL:

[https://www.belta.by/society/view/petrishenko-vazhnejshaja-zadacha-sdelat-vse-dlja-povysheniya-blagopoluchija-narodov-belarusi-i-602449-2023/](#)

105. Pushnyakova, A. W czym uzbekie uniwersytety i uczelnie widzą współpracę z VSMU / A. Pushnyakova // [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: [https://www.belta.by/society/view/v-chem-uzbekskie-vuzy-i-kolledzhi-vidjat-sotrudnichestvo-s-vsmu-602248-2023/](#)

106. Mapa drogowa współpracy podpisana przez szefów Rad Rektorów Białorusi i Uzbekistanu [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL:

[https://www.belta.by/society/view/dorozhnyu-kartu-sotrudnichestva-podpisali-rukovoditeli-sovetov-rektorov-belarusi-i-uzbekistana-595530-2023/](#)

107. BITU przyznało dyplomy pierwszym absolwentom wspólnych programów edukacyjnych Białorusi i Uzbekistanu [Zasób elektroniczny]. - Zasób]. - 2023. - URL:

[https://www.belta.by/society/view/v-bntu-vruchili-diplomy-pervym-vypusknikom-sovmestnyh-obrazovatelnyh-programov-belarusi-i-uzbekistana-574797-2023/](#)

108. Zalessky, B. Z naciskiem na wyniki. Perspektywy zintegrowanego podejścia do nowych możliwości partnerstwa / Boris Zalessky. - LAP LAMBERT Academic Publishing, 2023. - 80 c.

109. Nowe salony i dostawy mebli. "Bellesbumprom" w sprawie rozwoju współpracy z Uzbekistanem [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: [https://www.belta.by/economics/view/novye-shourumy-i-postavki-mebeli-bellesbumprom-o-razviti-sotrudnichestva-s-uzbekistanom-561977-2023/](#)

110. Obroty handlowe obwodu grodzieńskiego z Uzbekistanem w 2023

- roku wzrosły o 11% [Zasób elektroniczny]. - 2023. -2023-- URL: <https://www.belta.by/regions/view/tovarooborot-grodnenskoj-oblasti-s-uzbekistanom-v-godu-uvelichilsja-na-11-594414-2023/>
111. Białoruż prezentuje swoją ekspozycję na wystawie "Innoprom. Azja grodzka" w Taszkencie [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-predstavljaet-ekspozitsiju-na-vystavke-innoprom-tsentralnaja-azija-v-tashkente-563204-2023/>
112. Białoruskie techniczne Grodzki rehabilitacji zostaną zaprezentowane na wystawie w Taszkencie [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/society/view/beloruskie-tehnicheskie-sredstva-reabilitatsii-predstavjat-na-vystavke-v-tashkente-560954-2023>
113. Białoruska ekspozycja jest prezentowana na wystawie tekstyliów w Taszkencie [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/beloruskaja-ekspozitsija-predstavlena-na-tekstilnoj-vystavke-v-tashkente-594563-2023/>
114. Białoruż prezentuje swoje produkty żywnościowe na wystawach w Taszkencie [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-predstavljaet-svoje-prodovolstvennuju-produktsiju-na-vystavkah-v-tashkente-601144-2023/>
115. Białoruska delegacja w Taszkencie osiągnęła porozumienia na 150 milionów dolarów [Zasób elektroniczny]. - 2024. -150-- URL: <https://www.belta.by/economics/view/beloruskaja-delegatsija-v-tashkente-dostigla-dogovorennoej-na-mln-614453-2024>
116. Białoruż i Uzbekistan podpisały mapę drogową współpracy na lata 2024-2025 [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-uzbekistan-podpisali-dorozhnuju-kartu-sotrudnichestva-na-2024-2025-gody-614308-2024>
117. Mirziyoyev: Białoruż i Uzbekistan utworzą wspólne przedsiębiorstwo handlu zagranicznego [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mirzieev-belarus-i-uzbekistan-sozdadut-sovmestnuju-vneshnetorgovuju-kompaniju-614250-2024/>
118. Białoruż i Uzbekistan zrealizują projekty za ponad 1 mld dolarów w latach 2024-2025 [Zasób elektroniczny]. - 2024. -2024-2025- -1-- URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-uzbekistan-v-godah-realizujut-proekty-bolee-chem-na-mlrd-613960-2024/>
119. Eksport przedsiębiorstw Ministerstwa Przemysłu do Uzbekistanu w 2023 roku wzrósł o prawie 45% [Zasób elektroniczny]. - 2024. -2023-- URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-predpriyatij-minproma-v->

[uzbekistan-v-godu-vozros-pochti-na-45-614029-2024/](#)

120. Białoruś i Uzbekistan tworzą montażową produkcję ciągników do bawelny [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-uzbekistan-sozdajut-sborochnoe-proizvodstvo-hlopkovodcheskih-traktorov-613951-2024/>

121. Ministrowie przemysłu Białorusi i Uzbekistanu zapoznali się z zakładami produkcyjnymi firm partnerskich [Zasób elektroniczny]. Zasób]. - 2024. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/ministry-promyshlennosti-belarusi-i-uzbekistana-oznakomilis-s-proizvodstvennymi-ploschadkami-kompanij-614578-2024/>

122. Białoruś i Uzbekistan opracują stworzenie wspólnej produkcji wywrotek [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-uzbekistan-prorabotajut-sozdanie-sovmestnogo-proizvodstva-samosvalov-614810-2024/>

123. Firmy zajmujące się przetwórstwem drewna oraz produkcją masy celulozowej i papieru podpisały umowy na dostawę produktów do Uzbekistan za 17 milionów dolarów [Zasób elektroniczny]. - 2024. -17-- URL: <https://www.belta.by/economics/view/predpriyatij-a-bellesbumpromazakljuchili-kontrakty-po-postavke-produktsii-v-uzbekistan-na-mln-.614132-2024/>

124. Organizacje Ministerstwa Leśnictwa pod koniec 2023 roku pięciokrotnie zwiększyły eksport do Uzbekistanu [Zasób elektroniczny]. - 2024. - 2023-- URL: <https://www.belta.by/society/view/organizatsii-minleshoza-po-itogam-goda-narastili-eksport-v-uzbekistan-v-pjat-raz-614577-2024/>

125. BUTB proponuje budowę bezpośredniej sprzedaży uzbeckich przedsiębiorstw dla nabywców na Białorusi [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/butb-predlagaet-vystraivat-prjamye-prodazhi-uzbekskih-predpriyatij-dlj-a-pokupatelej-v-belarusi-616373-2024/>

126. "FanDOC" zaangażuje się w produkcję mebli w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/fandok-zajmetsja-proizvodstvom-mebeli-v-uzbekistane-614380-2024/>

127. Białoruś zbuduje fermę drobiu w Taszkencie i zakład mleczarski w Samarkandzie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-postroit-v-tashkente-ptitsefabriku-a-v-samarkande-molochnyj-kombinat-614367-2024/>

128. Białoruś zwiększy dostawy preparatów weterynaryjnych do Uzbekistanu 2,5-krotnie [Elektroniczny zasób]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/society/view/belarus-v-25-raza-narastit-postavki-vetpreparatov-v-uzbekistan-616324-2024>
129. Uzbekistan chce przetestować białoruskie ziemniaki, plon własnych ziemniaków jest kilkakrotnie niższy [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/uzbekistan-hochet- ispytat-belorusskij-kartofel-urozhajnost-svoego-v-neskolko-raz-nizhe- 614368-2024/>
130. Białoruż będzie aktywniej przyciągała uzbeckie przedsiębiorstwa do produkcji odzieży [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-budet-aktivnee-privlekat-k-proizvodstvu-odezhdy-uzbekske-predprijatija-613968-2024/>
131. Białoruż i Uzbekistan wzmocnią współpracę w przemyśle tekstylnym i odzieżowym [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/society/view/belarus-i-uzbekistan-ukrepjat-sotrudnichestvo-v-tekstilnoj-i-shvejnoj-otrasljah-614106-2024/>
132. Ambasador Uzbekistanu: istnieje duże zainteresowanie szkoleniem studentów na Białorusi [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/amp/society/view/posol-uzbekistana-est-bolshaja-zainteresovannost-v-obuchenii-studentov-v-belarusi-616364-2024>
133. Szkolenie personelu i wspólne operacje. Jak wygląda współpraca między ministerstwami zdrowia Białorusi i Uzbekistanu [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/society/view/podgotovka-kadrov-i-sovmestnye-operatsii-kakim-viditsja-sotrudnichestvo-minzdravov-belarusi-i-614005-2024/>
134. Białoruż planuje zorganizować dostawy leków do leczenia onkologicznego do Uzbekistanu [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/amp/society/view/belarus-planiruet-organise-postavki-v-uzbekistan-lekarstv-dlja-lechenija-onkologii- 616347-2024>
135. Karanik: we współpracy z Uzbekistanem nacisk kładziony jest na tworzenie wspólnych produkcji i wzajemnych inwestycji [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/karanik-v-sotrudnichestve-s-uzbekistanom-upor-delaetsja-na-sozdanie-sovmestnyh-proizvodstv-i-vzaimnye-614485-2024/>
136. Trzy umowy z uniwersytetami Uzbekistanu uzupełnią portfolio międzynarodowej współpracy GrSU [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://www.belta.by/society/view/tri-dogovora-s-vuzami-uzbekistana-dopolnjat-portfel-mezhdunarodnogo-sotrudnichestva-grgu-614135-2024/>.

137. Obwód brzeski zawrze nowe umowy o współpracy na Forum Regionów Białorusi i Uzbekistanu [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/novye-dogovory-o-sotrudnichestve-zakljuchit-brejskaja-oblast-na-forume-regions-belarusi-i-uzbekistana-613850-2024/>.

138. Obwody witebski i kashkadarski planują współpracę w zakresie onkologii i chirurgii dziecięcej [Zasób elektroniczny]. - zasób]. - 2024. - URL:

<https://www.belta.by/regions/view/vitebskaja-i-kashkadarijskaja-oblasti-planirujut-sotrudnichestvo-v-sferah-onkologii-i-detskoj-hirurgii-613865-2024/>

139. Delegacja z Mińska uczestniczy w II Forum Regionów Białorusi i Uzbekistanu [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/society/view/delegatsija-iz-minska-uchastvuet-v-ii-forume-regions-belarusi-i-uzbekistana-613836-2024/>.

140. Zalesky, B. Adres partnerstwa - Uzbekistan. Kronika współpracy / Boris Zalesky. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2024. - 80 c.

141. Kochanova: Uzbecko-Białoruskie Forum Biznesowe Kobiet w pełni odpowiada duchowi czasu [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/kochanova-uzbeksko-belorusskij-zhenskij-biznes-forum-polnostiju-otvechaet-duhu-vremeni-656964-2024/>

142. Kochanova: Białoruś i Uzbekistan podchodzą do budowy zielonej gospodarki w dobrej wierze [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/kochanova-belarus-i-uzbekistan-podhodjat-k-stroitelstvu-ekonomiki-zelenogo-tipa-dobrosovestno-656993-2024/>.

143. Narbayeva: planowane jest podpisanie ponad 60 umów w wyniku II Uzbecko-Białoruskiego Forum Biznesowego Kobiet [Zasób elektroniczny]. - zasób]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/society/view/narbaeva-po-itogam-ii-uzbeksko-belorusskogo-zhenskogo-biznes-foruma-planiruetsja-podpisat-bolee-60-657064-2024/>

144. Białoruś jest gotowa pomóc w szkoleniu specjalistów poszukiwanych w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/belarus-gotova-okazat-pomosch-v-obuchenii-vostrebovannyh-v-uzbekistane-spetsialistov-656992-2024/>

145. Białoruś jest gotowa do tworzenia przedsiębiorstw w Uzbekistanie w

- celu komercjalizacji osiągnięć naukowych [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/belarus-gotova-sozdavat-v-uzbekistane-predpriyatij-a-dlja-kommertsializatsii-nauchnyh-razrabotok-616330-2024/>
146. "Wszystko jest w naszej mocy". Snopkow ocenił możliwości zwiększenia obrotów handlowych z Uzbekistanem [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/vse-v-nashih-silah-snopkov-otsenil-vozmozhnost-uvlichenija-tovarooborota-s-uzbekistanom-657036-2024/>
147. 54 absolwentów GrSU i Taszkenckiego Uniwersytetu Prawa otrzymało dyplomy dwóch uniwersytetów jednocześnie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/regions/view/diplomy-srazu-dvuh-vuzov-poluchili-vypusknika-grgu-i-tashkentskogo-juridicheskogo-universiteta-644190-2024/>
148. Kochanova: konieczne jest budowanie więzi partnerskich między miastami Białorusi i Uzbekistanu [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/special/society/view/kochanova-nuzhno-vystraivat-pobratimskie-svjazi-mezhdu-gorodami-belarusi-i-uzbekistana-657003-2024/>
149. Zaleskii, B. Realizacja potencjału gospodarczego w warunkach turbulencji na świecie / Boris Zaleskii. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2024. - 100 c.
150. Przywódcy regionów Homel i Fergana podpisali mapę drogową współpracy [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/regions/view/rukovoditeli-gomelskoj-i-ferganskoj-oblastej-podpisali-dorozhnuju-kartu-sotrudnichestva-629168-2024/>
151. Regiony Homel i Fergana zawarły umowy na ponad 6,5 mln Br [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/regions/view/gomelskaja-i-ferganskaja-oblasti-zakljuchili-kontrakty-bolee-chem-na-br-mln-629575-2024/>
152. Kukharev: Mińsk jest gotowy podzielić się z Taszkentem doświadczeniem pracy w zakresie mieszkalnictwa i usług komunalnych, rozwoju miast, cyfryzacji [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/regions/view/kuharev-minsk-gotov-podelitsja-s-tashkentom-opytom-raboty-v-zhkh-gradostroitelstve-tsifrovizatsii-628286-2024/>
153. Handel, współpraca przemysłowa, wymiana doświadczeń. Kukharev nakreślił kierunki współpracy z Taszkentem [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/regions/view/kuharev-na-vstreche-s-poslom-oboznachil-napravlenija-sotrudnichestva-s-regionami-uzbekistana-623983-2024/>
154. Naukowcy z Białorusi i Uzbekistanu będą współpracować w

- dziedzinie mikrobiologii i biochemii [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/uchenye-belarusi-i-uzbekistana-budut-sotrudniczat-v-oblasti-mikrobiologii-i-biohimii-656830-2024/>
155. Gavrilova, V. Od biopreparatów do produktów medycznych: jakie białoruskie osiągnięcia zostaną zaprezentowane na forum biznesowym w Taszkencie / V. Gavrilova // [Od biopreparatów do produktów medycznych: jakie białoruskie osiągnięcia zostaną zaprezentowane na forum biznesowym w Taszkencie]. [Zasób elektroniczny zasób]. - 2024. - URL: <https://belta.by/comments/view/ot-biopreparatov-do-medizdelij-kakie-belorusskie-razrabotki-prezentujut-na-business-forum-v-tashkente-9344/>
156. BSU zaprezentuje innowacyjne rozwiązania na wystawie w Taszkencie [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/bgu-predstavit-innovatsionnye-razrabotki-na-vystavke-v-tashkente-656636-2024/>
157. DziesiĆü przedsiĆbiorstw Ministerstwa Przemysłu zaprezentuje swoje produkty na II Uzbecko-Białoruskim Forum Biznesowym Kobiet [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <http://belta.by/society/view/desjat-predpriyatij-minproma-prezentujut-produktsiju-na-ii-uzbeksko-belorusskom-zhenskom-biznes-forume-655386-2024/>
158. Ekspozycja Białorusi jest prezentowana na międzynarodowej wystawie budowlanej Uz-Build w Taszkencie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/ekspozitsija-belarusi-predstavlena-na-mezhdunarodnoj-stroitelnoj-vystavke-uzbuild-v-tashkente-618287-2024/>
159. Białoruskie przedsiĆbiorstwa zaprezentowały swoje produkty i usługi na wystawie budowlanej w Taszkencie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/belorusskie-predprijatija-predstavili-svoju-produktsiju-i-uslugi-na-stroitelnoj-vystavke-v-tashkente-618480-2024/>
160. Białoruskie produkty spożywcze prezentowane na wystawie w Uzbekistanie [Zasób elektroniczny zasób]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/belorusskie-produkty-pitanija-predstavleny-na-vystavke-v-uzbekistane-623805-2024/>
161. MoĹliwoĹci edukacji na Białorusi sĆą prezentowane na międzynarodowej wystawie w Taszkencie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/vozmozhnosti-obuchenija-v-belarusi-predstavleny-na-mezhdunarodnoj-vystavke-v-tashkente-628698-2024/>
162. OkoĹo 20 osiĆgniĆü naukowych BSU zostanie zaprezentowanych na międzynarodowej wystawie opieki zdrowotnej w Taszkencie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/okolo>

nauchnyh-razrabotok-bgu-predstavjat-na-mezhdunarodnoj-vystavke-zdravoohraneniya-v-tashkente-628163-2024/

163. Białoruś zaprezentowała rozwój przemysłu na wystawie "INNOPROM. Azja 628163". [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/belarus-predstavila-promyshlennyye-razrabotki-na-vystavke-innoprom-tsentralnaya-azija-629623-2024/>

164. Ambasador: dynamika stosunków białorusko-uzbeckich jest bardzo wysoka [Zasób elektroniczny]. - 2024. [59334257854225698002867/4142-](https://subs.belta.by/Republ.nsf/eedffffcfbf892f5e53f61843258bcd0069ee26!OpenDocument) URL: <https://subs.belta.by/Republ.nsf/eedffffcfbf892f5e53f61843258bcd0069ee26!OpenDocument>

165. Chebotar: Białoruż i Uzbekistan potwierdzają zainteresowanie rozwojem współpracy we wszystkich dziedzinach [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/chebotar-belarus-i-uzbekistan-podtverzhdayut-interes-k-razvitiyu-sotrudnichestva-po-vsem-napravleniyam-657018-2024/>

166. W dniu 9 grudnia w Moskwie odbyło się posiedzenie Rady Międzypaństwowej EurAsEC [Zasób elektroniczny]. - 2010. [102182](http://president.gov.by/press.html#doc102182). - URL: <http://president.gov.by/press.html#doc102182>

167. Kolesnik, B. C. Konflikt wartości w Dialogu międzykulturowym / V.S. Kolesnik // [Zasób elektroniczny]. - 2011. - URL: <http://dom-hors.ru/issue/fik/1-2011-1-2/kolesnik.pdf>

168. Zaleskii, B. L. Mass media i tworzenie wspólnej przestrzeni informacyjnej Wspólnoty Niepodległych Państw / B. L. Zaleskii // Pole informacyjne współczesnej Rosji: praktyki i efekty: materiały VIII Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Praktycznej Kazań, 20-22 października 2011 r. / pod redakcją V.Z. Garifullin, R.P. Bakanov. - Kazań: Uniwersytet Kazański, 2011. - C. 251-258.

169. Umowa między Rządem Republiki Kazachstanu a Rządem Republiki Białorusi o współpracy w dziedzinie prasy i informacji [Zasób elektroniczny]. - 2000. - URL: kazakhstan.news-city.info/docs/sistemsndok_oerajb.htm

170. Umowa o współpracy w zakresie rozpowszechniania informacji masowych [Zasób elektroniczny]. - 2002. - URL: pravo.kulichki.com/zak/megd/meg00645.htm

171. 8 posiedzenie Międzypaństwowej Białorusko-Kazachstańskiej Komisji ds. Handlu i Współpracy Gospodarczej [Zasób elektroniczny]. - 2011. - URL:

www.kazakhstan.belembassy.org/rus/news/~page_m12=1~news_m12=461094

172. Współpraca handlowa i gospodarcza między Republiką Kazachstanu a Republiką Białorusi [Zasób elektroniczny]. Zasób]. - 2011. - URL:

www.kazembassy.by/kaz_bel_otn/torg_economics.html

173. O podpisaniu Traktatu między Republiką Kazachstanu a Republiką Białorusi o długoterminowej współpracy gospodarczej na lata 2009-2016 [Zasób elektroniczny]. - 2009. [090000821](#) [20090610](#). - URL:

<http://ru.government.kz/docs/u.htm>

174. 24 maja negocjacje prezydentów Białorusi i Kazachstanu w Astanie [Zasób elektroniczny]. - 2011. - URL: <http://president.gov.by/press114645.html#doc>

175. W Kazachstanie w latach 2010-2011 powstało 12 zakładów montażowych białoruskich maszyn [Zasób elektroniczny]. - 2011. [/4072/-](#)

URL: www.government.by/ru/content_druk

176. 25 maja zakończyła się oficjalna wizyta prezydenta Białorusi w Kazachstanie [Zasób elektroniczny]. - 2011. - URL:

<http://president.gov.by/press115738.html#doc>

177. Smirnov, A. Przyszłość to wspólne formy interakcji / A. Smirnov // Związek Przedsiębiorców. - 2009. - 4 września.

178. Smirnov, A.V. Białoruś - Kazachstan: stan i perspektywy współpracy / A.V. Smirnov // [Zasób elektroniczny]. - 2011. - URL:

<http://forum.soyuzby/main-news/detail.php?TID=12457>

179. Współpraca regionów [Zasób elektroniczny]. - 2011. - URL:

www.belarus21.by/ru/main_menu/compatriots/sotr

180. Proleskovskiy, O.B. Do uczestników XIII Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Praktycznej "Żurnalutika-2011: stan, problemy i perspektywy" / O.V.Proleskovskiy // Żurnalutika-2011: stan, problemy i perspektywy : materiały XIII Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Praktycznej im. 90. rocznica BDU, 8-9 cn. 2011, Мінск / pod redakcją: S.V.Dubovsh (ed.) [i sh.]. - Vyp. 13. - Мінск : BDU, 2011. - C. 3.

181. Münch, R. Rola dziennikarstwa w społeczeństwie komunikacyjnym / R. Münch // [Zasób elektroniczny]. - 1991. <http://www.academy-go.ru/Site/JournalPR/Publications/RMunch.shtml>- URL:

182. Aleksander Łukaszenko pogratulował prezydentowi Kazachstanu Nursułtanowi Nazarbajewowi 20. rocznicy nawiązania stosunków dyplomatycznych [Zasób elektroniczny]. - 2012. - URL: <http://president.gov.by/press139713.html#doc>

183. Białoruś jest zainteresowana rozwojem współpracy z Kazachstanem -

- M. Myasnikovich [Zasób elektroniczny]. - 2012. - URL: <http://www.government.by/ru/content/4242>
184. Aleksander Łukaszenko przyjął listy uwierzytelniające zagranicznych ambasadorów [Zasób elektroniczny]. - 2012. - URL: <http://president.gov.by/press140154.html#doc>
185. Aleksander Łukaszenko spotkał się z prezydentem Republiki Kazachstanu Nursułtanem Nazarbajewem [Zasób elektroniczny]. - 2012. - URL: <http://president.gov.by/press130425.html>
186. Przemówienie Prezydenta Republiki Kazachstanu Nursułtana Nazarbajewa na sesji plenarnej IX Forum Współpraca międzyregionalna między Kazachstanem i Rosją [Zasób elektroniczny zasób]. - 2012. - URL: http://www.akorda.kz/ru/page/page_vystuplenie-prezidenta-respubliki-kazachstan-nursultana-nazarbaeva-na-plenarnoi-sessii-ix-foruma-me1348065813
187. Państwowy program wymuszonego rozwoju przemysłowo-innowacyjnego [Zasób elektroniczny]. - 2010. - URL: http://www.akorda.kz/ru/category/gos_programmemi_razvitiya
188. Strategiczny plan rozwoju Republiki Kazachstanu do 2020 roku [Zasób elektroniczny]. - 2010. - URL: http://www.akorda.kz/ru/category/gos_programmemi_razvitiya
189. Przemówienie prezydenta Republiki Kazachstanu N. Nazarbajewa do narodu Kazachstanu. 14 grudnia 2012 r. [Zasób elektroniczny]. - 2012. - URL: http://www.akorda.kz/ru/page/page_poslanie-prezidenta-respubliki-kazachstan-n-nazarbaeva-narodu-kazakhstan-14-dekabrya-2012-g1357813742
190. Przemówienie prezydenta Republiki Kazachstanu N.A. Nazarbajewa na spotkaniu z szefami zagranicznych misji dyplomatycznych akredytowanych w Kazachstanie [Zasób elektroniczny]. - 2012. - URL: <http://www.akorda.kz/ru/page/vystuplenie-prezidenta-respubliki-kazakhstan-n-a-nazarbaeva-na-vstreche-s-glavami-zarubezhnykh-diplomaticeskii>
191. Aleksander Łukaszenko spotkał się z premierem Kazachstanu Serikiem Achmetowem [Zasób elektroniczny]. - 2013. [143900](http://president.gov.by/press143900.html#doc). - URL: <http://president.gov.by/press143900.html#doc>
192. M. Myasnikovich i K. Masimov omówili kwestie handlu i współpracy gospodarczej [Zasób elektroniczny]. - 2011. - URL: <http://www.government.by/ru/content/4087>
193. Na 9. posiedzeniu Białorusko-Kazachskiej Międzyrządowej Komisji ds. Handlu i Współpracy Gospodarczej [Zasób elektroniczny]. - 2012.

- 004307761.- URL: http://www.mfa.gov.by/press/news_mfa/e_e_bcd_cb_html
194. Michaił Rusyi spotkał siĖ z Akimem obwodu karagandyjskiego Kazachstanu [Zasób elektroniczny]. - 2013. - URL: <http://www.government.by/ru/content/4960>
195. Michaił MiaĖnikowicz odwiedził spółkę joint venture "KazBelAZ" w Karagandzie [Zasób elektroniczny]. - 2012. - URL: <http://www.government.by/ru/content/4685>
196. Michaił Rusyi spotkał się z Akimem regionu Kostanay [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2013. - URL: <http://www.government.by/ru/content/4876>
197. Sidorchik, V. Gomel i regiony Kostanay zawrą umowĖ o współpracy / V. Sidorchik // [Zasób elektroniczny]. - 2013. 628956.- URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Gomelskaja-i-Kostanajskaja-oblasti-zakljuchat-soglashenie-o-sotrudnichestve-i.html
198. Michaił Miasnikowicz spotkał siĖ z premierem Kazachstanu Serikiem Achmetowem [Zasób elektroniczny]. - 2013. - URL: <http://www.government.by/ru/content/4982>
199. Michaił Miasnikowicz spotkał siĖ z ambasadorem Kazachstanu [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2013. - URL: <http://www.government.by/ru/content/4928>
200. BiałoruĖ i Kazachstan tworzą park przemysłowo-technologiczny [Zasób elektroniczny]. - 2013. - URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Belarus-i-Kazaxstan-sozdajut-industrialno-technologicheskij-park-i-641046.html
201. Michaił Rusyi wziął udział w konferencji prasowej na temat współpracy Białorusi i Kazachstanu [Zasób elektroniczny]. - 2013. - URL: <http://www.government.by/ru/content/4931>
202. BiałoruĖ i Kazachstan inwestują okołó 700 milionów dolarów w produkcjĖ petrochemiczną w Mohylewie [Zasób elektroniczny]. - 2013. - URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Belarus-i-Kazaxstan-investirujut-okolo-700-mln-v-nefteximicheskoe-proizvodstvo-v-Mogileve-i-628920.html
203. Michaił MiaĖnikowicz składa oficjalną wizytĖ w Kazachstanie [Zasób elektroniczny]. - 2012. - URL: <http://www.government.by/ru/content/4684>
204. Grigorowicz, T. BiałoruĖ i Kazachstan zamierzają zintensyfikowaĖ współpracĖ miĖdzyregionalną / T. Grigorowicz // [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2013. - URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Belarus-i-Kazaxstan-namereny-

[aktivizirovat-mezhregionalnoe-sotrudnichestvo i 628944.html](http://www.belta.by/ru/press-center/speeches-and-interviews/ergali-bulegenov-u-ekonomicheskogo-sotrudnichestva-kazaxstana-i-belarusi-bolshoj-potentsial-i-0000005439.html)

205. Bulegenov, E. Współpraca gospodarcza między Kazachstanem a Białorusią ma duży potencjał / E. Bulegenov // [Zasób elektroniczny]. - 2013.

- URL: [http://www.beltar.by/ru/press-center/speeches-and-interviews/ergali-bulegenov-u-ekonomicheskogo-sotrudnichestva-kazaxstana-i-belarusi-bolshoj-potentsial i 0000005439.html](http://www.beltar.by/ru/press-center/speeches-and-interviews/ergali-bulegenov-u-ekonomicheskogo-sotrudnichestva-kazaxstana-i-belarusi-bolshoj-potentsial-i-0000005439.html).

206. Sluka, O. Komunikacja w integracji euroazjatyckiej / O. Sluka // Dziennikarstwo międzynarodowe-2013: globalizacja i regionalizacja przestrzeni informacyjnej: materiały II Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Praktycznej, 20 lutego. 2013, Mińsk / pod redakcją T. N. Dasaeva ; współredaktor B. L. Zalesskiy. B. L. Zalesskiy. - Mińsk: Izd. Centrum BSU, 2013. - C. 246-257.

207. Zalesskiy, B.L. Białoruskie dziennikarstwo międzynarodowe: cechy, trendy, perspektywy / B.L. Zalesskiy. - Mińsk, BSU, 2014. - 374 c.

208. BelTA i Kazinform uzgodniły współpracę [Zasób elektroniczny]. - 2014. /2014/04/- URL: <http://bsj.by/belta-i-kazinform-dogovorilis-o-sotrudnichestve/>.

209. Umowa między rządem Republiki Kazachstanu a rządem Republiki Białorusi o współpracy w dziedzinie Grodków masowego przekazu [Zasób elektroniczny]. - 2017. 0/04 9007- URL: http://egov.kz/wps/portal/!ut/p/b/SjCPykssy_xPLMnMz_vMAfljc_P_yChKtUvKTS3NT80r0w_Wj9KNgPM8UcgAQzMDEDAzMQBJ5STmp_ZcmpqfqRxaV_6hfk5lqUOyoqAgAahz7G/#z6

210. Oficjalne rozmowy z prezydentem Kazachstanu Nursułtanem Nazarbajewem [Zasób elektroniczny]. - 2017. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/ofitsialnye-peregovory-s-prezidentom-kazaxstana-nursultanom-nazarbaevym-17546/

211. Stosunki między Białorusią a Kazachstanem osiągnęły wysoki poziom strategiczny - Nazarbajew [Zasób elektroniczny]. - 2017. - URL: [http://www.belta.by/politics/view/otnosheniya-belarusi-i-kazaxstana-vyshli-na-vyshli-na-vysokij-strategicheskij-uroven-nazarbaev-278130-2017/](http://www.belta.by/politics/view/otnosheniya-belarusi-i-kazaxstana-vyshli-na-vysli-na-vysokij-strategicheskij-uroven-nazarbaev-278130-2017/)

212. Przedsiębiorstwa "Bellesbumprom" w okresie styczeń-wrzesień

zwiększył eksport do Kazachstanu o 42,3% [Zasób elektroniczny]. - 2017.

- URL: <http://www.belta.by/economics/view/predpriyatij-a-bellesbumproma-v-janvare-sentjabre-udelichili-eksport-v-kazahstan-na-423-278065-2017/>

213. Dylenok, Yu. Agromashholding JSC stał się wyłącznym dealerem Gomselmash w Kazachstanie / Y. Dylenok // [Zasób elektroniczny]. zasób.

- 2017. - URL:

<http://www.belta.by/economics/view/ekskluzivnym-dilerom-gomselmasha-v-kazahstane-stalo-ao-agromashholding-278165-2017/>

214. Dylenok, J. Białoruś i Kazachstan intensyfikują współpracę w zakresie rozwoju cyfrowych korytarzy transportowych / J. Dylenok // [po rosyjsku].

[Zasób elektroniczny]. - 2017. - URL:

<http://www.belta.by/economics/view/belarus-i-kazahstan-aktivizirujut-sotrudnichestvo-v-razvitii-tsifrovyyh-transportnyh-koridorov-278213-2017/>

215. Przegląd wyników polityki zagranicznej Republiki Białorusi i działalności Ministerstwa Spraw Zagranicznych w 2017 roku [Zasób elektroniczny]. - 2018. - URL:

<http://mfa.gov.by/publication/reports/a8a5169b6e487b3b.html>

216. Matveeva, N. Stosunki między Białorusią a Kazachstanem nabrały sojuszniczego i strategicznego charakteru - Bulegenov / N. Matveeva // [Zasób elektroniczny]. - 2017. - URL:

<http://www.belta.by/politics/view/otnosheniya-belarusi-i-kazahstana-priobreli-sojuzniceskij-i-strategicheskij-harakter-bulegenov-266564-2017/>

217. W Kazachstanie uruchomiono produkcję pojazdów silnikowych MAZ [Zasób elektroniczny]. - 2017. - URL:

<http://www.belta.by/economics/view/v-kazahstane-zapuscheno-proizvodstvo-avtotehniki-maz-256106-2017/>

218. Sidorchik, V. Dwa nowe modele kombajnów zbożowych zostaną opanowane w białorusko-kazachskiej spółce joint venture w 2018 roku / V. Sidorchik // [Zasób elektroniczny]. [Zasób elektroniczny]. - 2017.

- URL:

<http://www.belta.by/newscompany/view/dve-novye-modeli-zernouborochnyyh-kombajnov-osvojat-na-belorusko-kazahstanskom-sp-v-2018-godu-278818-2017/>

219. Jak w warunkach polowych podnieść gospodarkę Kazachstanu [Zasób elektroniczny]. - 2016. - URL:

https://forbes.kz/process/economy/kak_v_polevyih_usloviyah_podnimayut_ekonomiku_kazahstana/

220. Akashin, V. Minsk - Kokshetau: projekt korzystny dla obu stron / V. Akashin // [Zasób elektroniczny]. - 2016. - URL:

<http://apgazeta.kz/2016/10/01/minsk-kokshetau-vzaimovyygodnyj-proekt/>

221. Wywiad Anatolija Niczkasowa, ambasadora nadzwyczajnego i pełnomocnego Republiki Białorusi w Republice Kazachstanu, dla kazachstańskiej agencji informacyjnej Khabar (11 czerwca 2014 r.) [Zasób elektroniczny]. - URL:

<http://mfa.gov.by/pres/s/smi/d8d30fc5ce4d68be.html>

222. Białoruś i Kazachstan nakreślają projekt stworzenia wspólnej produkcji dronów [Zasób elektroniczny]. - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-i-kazahstan-namechajut-proekt-po-sozdaniju-sovmestnogo-proizvodstva-bespilotnikov-.278212-2017/>

223. Handel dwustronny i współpraca gospodarcza [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2017. - URL:

[http://kazakhstan.mfa.gov.by/ru/bilateral relacje/handel/gospodarka/](http://kazakhstan.mfa.gov.by/ru/bilateral%20relacje/handel/gospodarka/)

224. Sidorchik, V. Obwody Białorusi i Kazachstanu mają wiele obiecujących obszarów współpracy - Vladimir Dvornik / V. Sidorchik // [Zasób elektroniczny]. - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/u-regionov-belarusi-i-kazahstana-est-mnogo-perspektivnyh-napravlenij-dlja-sotrudnichestva-vladimir-243748-2017/>

225. Bozumbaev, K. Interakcja regionów odgrywa ważną rolę w rozwoju i wzmacnianiu integracji / K. Bozumbaev // Euroazjatycka Unia Gospodarcza: aspekt regionalny: projekt informacyjno-integracyjny / oprac. B. Zalessky, M. Valkovsky, A. Mostovoy. - Mińsk: Biznesofset, 2014. - C. 177-180.

226. Sidorchik, V. Delegacja obwodu pawłodarskiego Kazachstanu odwiedzi obwód homelski w dniach 19-20 kwietnia / V. Sidorchik // [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2017. -19-20-- URL:

<http://www.belta.by/regions/view/delegatsija-pavlodarskoj-oblasti-kazahstana-posetit-gomelskij-region-aprelja-243412-2017/>

227. Sidorchik, V. Szef obwodu pawłodarskiego był zainteresowany białoruskim doświadczeniem rozwoju miast / V. Sidorchik // [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2017. - URL:

<http://www.belta.by/regions/view/glavu-pavlodarskoj-oblasti-zainteresoval-beloruskij-opyt-blagoustrojstva-gorodov-243790-2017/>

228. Obwody pawłodarski i miński wykazują wzajemne zainteresowanie rozwojem współpracy w dziedzinie rolnictwa [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2017. - URL:

<http://www.belta.by/regions/view/pavlodarskaja-i-minskaja-oblasti-projavljajut-vzaimnyj-interes-k-razvitiu-sotrudnichestva-v-selskom-243719-2017/>

229. Obwód Partizansky w Mińsku podpisał umowę o współpracy z kazachskim miastem Ekibastuz [Zasób elektroniczny]. - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/partizanskij-rajon-minska-podpisal-soglaszenie-o-sotrudnichestve-s-kazahstanskim-gorodom-ekibastuzom-243437-2017/>

230. Tkaczewa, O. Kazachstan jest zainteresowany intensyfikacją współpracy międzyregionalnej z obwodem mohylewskim / O. Tkaczewa // [Zasób elektroniczny]. [Zasób elektroniczny]. - 2013. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/kazahstan-zainteresovan-v-aktivizatsii-mezhregionalnogo-sotrudnichestva-s-mogilevskoj-oblastju-31160-2013>
231. Stasiukiewicz, E. Obwód Akmola w Kazachstanie jest zainteresowany przyjęciem doświadczeń rolniczych obwodu grodzieńskiego / E. Stasiukiewicz // [Zasób elektroniczny]. - 2014. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/akmolinskaja-oblast-kazahstana-zainteresovana-perenj-at-selskohozi-aj-stvennyj-opyt-grodnenskoj-oblasti-38047-2014>
232. Promowanie współpracy i Dni Kultury - Białoruś i Kazachstan odbyły posiedzenie komisji międzyrządowej [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/promkooperatsija-i-dni-kultura-bialorus-i-kazahstan-proveli-zasedanie-mezhpravkomissii-443204-2021/>
233. Ruslan Gołowczenko odwiedził duże przedsiębiorstwa w Kazachstanie [Zasób elektroniczny zasób]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/roman-golovchenko-posetil-krupnye-predprijatija-kazahstana-447818-2021/>
234. Białoruś porozumiała się z Kazachstanem w sprawie dostaw ropy naftowej [Zasób elektroniczny]. Zasób]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-dogovorilas-s-kazahstanom-o-postavkah-nefti-447959-2021/>
235. Białoruś zwiększa dostawy maszyn do Kazachstanu [Zasób elektroniczny]. Zasób]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-naraschivaet-postavki-tehniki-v-kazahstan-447970-2021/>
236. Przedsiębiorstwa przemysłowe Białorusi i Kazachstanu zamierzają podpisać duże kontrakty [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/prompredpriyatija-belarusi-kazahstana-namereny-podpisat-krupnye-kontrakty-447828-2021/>
237. Gołowczenko: fundacja Białoruś-Kazachstan współpraca - handel i stosunki gospodarcze [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/golovchenko-fundament-belorusko-kazahstanskogo-sotrudnichestva-torgovo-ekonomicheskije-otnoshenija-447956-2021/>
238. Bryło: Białoruski eksport żywności do Kazachstanu rośnie z każdym

- rokiem [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/brylo-eksport-belorusskogo-prodovolstvija-v-kazahstan-kazhdyj-god-uvelichivaetsja-447921-2021/>.
239. O spotkaniu ambasadora Białorusi z ministrem rolnictwa Kazachstanu [Zasób elektroniczny]. - 2021. [6628873075](https://kazakhstan.mfa.gov.by/ru/embassy/news/c_dcb_a_b.html). - URL: http://kazakhstan.mfa.gov.by/ru/embassy/news/c_dcb_a_b.html
240. Eksport białoruskich produktów rolnych do Kazachstanu w 2020 roku wzrósł o ponad 20% [Zasób elektroniczny]. - 2021. [-2020-](https://www.belta.by/economics/view/eksport-belorusskoj-selhozproduktii-v-kazahstan-v-godu-vyros-bolee-chem-na-20-430100-2021) URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-belorusskoj-selhozproduktii-v-kazahstan-v-godu-vyros-bolee-chem-na-20-430100-2021>
241. Kazachstan jest zainteresowany białoruskim doświadczeniem w rozwoju przemysłu mleczarskiego i cukrowniczego [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/kazahstan-zainteresovan-v-belorusskom-opyte-razvitiija-molochnoj-i-saharnoj-otraslej-430102-2021>
242. "Gomselmash" i "AgromashHolding KZ" rozszerzą linię maszyn rolniczych w 2021 roku [Zasób elektroniczny]. - 2021. [-2021 - -424825-2021-](https://www.belta.by/economics/view/gomselmash-i-agromashholding-kz-rasshirjat-linejku-agrotehniki-v-godu/) URL: <https://www.belta.by/economics/view/gomselmash-i-agromashholding-kz-rasshirjat-linejku-agrotehniki-v-godu/>
243. "Gomselmash" dodatkowo wysłał do Kazachstanu 30 zestawów maszynowych KZS-10 MAX [Zasób elektroniczny]. - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/gomselmash-dopolnitelno-otgruzil-v-kazahstan-30-mashinokomplektov-kzs-10-max-421382-2020/>
244. Utyupin: rozważana jest możliwość zorganizowania wystawy "Belagro" w Kazachstanie [Zasób elektroniczny]. - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/utyupin-rassmatrivaetsja-vozmozhnost-provedenija-vystavki-belagro-v-kazahstane-417045-2020/>
245. BUTB i kazachska Astana Exchange zamierzają rozwijać współpracę w zakresie handlu elektronicznego [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/butb-i-kazahstanskaja-birzha-astana-namereny-razvivat-sotrudnichestvo-v-sfere-elektronnoj-torgovli-425206-2021>
246. Białoruś i Kazachstan są zainteresowane rozszerzeniem współpracy w sektorze budowlanym [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/society/view/belarus-i-kazahstan-zainteresovany-v-rasshirenii-sotrudnichestva-v-stroitelnoj-sfere-452678-2021/>
247. O przeprowadzeniu 16. posiedzenia Międzypaństwowej Komisji Białoruś-Kazachstan [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://kazakhstan.mfa.gov.by/ru/embassy/news/dda48a09c28d30da.html>

248. Wielomilionowe kontrakty i umowy na dostawy ropy naftowej: podsumowanie trzydniowej wizyty premiera w Kazachstanie [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9894>
249. W Kazachstanie może pojawić się wspólny zakład płytek ceramicznych i "Białoruska Dzielnica" [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/sovместnyj-zavod-keramicheskoy-plitki-i-belorusskij-kvartal-mogut-pojavitsja-v-kazahstane-452553-2021/>
250. Białoruś jest zainteresowana budową "Białoruskiej Dzielnicy" w Kazachstanie - Utyupin [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-zainteresovana-v-stroitelstve-belorusskogo-kvartala-v-kazahstane-utyupin-451644-2021/>
251. Przedsiębiorstwa "Bellesbumprom" w okresie styczeń-kwiecień zwiększyły eksport do Kazachstanu o 28,7% [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/predpriyatij-a-bellesbumprom-a-v-janvare-aprele-narastili-eksport-v-kazahstan-na-287-448021-2021/>
252. Białoruś planuje podwoić eksport materiałów budowlanych do Kazachstanu - Parchamowicz [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-planiruet-udvoit-eksport-strojmateriakov-v-kazahstan-parhamovich-447920-2021/>
253. O międzyregionalnej współpracy Republiki Białorusi z Republiką Kazachstanu [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: [https://kazakhstan.mfa.gov.by/ru/bilateral relations/trade economic/region/](https://kazakhstan.mfa.gov.by/ru/bilateral%20relations/trade%20economic/region/)
254. JV, mały biznes, turystyka - Obwód homelski zamierza rozszerzyć współpracę z Kazachstanem [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/sp-malyj-biznes-turizm-gomelskaja-oblast-namerena-rasshirjat-sotrudnichestvo-s-kazahstanom-.446559-2021/>
255. Białorusko-kazachska komisja międzyrządowa planuje spotkanie się w Brześciu [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/belorussko-kazahstanskaja-mezhpravkomissija-planiruet-sobratsja-v-breste-434510-2021/>
256. Białoruskie centrum przemysłowe pojawi się w strefie przemysłowej Kostonay [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.sb.by/articles/belorusskiy-industrialnyy-tsentr-poyavitsya-v-industrialnoy-zone-kostonaya.html>
257. Goray, O. Strefa przemysłowa "Kostonai" jest stopniowo wypełniana nową produkcją / O. Goray // [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://top-news.kz/industrialnaja-zona-kostonaj-postепенно-zapolnjaetsja-novymi-proizvodstvami/>

258. Zaleskii, B.L. Z myślą o współpracy handlowej i produkcyjnej / B.L. Zaleskii // Materiały XVII Międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej "Dynamika naukowych badań - 2021", Tom 6. Przemysł: Nauka i studia. - C. 2124.
259. Golovnenko: obroty handlowe między Białorusią a Kazachstanem w 2021 roku po raz pierwszy przekroczyły 1 mld USD [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/golovchenko-tovarooborot-belarusi-i-kazahstana-v-2021-godu-vpervye-prevysil-1-mlrd-486829-2022/>.
260. Golovnenko: Białoruś i Kazachstan muszą posuwać się naprzód w dziedzinie współpracy przemysłowej [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/golovchenko-belarusi-i-kazahstanu-nuzhno-dvigatsja-dalshe-v-oblasti-promkooperatsii-531879-2022/>.
261. Snopkov: Podstawą współpracy między Białorusią a Kazachstanem jest współpraca produkcyjna [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/snopkov-bazoj-sotrudnichestva-belarusi-i-kazahstana-javljajetsja-a-proizvodstvennaja-kooperatsija-506651-2022/>.
262. Miński Zakład Samochodowy zaprezentował swoje produkty na wystawie w Kazachstanie [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/minskij-motornyj-zavod-predstavil-produktsiju-na-vystavke-v-kazahstane-528774-2022/>.
263. Ponad 30 białoruskich przedsiębiorstw uczestniczy w wystawach branżowych w Kazachstanie [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bolee-belorusskich-predpriyatij-uchastvujut-v-vystavkah-promyshlennosti-v-kazahstane-525159-2022/>.
264. Produkcja preparatów weterynaryjnych i budowa MTF. Jak Białoruś i Kazachstan będą współpracować w kompleksie rolno-przemysłowym [Zasób elektroniczny]. -. 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/proizvodstvo-vetpreparatov-i-stroitelstvo-mtf-kak-budut-sotrudnicat-belarusi-i-kazahstan-v-apk-531987-2022/>.
265. Białoruska dzielnica w Astanie, kazachska dzielnica w Mińsku. Jakie nowe projekty są omawiane w budowie [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belorusskij-kvartal-v-astane-kazahstanskij-v-minske-kakie-novye-proekty-obsuzhdajut-v-stroitelstve-531980-2022/>.
266. Białoruś i Kazachstan planują rozwijać ruch towarowy koleją [Zasób

elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-kazahstan-planirujut-razvivat-gruzoperevozki-po-zheleznoj-doroze-530740-2022/>

267. Zalessky, B. Celem jest stabilny wzrost. Zbiór artykułów / Boris Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2021. - 180 c.

268. Turchin omówił z Beisenbajewem rozwój współpracy miEsko-kazachskiej [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/turchin-obsudil-s-beisenbaevym-razvitie-sotrudnichestva-mezhdu-minskoj-oblastiju-i-kazahstanom-486296-2022/>

269. Potylitsyn, S. Proces regularnej ewolucji / S. Potylitsyn // [Zasób elektroniczny]. - 2014. - URL: <https://kazpravda.kz/n/protsess-zakonomernoy-evolyutsii/>

270. Achmetowa, A. MieszkaEcy Karagandy zmontowali pierwszą białoruską wywrotkE / A. Achmetowa // [Zasób elektroniczny]. - 2013. - URL: <https://www.altyn-orda.kz/karagandincy-sobrali-pervyj-belorusskij-samosval/>

271. BiałoruE i Kazachstan mogą uruchomiE wspólną produkcję sprEtu przeciwpoEarowego w obwodzie karagandyjskim [Zasób elektroniczny]. Zasób]. - 2021. -

<https://primepress.by/news/kompanii/belarus-i-kazahstan-mogut-zapustit-sovmestnoe-proizvodstvo-pozharnoy-tekhniki-na-territorii-karagan-38483/>

272. O wizycie ambasadora Białorusi w obwodzie karagandyjskim [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2021. - URL:

<https://kazakhstan.mfa.gov.by/ru/embassy/news/c25b80e259079cad.html>

273. Zalessky, B. Rzeczywiste tematy medialne interakcji białorusko-kazachskiej / B. Zalessky // Dziennikarstwo miEldzynarodowe-2018: globalne wyzwania, partnerstwo regionalne i media: materiały VII MiEldzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej, MiEsk, 15 lutego. 2018 / komp. B.L. Zaleskii ; red. T.N. Dasaeva. - MiEsk: Izd. Centrum BSU, 2018. - C. 92-102.

274. BIEŁAZ dostarczył 130-tonowe wywrotki do Kazachstanu [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2021. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/belaz-postavil-130-tonnye-samosvaly-v-kazahstan-428544-2021/>

275. PrzedsiEbiorstwa obwodu homelskiego zamierzają rozwijaE stosunki współpracy z Kazachstanem [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL:

<https://www.belta.by/regions/view/predpriyatija-gomelskoj-oblasti-namereny-razvivat-kooperatsionnye-svjazi-s-kazahstanom-512360-2022>

276. Isachenko na spotkaniu z ambasadorem Kazachstanu: nadszedł czas, aby wzmocnić pracę w sferze handlowej i gospodarczej [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/isachenko-na-vstreche-s-poslom-kazahstana-prishlo-vremja-usilit-rabotu-v-torgovo-ekonomicheskoy-sfere-525098-2022/>.
277. Ambasador Kazachstanu na spotkaniu z Karanikiem: naszym zadaniem jest pomóc biznesmenom z obu krajów odnaleźć się nawzajem [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/posol-kazahstana-na-vstreche-s-karanikom-nasha-zadacha-pomoch-biznesmenam-dvuh-stran-najti-drug-druga-514826-2022/>
278. BarSU zamierza ściśle współpracować z uniwersytetem z Kazachstanu [Zasób elektroniczny zasób]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/bargu-natselen-tesno-sotrudniczat-s-universitetom-iz-kazahstana-530948-2022/>
279. Ambasador Kazachstanu: Białoruś to kraj, do którego zawsze chce się wracać [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/society/view/posol-kazahstana-belarus-strana-v-kotoruju-vsegda-hochetsja-vozvrashchatsja-526048-2022/>
280. Gratulacje dla prezydenta Republiki Tadżykistanu Emomali Rakhmona [Zasób elektroniczny]. - 2014. - URL: <http://president.gov.by/ru/news-ru/view/pozdravlenie-prezidentu-respubliki-tadzhikistan-emomali-raxmonu-9755/>
281. Garkun, V. Tadżykistan wnosi znaczący wkład we wzmocnienie i usprawnienie działalności WNP / V. Garkun // [Zasób elektroniczny].zasób]. - 2014. - URL: <http://www.belta.by/ru/person/opinions/Vladimir-Garkun-i-514987.html>
282. Przemówienie na spotkaniu z pracownikami dyplomatycznymi kraju z okazji otwarcia nowego budynku Ministerstwa Spraw Zagranicznych Republiki Tadżykistanu [Zasób elektroniczny]. - 2013. - URL: <http://www.prezident.tj/ru/node/4114>
283. Współpraca Republiki Tadżykistanu z Republiką Białorusi [Zasób elektroniczny zasób]. - 2012. - URL: <http://khovar.tj/rus/foreign-policy/30297-sotrudnichestvo-respubliki-tadzhikistan-s-respublikoy-belarus.html>
284. Aleksander Łukaszenko składa oficjalną wizytę w Tadżykistanie [Zasób elektroniczny]. - 2011. - URL: <http://president.gov.by/ru/news-ru/view/aleksandr-lukashenko-sovershaet-ofitsialnyj-vizit-v-tadzhikistan-5173/>.

285. Traktat między Republiką Białorusi a Republiką Tadżykistanu o długoterminowej współpracy na lata 2011-2020 [Zasób elektroniczny].
Zasób]. - 2011. - URL:

<http://www.tajembassy.by/files/dpb-2.pdf>

286. Międzypaństwowy program współpracy między Republiką Białorusi a Republiką Tadżykistanu na lata 2011-2020 [Elektroniczny zasób].
- 2011. - URL:

<http://www.tajembassy.by/files/dpb-2.pdf>

287. W sprawie regularnego posiedzenia Międzyrządowej Komisji Białoruś-Tadżykistan Komisja ds. Handlu i Współpracy Gospodarczej [Zasób elektroniczny]. - 2013. [527570082](#). - URL:

http://mfa.gov.by/press/news_mfa/befecdb.html

288. O posiedzeniu Międzyrządowej Białorusko-Tadżyckiej Komisji [Zasób elektroniczny]. - 2013. [628586159](#). - URL:

http://mfa.gov.by/press/news_mfa/abfffc.html

289. O handlu i współpracy gospodarczej między Białorusią a Tadżykistanem w 2013 roku [Zasób elektroniczny]. - 2014. [80403812](#). - URL:

<http://tajikistan.mfa.gov.by/ru/embassy/news/abdeadef.html>

290. Białoruś i Tadżykistan zamierzają zintensyfikować współpracę w dziedzinie rolnictwa, przemysłu spożywczego i lekkiego [Zasób elektroniczny]. - 2014. - URL:

<http://www.belta.by/ru/all-news/economics/Belarus-i-Tadzhikistan-namereny-aktivizirovat-sotrudnichestvo-v-selskom-xozjajstve-pischevoj-i-legkoj-promyshlennosti-i-667853.html>

291. Aleksander Łukaszenko spotkał się z prezydentem Tadżykistanu Emomali Rakhmonem [Zasób elektroniczny]. - 2014. - URL:

http://president.gov.by/ru/news_ru/view/aleksandr-lukashenko-vstretilsja-s-prezidentom-tadzhikistana-emomali-raxmonom-8846/

292. Przesłanie prezydenta Tadżykistanu Emomali Rahmona do Majlisi Oli Republiki Tadżykistanu [Zasób elektroniczny]. - 2015. - URL:

<http://www.prezident.tj/ru/node/8137>

293. Coimdodov, K. Tadżykistan: drzwi do współpracy są otwarte / K. Coimdodov // [Zasób elektroniczny]. - 2015. - URL:

<http://www.kurier.lt/tadzhikistan-dveri-dlya-sotrudnichestva-otkryty/>

294. Savko, S. Tadżykistan oferuje Białorusi utworzenie wieloprofilowych spółek joint venture w branży budowlanej / S. Savko // [Zasób elektroniczny].
zasób]. - 2014. - URL:

<http://www.belta.by/ru/all-news/economics/Tadzhikistan-predlagaet-Belarusi-sozdat-mnogoprofilnye-SP-v-stroitelnoj-otrasli-i-670360.html>

295. Karimova, M. T. Rola wolnych stref ekonomicznych w rozwoju przemysłu w Tadżykistanie / M. T. Karimova // Aktualne zagadnienia ekonomii i zarządzania : materiały II międzynarodowej konferencji naukowej (Moskwa, październik 2013). - Buki-Vedi, 2013. - C. 122-124.
296. O spotkaniu ambasadora O. Gawruka z ministrem zdrowia Tadżykistanu [Zasób elektroniczny]. - 2013. - URL: http://mfa.gov.by/press/news_mfa/a96995adef720ff7.html
297. Dyplom BSU otwiera bramę do przyszłości dla studentów Tadżykistanu - Rahmon [Zasób elektroniczny]. - 2014. - URL: http://www.belta.by/ru/all_news/society/Diplom-BGU-diploma-otkryvaet-dlja-students-Tadzhikistana-vorota-v-budushee---Raxmon_i_670351.html
298. Stosunki tadżycko-białoruskie [Zasób elektroniczny]. - 2014. - URL: <http://www.tajembassy.by/politicheskoe/>
299. Griszkievicz, A. Białoruś i Tadżykistan mają wspólne podejście do rozwiązywania pilnych problemów naszych czasów / A. Griszkievicz. Griszkievicz // Gazeta Wyborcza. [Zasób elektroniczny zasób]. - 2014. - URL: http://www.belta.by/ru/all_news/politics/Belarus-i-Tadzhikistan-imejut-obscie-podxody-k-resheniju-aktualnyx-problems-sovremennosti_i_679524.html
300. Wspólny Wydział BITU i Tadżyckiego Uniwersytetu Technicznego zostanie otwarty 11 września w Duszanbe [Zasób elektroniczny]. - 2012. - Dostęp URL: <http://www.moyby.com/news/92466/>
301. O spotkaniu ambasadora O. Gawruka z ministrem pracy, migracji i zatrudnienia Tadżykistanu [Zasób elektroniczny]. - 2014. - URL: http://mfa.gov.by/press/news_mfa/c6a6e78ca4fcfe82.html
302. O współpracy handlowej i gospodarczej między Białorusią a Tadżykistanem przez 10 miesięcy 2014 roku [Zasób elektroniczny]. - 2014. - URL: http://tajikistan.mfa.gov.by/ru/bilateral_relations/trade_economic/statistics/c3e89aa71e790a80.html
303. Białoruś - Tadżykistan: Unia Celna jako bodziec do rozwoju wzajemnie korzystnej współpracy [Zasób elektroniczny]. - 2010. - URL: http://export.by/resources/izdaniya_i_publicacii/belarus_%E2%80%94_tadzhikistan_tamozhennii_soyuz_kak_sti.html
304. Negocjacje z prezydentem Tadżykistanu Emomalim Rahmonem [Zasób elektroniczny zasób]. - 2019. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/peregovory-s-prezidentom-

tadzhikistana-emomali-raxmonom-21425/

305. Matveev, V. Pierwsze produkty przetwórstwa mleka spółki joint venture Białorusi i Tadżykistanu wejdą na rynek w 2020 roku / V. Matveev // [Zasoby elektroniczne]. resu3rs]. - 2019. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/pervaja-produktsij-a-molokopererabotki-sp-belarusi-i-tadzhikistana-vyjdet-na-rynok-v-2020-godu-353105-2019/>

306. Matveev, V. Belkommunmash opracowuje kontrakt na dostawę sprzętu do Tadżykistanu za 30 milionów dolarów / V. Matveev // [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2019. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/belkommunmash-prorabatyvaet-kontrakt-na-postavku-tehniki-v-tadzhikistan-na-30-mln-353062-2019/>

307. Autobusy elektryczne Belkommunmash zaczną jeździć w Duszanbe [Elektroniczny zasób]. - 2019. - URL:

<https://belta.by/economics/view/elektrobusy-belkommunmash-nachnut-kursirovat-v-dushanbe-333003-2019/>

308. Krishenik, E. Rakhmon: jesteśmy zainteresowani przyciągnięciem zaawansowanych technologii Białorusi do realnego sektora gospodarki / E. Krishenik // [Elektronicznie]. [Zasób elektroniczny zasób]. - 2019. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/rahmon-my-zainteresovany-v-privlechenii-peredovyh-tehnologij-belarusi-v-realnyj-sektor-ekonomiki-353119-2019/>

309. Współpraca między Republiką Białorusi a Republiką Tadżykistanu w dziedzinie edukacji aktywnie się rozwija [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2019. - URL:

<http://edu.gov.by/news/sotrudnichestvo-mezhdu-respublikoy-belarus-i-respublikoy-tadzhikistan-v-sfere-obrazovaniya-aktivno-r/>

310. Wspólny Wydział Inżynieryjno-Techniczny BNTU-TTU [Zasób elektroniczny]. - 2018. - URL: <http://www.bntu.by/engineering-and-technical-faculty-bntu-ttu.html>

311. Wydział Lotnictwa Cywilnego Białoruskiej Państwowej Akademii Lotniczej - Tadżyckiego Uniwersytetu Technicznego imienia akademika M.S. Osimi (FGA BSAA-TTU) [Zasób elektroniczny]. - 2018. - URL: <http://ttu.tj/ru/university-ru/structure/fmt-dmtb-dtt/fga-bгаа-ttu/>

312. BSU i Tadżycki Uniwersytet Narodowy otworzyły wspólny wydział technologii informacyjnych [Zasób elektroniczny]. - 2015. - URL: <https://www.belta.by/society/view/bgu-i-tadzhikskij-natsionalnyj-universitet-otkryli-sovmestnyj-fakultet-informatsionnyh-tehnologij-4702->

2015/.

313. Wydział technologii ekologiczno-oszczędnościowych TNU [Zasób elektroniczny]. - 2018. - URL: <http://www.iseu.bsu.by/fakultet-ekologosberegayushih-tehnologiy-tnu/>

314. Alexeeva, D. Otwarcie wspólnego wydziału z Uniwersytetem Technologicznym w Tadżykistanie / D. Alekseeva // [Zasób elektroniczny]. - 2019. /11961-- URL: <https://www.psu.by/novosti-mezhdunarodnoj-deyatelnosti-otkrytie-sovmestnogo-fakulteta-s-tehnologicheskimi-universitetom-tadzhikistana>

315. Stasevich, M. Wizyta delegacji Tadżyckiego Uniwersytetu Narodowego (Duszanbe, Republika Tadżykistanu) w BGMU / M. Stasevich // [Zasób elektroniczny]. - 2016. 2/121/- URL: <https://www.bsmu.by/allarticles/rubric-strona-artykulu1593/>

316. Myasnikovich: nowe formy pracy są ważne dla rozszerzenia stosunków handlowych i gospodarczych z Tadżykistanem [Zasób elektroniczny]. - 2018. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mjasnikovich-novye-formy-raboty-vazhny-dlja-rasshirenija-torgovo-ekonomicheskikh-otnoshenij-s-295210-2018/>

317. Zalessky, B. Drugi oddech / B. Zalessky // Vecherniy Minsk. - 1998. - 3 sierpnia.

318. Rafieva, S. Sogd i Vitebsk podpisały umowę o współpracy / M. Rafieva // [Zasób elektroniczny]. - 2012. /2012/04/26/- URL: <https://news.vitebsk.cc/sogd-i-vitebsk-podpisali-soglashenie-o-sotrudnichestve/>

319. Delegacja obwodu mińskiego z wizytą roboczą w Tadżykistanie [Zasób elektroniczny zasób]. - 2019. /2019/06/- URL: <https://www.mlyn.by/delegatsiya-minskoj-oblasti-s-rabochim-vizitom-posetila-tadzhikistan/>

320. Kulagin, S. Tadżykistan jest zainteresowany rozwojem współpracy z przedsiębiorstwami obwodu mohylewskiego - Coimdodov / S. Kulagin // [Zasoby elektroniczne]. - 2015. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/tadzhikistan-zainteresovan-v-razvitii-kooperatsii-s-predpriyatij-ami-mogilevskoj-oblasti-koimdodov-174610-2015/>

321. Kulyagin, S. Mogilev i Tajik Khujand zamierzają stworzyć wspólną produkcję / S. Kulyagin // [Zasób elektroniczny]. - 2015. - URL: <https://www.belarus.by/ru/business/business-news/mogilev-i-tadzhikskij-xudzhand-namereny-sozdat-sovmestnye-proizvodstva-i-0000025058.html>

322. Regiony Homel i Khatlon podpisały umowę o współpracy [Zasób elektroniczny]. - zasób]. - 2017. - URL: <https://newsgomel.by/news/society/15070-gomel-skaya-i-hatlonskaya-oblasti-podpisali-soglashenie-o-sotrudnichestvo.html>
323. Białoruś i Tadżykistan muszą aktywniej realizować projekty w rolnictwie - Krupko [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarusi-i-tadzhikistanu-nuzhno-aktivnee-aktivnee-realizovyvat-proekty-v-selskom-hozjajstve-krupko-435795-2021/>.
324. "Bobruiskagromash" rozszerzy produkcję montażową w Tadżykistanie [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bobruiskagromash-rasshirit-sborochnoe-proizvodstvo-v-tadzhikistane-436621-2021/>
325. Białoruś i Tadżykistan omówiły rozwój współpracy handlowej i gospodarczej oraz współpracy przemysłowej [Zasób elektroniczny]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarusi-i-tadzhikistan-obsudili-razvitie-torgovo-ekonomicheskogo-sotrudnichestva-i-promkooperatsiju-436006-2021/>.
326. Eksport białoruskich produktów rolnych do Tadżykistanu w 2020 roku wzrósł 1,4 razy [Zasób elektroniczny]. - 2021. -2020--14-- URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-belorusskoj-selhozproduksii-v-tadzhikistan-v-godu-vyros-v-raz-434869-2021/>
327. "Bellegprom" opracowuje możliwości dostaw lnu do Tadżykistanu [Elektroniczny zasób]. - 2021. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bellegprom-prorabatyvaet-vozmozhnosti-postavok-lna-v-tadzhikistan-435980-2021/>
328. Białoruś, Tadżykistan i Afganistan podpisały 8 dokumentów dotyczących rozwoju partnerstwa na forum biznesowym [Zasób elektroniczny]. - 2021. <https://www.belta.by/economics/view/belarus-tadzhikistan-i-afganistan-podpisali-na-business-forume-8-dokumentov-o-razviti-i-partnerstva-435998-2021/>. - URL:
329. Białoruś i Tadżykistan są zainteresowane rozszerzeniem obszarów współpracy [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/belarus-i-tadzhikistan-zainteresovany-v-rasshirenii-napravlenij-sotrudnichestva-506166-2022>
330. Pivovar, E. Krutoy oświadczył o gotowości Białorusi do dostarczenia Tadżykistanowi wszelkiego rodzaju sprzętu inżynierskiego / E. Pivovar // [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/krutoj-zajavil-o-gotovnosti-belarusi->

obespechit-tadzhikistan-ljubymi-vidami-mashinostroitelnoj-tehniki- 523859-2022/

331. Tadżykistan zainteresowany zwiększeniem dostaw białoruskiego mięsa i produktów mlecznych mięso i nabiał białoruskiego mięsa i produktów mlecznych oraz maszyn rolniczych

[Zasób elektroniczny zasób]. - 2022. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/tadzhikistan-zainteresovan-v-uvelichenii-postavok-belorusskoj-mjaso-molochnoj-produktsii-i-506657-2022/>

332. Białoruś jest gotowa dostarczać produkty halal do Tadżykistanu [Zasób elektroniczny zasób]. - 2022. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/belarus-gotova-postavljat-v-tadzhikistan-haljalnuju-produktsiju-506619-2022/>

333. Współpraca między Białorusią a Tadżykistanem została omówiona w Komitecie Wykonawczym Miasta Miensk [Zasób elektroniczny]. - 2022.

- URL:

<https://www.belta.by/politics/view/sotrudnichestvo-belarusi-i-tadzhikistana-obsudili-v-mingorispolkome-525441-2022/>

334. Regiony Homel i Khatlon zamierzają rozwijać współpracę w kompleksie rolno-przemysłowym i przemyśle [Zasób elektroniczny]. - 2022.

- URL: <https://www.belta.by/regions/view/gomelskaja-i-hatlonskaja-oblasti-namereny-razvivat-sotrudnichestvo-v-apk-i-promyshlennosti-507131-2022/>

335. Rakhmon określił priorytetowe obszary współpracy z Białorusią [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL:

<https://www.belta.by/politics/view/rahmon-oboznachil-prioritetnye-napravlenija-sotrudnichestva-s-belarusiju-528619-2022/>

336. Białoruś i Tadżykistan podpisały mapę drogową na lata 2022-2026 i kilka innych ważnych dokumentów [Zasób elektroniczny]. - 2022. -2022-

<https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-tadzhikistan-podpisali-dorozhnuju-kartu-na-gody-i-esche-neskolko-vazhnyh-dokumentov-528597-2022/>

337. Tadżycko-białoruskie forum biznesowe odbywa się w Duszanbe [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2022. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/fotofakt-tadzhiksko-belorusskij-biznes-forum-prohodit-v-dushanbe-528500-2022/>

338. MTW podpisało kontrakty z firmami z Tadżykistanu na 11 mln USD [Elektroniczny zasób]. - 2022. -11-- URL:

<https://www.belta.by/economics/view/mtz-zakljuchil-kontrakty-s-kompanijami-iz-tadzhikistana-na-mln-528650-2022/>

339. MAZ dostarczy maszyny do Tadżykistanu za prawie 500 tys. dolarów. [Zasób elektroniczny zasób]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/maz-postavit-tehniku-v-tadzhikistan-pochti-na-500-tys-528637-2022/>
340. Zhidkov: Tadżykistan jest jednym z kluczowych partnerów Belgospischeprom na rynku Azji ġrodkowej [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/zhidkov-tadzhikistan-odin-iz-kljuchevyh-partnerov-dlja-belgospischeproma-na-tsentralnoaziatskom-rynke-528642-2022/>
341. BiałoruĢ bada moġliwoĢć inwestowania w produkcjĆ bawełny w Tadżykistanie [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-izuchaet-vozmozhnost-investirovaniya-v-proizvodstvo-hlopka-v-tadzhikistane-528489-2022>
342. Emomali Rahmon wziął udział w otwarciu produkcji montaĢowej wind "Mogilevliftmash" w Tadżykistanie [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/emomali-rahmon-prinjal-uchastie-v-otkrytii-sborochnogo-proizvodstva-liftov-mogilevliftmash-v-496483-2022/>
343. BITU i uniwersytety Tadżykistanu współpracują w dziedzinie nauki, edukacji i innowacji [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/society/view/bntu-i-vuzy-tadzhikistana-budut-sotrudniczat-v-sfere-nauki-obrazovanija-i-innovatsij-528871-2022>
344. Zalessky, B. Stosunki międzynarodowe i media. Cechy wielowektorowej współpracy międzynarodowej w okresie globalnych wyzwań / Boris Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie Palmarium, 2016. - 392 c.
345. WiĢci współpracy i wspólne projekty. Ambasador Białorusi w sprawie współpracy z Tadżykistanem [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/society/view/kooperatsionnye-svjazi-i-sovmestnye-proekty-posol-belarusi-o-sotrudnichestve-s-tadzhikistanom-.607001-2023/>
346. PrzedsiĢbiorstwa Białorusi i Tadżykistanu podpisały kontrakty na 16 milionów dolarów podczas rady biznesowej [Zasób elektroniczny]. - 2023. - 16-- URL: <https://www.belta.by/economics/view/predprijatija-belarusi-i-tadzhikistana-vo-vremja-delovogo-soveta-podpisali-kontrakty-na-mln-590816-2023/>
347. "Gomselmash" dostarczy partiĢ kombajnów zboġowych do Tadżykistanu w 2024 roku [Zasób elektroniczny]. - 2023. -2024-- URL: <https://www.belta.by/economics/view/gomselmash-postavit-partiju->

[zernouborochnyh-kombajnov-v-tadzhikistan-v-godu-591373-2023/](#)

348. Białoruś i Tadżykistan uzgodniły współpracę w dziedzinie rolnictwa [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-tadzhikistan-dogovorilis-o-sotrudnichestve-v-selskom-hozjajstve-592218-2023/>

349. Przedsiębiorstwa "Bellesbumprom" w ciągu ostatnich 5 lat zwiększyły eksport do Tadżykistanu 2,2 razy [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/predpriyatiya-bellesbumproma-za-poslednie-5-let-narastili-eksport-v-tadzhikistan-v-22-raza-590869-2023/>

350. Czerwiakow: konieczne jest określenie priorytetowych obszarów współpracy inwestycyjnej między Białorusią a Tadżykistanem [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/chervjakov-nuzhno-opredelit-prioritetnye-napravleniya-investsotrudnichestva-belarusi-i-tadzhikistana-552755-2023/>

351. Tadżykistan chce stworzyć swój dom handlowy w Mińsku [Zasób elektroniczny]. - zasób]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/tadzhikistan-hochet-sozdat-v-minske-svoj-torgovyj-dom-609906-2024>

352. Safarzoda, B. Woda dla życia, topnienie lodowców, Nowruz i Kupalye / B. Safarzoda // [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/interview/view/voda-dlja-zhizni-tajanie-lednikov-navruz-i-kupalye-poslo-o-tadzhikistane-i-druzhbe-s-belarusiju-8874/>

353. Ministerstwa Edukacji Białorusi i Tadżykistanu podpisały plan wspólnych działań na lata 2023-2026 [Zasób elektroniczny]. - zasób]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/society/view/ministerstva-obrazovanija-belarusi-i-tadzhikistana-podpisali-plan-sovmestnyh-dejstvij-2023-2026-gody-592165-2023/>

354. BarSU opracowuje mapę drogową współpracy z nową instytucją szkolnictwa wyższego-partnerem z Tadżykistanu [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/bargu-razrabatyvaet-dorozhnyj-kartu-sotrudnichestva-s-novym-vuzom-partnerom-iz-tadzhikistana-592689-2023/>

355. Bartosz: pogłębienie współpracy z Tadżykistanem jest ułatwione dzięki usprawnieniu wspólnych produkcji [Zasób elektroniczny]. - zasób]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bartosh-uglublenuju-sotrudnichestva->

[s-tadzhikistanom-sposobstvuet-sovershenstvovanie-sovmestnyh-639287-2024](#)

356. Dostawy maszyn, budowa domu handlowego. MiĖsk i Duszanbe omówiły obszary współpracy [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/postavki-tehniki-stroitelstvo-torgovogo-doma-minsk-i-dushanbe-obsudili-napravlenija-sotrudnichestva-638915-2024/>

357. Od inĖynierii mechanicznej do agroturystyki. Obwód homelski i TadĖykistan bĖdą rozwijaĖ partnerstwo w kompleksie rolno-przemysłowym [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/ot-mashinostroenija-do-agroturizma-gomelskaja-oblast-i-tadzhikistan-budut-razvivat-partnerstvo-v-apk-639537-2024>

358. Kirgistan jest zainteresowany rozwojem stosunków handlowych i gospodarczych z Białorusią [Zasób elektroniczny]. - 2013. - URL: <http://www.belvpo.com/ru/26710.html>

359. Andriej Kobyakow spotkał siĖ z szefem rządu Kirgistanu [Zasób elektroniczny]. - 2015. - URL: <http://www.government.by/ru/content/6027>

360. O posiedzeniu MiĖdzyrządowej Białorusko-Kirgiskiej Komisji ds. Handlu i Współpracy Gospodarczej [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2017. - URL:

<http://kyrgyzstan.mfa.gov.by/ru/embassy/news/b7a170b217ff5943.html>

361. Kirgistan jest zainteresowany utworzeniem zakładów montaĖowych dla białoruskich maszyn rolniczych [Zasób elektroniczny]. - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/kyrgyzstan-zainteresovan-v-sozdanii-sborochnyh-proizvodstv-belorussoj-selhoztehniki-251058-2017/>

362. Omuraliev zauwaĖył pozytywny trend w rozwoju stosunków miĖdzy Kirgistanem a Białorusią [Zasób elektroniczny]. - 2017. - URL: <http://www.belta.by/politics/view/omuraliev-otmetil-pozitivnuju-tendentsiju-v-razvitii-otnoshenij-mezhdu-kyrgyzstanom-i-belarusiju-269017-2017/>

363. Posiedzenie białorusko-kirgiskiej komisji miĖdzyrządowej komisja miĖdzyrządowa odbĖdzie siĖ w MiĖsku 21 lutego [Zasób elektroniczny]. - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/zasedanie-belorusso-kyrgyzskoj-mezhpravkomissii-proj-det-v-minske-21-fevralja-378085-2020/>

364. Nemankova, Y. Ekspozycja białoruskich producentów zostanie zaprezentowana na wystawie FoodExpo w Biszkeku / Y. Nemankova // [Ekspozycja białoruskich producentów zostanie zaprezentowana na wystawie FoodExpo w Biszkeku]. [Zasób elektroniczny zasób]. - 2020.

- URL:

<https://www.belta.by/economics/view/ekspozitsija-belorusskih-proizvoditelej-budet-predstavlena-na-vystavke-foodexpo-v-bishkeke-378791-2020/>

365. Kirgistan oferuje Białorusi utworzenie agroklastra przetwórstwa mleka [Zasób elektroniczny]. - 2020. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/kyrgyzstan-predlagaet-belarusi-sozdat-agroklaster-po-pererabotke-moloka-380586-2020/>.

366. Vladimir Kukharev: Białoruskie autobusy elektryczne mogą pojawić się na ulicach Biszkeku [Zasób elektroniczny]. - 2020. - URL:

<http://www.government.by/ru/content/9293>

367. Matveeva, N. Biszkek planuje zakup sprzętu od mińskich przedsiębiorstw w celu rozwoju transportu publicznego / N. Matveeva // [Zasób elektroniczny]. - 2017. - URL:

<http://www.belta.by/economics/view/bishkek-planiruet-zakupit-u-minskih-predpriyatij-tehniku-dlja-razvitija-obschestvennogo-transporta-265609-2017/>

368. Obwód Homelski będzie rozwijał współpracę z regionem Czui w Kirgistanie [Zasób elektroniczny]. - 2020. - URL:

<https://www.belta.by/regions/view/gomelskij-region-budet-razvivat-sotrudnichestvo-s-chujskoj-oblastiju-kyrgyzstana-381123-2020>

369. NCM opowiedział o perspektywach promocji białoruskich towarów i usług w Kirgistanie [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/ntsm-rasskazal-o-perspektivah-prodvizhenija-belorusskih-tovarov-i-uslug-v-kyrgyzstan-519484-2022/>

370. Białoruskie przedsiębiorstwa zaprezentowały swoje produkty na wystawie ochrony zdrowia [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/belorusskie-predprijatija-predstavili-produktsiju-na-vystavke-zdravoohranenija-v-bishkekeke-494393-2022/>

371. Firmy farmaceutyczne Białorusi planują rozszerzyć zakres i wielkość dostaw leków do Kirgistanu [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL:

<https://www.belta.by/society/view/farmpredprijatija-belarusi-planirujut-rasshirit-assortiment-i-objemy-postavok-lekarstv-v-kyrgyzstan-494553-2022/>

372. W ramach 10. posiedzenia Międzyrządowej Kirgisko-Białoruskiej Komisji ds. komisja ds. handlu i gospodarki

Forum biznesowe odbyło się w Osz [Zasób elektroniczny]. - 2022. /24072/10- - URL: https://cis.minsk.by/news_v_ramkah_go_zasedanija_mezhpravitelstvennoj_kyrgyzsko-białoruskoj_komissii_po_torgovo-ekonomicheskomu_sotrudnichestvu_v_oshe_sostojalsja_biznes-forum

373. Kontrakty na 900 tys. dolarów podpisane w wyniku białorusko-kirgiskiego forum biznesowego [Zasób elektroniczny]. - 2022. -900- URL: <https://www.belta.by/economics/view/kontrakty-na-tys-podpisany-po-itogam-bielorusko-kyrgyzskogo-biznes-forum-523912-2022/>
374. 16 przedsiębiorstw Belgospischeprom zaprezentowało swoje produkty na wystawie "Yug Expo" w Kirgistanie [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/produksiju-na-vystavke-jug-ekspo-v-kyrgyzstane-predstavili-16-predpriyatij-belgospischeproma-523807-2022>
375. Szósta Międzynarodowa Uniwersalna Wystawa-Targi "Yug Expo-2022" [Zasób elektroniczny zasób]. - 2022. - URL: <https://omr.by/news/news-main/6-ya-mezhdunarodnaya-universalnaya-vystavka-yarmarka-yug-ekspo-2022>
376. Przemówienie do państw członkowskich Wspólnoty Niepodległych Państw [Zasób elektroniczny]. - 2013. - URL: <http://president.gov.by/press130838.html#doc>
377. Aleksander Łukaszenko pogratulował prezydentowi Turkmenistanu Gurbanguly Berdimuhamedovowi [Zasób elektroniczny]. - 2010. 102262.- URL: <http://president.gov.by/press.html#doc>
378. Kamieniew, S. Polityka zagraniczna Turkmenistanu. Bitwa wokół rury gazowej / S. Kamieniew // [Zasób elektroniczny]. - 2002. - URL: <http://www.centrasia.ru/newsA.php?st=1033368840>
379. Koncepcja polityki zagranicznej Turkmenistanu jako państwa neutralnego [Zasób elektroniczny]. - 1995. 0608085523.=06080855- URL: <http://niyazov.sitcity.ru/ltxt.phtml?pidentltxt23.p2108100642>
380. Durdiev, S. Polityka zagraniczna Turkmenistanu na obecnym etapie / S. Durdiev // Neutralny Turkmenistan. - 2009. - 21 maja.
381. Agakhanov, X. A. W centrum uwagi - polityka zagraniczna Turkmenistanu / X. A. Agakhanov // [Zasób elektroniczny]. A. Agakhanov // [Zasób elektroniczny]. - 2009. - URL: http://www.turkmenistan.ru/?page_id=4&lang_id=en&elem_id=15725&type=event&sort=date_desc
382. Grudzień-2012: Ćwiczenie przebiegu inicjatyw polityki zagranicznej przywódcy narodu [Zasób elektroniczny]. - 2013. - URL: <http://www.parahat.info/news/2013-01-10-dekabr-2012-sleduya-kursom-vneshnepoliticheskikh-iniciativ-lidera-nacii-politika-otkrytyh-dverey>
383. Białoruś i Turkmenistan intensyfikują współpracę dwustronną [Zasób elektroniczny]. - 2009. - URL: <http://president.gov.by/press73283.html#doc>

384. Białoruś - Turkmenistan: potasowy fundament przyszłej interakcji [Zasób elektroniczny]. - 2010. - URL: http://export.by/resources/izdaniya_i publikacii/belarus_%E2%80%944_tur_kmenistan_kaliinii_fundamentii_fundament_budusc.html
385. Białoruś stanie się uczestnikiem dużego projektu inwestycyjnego w Turkmenistanie [Zasób elektroniczny]. - 2009. [73356](#). - URL: <http://president.gov.by/press.html#doc>
386. Prezydent Turkmenistanu udzielił wywiadu przedstawicielom tureckiej prasy [Zasób elektroniczny]. - 2012. [/37076](#). - URL: <http://www.turkmenistan.ru/ru/articles.html>
387. Umowa między Rządem Republiki Białorusi a Rządem Turkmenistanu o współpracy w dziedzinie prasy i informacji [Zasób elektroniczny]. - 2009. - URL: <http://pravo.levonevsky.org/bazaby11/republic10/text213.htm>
388. Aleksander Łukaszenko przesłał pozdrowienia uczestnikom VII Forum Mediów Europejskich i Azjatyckich [Zasób elektroniczny]. - 2012. - URL: <http://president.gov.by/press141469.html#doc>
389. Aleksander Łukaszenko spotkał się z prezydentem Turkmenistanu Gurbanguly Berdimuhamedovem [Zasób elektroniczny]. - 2010. [82516](#). - URL: <http://president.gov.by/press.html>
390. Białoruska delegacja pod przewodnictwem A. Kalinina bierze udział w trzeciej sesji Międzyparłamentowej Białorusko-Turkmeńskiej Komisji Współpracy Gospodarczej [Zasób elektroniczny]. Zasób]. - 2011. - URL: <http://www.government.by/ru/content/3468>
391. Pojedyncza delegacja negocjacyjna CU aktywnie pracuje nad sfinalizowaniem ujednolicenia systemów handlowych z innymi krajami [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2013. - URL: http://www.belta.by/ru/all_news/politics/Edinaja-peregovornaja-delegatsija-TS-aktivno-rabotaet-nad-zaversheniem-unifikatsii-torgovykh-rezhimov-s-drugimi-stranami_i_620828.html
392. Więcej Białorusinów będzie zaangażowanych w budowę zakładu górniczo-przetwórczego Garlyk w Turkmenistanie [Zasób elektroniczny]. Zasób]. - 2012. - URL: <http://www.government.by/ru/content/4214>
393. Aleksander Łukaszenko spotkał się z prezydentem Turkmenistanu Gurbanguly Berdimuhamedovem [Zasób elektroniczny]. - 2012. - URL: <http://president.gov.by/press131087.html>
394. O białorusko-tureckich konsultacjach międzyrządowych [Zasób

elektroniczny]. Zasób]. - 2013. - URL:

http://mfa.gov.by/press/news_mfa/bc702c3e1008ee51.html

395. Aleksander Łukaszenko przyjął listy uwierzytelniające zagranicznych ambasadorów [Zasób elektroniczny]. - 2012. - URL: <http://president.gov.by/press140152.html#doc>

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

**More
Books!**

yes
I want morebooks!

Buy your books fast and straightforward online - at one of world's fastest growing online book stores! Environmentally sound due to Print-on-Demand technologies.

Buy your books online at
www.morebooks.shop

Kaufen Sie Ihre Bücher schnell und unkompliziert online – auf einer der am schnellsten wachsenden Buchhandelsplattformen weltweit! Dank Print-On-Demand umwelt- und ressourcenschonend produziert.

Bücher schneller online kaufen
www.morebooks.shop

info@omniscryptum.com
www.omniscryptum.com

OMNIScriptum

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY